

24 B
6837

LEGAAT
VAN
JHR. MR. O. Q. van
SWINDEREN
1925

BIBLIOTHEEK RU GRONINGEN

2715 2640

erkend **HAND** BRONGEEST
boekbinder 070-320 24 94

GESCHIEDENIS

VAN HET

WETBOEK VAN STRAFRECHT.

GESCHIEDENIS VAN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT.

VOLLEDIGE VERZAMELING VAN REGEERINGSONTWERPEN,
GEWISSELDE STUKKEN, GEVOERDE BERAADSLAGINGEN, ENZ.

BIJEENGEBRACHT EN GERANGSCHIKT DOOR

Mr. H. J. S M I D T.

Tweede druk,

HERZIEN EN AANGEVULD MET DE WIJZIGINGEN, DOOR

Mr. J. W. SMIDT.

DERDE DEEL.

HAARLEM,
H. D. TJEENK WILLINK.
1892.

TWEEDE BOEK.

(VERVOLG.)

TITEL XXVI.

Benadeeling van schuldeischers of rechthebbenden.

Memorie van Toelichting.

Het opschrift van dezen titel duidt reeds aan, dat de inhoud verder reikt dan die van titel XXI, boek II ontwerp 1847. Hier wordt gehandeld over:

- 1°. eenvoudige en bedriegelijke bankbreuk, artt. 367, 368 [340, 341];
- 2°. misdrijven van bestuurders eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging, die in staat van faillissement is verklaard, artt. 369, 370 [342, 343];
- 3°. misdrijven, ingeval van faillissement of geregtelijken boedelafstand, door derden ter bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers gepleegd, art. 371 [344];
- 4°. misdrijven bij het sluiten van een geregtelijk accoord door schuldenaar of schuldeischer bedreven, art. 372 [345];
- 5°. misdrijven door niet-kooplieden gepleegd tot bedriegelijke verkorting der regten hunner schuldeischers, art. 373 [346];
- 6°. misdrijven gepleegd bij gelegenheid van surséance van betaling, art. 374 [442 in Boek III];
- 7°. misdrijven van bestuurders eener naamlooze vennootschap, die hare insolventie of ontbinding veroorzaken, art. 375 [347];
- 8°. het onttrekken van goederen aan beslag, ter bedriegelijke verkorting van de regten des schuldeischers, art. 376 [in 198];
- 9°. het onttrekken van goederen, door of ten behoeve der eigenaars, aan hem die deze tot uitoefening van eenig bepaald regt onder zich heeft, art. 377 [348].

Verslag van de Eerste Kamer.

Ook met dezen Titel waren een aantal leden zeer ingenomen. Huns inziens voldoen de bepalingen hier voorgesteld aan dringende behoeften der samenleving.

Art. 340 en volgd. Opmerking verdient, dat volgens dit Wetboek enkele en bedriegelijke bankbreuk altijd strafrechtelijk moet worden vervolgd en mitsdien gebroken wordt met de bij de wet van 10 Mei 1837 (*Staatsblad* n°. 21) aangenomene onderscheiding tusschen gevallen, waarin vervolging *moest* plaats vinden (artt. 2 en 5) en gevallen, waarin zij *kon* geschieden (artt. 3 en 6), terwijl bovendien volgens die wet de schuldig-verklaring alleen in art. 5 imperatief werd voorgeschreven.

Kan deze wijziging als eene verbetering worden aangemerkt?

Eenige leden verwezen naar hetgeen in de *algemeene beschouwingen* over Titel II van het Eerste Boek [zie deel I bl. 193—196] ten aanzien der ruime bevoegdheid van het openbaar ministerie is gezegd en beantwoordden de vraag ontkennend.

Antwoord der Regeering.

De Minister houdt de verandering voor eene verbetering. Het Openbaar Ministerie is overeenkomstig zijn werkring hier te lande nooit onvoorwaardelijk *verplicht*, maar steeds *bevoegd* te vervolgen. Het beginsel dat bij elk misdrijf geldt, behoeft bij enkele bankbreuk niet uitdrukkelijk erkend te worden.

Art. 340.

De koopman die in staat van faillissement is verklaard of tot gerechtelijken boedelafstand is toegelaten, wordt, als schuldig aan eenvoudige bankbreuk, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar:

- 1°. indien zijne verteringen buitensporig zijn geweest;
- 2°. indien hij, met het oogmerk om zijn faillissement uit te stellen, wetende dat het daardoor niet kon worden voorkomen, op bezwarende voorwaarden geldopnemingen heeft gedaan;
- 3°. indien hij de boeken die hij gehouden heeft, niet in ongeschonden staat te voorschijn brengt.

O. R. O. ART. 367. De koopman die in staat van faillissement is verklaard of tot geregtelijken boedelafstand is toegelaten, wordt, als schuldig aan eenvoudige bankbreuk, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar:

- 1°. indien zijne verteringen buitensporig zijn geweest;
- 2°. indien de door hem geleden verliezen geheel of grootendeels aan beursspel of windhandel zijn te wijten;
- 3°. indien hij, met het oogmerk om zijn faillissement uit te stellen, op bezwarende voorwaarden geldopnemingen heeft gedaan;
- 4°. indien hij niet of niet geregeld heeft boek gehouden, of indien hij de boeken die hij heeft gehouden, niet of niet in ongeschonden staat te voorschijn brengt.

Memorie van Toelichting.

I. Bankbreuk (artt. 367, 368).

In overeenstemming met het geldende regt en het ontwerp van 1847 wordt hier aangenomen, dat geen misdrijf van eenvoudige of bedriegelijke

bankbreuk bestaat zonder een vonnis van den burgerlijken regter, waarbij is uitgemaakt dat de koopman heeft opgehouden te betalen en een *concursum creditorum* is geopend. Nevens de verklaring in staat van faillissement, moet in dit stelsel genoemd worden de toelating tot den geregtelijken boedelafstand (art. 720 wetb. van burg. regtv.). Het regterlijk geconstateerde ophouden van betaling behoeft echter eerst aanwezig te zijn op het tijdstip der vervolging, niet op dat van het plegen der in de artt. 367 en 368 [340 en 341] opgesomde feiten, die strafbaar worden zoodra het vonnis van faillietverklaring of van toelating tot boedelafstand is uitgesproken. Dit is op zich zelf duidelijk en wordt buiten allen twijfel gesteld door het bezigen van den verleden tijd bij de opnoeming van al die handelingen, die aan de regterlijke tusschenkomst moeten of kunnen voorafgaan.

Art. 367. Eenvoudige bankbreuk:

1°. Dit is ontleend aan art. 1 B. II, T. XXI ontw. 1847, doch met weglating der woorden »in verhouding tot den maatschappelijken stand en inkomsten». De koopman toch is, gelijk ieder ander, verplicht de tering naar de nering te zetten, en de wet mag geene aanleiding geven tot het wanbegrip dat men, om zijn stand op te houden, zich uitgaven mag veroorloven, die ten slotte benadeeling der schuldeischers ten gevolge hebben. Ook is het niet juist, om van »verhouding tot zijne inkomsten» gewag te maken, omdat het bij de dikwijls zeer afwisselende inkomsten van den koopman, voor hem niet altijd mogelijk is ook in zeer onvoordeelige jaren eene juiste verhouding tusschen de tijdelijke inkomsten en de niet meer dan hoog noodige uitgaven te bewaren. Om het al of niet buitensporige der verteringen te bepalen moet dus gelet worden op een zeker midden-cijfer van inkomsten, maar de wet kan het aantal jaren, waarover dit berekend moet worden, onmogelijk vooraf bepalen. Zij moet dus de vergelijking tusschen inkomsten en verteringen, om daaruit op te maken of deze laatste al dan niet buitensporig zijn geweest, geheel overlaten aan 's regters vrije waardering.

2°. Hier, met het ontwerp van 1847, van spel in het algemeen, van »weddingschap of andere gewaagde en louter van het toeval afhankelijke ondernemingen» te spreken, is evenmin wenschelijk als, met vroegere ontwerpen, den regter te noodzaken in een onderzoek te treden van het al of niet geoorloofde dier ondernemingen, zonder evenwel haar bepaald karakter aan te wijzen. Ook mag men niet, met de bestaande wet, gewagen van aanzienlijke verliezen wat elders door »consommer de fortes sommes» wordt aangeduid. In twee woorden, beursspel en windhandel, wordt hier het karakter der ondernemingen ondubbelzinnig aangeduid; de koopman is schuldig, zoodra aan die oorzaken de door hem geleden verliezen geheel of gedeeltelijk zijn te wijten.

3°. Weder is hier vermeden de uitdrukking aanzienlijke geldopnemingen en belangrijke ondernemingen, en inzonderheid de vermelding van een »tijdstip dat de koopman geweten heeft of heeft moeten weten, dat de schulden zijns boedels vijftig ten honderd of daarboven de baten overtroffen». Ook behoort hier het verband van oorzaak en gevolg in den tekst der wet duidelijk te worden aangewezen; het doel des koopmans moet geweest zijn het uitstel van zijn faillissement, noodeloos tijd te winnen, al wordt daardoor ook de toestand der schuldeischers verergerd; behalve het algemeen nadeel, dat alle schuldeischers daarvan in ieder geval

ondervinden, kan in het bijzonder voor één of meer hunner inmiddels het regt van reclame verloren gaan (art. 232, 2de lid wetb. van koophandel). De uitdrukking van het oogmerk om louter uit te stellen laat iedere geoorloofde poging, om een faillissement zoo mogelijk te voorkomen, geheel vrij.

4°. Met eene eenigzins gewijzigde redactie is dit ontleend aan art. 3, 3°. der wet van 1837. Strafrechtelijke sanctie wordt alleen verleend aan de verplichting van ieder koopman om boek en geregeld boek te houden en om de gehouden boeken te voorschijn te brengen. Het zoude te ver gaan, vooral met het oog op den kleinhandel, in geval van faillissement of geregtelijken afstand, ieder koopman te straffen, wiens boeken niet geheel overeenstemmen met de voorschriften van het wetboek van koophandel.

Waarom art. 3, 1°. en 4°. der wet van 1837 hier niet is overgenomen, blijkt uit de toelichting van art. 495 [441].

Advies van den Raad van State.

Even als in het ontwerp van 1847, boek II, titel XXI, is in het ontwerp de bankbreukig verklaring verplichtend gesteld, wanneer de bij de wet daartoe gestelde vereischten aanwezig zijn, en niet facultatief, gelijk de wet van 10 Mei 1837 (*Staatsblad* n°. 21) deed.

Het kwam der Regering in 1847 voor, minder met de natuurlijke grenzen der regterlijke bevoegdheid te strooken en daarenboven niet raadzaam of noodzakelijk te zijn, het systeem van 1837 op dit punt over te nemen.

De Raad van State kan zich dienaangaande met het ontwerp wel vereenigen, mits slechts enkele noodzakelijke veranderingen in de artikelen van dezen titel worden gemaakt.

Art. 367, 1°. De woorden »in verhouding tot zijne inkomsten» komen in de wet van 1837 niet voor en schijnen geene aanbeveling te verdienen.

Immers valt te betwijfelen, of aldus wel genoegzaam rekening wordt gehouden met de praktijk, of de uitdrukking zóó bestemd is, als voor eene strafbepaling vereischt wordt.

De koopman, zegt de memorie van toelichting te dezer plaatse, is, gelijk ieder ander, verplicht de tering naar de nering te zetten. Daarbij wordt echter uit het oog verloren, dat de koopman soms jaren heeft, waarin, ten gevolge van stilstand of slapheid van handel en nijverheid, bij gebreke van alle inkomsten, zoo als men zegt, wordt ingeteerd. In afwachting van betere tijden is hij, tot instandhouding van zijn, voor hem onmisbaar, crediet, wel genoodzaakt op vroegeren voet te blijven voortleven. Het schijnt met de billijkheid moeilijk te rijmen den koopman, die in zoodanig ongelukkig tijdvak en onder dusdanige omstandigheden failliet raakt, bankbreukig te verklaren, op grond dat hij in verhouding tot zijne inkomsten buitensporige verteringen gemaakt heeft, immers voor zooverre hij zijne huishoudelijke en andere uitgaven niet heeft uitgebreid, maar slechts op bestaanden voet behield.

Daarbij komt de vraag, wat in het artikel onder »inkomsten» te verstaan zij. Is de bedoeling daaronder te verstaan het gemiddeld cijfer over een zeker aantal jaren, dan is die

Rapport aan den Koning.

Art. 367, 1°. De ondergeteekende kan zich met de opmerkingen van den Raad van State tegen de woor-

bedoeling in het artikel niet tot uitdrukking gekomen en wordt er aan den strafregter eene ruimte gelaten, die inderdaad bedenkelijk schijnt.

Art. 367, 3°. De uitdrukking »wisselruiterij», in art. 367, 3°. gebezigd en aan de wet van 1837 vreemd, behoeft nadere toelichting.

Daaronder schijnt de handeling te verstaan, waarbij ieder der deelnemenden beurtelings als trekker en als acceptant optreedt.

De vraag blijft echter, of onder het woord wisselruiterij mede te verstaan zij de handeling van hem, die zich uitsluitend bepaalt tot het tegen zekere commissie of provisie koopen van de acceptatie van het door hem getrokken *comptoir-papier*. De bedoeling zal wel zijn hem te treffen, die met het doel, in het artikel omschreven, des bewust (opzettelijk) heeft deelgenomen aan den omloop van handelspapier, dat niet bestaande handelsondernemingen als bestaande doet vermoeden.

»Op bezwarende voorwaarden». Een gefailleerd koopman moet volgens art. 367, 3°, bankbreukig verklaard worden, indien hij, met het oogmerk om zijn faillissement te vertragen »op bezwarende voorwaarden geldopnemingen heeft gedaan.»

Deze bepaling komt den Raad van State voor niet vrij van bedenkingen te zijn. De koopman, die op goede gronden weet, boven pari te staan, kan desniettemin door oogenblikkelijk gebrek aan contante gelden, blootstaan aan eene faillietverklaring.

De Raad van State meent te mogen vragen, of nu de koopman eene strafbare handeling pleegt, indien hij, onder dusdanige omstandigheden, met het wellicht open uitgesproken doel om zijn faillissement te vertragen *, »om — zooals de memorie van toelichting zegt — tijd te winnen», waarmede alles voor hem en voor allen kan gewonnen zijn, zelfs op zeer bezwarende voorwaarden, geld opneemt.

Dit schijnt moeilijk aan te nemen.

Wanneer eenige dagen later het faillissement onvermijdelijk wordt, men denke aan eene crisis buiten's lands, ter plaatse waar 's mans handelsbetrekkingen het belangrijkste zijn, plotseling uitgebroken, dan zal in die alleziens rationele geldopneming eene strafbare daad gezien en de koopman als bankbreukige moeten veroordeeld worden.

[Zie over art. 367, 4°. bij art. 368 [341], hierachter bl. 10.]

* [Vertragen stond toen in het artikel; daarvoor is *uitstellen* in de plaats gekomen. Vgl. daarover Prof. M. de Vries, in deel I bl. 40, en hierachter bl. 9.]

den »in verhouding tot zijne inkomsten» volkomen vereenigen, en heeft ze dus laten vervallen.

Art. 367, 3°. In dit nummer zijn, even als in art. 369 [342], 2°, de woorden zich met wisselruiterij ingelaten geschrapt. Voorts is in beide artikelen het woord vertragen veranderd in uitstellen, ten einde de door den Raad van State, blijkens het aangehaald voorbeeld, niet juist gevatte bedoeling duidelijker uit te drukken. De koopman moet hebben geweten dat het faillissement in geen geval was te voorkomen en door zijne geldopneming slechts een korter of langer tijd kon worden uitgesteld. In dat geval wordt, zonder den schuldenaar te baten, door geldopnemingen onder bezwarende voorwaarden aan de crediteuren onherstelbare schade berokkend, zoodat de straf niet onverdiend is.

Art. 367, 5°. * De vraag rijst of deze bepaling ook gelden zal, wanneer de koopman reeds in staat van faillissement is verklaard, of een verzoek (requisitoir) daartoe reeds bij den regter door de schuldeischers of het openbaar ministerie gedaan is. Niet-aangifte van de zijde des koopmans zelven onder die omstandigheden kan billijker wijze niet tot bankbreukig verklaring leiden.

Er is meer. Volgens art. 893 Wetboek van Koophandel, wordt tot de rehabilitatie niet toegelaten hij, die schuldig verklaard is aan bankbreuk. Niet aangifte overeenkomstig art. 765 Wetboek van Koophandel heeft, volgens het ontwerp, noodwendig ten gevolge, dat de gefailleerde zal moeten worden verklaard bankbreukig, en mitsdien later niet zal mogen worden gerehabiliteerd. Beter maakte het ontwerp van 1847 de niet aangifte om die reden tot een *delictum proprium* in art. 8, titel XXI.

De Raad van State adviseert dienovereenkomstig het ontwerp te wijzigen. Hetgeen de memorie van toelichting op dit punt zegt op art. 367, sub. 4°. en 5°, is niet afdoende.

Hetgeen voorgaat is in beginsel ook toepasselijk bij art. 369 n°. 4.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 367. Eene minderheid der Commissie wil het geheele artikel uit de wet nemen, of althans beperken tot het geval sub 2°. omschreven. Het gaat niet aan om, ten einde ligtvaardigen handel te beteugelen, feiten te straffen, die alleen om het ongunstig resultaat zouden worden veroordeeld. Het is een onjuist regtsbeginsel, niet om het resultaat als bewijs van den misdadigen wil of van de mogelijkheid van maatschappelijk gevaar te erkennen, maar om het resultaat, naar mate het gunstig of ongunstig is, tot criterium van strafwaardigheid te verheffen. Het kwaad, dat men wil bestrijden, behoort veeleer langs civiel-regtelijken weg te worden tegengegaan, bij voorbeeld door verzwaring van de eischen voor accoord en rehabilitatie, en door het vereenvoudigen en min kostbaar maken van de faillissementen, daar de hoge kosten, aan de behandeling der failliete boedels verbonden, dikwijls de crediteuren bijna huns ondanks tot de aanneming van onderhandsche accoorden doen overgaan.

Wat de bijzondere gevallen aangaat, welke in het artikel zijn opgenomen, merkt de minderheid op dat het geval sub 1°. geheel afhankelijk is van subjective opvattingen. Een koopman zal soms verteringen moeten doen om zijn crediet op te houden. Wanneer de kansen keeren, zal het a posteriori gemakkelijk zijn de verteringen als *buitensporig* te veroordeelen; de noodzakelijkheid of het overwegend belang kan slechts a priori worden geschat. Dezelfde bedenking geldt tegen 3°. Het onvermijdelijke van het faillissement in de oogen van den koopman is hier het criterium der strafbaarheid. Immers dit ligt opgesloten in het

Rapport aan den Koning.

Art. 367, 5°. Ter tegemoetkoming aan de niet ongegronde bezwaren van den Raad van State, is het hier bedoelde feit, en dat in art. 369, 4°. omschreven, overgebracht naar de overtredingen. [Zie in boek III art. 441.]

* [Dit 5°. van art. 367 (en het hierna bedoelde 4°. van art. 369) luidde in het door den Raad van State behandeld ontwerp: »indien hij de wettelijke voorschriften betreffende de verplichting tot aangifte dat hij (dat de vennootschap) heeft opgehouden te betalen, niet heeft nageleefd.»]

woord uit te stellen, niet alzo te voorkomen. Maar zal alle willekeur vermeden worden, dan zal achterna wel nimmer zijn te bewijzen, dat ten tijde van de geldopneming het faillissement onvermijdelijk scheen. Grooter bezwaar nog geldt tegen het geval sub 4°. bedoeld. Er is nog minder verband tusschen de geïncrimineerde feiten en het gewraakte misdrijf. Men kan een uitmuntend naauwgezet koopman zijn zonder boek te houden, en daarentegen misdadige ligtvaardigheid paren aan eene uitnemende administratie. Wil men de verplichting opleggen om boek te houden, dan kan men de overtreding van dat gebod als zoodanig strafbaar stellen. Men wordt echter geen bankroetier, omdat men slecht boek houdt of geen boek houdt. Vele kleinhandelaars kunnen zelfs niet boekhouden, sommige zelfs niet schrijven.

De Commissie is echter in het algemeen van een ander gevoelen. De ondervinding heeft al te zeer geleerd dat het noodzakelijk is de misbruiken en oneerlijke praktijken van den handel te beteugelen, dan dat men in deze met het civiele regt zou kunnen volstaan. Het is bovendien niet juist dat de strafwaardigheid dier praktijken wordt afgemeten naar het ongunstig resultaat, maar de strafwetgever laat zich eerst dan in met particuliere verhoudingen, wanneer op de eene of andere wijze bijzondere regten tastbaar worden gekrenkt. De *concursum creditorum* zelf doet de strafwaardigheid niet ontstaan, maar roept den vorm in het leven waarin zij aan het licht treedt. De groote waarde van de strafbepalingen tegen enkele bankbreuk ligt bovendien in hare *praeventive* kracht, en eindelijk mag men niet vergeten dat de regeling van deze geheele materie met het oog op den wereldhandel een zeker internationaal, kosmopolitisch karakter draagt, zoodat het ook daarom niet wenschelijk is van de wetgeving van andere natiën eenzijdig af te wijken. Overigens acht de Commissie, behoudens de hierna volgende opmerkingen, de bijzondere gevallen in de Memorie van Toelichting voldoende gemotiveerd. Alleen zij dit nog opgemerkt, dat het wel is waar niet altijd gemakkelijk zal zijn voor den regter zich bij de beoordeeling der omstandigheden in den toestand van het verledene te verplaatsen, maar dat deze moeilijkheid van waardering geen motief mag zijn om alle oordeel uit te sluiten.

Nog werd er in de Commissie op gewezen dat de strafvervolgving thans veelal zal kunnen worden voorgekomen door conniventie van de crediteuren met den koopman, omdat in den regel het openbaar ministerie niet bevoegd is de faillietverklaring uit te lokken. Daartegen zou welligt uitbreiding van de bevoegdheid van het openbaar ministerie in dit laatste opzigt het correctief kunnen zijn. De Commissie zou er echter bezwaar in zien om, op het voetspoor van de §§ 209, 210 en 211 der Duitse *Konkursordnung*, de strafvervolgving niet afhankelijk te maken van de faillietverklaring door den burgerlijken regter.

De tegenwoordige tijd, waarin het handelskrediet meermalen zeer gevoelig is geschokt geworden, is min geschikt voor verslapping in de beteugeling van, zelfs eenvoudige, bankbreuk.

Alleen is het »*beursspel* en de *windhandel*» (n°. 2 oud) zoowel hier als in de artt. 369¹ [342, 1°.] en 375 [347] geschrapt. Tegen hunne vermelding bestaat niet alleen het door de Commissie ad 369 1°. en 375 [zie hierachter bl. 15 en 22] geopperde bezwaar, maar ook de bedenkingen: 1°. dat de uitdrukkingen te onbestemd zijn om in eene strafwet te kunnen worden opgenomen; 2°. dat het publiek zich tegen

een koopman, die beursspel of windhandel drijft, kan inachtnemen.

3°. *Uit te stellen*. De aanmerking van den Raad van State (zie advies) is juist, maar door de vervanging van *vertragen* door *uit te stellen* is de zin nog niet volkomen duidelijk. Dat de koopman *noodeloos* tracht tijd te winnen, zoodat is uitgesloten de poging ter goeder trouw gedaan om het faillissement te voorkomen, wordt beter uitgedrukt door de woorden: »met de wetenschap, dat zijn faillissement daardoor niet kon worden voorgekomen.»

Door de bijvoeging wordt de zin verduidelijkt [zie ook bij art. 368, 3°. (341) hierachter bl. 11].

4°. Het bezwaar van den Raad van State (zie advies) is door de gewijzigde redactie niet opgelost. Immers aan *geregeld boekhouden* kan men nog altijd de beteekenis geven van *boekhouden overeenkomstig de artt. 6—8 van het Wetboek van Koophandel*. Wat anders onder *geregeld boekhouden* te verstaan is, is niet gemakkelijk te beantwoorden. De Commissie wenscht met het oog vooral op den kleinhandel, waar geen hooge eischen aan de boekhouding gesteld kunnen worden, in de eerste zinsnede alleen te gewagen van het niet boekhouden, niet van het *niet geregeld* boekhouden.

Tengevolge van eene opmerking van den Raad van State, is het niet of niet geregeld houden der boeken die de koopman volgens de wet verplicht is te houden, vervangen door het niet of niet geregeld boekhouden in het algemeen. De vrees der Commissie dat het bezwaar van den Raad van State door de gewijzigde redactie niet zou zijn opgelost, mist voldoende grond. Vooreerst stelt de Raad zelf voor »alleen eene *geregelde* boekhouding», zonder meer, als vereischte te stellen [vgl. bl. 11]. Ten andere kan aan de Commissie niet worden toegegeven, dat bij de uitlegging van het artikel aan »*geregeld* boekhouden» de beteekenis zou worden gegeven van boekhouden »overeenkomstig de artt. 6—8 Wetboek van Koophandel». Immers ook in de oorspronkelijke redactie stond het woord »geregeld» *nevens* de uitdrukking »boeken die hij volgens de wet verplicht was te houden». Het woord »boekhouden» zonder meer zou de moeilijkheden niet voorkomen die de Commissie van »geregeld boekhouden» ducht; het blijft een zuiver feitelijke uitdrukking die de rechter telkens, ook met het oog op den persoon en de omstandigheden des gefailleerden, heeft te interpreteren. Maar door de bijvoeging van het woord »geregeld» is hij ontheven van de verplichting om als boekhouding te *moeten* aanmerken de aanwezigheid van elk becijferd blaadje papier dat men hem onder dien naam mocht voorleggen.

Wat betreft den »kleinhandelaar die niet schrijven kan», indien tusschen den kleinen en den grooten koopman moet onderscheiden worden, dan is het *niet* in een Wetboek van Strafrecht, maar in het Wetboek van Koophandel de plaats om dergelijke onderscheiding te maken.

De woorden »*niet of*» zijn zoowel hier als in art. 369³ als overtoellig geschrapt.

Ten slotte worde opgemerkt dat niet alleen vervolging van bankbreuk zonder voorafgaande faillietverklaring, maar evenzeer uitbreiding van de bevoegdheid van het Openbaar Ministerie tot het uitlokken van faillietverklaring in *alle* gevallen waarin bankbreuk vermoed wordt, een geneesmiddel zou zijn nog erger dan de kwaal. In art. 768 Wetboek van Koophandel heeft men met naar buiten sterk sprekende

feiten te doen. Werd dat artikel uitgebreid, dan zou ongevraagde en ongewenschte inmenging van het Openbaar Ministerie den handel groot nadeel kunnen berokkenen.

Bij het mondeling overleg heeft de Commissie den Minister er nog op gewezen dat »*geregeld boekhouden*» inderdaad verder gaat dan het maken van, zij het ook regelmatige, aantekeningen op losse blaadjes papier, terwijl het bovendien niet wel aangaat den eerlijken failliet als bankbreukige te straffen alleen omdat hij niet geregeld boek houdt. De uitslag van het overleg is geweest, dat van het niet-boekhouden geheel zou worden gezwezen, m. a. w. dat de woorden: »hij niet geregeld heeft boek gehouden of indien» geheel vervallen.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

uit te stellen. Uit het Rapport aan den Koning zie ik, dat in het Ontwerp der Staatscommissie hier en in art. 369, n°. 2, het werkwoord *vertragen* gebezigd was. Het doet mij genoegen, dat die uitdrukking door *uitstellen* vervangen is. Ook uit een taalkundig oogpunt is dit laatste hier verre te verkiezen. Men *vertraagt* eene handeling die reeds geschiedt, d. i. men zet ze trager voort, maar eene handeling, die men later wenscht te doen plaats hebben, *stelt* men *uit*. Ware een faillissement dus eene *handeling*, dan reeds zou *uitstellen* hier het ware woord zijn. Maar een faillissement is geene *handeling*, het is een feit, eene *gebeurtenis*. Eene *gebeurtenis* nu kan men trachten *uit te stellen*; maar eene gebeurtenis te *vertragen*, en nog wel eene die nog niet plaats heeft, dat geeft geen goeden zin. De verandering in *uitstellen* is dus eene gelukkige verbetering. *de boeken die hij heeft gehouden.* In art. 368 n°. 4 staat: *die hij gehouden heeft*. Daar de vorige zinsnede met *boek gehouden* eindigt, is hier de constructie *gehouden heeft* te verkiezen.

G. O. ART. 339 = art. 340 van het Wetboek.

Art. 341.

De koopman die in staat van faillissement is verklaard of tot gerechtelijken boedelafstand is toegelaten, wordt, als schuldig aan bedrieglijke bankbreuk, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, indien hij ter bedrieglijke verkorting van de rechten zijner schuldeischers:

- 1°. hetzij lasten verduistert heeft of verduistert, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt;
- 2°. eenig goed hetzij om niet, hetzij klaarblijkelijk beneden de waarde heeft vervreemd;
- 3°. ter gelegenheid van zijn faillissement of op een tijdstip waarop hij wist dat het faillissement niet kon worden voorkomen, een zijner schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt;
- 4°. niet voldaan heeft of niet voldoet aan de op hem rustende verplichtingen ten opzichte van het houden, bewaren en te voorschijn brengen van boeken en papieren.

O. R. O. ART. 368. De koopman die in staat van faillissement is verklaard of tot geregtelijken boedelafstand is toegelaten, wordt, als schuldig aan bedriegelijke bankbreuk, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, indien hij ter bedriegelijke verkorting van de regten zijner schuldeischers:

- 1°. hetzij lasten verdicht heeft of verdicht, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt;
- 2°. eenig goed hetzij om niet, hetzij klaarblijkelijk beneden de waarde heeft vervreemd;
- 3°. in het vooruitzicht of ter gelegenheid van zijn faillissement een zijner schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt;
- 4°. niet of niet geregeld heeft boek gehouden, of indien hij de boeken die hij gehouden heeft, niet of niet in ongeschonden staat te voorschijn brengt;
- 5°. papieren waarvan de wet het bewaren voorschrijft, niet of niet in ongeschonden staat te voorschijn brengt.

Memorie van Toelichting.

Bedriegelijke bankbreuk. Als algemeen beginsel staat hier op den voorgrond, dat niemand behoort te worden schuldig verklaard aan bedriegelijke bankbreuk, die niet heeft gehandeld tot bedriegelijke verkorting der regten zijner gezamenlijke schuldeischers.

1°. en 3°. De zamenkoppeling derzelfde werkwoorden in den verleden en in den tegenwoordigen tijd geeft te kennen, dat het geheel onverschillig is, of de hier omschreven feiten vóór of na de faillietverklaring zijn gepleegd.

4°. Zie de toelichting van art. 367, 4°. [340, hiervoor bl. 4.]

Advies van den Raad van State.

Art. 368, 3°. in het vooruitzicht of ter gelegenheid van zijn faillissement enz.

De gebezigde uitdrukking »bevoordeelen» maakt het onzeker of hier ook al dan niet strafbaar gesteld wordt betaling van eene vervallene schuld.

Eenerzijds kan beweerd worden, dat hij die 100 percent ontvangt bevoordeeld is boven hem, die in een faillissement met onzekere uitkomst betrokken raakt.

Anderzijds echter kan ook worden aangevoerd, dat in het ontvangen van hetgeen verschuldigd en vorderbaar is, kwalijk een voordeel gezien mag worden.

De wegneming van alle aanleiding tot twijfel schijnt raadzaam.

Artt. 367, 4°. en 368, 4°. stellen aangaande de boekhouding eenen eisch, die in de praktijk er toe leiden zal, dat de meeste gefailleerden onder de kleine kooplieden bankbreukig zullen moeten verklaard worden. De boeken, die de koopman volgens de wet verplicht is te houden, worden in de werkelijkheid veelal niet gehouden.

Rapport aan den Koning.

Art. 368, 3°. Twijfel schijnt onmogelijk, indien in 't oog gehouden wordt, dat het hier vermeld feit moet hebben plaats gehad (gelijk trouwens al de overige handelingen eveneens), »ter bedriegelijke verkorting van de regten zijner schuldeischers» gelijk in den aanvang van het artikel te lezen staat.

Art. 367, 4°. en 368, 4°. Overeenkomstig 's Raads voorstel, zijn deze bepalingen gewijzigd.

Wanneer hij »ter bedriegelijke verkorting van de regten zijner schuldeischers» de bij de wet voorgeschreven boeken niet gehouden heeft, wordt hij schuldig verklaard aan »bedriegelijke bankbreuk» (art. 368). Die bedriegelijke bedoeling zal veelal niet te constateren zijn bij het bestaand algemeen gebruik om die boeken in het geheel niet te houden.

De wet van 1837 gaat dan ook geenszins zoo verre; zij vordert wel boekhouding en boekhouding ter goeder trouw, maar geenszins het houden van boeken, zooals de wet die voorschrijft, daargelaten nog dat, gelijk gezegd is, in de wet van 1837 facultatief is, wat in het ontwerp voor den regter verplichtend wordt gemaakt.

Ook het ontwerp van 1847 spreekt van boekhouding in algemeene termen.

De Raad van State stelt voor alleen eene geregelde boekhouding, zonder meer, als vereischte te stellen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 368. 3°. *In het vooruitzicht*. De Raad van State merkt op dat twijfel mogelijk is aangaande de vraag of de volle uitbetaling van eene enkele schuld, terwijl de andere crediteuren niet worden voldaan, *bevoordeeling* mag worden genoemd. Het antwoord van den Minister is niet geheel voldoende. Immers men zou ook kunnen beweren, dat de volledige uitbetaling aan een crediteur bij onvoldoend vermogen om ook de anderen te voldoen, verkorting medebrengt van de *regten* dier crediteuren. Immers welk ander geval, behalve dat waarin reeds door art. 376 [198, deel II bl. 208] wordt voorzien, kan men buiten faillissement op het oog hebben? De Commissie houdt ook hier vast aan den regel *jura vigilantibus*, en zou de woorden: »*in het vooruitzicht of*» willen schrappen. Deze woorden leveren bovendien nog dit bezwaar op, dat een koopman wel kan weten, dat hij binnen kort zijne betalingen zal moeten staken, maar niet dat daarvan faillissement het gevolg zal zijn.

De regel »*jura vigilantibus*» faalt in gevallen als het hier bedoelde. Het schrappen van de woorden »*in het vooruitzicht of*» zou niet alleen eene inconsequentie zijn in vergelijking met art. 367, 3°. (2°. [van art. 340] *nieuw*), maar daarenboven tot schromelijke misbruiken leiden. Juist in de laatste dagen en oogenblikken die aan de faillietverklaring voorafgaan, hebben gewoonlijk de ergste knoeierijen plaats. Overigens kan de bepaling alleen worden toegepast als 1°. de faillietverklaring werkelijk volgt, 2°. (en vooral deze beperking waarborgt tegen overdreven gestrengheid) het bedriegelijk oogmerk bewezen is om de gezamenlijke crediteuren te benadeelen. Of dit laatste oogmerk bestaat bij hem die sommige zijner crediteuren eenvoudig het hun competeerende betaalt, is *quaestio facti*. Naar het oordeel van den tegenwoordigen Minister kan het, in dat geval, wel degelijk bestaan, al is het waar dat de koopman die zelfs in het vooruitzicht van faillissement eene opeischbare schuld geheel uitbetaalt, niet daardoor per se strafbaar wordt.

Bij het nader overleg is, door gewijzigde redactie, de zin verduidelijkt. De wetenschap dat het faillissement niet meer te vermijden was, is (even als reeds in art. 367) geëischt. Nu men alzoo alleen met een *zeker* vooruitzicht te doen heeft, is het bezwaar der Commissie opgeheven.

4°. en 5° Men bezige ook hier liever de meer ruime redactie van art. 370 [343] 4°. Verschil van redactie dient zooveel mogelijk te worden vermeden. Het geregeld boekhouden zal hier toch, waar het geldt bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers, gevoegelijk den zin kunnen hebben van boekhouden overeenkomstig de artt. 6—8 van het Wetboek van Koophandel.

Aan den wensch der Commissie om ook hier de eenvoudige redactie van art. 370, 4°, te kiezen, is voldaan. Intusschen moet de Minister opmerken, dat het hier *niet* geldt eene eenvoudige redactiewijziging, maar, wat de zaak betreft, een terugkeer tot de zienswijze der Staatscommissie. Wie één boek houdt, maar niet de drie die het Wetboek van Koophandel eischt, valt thans weder onder art. 368, 4°, *mits* (en door deze *mits* vervalt het bedenkelijke) het bedriegelijk oogmerk om de rechten zijner krediteuren te verkorten, bewezen zij.

G. O. ART. 340 = art. 341 van het Wetboek.

Art. 342.

De bestuurder of commissaris eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging welke in staat van faillissement is verklaard, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar:

- 1°. indien hij heeft medegewerkt of zijne toestemming gegeven tot handelingen met de statuten in strijd, waaraan de door de vennootschap of vereeniging geleden verliezen geheel of grootendeels zijn te wijten;
- 2°. indien hij, met het oogmerk om het faillissement der vennootschap of vereeniging uit te stellen, wetende dat het daardoor niet kon worden voorkomen, heeft medegewerkt of zijne toestemming gegeven tot het doen van geldopnemingen op bezwarende voorwaarden;
- 3°. indien het aan hem te wijten is dat niet geregeld is boek gehouden, of dat de boeken die gehouden zijn, niet in ongeschonden staat worden te voorschijn gebracht.

Art. 343.

De bestuurder of commissaris eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging welke in staat van faillissement is verklaard, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, indien hij ter bedriegelijke verkorting van de rechten der schuldeischers van de vennootschap of vereeniging:

- 1°. hetzij lasten verdicht heeft of verdicht, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt;
- 2°. eenig goed hetzij om niet, hetzij klaarblijkelijk beneden de waarde heeft vervreemd;

- 3°. ter gelegenheid van het faillissement of op een tijdstip waarop hij wist dat het faillissement niet kon worden voorkomen, een der schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt;
- 4°. niet voldaan heeft of niet voldoet aan de op hem rustende verplichtingen ten opzichte van het houden, bewaren en te voorschijn brengen van boeken en papieren.

O. R. O. ART. 369. De bestuurder eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging welke in staat van faillissement is verklaard, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar:

- 1°. indien hij heeft medegewerkt of zijne toestemming gegeven tot beurspel, windhandel of ondernemingen met de statuten in strijd waaraan de door de vennootschap of vereeniging geleden verliezen geheel of grotendeels zijn te wijten;
- 2°. indien hij, met het oogmerk om het faillissement der vennootschap of vereeniging uit te stellen, heeft medegewerkt of zijne toestemming gegeven tot het doen van geldopnemingen op bezwarende voorwaarden;
- 3°. indien het aan hem te wijten is dat niet of niet geregeld is boek gehouden, of dat de boeken die gehouden zijn, niet of niet in ongeschonden staat worden te voorschijn gebracht.

O. R. O. ART. 370. De bestuurder eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging welke in staat van faillissement is verklaard, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, indien hij ter bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers van de vennootschap of vereeniging:

- 1°. hetzij lasten verdicht heeft of verduistert, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt;
- 2°. eenig goed hetzij om niet, hetzij klaarblijkelijk beneden de waarde heeft vervreemd;
- 3°. in het vooruitzicht of ter gelegenheid van het faillissement een der schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt;
- 4°. opzettelijk niet voldaan heeft of niet voldoet aan de op hem rustende verplichtingen ten opzichte van het houden, bewaren en te voorschijn brengen van boeken en papieren.

Memorie van Toelichting.

II. *Misdrijven van bestuurders eener failliet verklaarde naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging (artt. 369, 370).*

Gelijke bepalingen als in de artt. 367 en 368 [340 en 341] ten aanzien van den individüelen koopman, treft men in de artt. 369 en 370 aan met betrekking tot de bestuurders eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging. Noch in de bestaande wet van 10 Mei 1837 (*Staatsblad* n°. 21), noch in het ontwerp van 1847 werden omtrent de eersten voorzieningen aangetroffen. In elk der hier opgenoemde gevallen moet het bewijs worden geleverd, dat de bestuurder tot de verkeerde handelingen medegewerkt of zijne toestemming verleend heeft. Wat de boekhouding betreft, zal de regter in elk concreet geval hebben te be-

slissen, of en in hoeverre slordigheid en nalatigheid aan den individuelen bestuurder te wijten zijn, waarbij de statuten der vennootschap of vereeniging en de regelen ten aanzien der verdeeling van de werkzaamheden vastgesteld, naast de voorschriften der wet omtrent het beheer der naamlooze vennootschappen en coöperatieve vereenigingen tot rigtsnoer kunnen dienen. Met het oog op art. 17 der wet van 17 November 1876 (*Staatsblad* n°. 227) moeten alle coöperatieve vereenigingen, onverschillig of zij al dan niet eene handelsonderneming ten doel hebben, hier en in de artt. 372 en 375 [345 en 347], met naamlooze vennootschappen worden gelijkgesteld.

Advies van den Raad van State.

Art. 369. De vraag rijst, of de strafbepaling van dit artikel niet mede toepasselijk moet verklaard worden op den bestuurder der naamlooze vennootschap, welke »door ondernemingen, met de statuten in strijd», het faillissement heeft veroorzaakt. In art. 375 [347] wordt, naar het voorkomt, verondersteld dat zulks in art. 369 strafbaar gesteld is.

Art. 369, 4°. Almede meent de Raad te moeten vragen, of hier ook niet strafbaar behoort gesteld te worden de niet aankondiging ingeval van een verlies van 50 percent, of zooals het ontwerp van 1871/2 medebrengt¹ van 75 percent. Het voorschrift van art. 47, eerste lid, Wetboek van Koophandel wordt dikwerf niet nageleefd.

Artt. 369, 370, 375. Er is verzuimd de coöperatieve vennootschappen hier op te nemen.

Er schijnt wijders geene voldoende reden te zijn om in deze artikelen met den bestuurder der naamlooze vennootschap niet gelijk te stellen den besturende vennoot in eene commanditaire vennootschap op aandeelen.

Rapport aan den Koning.

Art. 369. Het artikel is, overeenkomstig 's Raads juiste opmerking, aangevuld.

Art. 369, 4°. Het komt den ondergeteekende niet wenschelijk voor, ook opdat de strafwet geene aanleiding geve tot het opmaken van onzuivere balansen, strafbaar te stellen de niet aankondiging, in geval van een verlies van 50 pct. of zoo als het ontwerp van 1871/2 medebrengt van 75 pct., en dit te minder bij de onzekerheid, of art. 47, al. 1 van het Wetboek van Koophandel in eene nieuwe wettelijke regeling der naamlooze vennootschappen zal worden overgenomen.

Artt. 369, 370, 375. De coöperatieve vereenigingen zijn in deze artikelen en in de artt. 372 [345], 2de lid, en 374 [442] mede opgenomen.

Nevens de naamlooze vennootschappen de commanditaire vennootschappen op aandeelen afzonderlijk te vermelden, schijnt zeer bedenkelijk, zoolang in het handelsregt eene wettelijke regeling dezer laatste vennootschappen, afgescheiden van de eerste, ontbreekt.

¹ Art. 31 van het wetsontwerp tot regeling der naamlooze vennootschappen, gedrukte stukken 1871—1872, n°. 65.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 369. Naast *bestuurders* zou de Commissie ook *commissarissen* willen vermelden. Het is alleziens wenschelijk de strafregtelijke aansprakelijkheid ook op hen uit te strekken wanneer hunne handelingen aan die der be-

stuurders gelijksoortig worden. Twijfelachtig zou het zijn of zij reeds krachtens art. 52 Wetboek van Koophandel onder de uitdrukking *bestuurder* begrepen zouden geacht kunnen worden.

Aan het verlangen is voldaan.

Naamlooze vennootschap of coöperative vereeniging. De Minister maakt bezwaar (rapport) om te voldoen aan den wenk van den Raad van State (advies) om ook de commanditaire vennootschappen op aandeelen te vermelden, omdat in het handelsregt eene wettelijke regeling dezer laatste vennootschappen, afgescheiden van de naamlooze vennootschappen, ontbreekt. De Commissie kan niet deelen in dat bezwaar. De *ratio legis* is voor den besturende vennoot in eene commanditaire maatschappij volkomen gelijk aan die voor den bestuurder eener naamlooze vennootschap. Afzonderlijke vermelding is evenwel niet noodig. De woorden *naamlooze* en *coöperative* kunnen vervallen. Voor restrictie is geen grond, zoodra het geval van faillissement aanwezig is.

Naamlooze vennootschap of coöperative vereeniging. De bijvoegelijke naamwoorden moeten noodzakelijk behouden blijven. Gewaagde men in het algemeen van vennootschap of vereeniging, dan zou 't minstens genomen twijfelachtig zijn, of op den vennoot onder firma dit artikel, dan wel, gelijk behoort, art. 367 [340] van toepassing is; de gewone firmant moet geheel gelijk staan met den koopman die afzonderlijk handel drijft (vg. o. a. 367 n°. 1). Daargelaten overigens het bevreemdende om van faillissement eener vereeniging te gewagen, wanneer alle soorten van vereenigingen op ééne na van het faillissement zijn uitgesloten, zoo is de algemeene uitdrukking bovendien onaannemelijk met het oog op art. 375 [347], waar faillissement geen vereischte is. Men zou toch of uitsluitend in art. 375 de uitdrukking »naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging» moeten *blijven* bezigen, of door ook dáár te generaliseeren, aan die bepaling eene uitbreiding geven buiten alle verhouding tot de *ratio legis* en tot de eischen der praktijk.

Wat nu de commanditaire vennootschap met aandeelen betreft, zoo acht de Minister het niet wenschelijk, daarvan afzonderlijk melding te maken. Strafrechtelijk moet het onverschillig zijn, of de complementarist door middel van aandeelen of op andere wijze het noodige kapitaal bijeen brengt; hij ontleent zijne bevoegdheid niet aan eene boven hem staande vergadering van aandeelhouders, maar is ongetwijfeld persoonlijk aansprakelijk, ook waar hij, krachtens bijzondere bedingen, voor sommige handelingen goedkeuring of medewerking behoeft. De volkomen juiste opmerking der Commissie bij art. 375, dat, in afwachting der herziening van het Wetboek van Koophandel, het ontwerp slechts eene provisionele regeling van de strafrechtelijke verantwoording van bestuurders van vennootschappen moet geacht worden te bevatten, geldt voorzeker in de hoogste mate voor de commanditaire vennootschap op aandeelen, waarvan het bestaande Wetboek van Koophandel ten eenen male zwijgt.

1°. *Beursspel, windhandel of.* De Commissie wenscht deze woorden weg te laten. Windhandel zal wel nimmer overeenkomstig de statuten zijn. Beursspel evenmin in zoover het met windhandel gelijk staat (zie Me-

morie van Toelichting ad art. 375 [347]). Is beursspel daarentegen niet met de statuten in strijd, dan is er ook geen motief om den bestuurder daarvoor te straffen.

Ondernemingen. Beter handelingen.

1°. *Beursspel, windhandel.* Zie ad art. 367 2°. [340 hiervoor bl. 7].
» *Ondernemingen*». Aan de opmerking is voldaan.

2°. *met het oogmerk om enz.*, zie ad art. 367, 3°.

Zie ad art. 367, 3°. [340, hiervoor bl. 8].

Art. 370. De redactie moet in geval van wijziging van art. 369 hier op dezelfde wijze worden veranderd.

3°. *in het vooruitzicht of*, zie ad art. 368, 3°. [341, hiervoor bl. 10].

Art. 370. Zie ad artt. 369 [hierboven] en 368 3° [hiervoor bl. 11].

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Art. 369 1°. Achter *in strijd* eene komma te plaatsen, om te voorkomen, dat *waaraan* met *de statuten* in verband worde gebracht. In art. 375 [347] is in gelijk geval te recht eene komma gezet.

2°. *uit te stellen.* Zie het opgemerkte bij art. 367 [340, hiervoor bl. 8].

G. O. ARTT. 341 en 342 = artt. 342 en 343 van het Wetboek.

Art. 344.

Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden wordt gestraft hij die ter bedrieglijke verkorting van de rechten der schuldeischers:

- 1°. in geval van gerechtelijken boedelafstand van een koopman of van faillissement, of in het vooruitzicht van het een of het ander, eenig goed aan den boedel onttrekt, in het laatste geval indien het faillissement of de boedelafstand is gevolgd;
- 2°. bij verificatie der schuldvorderingen in geval van gerechtelijken boedelafstand van een koopman of van faillissement, eene niet bestaande schuldvordering voorwendt of eene bestaande tot een verhoogd bedrag doet gelden.

O. R. O. ART. 371. Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden wordt gestraft hij die ter bedrieglijke verkorting van de regten der schuldeischers:

- 1°. in geval van geregtelijken boedelafstand van een koopman of van faillissement of in het vooruitzicht van het een of het ander eenig goed aan den boedel onttrekt, in het laatste geval indien het faillissement of de boedelafstand is gevolgd;
- 2°. bij verificatie der schuldvorderingen in geval van geregtelijken boedelafstand van een koopman of van faillissement eene niet bestaande schuldvordering voorwendt of eene bestaande tot een verhoogd bedrag doet gelden.

Memorie van Toelichting.

III. *Misdrijven bij faillissement of in het vooruitzicht van faillissement of geregtelijken boedelafstand door derden gepleegd (art. 371).*

Twee op zich zelf staande misdrijven betreft het hier, die in geen deele onder de gevallen van medepligtigheid aan eenvoudige of bedriegelijke bankbreuk behooren begrepen te worden en daarmede aan den anderen kant ook wel kunnen concurreren. Het is dus onjuist te eischen, dat het onttrekken van goederen aan den boedel geschied zij »dans l'intérêt du failli», gelijk de fransche wet van 1838 bepaalde, of »im Interesse eines Kaufmans, welcher seine Zahlungen eingestellt hat», zooals § 282 D. Wb. het uitdrukt, woorden die juist weder tot verschillende opvattingen aanleiding hebben gegeven. Wel moet vaststaan, dat de dader gehandeld hebbe ter bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers. Ook mag hier niet gesproken worden, met art. 9 der wet van 1837, van zamenspanning met den bankbreukige om zijne goederen te verduisteren. Wijders is het van belang allen twijfel weg te nemen, waartoe § 282 van het deutsche wetboek aanleiding geeft, ten aanzien van het tijdstip waarop de onttrekking heeft plaats gegrepen.

Dat ook de in art. 9 der geldende wet vermelde verkrijging van valsche schuldvorderingen hier niet uitdrukkelijk behoeft vermeld te worden als eene daad van medepligtigheid aan bankbreuk, behoeft geen betoog. Maar het als opregt en deugdelijk doen gelden eener niet bestaande schuldvordering bij de verificatie behoort los gemaakt te worden van de vervolging der gefailleerden en als op zich zelf staand misdrijf gestraft, zoodra dat feit gepleegd is tot bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers. Van het volharden bij eedspraestatie behoeft hier niet, met meer gemelde thans nog geldende bepaling, te worden gesproken, vermits dat feit ongetwijfeld valt in de bepaling van meened.

Met het voorwenden van eene valsche schuldvordering staat hier volkomen gelijk het doen gelden eener bestaande tot een verhoogd bedrag. Het maximum der bedreigde straf maakt eene bijzondere verhooging onnoodig voor het geval, dat de schuldige als curator in het faillissement is opgetreden. Pleegt laatstgenoemde »malversation dans sa gestion», dan bedrijft hij een misdrijf hetwelk niet in dezen titel mag worden gerangschikt (art. 575, 4°. der belgische faillietenwet), maar zal hij wel meestal vallen in de termen van gequalificeerde verduistering en strafbaar zijn krachtens art. 350, n°. 2 [323], of als medepligtige aan eenig door anderen gepleegd misdrijf.

Het artikel spreekt van geregtelijken boedelafstand van »een koopman», omdat deze alleen tot zoodanigen afstand kan worden toegelaten, maar zonder eenige beperking van »faillissement», wat dus ook betrekking heeft op faillissement van naamlooze vennootschappen en coöperatieve vereenigingen, alzoo niet uitsluitend van kooplieden hetzij afzonderlijk, hetzij onder eene gemeenschappelijke firma handelende.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 371, 1°. *in het vooruitzicht van het een of ander*, zie ad art. 368 [341], 3°. [hiervoor bl. 11]. Bij het wegvallen dezer woorden, wordt ook overbodig de laatste zinsnede: »in het laatste geval enz.»

Art. 371 1°. Zie ad art. 368 3°. [hiervoor bl. 11]. De woorden »in het vooruitzicht» kunnen bij dit artikel tot geene te ruime uitlegging leiden.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

De woorden *of in het vooruitzicht van het een of het ander* tusschen twee komma's te plaatsen: zij bevatten een afzonderlijk, van het voorgaande onderscheiden geval. Ook dient vóór de woorden *eenig goed* eene komma te staan, om te doen uitkomen, dat die woorden niet met het onmiddellijk voorgaande in verband staan, maar afhangen van *hij die* in het hoofd des artikels.

G. O. ART. 343 = art. 344 van het Wetboek.

Art. 345.

De schuldeischer die tot een aangeboden gerechtelijk akkoord toetreedt ten gevolge van eene overeenkomst hetzij met den schuldenaar, hetzij met een derde, waarbij hij bijzondere voordeelen heeft bedongen, wordt, in geval van aanneming van het akkoord, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

Gelijke straf wordt in hetzelfde geval toegepast op den schuldenaar of op den bestuurder of commissaris der gefailleerde naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging die zoodanige overeenkomst sluit.

O. R. O. ART. 372. De schuldeischer die tot een aangeboden geregte-lijk accoord toetreedt ten gevolge van eene overeenkomst hetzij met den schuldenaar, hetzij met een derde waarbij hij bijzondere voordeelen heeft bedongen, wordt, in geval van aanneming van het accoord, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

Gelijke straf wordt in hetzelfde geval toegepast op den schuldenaar of op den bestuurder der gefailleerde naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging die zoodanige overeenkomst sluit.

Memorie van Toelichting.

IV. *Sluipaccorden.* (art. 372).

Onder de heerschappij van den code de commerce is zoo dikwerf geklaagd over het gemis van strafbepalingen tegen strafwaardige handelingen bij gelegenheid der raadplegingen over een aangeboden accoord, dat men zich teregt mag verwonderen, dat in dit onderwerp door den wetgever van 1837 niet voorzien werd. In Frankrijk is die leemte reeds in 1838 aangevuld door art. 597 code de commerce, zoo als het bij de wet van 28 Mei van dat jaar is vastgesteld, en eene daarmede geheel overeenstemmende strafbepaling vindt men in art. 490 C. P. B. Van die bepaling wijkt het voorgestelde artikel in zooverre af, dat het aangaan der verboden overeenkomst even strafbaar is voor beide partijen — schuldeischer en schuldenaar of die dezen bij naamlooze vennootschappen en coöpe-

ratieve vereenigingen vertegenwoordigt —, terwijl voor beiden het misdrijf eerst aanwezig is als de schuldeischer is toegetreden tot het accoord ten gevolge van de door hem bedongen bijzondere voordeelen, en die toetreding door de aanneming van het accoord is gevolgd. De overeenkomst wordt alleen onder die voorwaarden aangegaan; zij verkrijgt daardoor eerst haar beslag en moet dus, in geval deze niet vervuld worden, strafeloos blijven.

Advies van den Raad van State.

De woorden »in hetzelfde geval», voorkomende in het tweede lid van art. 372, zijn minder juist, daar de schuldenaar of bestuurder der failliete massa niet strafbaar is in hetzelfde geval als de schuldeischer maar integendeel eerstgenoemden strafbaar zijn, ook al heeft er geene aanneming van het accoord plaats, terwijl de schuldeischer eerst strafbaar wordt ingeval van zijnerzijdsche toetreding tot en aanneming van het accoord. De woorden »in hetzelfde geval» behooren derhalve weg te vallen.

Aan het slot der tweede zinsnede zou achter »sluit» behooren te volgen »ook al zij daar geen accoord op gevolgd» of iets dergelijks.

De memorie van toelichting vereischt overigens aanvulling, daar zij de afwijking van art. 490 Code Pénal Belge wel constateert maar niet motiveert.

Rapport aan den Koning.

De redactie van het artikel heeft geene verandering ondergaan, maar in de memorie van toelichting, waarnaar ten deze wordt verwezen, is thans duidelijk toegelicht dat en waarom ook de schuldenaar of bestuurder der failliete massa alleen moet gestraft worden in geval van aanneming van het accoord.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 372. Eene minderheid der Commissie was tegen dit artikel. Wanneer de boedel niet benadeeld wordt is er niets strafwaardigs in het sluipaccoord. De schuldeischer die niet meer ontvangt dan hem verschuldigd is, maakt op niemands regt inbreuk, vooral niet als een derde met den schuldeischer de bijzondere overeenkomst aangaat. Ieder schuldeischer heeft voor zich te beoordeelen of het accoord hem aanneembaar voorkomt. Of buitendien nog anderen bevoordeeld worden deert hem in geen enkel opzigt.

De Commissie is van een ander gevoelen. Zij acht het sluipaccoord een groot maatschappelijk kwaad en de strafbepaling billijk en noodzakelijk. Het sluipaccoord is een inbreuk op de goede trouw der crediteuren onderling en geeft in de praktijk tot ergerlijke knoeijerij aanleiding. Het is eene stille omkooping van stemmen, waardoor zij die belang hebben hunne volle vordering te behouden, ten zeerste kunnen worden benadeeld, en het strijdt bovendien tegen den regtsgrond van het accoord dat zoo veel betaald wordt als redelijkerwijze in den bestaanden toestand kan worden verwacht.

Het kwaad der sluipakkoorden, waardoor wel degelijk de boedel benadeeld en de slimme boven den eerlijken schuldeischer bevoordeeld wordt, heeft een grooten omvang gekregen; de moeilijkheid van het bewijs is groot. De Minister verwacht weinig van het artikel maar kan het, ten wille van het beginsel, niet prijsgeven.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

De spelling *akkoord* verdient de voorkeur. Met die spelling is 't woord reeds behandeld in het Woordenboek, in een gereedliggend, ofschoon nog niet uitgegeven artikel.¹

Achter *met een derde* eene komma te plaatsen, want het volgende *waarbij* slaat niet alleen op eene overeenkomst met een derde, maar ook op eene overeenkomst met den schuldenaar.

¹ [Thans uitgegeven in Ned. Wdb. II, I, kol. 29—34.]

G. O. ART. 344 = art. 345 van het Wetboek.

[In het ontwerp der wijzigingswet van 15 Januari 1886 (Stb. n°. 6) *, gelijk het bij den Raad van State werd aanhangig gemaakt, kwam eene bepaling voor, om het 2e lid van art. 345 te laten vervallen. Over die bepaling behelsde het Advies van den Raad van State het volgende:]

[SLUIPAKKOORDEN.]

Tegen het voorstel van den Minister, om het tweede lid van art. 345 handelende over de zoogenaamde *sluipakkoorden*, te laten vervallen, en alzoo den schuldenaar niet meer strafbaar te stellen, heeft de Raad bedenking.

Voor zoover den Raad bekend is, heeft niemand, noch tijdens noch na de behandeling van het Strafwetboek in de Staten-Generaal, aangebrongen op wijziging van het artikel, dat ook door de Staatscommissie was voorgesteld.

Hetgeen in de Toelichting door den Minister ter verdediging van het laten vervallen der bepaling wordt aangevoerd, komt den Raad niet afdoende voor. Er is toch inderdaad hier nauw verband tusschen de handelingen van den crediteur en van den debiteur, waarvoor deze laatste niet straffeloos mag worden gelaten. Ja, uit een oogpunt van zedelijkheid schijnt de daad van den schuldeischer bij het aangaan van een zoogenaamd sluipakkoord evenzeer te laken als die van den schuldenaar. Er is althans, neemt men beider daad uit een zedelijk oogpunt als even laakbaar aan, iets minder zedelijks in gelegen om den schuldenaar straffeloos te laten, ten einde te beter tot het bewijs van de schuld des crediteurs te kunnen geraken. De Raad geeft in overweging deze wijziging niet in het ontwerp op te nemen.

Daarmede zoude ook de eenige aanleiding tot de naar 's Raads inzien volkomen overbodige aanvulling der eerste alinea vervallen. Die tusschengeschoven woorden zouden hier ook geheel misplaatst wezen: het woord *schuldeischer* omvat immers allen, welke ook hunne sociale bezigheden mogen zijn, die als crediteuren in een faillissement optreden. Zelfs laat het zich bezwaarlijk verklaren, hoe een commissaris eener vennootschap,

Rapport aan den Koning.

[Het voorgestelde] artikel is geroyeerd. Niet zoozeer omdat de

* [Zie Deel V, bl. 20.]

als *zoodanig*, gerechtelijk kan optreden in het sluiten van een akkoord. In de tweede alinea komt die nadere aanduiding niet geheel overbodig voor, omdat het geval zich laat denken, dat, waar eene naamloze vennootschap schuldenares is, een der commissarissen, tevens groot aandeelhouder, buiten het bestuur om trachtte crediteuren tot een onbehoorlijk akkoord over te halen.

ondergeteekende door den Raad van State is overtuigd, dat de redactie van art. 345 van het Wetboek van Strafrecht onverbeterlijk is, als wel omdat hij het beter vindt zich, behoudens de toezegging van hem zelven, enkel en alleen te bepalen tot die weinige punten welke vóór de aanneming van het Wetboek door den Minister MODDERMAN aan de Eerste Kamer zijn toegezegd.

Art. 346.

Hij die in staat van kenlijk onvermogen is verklaard of, zonder koopman te zijn, tot gerechtelijken boedelafstand is toegelaten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden, indien hij, ter bedrieglijke verkorting van de rechten zijner schuldeischers, hetzij lasten verdicht heeft of verdicht, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt, hetzij eenig goed om niet of klaarblijkelijk beneden de waarde heeft vervreemd, hetzij een zijner schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt.

O. R. O. ART. 373. Hij die in staat van kennelijk onvermogen is verklaard of, zonder koopman te zijn, tot geregtelijken boedelafstand is toegelaten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden, indien hij ter bedrieglijke verkorting van de regten zijner schuldeischers hetzij lasten verdicht heeft of verdicht, hetzij baten niet verantwoord heeft of niet verantwoordt, hetzij eenig goed aan den boedel onttrokken heeft of onttrekt, hetzij een zijner schuldeischers op eenige wijze bevoordeeld heeft of bevoordeelt.

Memorie van Toelichting.

V. Misdrijven van den particulier ter bedrieglijke verkorting van de regten zijner schuldeischers (art. 373).

Reeds in de ontwerpen van 1839 en 1847 werd straf bedreigd tegen niet-kooplieden, die sommige daden verrigten waarop, waren zij kooplieden, eene schuldigverklaring aan bedrieglijke bankbreuk zou gevolgd zijn. Dit artikel heeft gelijke strekking.

De gestrengte bepalingen omtrent bankbreuk worden gerechtvaardigd zoowel door de eigenaardige verhouding van den koopman tot zijne schuldeischers, het bijzondere schuldrecht in handelszaken en de bijzondere wijze van verevening van verachterde koopmansboedels, als door den schok dien de staking van betaling van een koopman aan het crediet geeft. Gelijke redenen gelden niet voor niet-kooplieden, maar in enkele gevallen kan toch krachtens de wet eene verevening hunner boedels plaats hebben, op gelijksoortige wijze als bij faillissement of boedelafstand van den koopman,

door een *concurfus creditorum*. Er bestaat geenerlei reden om hem die daarbij, ter bedriegelijke verkorting van de regten der schuldeischers, handelingen pleegt die in den koopman als bedriegelijke bankbreuk strafbaar zouden zijn, ongestraft te laten. In dit artikel zijn alzoo de bepalingen omtrent bedriegelijke bankbreuk, voorzoover de overneming mogelijk en wenschelijk is, nagevolgd.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Is de regeling met het oog op de vorige artikelen niet onvolledig? zie art. 367, 3°. [340, 2°]; art. 368 [341], 2°. en art. 371 [344], 2°. Ook bij kennelijk onvermogen heeft verificatie plaats.

Dit artikel heeft niets hoegenaamd gemeen met art. 367 3°. Wat het geval van art. 368 2°. betreft, is het aangevuld. Aan eene bepaling als die van art. 371, 2°. bestaat hier geene behoefte. In den handel is het zeer gebruikelijk elkander ook zonder eed te vertrouwen. Wordt, bij verificatie buiten faillissement, aan goede trouw getwijfeld, dan vordert men een eed en herinnere desnoods aan art. 228 [207].

G. O. ART. 345 = art. 346 van het Wetboek.

Art. 347.

De bestuurder of commissaris eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging die, buiten het geval van artikel 342, zijne medewerking heeft verleend of zijne toestemming gegeven tot handelingen met de statuten in strijd, ten gevolge waarvan de vennootschap of vereeniging buiten staat geraakt aan hare verplichtingen te voldoen of moet worden ontbonden, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste tien duizend gulden.

O. R. O. ART. 375. De bestuurder eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging die, buiten het geval van artikel 369, zijne medewerking heeft verleend of zijne toestemming gegeven hetzij tot windhandel, hetzij tot ondernemingen met de statuten in strijd, ten gevolge waarvan de vennootschap of vereeniging buiten staat geraakt om aan hare verplichtingen te voldoen of moet worden ontbonden, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie duizend gulden.

Memorie van Toelichting.

VII. *Misdrijven van bestuurders eener naamlooze vennootschap of coöperatieve vereeniging die hare insolventie of ontbinding veroorzaken (art. 375).*

De rampen die naamlooze vennootschappen dikwerf treffen en de aandeelhouders in hooge mate benadeelen, zijn niet zelden het gevolg van roekeloze handelingen der bestuurders. Geraakt zoodanige vennootschap in staat van faillissement, de bepalingen van de artt. 369 en 370 [342 en 343] zijn toereikend; is dit echter niet het geval en wordt zij krachtens de voorschriften der handelswetgeving ontbonden, art. 375 wijst de straf

aan. die den bestuurder treft met wiens medewerking of toestemming windhandel werd gedreven of ondernemingen plaats hadden, in strijd met de statuten, waaronder somtijds ook beurspel zal begrepen zijn. In beide gevallen echter moet daarvan het gevolg zijn, dat de vennootschap buiten staat geraakt om aan hare verplichtingen te voldoen of ontbonden moet worden. Nevens de naamlooze vennootschappen zijn ook, als daarmede in dit opzigt moetende gelijk staan, de coöperatieve vereenigingen vermeld.

Noch hier, noch in de gevallen van de artt. 369 en 370 eischt het ontwerp, dat de bestuurder nog als zoodanig in functie zij op het tijdstip waarop de vennootschap of vereeniging wordt failliet verklaard, of buiten faillissement wordt ontbonden, of buiten staat geraakt om aan hare verplichtingen te voldoen. Het ontwerp eischt een onderzoek naar de oorzaken, die tot deze gevolgen geleid hebben, en treft ook den bestuurder die, na de strafwaardige feiten gepleegd te hebben, zijn bestuur nederlegde en, zoo hij aandeelhouder was, zich onttreed van zijne aandeelen op een tijdstip waarop andere deelgenooten met den toestand der vennootschap of vereeniging min volledig bekend waren.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Commissie kan zich over het algemeen met deze bepaling vereenigen. Zij merkt echter op dat het ontwerp moet geacht worden slechts eene provisionele regeling te bevatten van de strafregtelijke verantwoordelijkheid van bestuurders van vennootschappen of vereenigingen. Eene volledige regeling toch is niet mogelijk, zoolang niet vaststaat welke bepalingen in het Wetboek van Koophandel bij eventuele herziening poenale sanctie zullen vorderen. Voorziening in geval van faillissement behoeft evenwel niet tot volledige regeling van het onderwerp te wachten en evenmin is er bezwaar in, in afwachting van nadere bepalingen, de feiten in dit artikel omschreven reeds nu strafbaar te stellen.

De bestuurder. Ook in dit geval zou men den commissaris met den bestuurder, wat aangaat de strafregtelijke verantwoordelijkheid, willen gelijkstellen.

hetzij tot windhandel hetzij. Deze woorden kunnen vervallen; zie ad art. 369, 1°. Van *beurspel* wordt hier geen gewag gemaakt. Waarom, in het stelsel der Regering, wanneer de vermelding in art. 369, 1°., wel noodig werd geacht?

Ondernemingen. Lees: *Handelingen*.

drie duizend gulden. Het maximum is, naar het oordeel der Commissie, veel te laag. Eene geldboete van drie duizend gulden zal dikwijls in dit geval eene *niets beduidende* straf zijn. De Commissie stelt voor, te lezen *tienduizend*.

» *De bestuurder*». Aan het verlangen is voldaan.

» *Windhandel*». Zie boven ad art. 367 2°. *oud* [hiervoor bl. 7].

Ook aan de beide andere opmerkingen is gevolg gegeven.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

buiten staat geraakt om — te voldoen. Dit *om* is hier niet alleen overbodig, maar tegen den eisch der taal. Men is *in staat iets te doen*, niet *om* iets te doen. Verg. het opgemerkte bij art. 307 [284, deel II bl. 443 en 444].

G. O. ART. 346 = art. 347 van het Wetboek.

Art. 348.

Hij die opzettelijk zijne eigene zaak of, ten behoeve van den eigenaar, eene hem niet toebehoorende zaak onttrekt aan een ander die daarop een recht van pand, terughouding, vruchtgebruik of gebruik heeft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden.

De bepaling van artikel 316 is op dit misdrijf van toepassing.

O. R. O. ART. 377. Hij die opzettelijk zijne eigene zaak of, ten behoeve van den eigenaar, eene hem niet toebehoorende zaak onttrekt aan een ander die daarop een regt van pand, terughouding, vruchtgebruik of gebruik uitoefent, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden.

De bepaling van artikel 343 is op dit misdrijf van toepassing.

Memorie van Toelichting.

IX. Onttrekking van goederen door of ten behoeve des eigenaars aan hem die deze tot uitoefening van een bepaald regt onder zich heeft (art. 377).

Ook eene strafbedreiging tegen het zoogenaamde *furtum possessionis* is bepaald noodig; eigenaardig vindt zij in dezen titel hare plaats. Het artikel strekt tot bescherming der regten van pand, terughouding, vruchtgebruik en gebruik. In elk voorkomend geval behoort bewezen te zijn, dat een dier regten naar de regelen van het privaats regt werkelijk door een ander werd uitgeoefend. Dader van het strafbare feit kan ook een derde zijn, die het goed ten behoeve des eigenaars, zij het ook zonder diens last of diens voorkennis, aan den regthebbende onttrekt.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

uitoefent. Zie het opgemerkte bij art. 192 [178, deel II bl. 167].
Beter oefent of heeft.

G. O. ART. 347 = art. 348 van het Wetboek.

Art. 349.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 341, 343, 344 en 346 omschreven misdrijven, kan de schuldige worden ontzet van de in artikel 28 n°. 1—4 vermelde rechten.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 340—346 omschreven misdrijven, kan openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak worden gelast.

O. R. O. ART. 378. Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 368, 370, 371, 373 en 376 omschreven misdrijven, kan de schuldige worden ontzet van de in artikel 36 n°. 1—5 vermelde regten.

Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 367—371 omschreven misdrijven, kan openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak worden gelast.

G. O. ART. 348 = art. 349 van het Wetboek.

Art. 349 bis.

Hij die opzettelijk inbreuk maakt op eens anders auteursrecht, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste twee duizend gulden.

De door middel van het misdrijf verkregen exemplaren, alsmede de den schuldige toebehoorende platen, vormen en matrijzen, die tot het plegen van het misdrijf gediend hebben, worden verbeurd verklaard.

Art. 349 ter.

Hij die een werk, waardoor hij weet dat inbreuk gemaakt wordt op eens anders auteursrecht, verspreidt of openlijk te koop stelt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste zes-honderd gulden.

De door middel van inbreuk op het auteursrecht verkregen exemplaren worden verbeurd verklaard.

Art. 349 quater.

De misdrijven in de beide voorgaande artikelen omschreven, worden niet vervolgd dan op klachte van hem, tegen wien zij gepleegd zijn.

[Deze drie artikelen zijn in het Wetboek ingelascht bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6); zie daarover hierachter bl. 34].

In het Oorspronkelijk Regeeringsontwerp van het Wetboek kwam over het auteursrecht enz. het volgende voor:

O. R. O. TITEL XXIX. *Inbreuken op het regt van schrijvers en kunstenaars.*

O. R. O. ART. 387. Hij die opzettelijk inbreuk maakt op het bij de wet erkende regt van een ander op het openbaar maken of verspreiden van geschriften of kunstwerken of het doen uit- of opvoeren van kunstwerken, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste twee duizend gulden.

De bepaling van artikel 343 is op dit misdrijf van toepassing.

O. R. O. ART. 388. Hij die een geschrift of kunstwerk waardoor hij weet dat inbreuk wordt gemaakt op het in artikel 387 bedoelde regt, verspreidt of openlijk tentoonstelt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste zes honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

In art. 4 der wet van 25 Januarij 1817 (*Staatsblad* n°. 5), de regten bepalende, die in de Nederlanden ten opzichte van het drukken en uitgeven van letter- en kunstwerken kunnen worden uitgeoefend, is met de strafactie wegens inbreuk op het kopijregt ten onrechte vereenigd de burgerlijke vordering tot schadevergoeding. De regthebbende ontvangt, als wettelijke schadeloosstelling, »de waarde van 2000 exemplaren van »het nagedrukte boek- of kunstwerk», zonder dat hij dit uitdrukkelijk

heeft te vorderen of de geleden schade behoeft te bewijzen, maar zonder dat het hem ook vrijstaat wegens meer nadeel meer vergoeding te verkrijgen. Deze aanmerkelijke afwijking van de gewone verhouding tusschen privaats- en strafrecht behoort niet te worden bestendigd. De strafactie mag niet strekken tot bevrediging van private belangen.

Strafbaar is ieder die, bekend met eens anders uitsluitend recht om geschriften of kunstwerken openbaar te maken, te verspreiden, te doen uit- of opvoeren, opzettelijk op dat recht inbreuk maakt. Aan wie en binnen welke grenzen zoodanig uitsluitend recht toekomt, ziedaar vragen, die niet in het strafwetboek maar in de wet ter vervanging van de verouderde wet van 1817 hare beslissing behooren te vinden. De strafwetgever trede ook hier in geen enkel opzicht op het gebied van het privaatsrecht, maar verleene aan het recht van den auteur evenals aan den eigendom die krachtige bescherming die, nevens de burgerlijke rechtsmiddelen, vereischt wordt om het tegen opzettelijke aanrandingen te beveiligen.

Door welke handelingen men op het auteursrecht inbreuk maakt (uitgeven, binnen het rijk invoeren, door den druk of anderszins gemeen maken) is eene feitelijke vraag, te beoordeelen naar de bepalingen der wet tot regeling van het kopijrecht in verband met de leer der deelneming in T. V. B. I van dit ontwerp.

Art. 387. Recht van een ander; onverschillig of deze persoon de schrijver of kunstenaar zelf is, of wel degene die door overdracht of erfopvolging het uitsluitend recht van den schrijver of kunstenaar wettig verkregen heeft.

Doen uit- of opvoeren van kunstwerken. In eene nieuwe regeling van het auteursrecht zal vermoedelijk de erkenning van het uitsluitend recht van den dramatischen schrijver, componist en anderen tot het doen uit- of opvoeren hunner kunstwerken niet ontbreken. De strafwet treft ook hier alleen de opzettelijke aanranding van het elders erkende en geregelde recht. Zoo werd het reeds begrepen in art. 428 C. P., straf bedreigende tegen de overtreding van wetten en reglementen die tot nu toe in Nederland niet bestaan.

Advies van den Raad van State.

Reeds hiervoren [deel 1 bl. 44] gaf de Raad als zijn gevoelen te kennen, dat dit onderwerp bij bijzondere wet behoorde te worden geregeld.

Hier wordt overigens ook gewaagd van »kunstwerken» en »het doen uit- of opvoeren daarvan», zonder dat in het bestaande recht, wel in het aanhangig wetsontwerp*, deswege bepalingen voorkomen.

Rapport aan den Koning.

Wat ten deze behoort tot het gebied der bijzondere wet, wat in het wetboek van strafrecht moet worden opgenomen, is aangetoond in de memorie van toelichting. De artt. 425—427 C. P., bij ons vervallen door de wet van 25 Januarij 1817 (*Staatsblad* n°. 25), berusten op gelijke onderscheiding.

* [Dit ontwerp is geworden de wet van 28 Junij 1881 (*Stb.* n°. 124), tot regeling van het auteursrecht; zie daarover hieronder.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Ook dezen titel wenscht de Commissie niet in het Strafwetboek op te nemen. Het is waar, ook hier geldt het een inbreuk op het vermogens-

recht, maar de poenale regeling van het onderwerp hangt te veel samen met de overige regeling om het een van het ander af te scheiden. Ten bewijze kan dienen dat de vraag, of hier alleen *opzettelijke* dan wel ook *culpose* inbreuk moet strafbaar zijn, samenhangt met het beginsel van registrering van het auteursregt. (Zie de artt. 10 en 11 * van het aanhangig wetsontwerp op het auteursregt, gedrukte stukken zitting 1879—1880, n°. 38, Voorloopig Verslag pag. 3 § 5 en pag. 11 ad art. 17.) Nog een ander motief om de zaak geheel bij speciale wet te regelen bestaat hierin, dat artt. 387 en 388 ook slaan op voortbrengselen van schilder- en beeldhouwkunst, die in het ontwerp op het auteursregt niet begrepen zijn, omdat, zooals de Memorie van Toelichting op dat ontwerp § 2 zegt, algemeen erkend wordt, dat daarvoor niet dezelfde voorschriften kunnen dienen als voor *geschriften* passend zijn.

Mogt bij de nadere regeling blijken, dat het feit ook als misdrijf zou moeten worden gequalificeerd dan zou het Wetboek, in het stelsel dat dit *alle* misdrijven moet omvatten, op dit punt kunnen worden aangevuld. Men behoort echter, naar het gevoelen der Commissie, geen straf te bedreigen wanneer men niet met juistheid het feit kent waartegen de straf gerigt wordt.

De Minister vereenigt zich met de conclusie der Commissie en laat den Titel vervallen.

* [Nu artt. 10—12 der wet van 28 Junij 1881, (Stb. n°. 124).]

[Deze titel XXIX van het O. R. O. is alzoo in het G. O. VERVALLEN.]

Wet van 28 Junij 1881, Stb. n°. 124,

tot regeling van het auteursrecht.

In deze wet, van *latere* dagteekening dan het Wetboek van Strafrecht, gelijk het eerst werd vastgesteld, komen ter vervanging van de vervallen artt. 387 en 388 O. R. O., de volgende strafbepalingen voor:

Art. 18.

Onverminderd de burgerlijke rechtsvordering, voortvloeiende uit elke inbreuk op het auteursrecht, wordt hij die opzettelijk inbreuk maakt op eens anders auteursrecht, gestraft met geldboete van ten minste vijftig cents en ten hoogste twee duizend gulden.

De door middel van het misdrijf verkregen exemplaren, alsmede de den schuldige toebehoorende platen, vormen en matrijzen, die tot het plegen van het misdrijf gediend hebben, worden ten behoeve van den Staat verbeurd verklaard.

Art. 19.

Hij die een werk, waardoor hij weet dat inbreuk gemaakt wordt op eens anders auteursrecht, verspreidt of openlijk te koop stelt, wordt gestraft met geldboete van ten minste vijftig cents en ten hoogste zes honderd gulden.

De door middel van inbreuk op het auteursrecht verkregen exemplaren worden ten behoeve van den Staat verbeurd verklaard.

Art. 20.

De misdrijven, in de artt. 18 en 19 bedoeld, worden niet vervolgd dan op klachte van hem, tegen wien zij gepleegd zijn.

De *Memorie van toelichting* van het bij Koninklijke boodschap van 13 Juli 1877 ingediend ontwerp dezer wet, bevatte omtrent vorenstaande artikelen 18 en 19 (art. 20 kwam in dat *ontwerp* niet voor), het volgende, waaruit genoegzaam blijkt van de kleine redactieverschillen, die in genoemd ontwerp voorkwamen:

»Het ontwerp heeft de burgerlijke regtsvordering gescheiden van de strafactie en zich ten opzichte van deze laatste aangesloten bij het ontwerp-Strafwetboek. Alzoo is niet gevolgd het voorbeeld van het ontwerp voor den boekhandel, om de strafvervolgving afhankelijk te stellen van het indienen eener klagt door den kopiëgerechtigde (zie art. 13 van dat ontwerp). Dergelijk voorschrift, dat in het strafproces eene zeldzame uitzondering is, die alleen om bijzondere hier niet bestaande redenen kan worden toegelaten¹, komt ook niet voor in de tegenwoordige wet, en juist nu de band tusschen de civile en de strafactie verbroken wordt, bestaat er minder reden dan ooit om te dezen aanzien van de algemeene regelen van strafregt af te wijken.

»Even als in het ontwerp-Strafwetboek wordt in deze voordragt alleen het *des bewust* inbreuk maken op eens anders auteursregt met straf bedreigd. Het scheen niet wenschelijk, zóóver te gaan als de Deutsche wet (art. 18), die den nadrukker ook strafwaardig acht wanneer hij alleen nalatig is geweest in het onderzoek of van het werk nog auteursregt bestaat, en die zelfs in de strafbepaling geene onderscheiding maakt, hetzij er *dolo*, hetzij er *culpa* (vorsätzlich oder aus Fahrlässigkeit) is gehandeld. Alleen de opzettelijke regtskrenking stelle men onder het bereik der strafwet, en voor alle andere schendingen van het auteursregt bepale men zich tot de regtsmiddelen van het privaatrecht.”

[Over art. 18] »De uitdrukking *inbreuk op eens anders auteursregt* heeft noodwendig eene ruime strekking. De regter zal, in verband met het in art. 1 en volgende van het ontwerp aangewezen begrip van het auteursregt, telkens hebben te beslissen, of in de door hem als bewezen aangenomen feiten een inbreuk op dat regt gelegen is, evenals hij tot dusver beoordeelde of er, volgens de wet van 1817, op het aldaar erkende kopiëregt inbreuk was gemaakt. Dergelijke algemeene bepaling verdient de voorkeur boven den door enkele buitenlandsche wetgevers aangenomen regel, om in de wet zelve dienaangaande velerlei bijzonderheden en onderscheidingen op te nemen. De wetgever toch is niet bij magte om de veelsoortige vormen, waarin de inbreuken op het kopiëregt zich kunnen voordoen, alle vooraf te overzien, en loopt dus gevaar om, door het vermelden van sommige, zijns ondanks andere buiten te sluiten, die van niet minder ernstigen aard zijn, maar bij het vervaardigen der wet niet werden voorzien.

»Inbreuk op het auteursregt kan op zeer verschillende wijzen gemaakt worden, niet alleen door zoogenaamden nadruk — een woord, reeds met

¹ Verg. de *Memorie van Toelichting* van het ontwerp-strafwetboek op Titel VII, Boek I [zie deel I bl. 493].

het oog op de onuitgegeven werken en mondelinge voordragten, opzettelijk in het ontwerp vermeden — maar ook door overdrukken, te weten door het drukken van meer exemplaren dan de auteur had vergund. Den regter blijft eene betamelijke vrijheid van beslissing verzekerd. Hij beoordeelt voor elk geval afzonderlijk, of hij een geoorloofd overzigt of uittreksel van een werk voor zich heeft, of wel een zelfstandig werk, of wel een ongeoorloofd werk, waarbij de wijzigingen, uitbreidingen en verkortingen van het oorspronkelijk geschrift slechts strekken om het gepleegde misdrijf te bedekken. Hij heeft te onderscheiden, in hoever er eene strafbare vertaling aanwezig is, dan wel eene niet verboden vrije navolging, b. v. door overbrenging in dichtmaat.

»Eerst voor zoover de dader *bewust* was, dat hij op het auteursregt inbreuk heeft gemaakt, is hij strafbaar.

»De straf van verbeurdverklaring der aan den schuldige toebehoorende voorwerpen, waarmede het misdrijf is gepleegd, sluit niet uit de algemeene bevoegdheid van den regter om, als maatregel van publieke orde, de vernietiging of onbruikbaarmaking van voorwerpen, vervaardigd, geschikt gemaakt of gediend hebbende tot het plegen van het misdrijf, te gelasten, onverschillig aan wien deze voorwerpen toebehooren, ingevolge art. 22 der wet van 29 Junij 1854 (*Staatsblad* n°. 102) en art. 7 der Ned. Indische Wetboeken van Strafrecht."

[Over art. 19.] »Het des bewust verspreiden van werken, waardoor op het auteursregt inbreuk wordt gemaakt, behoort voorzeker strafbaar te wezen, maar het gaat te ver, daartegen met de tegenwoordige wet en het ontwerp van den boekhandel even zware straf te bedreigen als tegen de regtsreeksche inbreuk op het auteursregt zelf. Bij de redactie der bepaling is zorg gedragen, dat de verspreider te goeder trouw, die niet weet dat het door hem verspreide werk eenig auteursregt schendt, straffeloos blijft."

In het *Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer* dd. 23 Mei 1878 werd opgemerkt:

»In tegenoverstelling van de meening der Regering, was de meerderheid der leden van oordeel dat de vervolging der overtredingen dezer wet afhankelijk moest worden gesteld, van de klacht van de belanghebbende partij. Dat de vervolging op klacht altijd in het strafproces eene uitzondering zal blijven gaven zij gereedelijk toe, maar meenden dat in de overtredingen dezer wet juist alle elementen dezer uitzondering aanwezig waren. Zonder in discussie te willen treden over de vraag, of als eenige grond voor afhankelijkheid der vervolging van den wil van hem tegen wien het misdrijf gepleegd is, met het ontwerp Strafwetboek, moet worden aangenomen de mogelijkheid dat het bijzonder belang grooter nadeel lijdt door het instellen, dan het openbaar belang door het niet instellen der strafactie, meenden vele leden te mogen aannemen, dat, waar bij het instellen der strafactie van deze wet het openbaar belang in den regel slechts in geringe mate betrokken is, er termen bestaan om die actie niet in te stellen, ten zij de benadeelde partij de vervolging wenscht."

»Ook het voornemen der Regering om *alleen den dolus* strafbaar te stellen vond veel tegenspraak. Bestond er hier, zoo werd door vele leden gevraagd, niet in ieder geval dolus? Waar de registers van eigendom

van het auteursregt onder elks bereik liggen en zonder bezwaar moeten kunnen geraadpleegd worden, meende men dat in dezen nalatigheid als boos opzet moest gelden. Hiertegen werd aangevoerd dat het in sommige gevallen, bijvoorbeeld bij mondelinge voordragten, zeer moeilijk zal zijn om tot de kennis van het bestaan van auteursregt te komen. Het zou uiterst hard zijn om ook in die gevallen de niet opzettelijke overtreding te straffen. Men antwoordde, dat het niet moeilijk zou zijn de wet zoo te wijzigen dat er omtrent het bestaan van elk auteursregt voldoende zekerheid en openbaarheid bestond, terwijl men dan nog voor enkele gevallen uitzonderingen zou kunnen toelaten.

»Dat de bepalingen omtrent in beslag neming noodzakelijk waren, werd niet ontkend. Er werd evenwel door vele leden beweerd dat het de voorkeur verdiende het regtsgeding tot van-waarde-verklaring van dit beslag, geheel onafhankelijk te laten van de strafvervolging.»

[Over art. 18.] »Men achtte de bewoordingen der tweede alinea te onbepaald. De woorden »vormen» en »andere voorwerpen» zouden tot eene uitbreiding der verbeurdverklaring kunnen leiden, die waarschijnlijk niet in de bedoeling der Regering ligt. Nog werd gevraagd ten wiens behoefte deze verbeurdverklaring geschiedt? De Regering bedoelt natuurlijk ten behoeve van den Staat, maar met het oog op de bepalingen van art. 19 meende men dat het zijne goede zijde kon hebben, dit uitdrukkelijk in de wet te vermelden.»

[Over art. 19.] »Dat voor de overtreding van dit artikel het bestaan van *dolus* als vereischte voor het misdrijf moet worden aangenomen, vond geen tegenspraak. De Duitsche wetgever die in het geval van het vorig artikel ook strafbaarheid bij »*fahrlässigkeit*» erkent, spreekt in dit geval alleen van »*vorsätzlich*».

»Moet ook, zoo werd gevraagd, niet het aankondigen strafbaar worden gesteld? Men meende dat zich het geval zelden zal voordoen, dat iemand een boek, waarvan hij weet dat de verspreiding hem verboden is, vooraf zal aankondigen, en dat het toch ook te ver ging eene dergelijke aankondiging, zoo er geen verkoop of verspreiding gevolgd zijn, strafbaar te stellen.

»In plaats van »ten toon stellen» zouden de meeste leden liever lezen »uitstallen».

»Nog werd er op gewezen dat aangaande den invoer van in strijd met deze wet nagedrukte boeken bepalingen ontbraken. De Regering scheen te meenen dat de bepaling van art. 19 der wet van 12 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 170) in deze voldoende was. Zou toch eene omschrijving en strafbaarstelling van dit feit niet uit den aard der zaak in deze wet te huis behooren?»

De *Memorie van Beantwoording* van 22 September 1880 bevatte daarop het volgende antwoord:

»Strafrechtelijke bescherming van het auteursrecht is niet te ontberen en wordt dan ook in alle buitenlandsche wetgevingen verleend. Tegen opzettelijke inbreuken op dat recht is de burgerlijke actie tot schadevergoeding volstrekt onvoldoende zoo dikwijls de nadrukker, gelijk veelal, niet vermogend is, of anderen zich van een onvermogen den nadrukker, als strooman, bedienen.

»Evenmin behoort de strafbare inbreuk op het auteursrecht een klachtdelict te zijn.

»De eenige grond die naar het in het ontwerp-strafwetboek aangenomen beginsel zoodanig exceptioneel ingrijpen van den privaatspersoon in de publieke actie wettigt, is hier niet aanwezig. Waar men aan het recht van den auteur eene poenale sanctie geeft, waar men de schending van vermogensrecht als zoo verstorend voor de openbare orde aanmerkt, dat zij niet kan worden overgelaten aan eene civiele actie, daar is geen reden om meer dan bijv. bij eenvoudige beschadiging van eenig goed, de vervolging afhankelijk te stellen van het goedgevallen des benadeelden. Bovendien ware in dat geval te vreezen, dat sommige rechtverkrijgenden van auteurs het klachtdelict zouden misbruiken als middel tot ongeoorloofd winstbejag en tot afpersing. Ook in het Belgisch ontwerp (art. 28, tweede lid) is de ambtshalve vervolging van inbreuken op het auteursrecht voorgeschreven."

»Ook bij de beste zorg voor de openbaarheid en volledigheid der registers van het auteursrecht van door den druk gemeen gemaakte werken gaat het niet aan te beweren, dat elke erroneuse inbreuk op dat recht een zoodanigen graad van nalatigheid verraadt dat zij met opzettelijke inbreuk behoort te worden gelijkgesteld en strafbaar verklaard. Men heeft slechts onder anderen de artt. 2—7 van het ontwerp in te zien om tot de overtuiging te komen, dat ook van gepubliceerde werken menige niet-opzettelijke inbreuk op eens schrijvers recht kan gemaakt worden die buiten het bereik der strafwet behoort te blijven. Het openbare register en de afkondiging in de *Staatscourant* kan alleen een grond zijn voor den rechter om in sommige gevallen gemakkelijker te komen tot het bewijs dat er opzettelijk is misdään.

»Aan den wensch om het rechtsgeding tot van waardeverklaring van een gelegd beslag in elk geval onafhankelijk te laten van de strafvervolgung, is voldaan."

[Over art. 18.] »In verband met de terminologie van het ontwerp-Strafwetboek is »desbewust" vervangen door »opzettelijk" en het minimum der boete bepaald op vijftig cents.

»Ter voldoening aan de in het Verslag gemaakte opmerkingen zijn in de tweede zinsnede de te confisqueeren voorwerpen nader aangewezen.

»Dat de verbeurdverklaring plaats heeft ten bate van den Staat is thans ten allen overvloedige uitgedrukt."

[Over art. 19.] »Tentoonstelt" is vervangen door het juistere »te koop stelt."

»De verbeurdverklaring der nagedrukte exemplaren is thans duidelijk uitgesproken. Eene nieuwe bepaling naast of ter vervanging van art. 19 der wet van 12 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 170) komt onnoodig voor."

In de Tweede Kamer werden de volgende *beraadslagingen* gevoerd:

(2 Junij 1881.)

De heer VAN DE WERK: Is het, om de artt. 18 en 19 dezer wetsvoordragt te kunnen toepassen bij nadruk van een door den druk gepubliceerd werk, een bepaald vereischte dat dit werk overeenkomstig § 2 van deze voordragt behoorlijk was of worde gedeponereerd? Met andere woorden: kan er zonder dat depôt wel ooit sprake zijn van verboden nadruk; daar toch de inzending aan het Departement van Justitie is eene voorwaarde tot uitoefening van het auteursrecht op door den druk gemeen gemaakte werken?

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Voor het bestaan van het auteursregt is het niet noodig te deponeren; het bestaat van den aanvang af, maar het *vervalt*, wanneer niet binnen eene maand is gedeponeerd. Dit staat met zoovele woorden in art. 10.

Art. 18 nu, dat straf bedreigt tegen *inbreuk* op het auteursregt, bedoelt natuurlijk geen vervallen auteursregt; want een *vervallen* regt bestaat in regten niet.

De heer VAN DE WERK: Voor berigten of opstellen uit dag- en weekbladen kan, even als voor ieder ander werk, een auteursregt verkregen worden, mits aan de bepalingen dezer wetsvoordragt worde voldaan. Of het niet beter ware geweest om voor de gewone korte losse courantberigten geen bescherming tegen nadruk te geven daarop zal ik terugkomen. Mijn bezwaar bestaat daartegen dat niemand, althans zoo lees ik uit artikel 7, eenig berigt uit een courant zal mogen overnemen, ook al is voor dat berigt geen uitsluitend regt voorbehouden, tenzij de bron worde genoemd waaruit men dat berigt overnam.

Deze bepaling acht ik in strijd met den geest dezer voordragt. Waar geen auteursregt bestaat, kan geen schending van dat regt plaats hebben.

Het bestraffen van eene indiscretie, zoo men daarvoor straf noodig en geregtvaardigd acht, behoort in deze wet niet thuis. In alle geval zou het begaan van dusdanige indiscretie niet behooren te worden aangemerkt als schending van het auteursregt, maar als een delictum sui generis met eene geringe boete moeten worden gestraft.

Waren artt. 18 en 19 op dat feit van toepassing, dan zoude daarvoor de regter *kunnen* opleggen eene geldboete tot twee duizend gulden toe en hij zou *moeten* uitspreken de *verbeurdverklaring* van de geheele oplage van het nummer der courant waarin dusdanig overgenomen berigt voorkomt, alsmede van de platen, vormen en matrijzen waarmede het misdrijf was gepleegd.

Om deze redenen verheugt mij zeer het antwoord van den heer Minister. Zonder depôt of toezending, of hoe men dat noemen wil, geen auteursregt. Zonder auteursregt geen inbreuk op dat regt. Zonder inbreuk op een auteursregt geen straffen. Hieruit volgt dat de aanhef van lid twee van art. 7 „mits de bron genoemd worde” even goed achterwege ware gelaten. Die woorden zullen zijn een doode letter. Immers na de verklaring van den heer Minister meen ik te kunnen constateren, dat deze wetsvoordragt geen straf bedreigt tegen de indiscrete overneming van een berigt van de eene courant uit de andere, zonder de bron te vermelden waaruit het berigt genomen is, voor het geval niemand op dat berigt een auteursregt kan laten gelden. Heeft iemand voor een courantartikel wel het auteursregt, door dat te hebben voorbehouden en het stuk te deponeren, dan zal nadruk van dat opstel zijn inbreuk op dat regt, onafhankelijk daarvan of de bron al of niet is genoemd.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De geachte afgevaardigde uit Zevenbergen interpreteert het eene artikel zonder te letten op het andere, en ik mag hem dus herinneren aan den regel: „*incivile est, nisi tota lege perspecta, judicare vel respondere.*”

Art. 7 vordert dat, wanneer een courantier een berigt uit een ander blad overneemt, hij, wat trouwens ook een voorschrift van betamelijkheid en eerlijkheid is, de bron vermeldte waaruit hij put. Verzuimt hij dit, dan stelt hij zich bloot aan vervolging.

Ik kan mij voorstellen, dat menige courant niet verlangt zich op den duur auteursregt te verzekeren. Maar wie het doen wil, kan zich tegen letterroof waarborgen, ook dan, als deze met vermelding der bron gepaard ging.

Geen solide journalist zal ooit van art. 7 last hebben.

Amendement van de heeren de Beaufort en van der Kaay,
strekken om het hierboven vermeldte artikel 20 in de wet te brengen.

De heer DE BEAUFORT: Zoo als de Vergadering zal inzien, is de bedoeling van

ons amendement, om van de misdrijven tegen het auteursregt te maken klagtdelicten. Ik geloof, dat inderdaad in die misdrijven al de elementen van een klagtdelict aanwezig zijn. Wanneer toch door iemand inbreuk wordt gemaakt op het auteursregt van een ander, dan voorzeker benadeelt hij dien persoon op onregtmatige wijze. Ik zie echter niet in, dat zoo die inbreuk den benadeelde zelf onverschillig is, de maatschappelijke orde of het algemeen belang daarin eenigzins zouden betrokken zijn. In een adres, dat door het bestuur der Vereeniging tot bevordering van de belangen des boekhandels, in October 1877, bij de Regering werd ingediend, wordt hetzelfde voorgesteld wat wij thans in dit wetsontwerp wenschen opgenomen te zien.

Dat bestuur zegt: „Kan eene vervolging van overheidswege, ondanks den wensch van den benadeelde, worden ingesteld, dan bestaat er gevaar onder anderen dat in politiek onrustige tijden de magthebbende partij haar magt misbruike, ten einde ongevallige uitgaven, zij het ook maar tijdelijk, te onderdrukken.”

Het komt mij voor, dat die overweging allezins de aandacht van deze Vergadering verdient. Wij Nederlanders zijn een kalm volk. Bij onzen wetgevenden arbeid bestrachten wij in den regel de noodige kalmte en rekenen er op, dat de wetten, die wij hier tot stand brengen, alleen zullen gelden in kalme tijden. De geschiedenis leert echter, dat soms op kalme tijden troebele tijden kunnen volgen. Juist in troebele tijden nu zou door dit wetsontwerp aan de Regering een gevaarlijk wapen in de hand gegeven worden, waarmede zij de vrijheid van drukpers zou kunnen treffen. Het behoeft toch geen betoog, dat, wanneer de Regering altoos zou kunnen vervolgen, onafhankelijk van de klagt der benadeelde partij, zij aan een voorgewend formeel gebrek bij de overdracht van auteursregt of eenig ander verzuim, het regt zou kunnen ontleenen om, onafhankelijk van de vraag of eene veroordeeling zou volgen, eene vervolging in te stellen, die reeds bij voorbaat, volgens de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering, aan het openbaar ministerie de magt zou geven om de boeken of geschriften die tot het geïmputeerde misdrijf dienden, als corpora delicti in beslag te nemen. Zoo doende zou althans tijdelijk de verspreiding van een geschrift kunnen worden tegengehouden.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Laat ik met een enkel woord het standpunt mogen aangeven, waarop ik mij ten aanzien van de zoogenaamde klagtdelicten plaats. Het klagtdelict moet niet alleen eene uitzondering, maar eene *zeer* groote uitzondering wezen. De private wil doet hier een greep in het publiek regt. De private wil dwingt wel is waar niet tot vervolging, maar heeft de magt vervolging onmogelijk te maken. De bewijslast rust dan ook altijd op dengene die aan een misdrijf dat exceptioneel karakter wil geven.

Het klagtdelict is in den tegenwoordigen maatschappelijken toestand noodig, wanneer het een feit geldt, waarvan (gelijk bij beleediging, laster, overspel, enz.) de vervolging in strijd met den wil van dengeen, tegen wien het misdrijf onmiddellijk gerigt is, voor de maatschappij een nog grooter kwaad zou zijn dan de straffeloosheid. Dit is de theoretische grond voor het klagtdelict. Dien grond erkende de Regering niet ten aanzien van den nadruk. Feitelijk intusschen laat zich, in normale omstandigheden, eene vervolging wegens nadruk bijna niet denken, dan wanneer degeen, tegen wien dat misdrijf is gepleegd, zich de zaak aantrekt en, zoo niet eene klagt, dan toch eene aangifte doet. Als die privaats persoon wenscht dat de zaak niet vervolgd zal worden en stil zit, laat het zich bijna niet aannemen dat het openbaar ministerie tot eene vervolging zou overgaan, veel minder nog dat het bewijs van het misdrijf tot volkomenheid zou kunnen worden gebragt. Het depôt immers bewijst niet dat het regt bestaat, al kan men *zonder* depôt het regt niet uitoefenen.

De opmerking van den heer de Beaufort dat in buitengewone omstandigheden, door eene slechte regering ambtshalve vervolging zou kunnen worden bevolen als middel om, zij het slechts tijdelijk, de verspreiding te onderdrukken van geschriften die haar minder aangenaam zijn, heeft, ik ontveins het niet, waarde.

De conclusie waartoe ik kom is deze: in normale tijden maakt het feitelijk geen

verschil of men al of niet een klagt eischt; voor tijden van politieken hartstogt is het welligt 't veiligst eene klagt te eischen.

[Het amendement werd met 52 tegen 4 stemmen aangenomen.]

De behandeling dezer wet in de Eerste Kamer der Staten Generaal leverde ten dezen niets anders op, dan dat in het *Eindverslag* harer Commissie van Rapporteurs »twijfel werd geopperd, of de uitdrukking »ten behoeve van den Staat» aan het slot der artt. 18 en 19 wel volkomen juist is met het oog op art. 21, volgens hetwelk de krachtens de artt. 18 en 19 verbeurd verklaarde exemplaren onder zekere voorwaarden aan den auteur of zijne regtverkrijgenden worden afgegeven.»

WIJZIGINGSWET VAN 15 JANUARI 1886 (Stb. n°. 6).¹

[In het oorspronkelijk ontwerp dezer wet waren de artt. 349 *bis*, *ter* en *quater* niet voorgesteld. De invoeging was het gevolg van de hieronder medegedeelde gedachtenwisseling over dit ontwerp.]

Voorloopig verslag der Tweede Kamer.

Werd dezelfde maatregel [om de strafrechtelijke bepalingen in het Wetboek op te nemen] genomen ten aanzien der wet van dezelfde dagteekening [28 Juni 1881] (*Staatsblad* n°. 124) tot regeling van het auteursrecht, dan zouden de strafrechtelijke bepalingen der eenige wetten, waarin straf is gesteld op feiten, die als *misdriven* beschouwd worden, vervallen.

Memorie van Beantwoording.

Wat de wet op het auteursrecht betreft (*Staatsblad* n°. 124), komt het den ondergeteekende beter voor, den samenhang dezer wet niet te verbreken door er de strafbepalingen uit te lichten.

Eindverslag der Tweede Kamer.

Ook de strafbepalingen van de wet tot regeling van het auteursrecht kunnen, naar de meening der Commissie, thans gevoegelijk in het Strafwetboek worden opgenomen, ten gevolge waarvan deze wet in art. 14 der invoeringswet zoude behooren te vervallen. Zij acht het gewenscht, die bepalingen (art. 18, 19 en 20) onder Titel XXVI, Benadeeling van schuldeischers of rechthebbenden, te brengen na art. 349.

De nieuwe artikelen zouden dan kunnen luiden:

I. Een artikel ongeveer gelijk aan art. 18 der genoemde wet, aldus luidende:

Alinea 1. »Hij die opzettelijk inbreuk maakt op eens anders auteursrecht, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste twee duizend gulden.»

Alinea 2, zooals die thans luidt, doch met weglating van de woorden: »ten behoeve van den Staat.» (Zie art. 35 Strafwetboek [Dl. I, blz. 361]).

II. Een artikel, gelijk aan art. 19 dier wet, doch met weglating, in de eerste alinea, van de woorden: »ten minste vijftig cents en», en in de tweede alinea, van de woorden: »ten behoeve van den Staat.»

Verslag der Bijeenkomst van de Commissie van Rapporteurs met den Minister.

Wat aangaat de inlassching van de bestaande strafbepalingen... tegen inbreuk op het auteursrecht, ver-

¹ [Zie deel V bl. 80.]

- III. Een artikel, gelijk aan art. 20 dier wet, doch waarvan de aanhef zoude luiden: »De misdrijven in de beide voorgaande artikelen omschreven.»
- klaarde de Minister zich geneigd met de voorstellen der Commissie mede te gaan, die ten doel hebben deze strafbepalingen uit de bijzondere wetten in het Wetboek van Strafrecht over te brengen.

N. G. O. 1886, ART. 5. Achter artikel 349 van voormeld Wetboek worden de volgende bepalingen ingevoegd:

Artikel 349*a*. Hij die opzettelijk enz. = art. 349 *bis*.

Artikel 349*b*. Hij die een werk enz. = art. 349 *ter*.

Artikel 349*c*. De misdrijven in enz. = art. 349 *quater*.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(28 October 1885.)

Amendement van de Commissie van Rapporteurs,

om in art. 5 te lezen: Artikel 349 *bis*.

Artikel 349 *ter*.

Artikel 349 *quater*.

Dit amendement werd ingediend met de volgende schriftelijke *toelichting*:

De Commissie acht het wenschelijk dat nieuwe artikelen, die hetzelfde nummer dragen als een ander artikel, onderscheiden worden op de wijze als zij thans voorstelt, omdat het geval zich kan voordoen, dat een artikel waaraan nieuwe artikelen onder letters *a*, *b*, *c* enz. worden toegevoegd, reeds onderverdeeld is in *a*, *b*, *c* enz.

[Dit amendement werd door de Regeering overgenomen en het artikel mitsdien aldus gewijzigd.]

TITEL XXVII.

Vernieling of beschadiging van goederen.

Memorie van Toelichting.

De uitvoerigheid waarmede dit leerstuk in den Code Pénal en in sommige latere wetgevingen is behandeld, heeft tot tal van bezwaren in de praktijk aanleiding gegeven. Hier heeft men onderscheid gemaakt naar gelang van de middelen waardoor de vernieling of beschadiging plaats heeft; daár op grond van de drijfveren (wraakzucht, eigenbaat enz.) die den dader leiden; elders naar den aard der voorwerpen die vernield of beschadigd kunnen worden. De Code Pénal, die het laatste stelsel op den voorgrond plaatst, wijdt aan het misdrijf een groot aantal artikelen. Volledigheid werd daardoor echter niet bereikt, zooals o. a. blijkt uit de omstandigheid, dat voor eenige jaren hier te lande eene bijzondere wet moest worden vastgesteld om de bestraffing mogelijk te maken van vernieling ten opzichte van schepen gepleegd.

Opmerkelijk is hierbij de ook in het stelsel van den code niet te ontkennen theoretische fout, die men beging door in art. 479 n°. 1 onder de schuldigen aan »contravention» te rangschikken »ceux qui hors les cas prévus depuis l'article 434 jusques et compris l'article 462 (lees 461) auront volontairement causé du dommage aux propriétés mobilières d'autrui».

Dat voorschrift werd in het ontwerp van den code niet aangetroffen en was ook, gelijk men erkende »sans précédent dans la législation intermédiaire», waaraan de meeste bepalingen van het vierde boek zijn ontleend. Hoe men het begrip »contravention» ook opvatte, steeds is het bezwaarlijk een redelijken grond aan te voeren, waarom b. v. het dooden van een huisdier op het terrein van den eigenaar wanbedrijf zijn moet, doch overtreding zoo het feit elders, waar dan ook, wederregtelijk en opzettelijk wordt gepleegd.

Art. 350.

Hij die opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, vernielt, beschadigt, onbruikbaar maakt of wegmaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Gelijke straf wordt toegepast op hem die opzettelijk en wederrechtelijk een dier dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, doodt, beschadigt, onbruikbaar maakt of wegmaakt.

O. R. O. ART. 379. Hij die opzettelijk en wederregtelijk eenig goed dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, vernielt of beschadigt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Gelijke straf wordt toegepast op hem die opzettelijk en wederregtelijk een dier dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, dood of beschadigt.

O. R. O. ART. 380. Met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden wordt gestraft hij die een der in artikel 379 omschreven feiten pleegt ten opzichte van:

- 1°. voorwerpen aan eene eeredienst gewijd;
- 2°. voorwerpen van wetenschap, kunst of nijverheid die in voor het publiek toegankelijke verzamelingen worden bewaard of voorwerpen die op tentoonstellingen zijn bijeengebragt;
- 3°. gedenkteekenen op openbare plaatsen, in kerken of op begraafplaatsen opgericht;
- 4°. roerende goederen tot de dienst van spoorwegen behoorende.

O. R. O. ART. 381. Posing tot de in de artikelen 379 en 380 omschreven misdrijven is niet strafbaar.

Memorie van Toelichting.

Art. 379. Elke vernieling of beschadiging van goederen is strafbaar, mits:

- 1°. zij opzettelijk en wederregtelijk plaats hebbe;
- 2°. het goed geheel of ten deele aan een ander toebehoore.

De zamenvoeging der woorden opzettelijk en wederregtelijk is hier noodig. Vernieling die, zonder opzet gepleegd, niettemin aan iemands schuld te wijten is, valt buiten het gebied van het strafregt, ten ware de achteloosheid van den schuldige dezen onder het bereik bringe eener elders voorkomende strafbepaling; verg. de artt. 180, 182, 184 [171, 169, 167], 399 [O. R. O.]. Vernieling die wel opzettelijk doch niet

wederregtelijk plaats heeft, b. v. door werping van goederen bij zeerampen, kan evenmin een strafbaar feit zijn.

De uitdrukking »eenig goed dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort» is in overeenstemming met die van de artt. 336, 344, 345 en 348 [310, 317, 318, en 321].

Het tweede lid van het artikel is noodig, omdat men bezwaarlijk van dieren, hoezeer uit den aard der zaak onder het begrip goederen vallende, de uitdrukking vernielen kan bezigen. Daarentegen moet het werkwoord beschadigen ook hier behouden blijven, vermits niet elke beschadiging van dieren, o. a. het afsnijden van paardenstaarten, eene verminking of verwonding is. Van verwonding afzonderlijk te gewagen is overbodig ¹. Zij is begrepen onder de beschadiging, die met het in art. 272 [254] omschreven misdrijf kan concurreren.

Art. 380. Slechts ten aanzien van eenige weinige voorwerpen, die bijzondere bescherming verdienen, is de in art. 379 bedreigde straf ontoereikend. Deze zijn vermeld in dit artikel en in de artt. 382 en 383 [351 en 352]. Met betrekking tot de in dit artikel vermelde voorwerpen bestaat er geen reden om ook de poging tot beschadiging strafbaar te stellen. Wijders behoort de bijzondere bescherming van de voorwerpen, die in musea en bibliotheken bewaard worden, niet te worden beperkt (gelijk elders geschied is) tot openbare verzamelingen; zij moet worden uitgebreid tot alle voor het publiek toegankelijke verzamelingen, onverschillig wie daarvan eigenaar is.

Art. 381. Over de straffeloosheid der poging volgens dit artikel zien men de toelichting van B. 1 ad art. 56 [deel I bl. 430 en 431].

¹ In den Code Pénal bestond (artt. 452—455) eene leemte die, naar het gevoelen van sommigen, werd aangevuld door art. 30 Code Rural. Art. 3 van het in 1865 ingediend wetsontwerp tot intrekking der wetten van 6 October 1791 en 26 Ventôse an IV had hierop betrekking.

Advies van den Raad van State.

Art. 379. De vraag is gerezen, of het bloemenplukken van eens anders planten strafbaar zal zijn als misdrijf.

De vraag is niet zonder belang, omdat van de bedoeling van het strafwetboek op dit punt zal afhangen, of bij plaatselijke verordening het plukken van bloemen uit bloemperken, op openbare plaatsen eener gemeente aangelegd, zal kunnen worden verboden of niet.

Rapport aan den Koning.

De Raad van State vraagt, of het bloemen plukken van eens anders planten strafbaar zal zijn als misdrijf.

Eene uitzondering is ten aanzien van bloemen niet gemaakt, en grond voor dergelijke uitzondering bestaat niet, te minder omdat onder bloemen ook die van hoogst zeldzame en kostbare gewassen kunnen gerangschikt worden. Worden ze geplukt met het oogmerk om zich deze wederregtelijk toe te eigenen, er is diefstal; is het opzet gericht op de vernieling of beschadiging der planten, het feit valt onder dit artikel.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Artt. 379—383. De Memorie van Toelichting (ad art. 380) zegt dat slechts voor weinige voorwerpen, die bijzondere bescherming verdienen, de in art. 379 bedreigde straf ontoereikend is, namelijk voor die vermeld in

de artt. 380, 382 [351] en 383 [352]. De vraag werd geopperd of deze bijzondere bescherming consequent is in een stelsel dat de onderscheiding van den Code Pénal naar den aard der voorwerpen, als onpraktisch en willekeurig verwerpt? (Zie Memorie van Toelichting, op dezen Titel, in 't algemeen [hiervoor bl. 35 en 36]). De Commissie meende die vraag, althans wat aangaat de voorwerpen in art. 380 vermeld, ontkennend te moeten beantwoorden. Krachtens art. 379 zullen feiten gestraft moeten worden van zeer ernstigen aard die, wat de drijfveeren betreft, even misdadig en wat de gevolgen betreft even gevaarlijk kunnen zijn als de feiten bedoeld in art. 380. Men denke bijv. aan de vernieling van een oogst, van een aanzienlijk bedrag aan effecten, van koopmansboeken, aan de opzettelijke verminking van kostbare dieren uit nijd of boosaardigheid. Het maximum van art. 379 zal dus naar het oordeel der Commissie aanzienlijk moeten worden verhoogd en gebragt op drie jaren. Art. 380 kan echter in dat geval zonder bezwaar vervallen.

De artt. 382 en 383 zou de Commissie willen behouden met verhooging der maxima op vier jaren en vier jaren en zes maanden. Voor het behoud van art. 382 geldt het argument dat het misdrijf een ander karakter aanneemt, omdat het niet tegen bijzondere personen maar tegen de maatschappij wordt bedreven. Voor het behoud van art. 383 pleit meer nog dan het argument der Regering (zie Memorie van Toelichting, hierachter bl. 42) dat de waarde van schepen en gebouwen zooveel grooter is, de omstandigheid dat de aard van het vernielde voorwerp het misdrijf gevaarlijker maakt. — Eene minderheid der Commissie was echter van oordeel dat deze consideratiën niet overwegend zijn, en dat bijv. de vernieling van een oogst even schadelijk of nog schadelijker kan zijn dan die van een gebouw of van een vaartuig, en even groote of nog grooter nadeelen voor de maatschappij kan na zich slepen dan de beschadiging van een der voorwerpen van art. 382. Zij zou dus de redactie van art. 379 met het oog op de werken in art. 382 bedoeld eenigzins willen wijzigen en dat artikel benevens art. 383 met art. 380 willen weglaten.

Niemand beweert dat bij diefstal de aard en de waarde der weggenomen goederen geheel onverschillig zouden zijn. Alleen dit wordt beweerd dat bij dit misdrijf de waardeering van aard en waarde aan den rechter kan worden overgelaten, terwijl de wet zich bepale tot de domineerende nuanceering naar de wijze van uitvoering en de grootere moeilijkheid zich tegen het feit te waarborgen. Plaatst men zich nu op een abstract standpunt, dan zou men kunnen beweren dat bij zaakbeschadiging hetzelfde geldt. Anders echter wanneer men rekening houdt met de feiten. Dat men inbreekt etc. om te vernielen is min gebruikelijk.

In art. 379 wordt de straf met het oog op den zwaarsten vorm van het misdrijf gebragt op twee jaren.

Art. 379. *verniet of beschadigt*. De Commissie zou hier in de eerste plaats bij willen voegen: *onbruikbaar maakt*, even als in art. 382. Men kan ook ten opzichte van de hier bedoelde voorwerpen beschadigen zonder nog onbruikbaar te maken, maar ook onbruikbaar maken zonder te beschadigen, immers het goed onbruikbaar maken voor zijne bestemming. Voorts verdient vermeld te worden *wegmaakt*, dat met de andere feiten op eene lijn staat en toch er niet altijd onder begrepen is; men denke bijv. aan het

laten vliegen van kostbare vogels. Eindelijk geeft de Commissie in overweging in het eerste lid op te nemen: *doodt*. Het tweede lid zou dan kunnen vervallen. Dieren behooren immers ook tot de goederen die aan iemand toebehooren.

Bij de invoering van dit wetboek vervalt art. 454 C. P. Is die bepaling met het oog op art. 51 [41] overbodig geworden?

In het artikel zijn ingevoegd: »onbruikbaar maakt of wegmaakt.” In het eerste lid het woord »*doodt*” op te nemen is volstrekt onmogelijk; *goederen* worden nu eenmaal niet *gedood*.

Art. 454 Code Pénal wordt overbodig door dezen Titel maar *niet* door art. 51. In art. 454, evenals in art. 453 Code Pénal, is juist sprake van dooden »*sans nécessité*”. Bestaat er noodzakelijkheid, dan zal, onder het nieuwe wetboek, hetzij art. 50 [40], hetzij (bij aanhitsing) art. 51 kunnen worden ingeroepen.

Art. 380. *Blijft het artikel behouden, dan zou eene algemeene bepaling boven de limitatieve en altijd eenigszins willekeurige opsomming van het ontwerp te verkiezen zijn. Men zou dan kunnen lezen: »Met enz. ten opzichte van goed dat aan de openbare trouw is overgelaten.”*

Art. 380 kan, wegens de strafverhooging in art. 379, vervallen.

Art. 381. Het artikel behoort, naar het gevoelen der Commissie, te vervallen. Men kan zich menig geval denken waarin het zeer wenschelijk is ook de poging te straffen.

Het artikel is vervallen.

G. O. ART. 349 = art. 350 van het Wetboek.

Art. 351.

Hij die spoorweg- of telegraafwerken, werken dienende tot waterkeering of waterloozing, gas- of waterleidingen of riolen, voor zoover deze werken, leidingen of riolen ten algemeenen nutte gebezigd worden, opzettelijk en wederrechtelijk vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

O. R. O. ART. 382. Hij die spoorweg- of telegraafwerken, werken dienende tot waterkeering of waterlossing, gas- of waterleidingen of riolen, voorzoover deze werken, leidingen of riolen ten openbaren nutte gebezigd worden, opzettelijk en wederregtelijk vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Memorie van Toelichting.

De verbinding dezer bepaling met die van art. 380, gelijk zij in de meeste wetboeken wordt aangetroffen, verdient afkeuring. Strengere strafbedreiging is noodig tot wering van het beschadigen van sommige hier vermelde ten openbaren nutte aangelegde werken. Ontbreekt dit karakter van openbaar nut aan het werk, het algemeene voorschrift van art. 379 of 380 [350] mag toereikend geacht worden.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

[Vgl. bij art. 350, hiervoor bl. 37, 38 en 39 over artt. 379—383.]

Is het genoegzaam duidelijk wat bedoeld wordt met spoorweg-, telegraaf- of andere hier genoemde werken? Behooren daartoe bijv. excentrieken, signaalpalen, wachterswoningen?

Zonder twijfel behooren excentrieken, signaalpalen en wachterswoningen tot de hierbedoelde werken.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

waterlossing. De gewone term is *waterloozing*. *Waterlossing*, ofschoon in gewestelijke spraak niet onbekend, klinkt toch vreemd en is niet aan te bevelen, omdat men gewoonlijk zegt *water loozen* niet *-lossen*.

G. O. ART. 350 = art. 351 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer VAN DE WERK: Het is te verwachten dat in onze groote steden, in navolging van Amerika, alwaar dit zeer algemeen is, de telephoon eene groote rol zal gaan vervullen.

De werken hiervoor aan te leggen zullen alsdan niet even als de telegraafwerken door dit artikel worden beschermd, hetgeen toch zeer wenschelijk zoude zijn.

Ik zou daarom de Regering in overweging willen geven die werken bij dit artikel alsnog op te nemen. Mogt de Minister daartoe niet geneigd zijn omdat hij van meening is, evenals onlangs zijn ambtgenoot van Waterstaat heeft te kennen gegeven¹, dat de telephoon is een species van den telegraaf, dan zal het toch zeer wenschelijk zijn dat hij dit alsnog verklare, daar toch de opvatting van den Minister van Waterstaat op de latere explicatie van deze wet van geen invloed zal zijn.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ook ik ben van oordeel dat ook de telephoon onder de omschrijving „telegraafwerken” valt.

Aangenomen echter dat het anders ware, dan zou op den telephoon toch nog altijd art. 349 [350] van toepassing wezen, want daar wordt elke opzettelijke zaakbeschadiging strafbaar gesteld.

¹ Aldus ook aangenomen bij K. B. van 27 Januari 1881 (*Stb.* n°. 22).

Verslag van de Eerste Kamer.

Eenige leden waren getroffen door het laag maximum tegen dit misdrijf bedreigd. Zij zagen hier eene minder gelukkige toepassing van den regel, dat het minimum der tuchthuisstraf voortaan wordt vervangen door drie jaren gevangenisstraf. (Men vergelijkte hetgeen in de *algemeene beschouwingen* over Titel II van het Eerste Boek [zie deel I bl. 247 volg.] gezegd is over de verhouding tusschen de afzonderlijke opsluiting en de gemeenschap.)

Antwoord der Regeering.

Men gelieve te bedenken dat in ernstige gevallen concursus bestaat met Titel VII. De straf van art. 351 is ruimschoots zwaar genoeg.

Art. 351bis.

Hij aan wiens schuld te wijten is dat eenig in het vorig artikel bedoeld werk vernield, beschadigd of onbruikbaar gemaakt wordt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

[Dit art. werd hier ingevoegd bij de wet van 15 Jan. 1886 (Stbl. n°. 6)¹. In het oorspronkelijk ontwerp dier wet was dit niet voorgesteld.]

Memorie van Beantwoording.

Art. 5 (*nieuw*) sluit zich aan bij het voorstel tot wijziging van de wet van 7 Maart 1852 (Stb. n°. 48) tot regeling der gemeenschap door electromagnetische telegraphen (Gedrukte stukken 18)....

De strafbaarstelling van beschadiging van onderzeesche telegraafkabels buiten de territoriale wateren door opzet of schuldige nalatigheid, een rechtstreeksch uitvloeisel van de internationale overeenkomst tot bescherming van onderzeesche telegraafkabels, zal worden opgenomen in een speciale wet, strekkende tot uitvoering dier overeenkomst en behoort, naar het oordeel der Regeering, ook in de speciale wet te blijven.

G. O. 1886, ART. 5. Aan artikel 351 van voormeld wetboek wordt de volgende bepaling toegevoegd:

»Hij aan wiens schuld te wijten is dat telegraafwerken, in het eerste lid van dit artikel bedoeld, vernield, beschadigd of onbruikbaar gemaakt worden, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden.»

Eindverslag der Tweede Kamer.

De toevoeging aan art. 351 komt aan de Commissie onaannemelijk voor, daar zij geheel in strijd is met het stelsel van het wetboek, dat culpose zaakbeschadiging niet kent. Het is daarenboven moeilijk met het stelsel van dit artikel overeen te brengen, dat terwijl ten aanzien van al de werken, in de eerste alinea genoemd, voor de strafbaarheid der vernieling, beschadiging of onbruikbaarmaking het bestaan van opzet wordt gevorderd, alleen ten opzichte van de telegraafwerken de aanwezigheid van schuld voldoende wordt geacht.

De Commissie merkt op dat na de intrekking van het wetsontwerp tot wijziging van de wet tot regeling der gemeenschap door electro-magnetische telegraphen van 7 Maart 1852 (*Staatsblad* n°. 48) deze toevoeging zal kunnen vervallen.

Verslag der Bijeenkomst van de Commissie van Rapporteurs met den Minister.

De Minister achtte het rationeel dat, waar men in exterritoriale wateren een feit zal straffen, gelijk door de internationale overeenkomst tot bescherming van onderzeesche telegraafkabels zal geschieden, datzelfde feit ook binnen het Rijk zelf strafbaar worde gesteld.

De Commissie vroeg van hare zijde of het aangaat, van alle werken in art. 351 genoemd alleen ten aanzien der telegraafwerken vernieling enz. die aan strafbare schuld is te wijten, onder de strafbare feiten op te nemen.

Eene andere vraag zoude het zijn, of wellicht niet vernieling enz. door schuld van *al* deze werken van openbaar nut in een afzonderlijk artikel strafbaar gesteld zoude behooren te worden. Wel zouden veelal beschadigingen van dezen aard

kunnen gebracht worden onder art. 424, maar de daar bedreigde straf staat niet in verhouding tot het algemeen belang, dat bij den onbeschadigden en bruikbaren staat dezer werken betrokken is. De Commissie beval daarom ten slotte dit punt ter nadere overweging bij de Regeering aan.

¹ [Zie deel V bl. 82.]

N. G. O. 1886, ART. 6. Achter artikel 351 van voormeld Wetboek wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 351a. Hij aan wiens schuld enz. = art. 351bis.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(28 October 1885.)

Amendement van de Commissie van Rapporteurs,

om in artikel 6 te lezen: Artikel 351 bis. (Vgl. de toelichting bij art. 349 bis, enz., hiervoor bl. 35).

[Dit amendement werd door de Regeering overgenomen en het artikel mitsdien aldus gewijzigd.]

Art. 352.

Hij die opzettelijk en wederrechtelijk eenig gebouw of vaartuig dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, vernielt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

O. R. O. ART. 383. Hij die eenig gebouw of vaartuig dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, opzettelijk en wederrechtelijk vernielt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Memorie van Toelichting.

Ook dan wanneer van de opzettelijke en wederrechtelijke vernieling of onbruikbaarmaking van een gebouw of vaartuig geen gemeen gevaar voor personen of goederen te duchten is (artt. 179 en 181 [170 en 168]) en daarbij het bedriegelijk oogmerk van art. 356 [328] ontbreekt, moet zij, om de waarde die het gebouw of vaartuig in den regel heeft, zwaarder gestraft worden dan eenig ander in dezen titel omschreven feit. Die zwaardere qualificatie moet echter niet van toepassing zijn op elke beschadiging, maar alleen op die waardoor het beschadigde goed onbruikbaar wordt voor zijne bestemming.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

[Vgl. bij art. 350, hiervoor bl. 37, 38 en 39 over artt. 379—383.]

Hij die het feit pleegt moet, om strafwaardig te zijn, weten dat het gebouw of vaartuig geheel of ten deele aan een ander toebehoort. Men leze daarom: »Hij die opzettelijk en wederrechtelijk eenig gebouw'' enz.

Aan de opmerking is voldaan.

G. O. ART. 351 = art. 352 van het Wetboek.

Art. 353.

De bepaling van artikel 316 is op de in dezen titel omschreven misdrijven van toepassing.

Art. 354.

Indien een der in dezen titel omschreven misdrijven door twee of meer vereenigde personen gepleegd wordt, kan de straf met een derde worden verhoogd.

O. R. O. ART. 384. De bepaling van artikel 343 is op de in dezen titel omschreven misdrijven van toepassing.

O. R. O. ART. 385. Indien een der in dezen titel omschreven misdrijven door twee of meer personen gepleegd wordt, kan de straf met een derde worden verhoogd.

Memorie van Toelichting.

De beide laatste bepalingen van dezen titel slaan terug op alle daarin vermelde misdrijven. De beschadiging van goederen door personen, die wegens diefstal derzelfde voorwerpen niet strafbaar zijn, behoort evenmin gestraft te worden, ten ware door die beschadiging gemeen gevaar mogt ontstaan. Daarentegen is de zamenwerking van twee of meer personen eene omstandigheid, die tot strafverzwaring aanleiding moet geven. Er bestaat geen voldoende grond om, met de wetgevers van Hessen en Baden, hier ook van braak en inbraak te spreken, noch ook om, op het voetspoor van den beijerschen wetgever, het geval van zamenrotting bijzonder te vermelden of om, met den Code Pénal Belge, van »violences, voies de fait et menaces», te gewagen. In alle deze gevallen neemt het misdrijf een geheel ander karakter aan en zal het meestal vallen in de termen van art. 154 [141].

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 385. Dit artikel moet in het stelsel der Commissie ten opzichte der verzwarende omstandigheden, bij diefstal ontwikkeld, vervallen. Ook hier maakt de vereeniging van twee of meer personen het feit niet uit haar aard gevaarlijker of misdadiger. — Eene minderheid was ook hier van een ander gevoelen.

Evenals bij diefstal behoort deze verzwarende omstandigheid, omdat zij feitelijk veel voorkomt en inderdaad zeer verzwarend is, behouden te blijven. Het geval grenst aan dat van art. 154 [141].

G. O. ARTT. 352 en 353 = artt. 353 en 354 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer VAN DE WERK: Art. 352 [353] acht ik bedenkelijk. Bij art. 316 is aangenomen dat er geen diefstal door den eenen echtgenoot ten nadeele van den anderen echtgenoot kan plaats hebben en dat diefstal door enkele, bij name genoemde familieleden, ten nadeele van een familielid gepleegd, slechts op klagte mag vervolgd worden.

Te regt is deze regel ook nog bij eenige andere misdrijven aangenomen.

Bij ons artikel is die bepaling ook uitgebreid tot het misdrijf van vernieling of beschadiging van eens anders goederen.

Hiertegen zoude ik geen bezwaar hebben, indien het hier enkel en alleen betrof

het beschermen van eens anders eigendom, maar bij art. 350 [351] worden ook gestraft handelingen gepleegd ten nadeele van het publiek belang. De Memorie van Toelichting zegt: „strengere strafbedreiging is noodig tot wering van het beschadigen van sommige hier vermelde ten openbaren nutte aangewezen werken.” Door dit karakter, gegeven aan de misdrijven van art. 350 [351], moest art. 316 daarop niet van toepassing worden verklaard.

Wanneer iemand de gasbuizen vernietigt van eene particuliere, maar ten algemeenen gebruike bestemde gasfabriek, dan benadeelt hij wel is waar den eigenaar van de fabriek, maar pleegt hij evenzeer eene handeling tegen de openbare orde, eene handeling ten nadeele van eene geheele gemeente.

Dit misdrijf moest niet ongestraft blijven als de eigenaar der fabriek geene klagte indient, omdat hij het lid zijner familie, dat dit strafbaar feit pleegde, wil sparen.

Hetzelfde wat ik gezegd heb over gasfabrieken kan gelden voor eene particuliere telegraaph-, telefoon- en waterleidingmaatschappij.

Het vervallen van art. 352 [353] zou geen groot bezwaar opleveren. In de gevallen waarin bij eenvoudige vernieling van goederen vervolging, op grond van den graad van bloedverwantschap van den dader en den benadeelde, niet wenschelijk is, zou het publiek ministerie toch wel niet vervolgen.

Bij valsheid door een zoon ten nadeele van zijn vader, zal dat officie zich ook wel onthouden, indien enkel benadeeling van den vader het doel en het gevolg der valsheid was, al is te dier zake de gunstige bepaling van art. 316 niet van toepassing verklaard.

Echter zou art. 352 [353] niet eens behoeven te vervallen, maar men zou art. 350 [351] daaraan kunnen onttrekken.

Ik vertrouw dat tegen dit laatste van de zijde der Regeering wel geen bezwaar zal bestaan.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ik geloof dat de geachte afgevaardigde zich vergist.

Wij hebben in den geheelen XXVIIsten Titel te doen met een misdrijf tegen de eigendommen. Hetzelfde beginsel dat den wetgever geleid heeft tot de opneming van art. 316 in den Titel „*Diefstal*” doet dus ook hier zijn regt gelden.

Zeker, ook het publiek belang kan bij zaakbeschadiging betrokken zijn, is dat bij diefstal het geval niet? Is er daarentegen een gemeen *gevaar* door de zaakbeschadiging in het leven geroepen, dan zijn de bepalingen van Titel VII van toepassing, en dan blijft de exceptie van art. 316 buiten aanmerking. Als in art. 350 [351] gesproken wordt van het vernielen van spoorwegwerken, dan spreekt het toch wel van zelf dat het artikel alleen wordt toegepast wanneer er *geen* gemeen gevaar is ontstaan; immers zoodra de veiligheid van het verkeer in gevaar wordt gebragt, valt de schuldige onder de zwaardere bepalingen van Titel VII.

Nu heeft de geachte afgevaardigde met groot beleid een casus aangehaald, die niet onder Titel VII te brengen is. Hij stelde namelijk het geval, dat de zoon van den eigenaar van een gasfabriek goed zou vinden om de gasbuizen af te snijden, ten gevolge waarvan de stad in duisternis wordt gedompeld. Is het werkelijk eene lacune dat de wet in dit geval niet voorziet? Mag ik dan den heer van de Werk vragen, wat hij verlangt te doen wanneer de eigenaar der fabriek zelf dat feit pleegt? En als tegen den eigenaar der fabriek zelven geen straf bedreigd is, waarom dan tegen zijn zoon? De daad van den zoon verschilt van die van den vader alleen in zoover hij tevens inbreuk maakt op het eigendomsregt van den vader. Maar dit meerdere komt krachtens het beginsel van artikel 316 niet in aanmerking.

Indien de heer van de Werk de wet hier niet streng genoeg vindt, dan had hij bij de behandeling van Titel VII moeten voorstellen van het feit een gemeengevaarlijk misdrijf te maken.

O. R. O. TITEL XXVIII. *Inbreuken op het regt van toeëigening.*

O. R. O. ART. 386. Hij die aan niemand toebehoorende dieren bemagtigt of aan niemand toebehoorende eijeren raapt, wetende dat hij daardoor inbreuk maakt op eens anders regt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie weken of geldboete van ten hoogste zestig gulden.

Indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen twee jaren zijn verloop sedert de schuldige wegens dit misdrijf onherroepelijk is veroordeeld, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes weken.

De bepaling van artikel 343 is op dit misdrijf van toepassing.

Memorie van Toelichting.

De regeling der uitoefening van jagt en visscherij in het algemeen, het stellen van voorschriften ter bescherming van den wildstand, de vischteelt en vischvangst blijft overgelaten aan de bijzondere wet.

Weigering of verhindering van het onderzoek, bedoeld in art. 27, laatste lid, der wet van 13 Junij 1857 (*Staatsblad* n°. 87), valt onder het bereik van art. 199 of art. 206 van het ontwerp [184].

Hier, in dezen titel, wordt als zelfstandig misdrijf gekenmerkt de opzettelijke schending van het regt van toeëigening, erkend in art. 641 B. W. in verband met de artt. 2, eerste lid, 21a, 22, tweede lid, en 28 van genoemde wet.

De bemagtiging van eene aan niemand toebehoorende zaak kan niet vallen onder het begrip van diefstal, maar het regt van toeëigening moet, evenals het regt van eigendom, door de strafwet worden beschermd, en hij die opzettelijk inbreuk maakt op dat regt, pleegt een misdrijf dat, ofschoon minder zwaar strafbaar dan de opzettelijke inbreuken op het eigendomsregt, niet langer gelijk mag worden gesteld met de eigenlijke jagt- en visscherij-overtredingen.

Deze beschouwing der zaak brengt onder anderen mede dat niet langer, met art. 39, derde lid, der wet van 1857, de regtsvervolging kan worden voorkomen of gestuit door eene verklaring van den eigenaar of regthebbende, dat hij deze niet verlangt. Evenmin wordt eene klagte gevorderd als voorwaarde der vervolging van dit misdrijf. De eenige grond dien het ontwerp voor klagtdelicten erkent, is hier niet aanwezig, en zoodra de schending van eenig vermogensregt als zóó storend voor de openbare orde wordt aangemerkt, dat men haar onder de misdrijven rangschikt, kan — behoudens toepassing van het zeer bijzondere art. 343 [316] — de strafvervolging niet afhankelijk worden gesteld van het goedgevallen des benadeelden. Bovendien zoude het onmiddellijk constateren van het misdrijf bij betrapping op heeterdaad, hier, wil men eene vruchtbare vervolging, hoogst noodzakelijk, in al die gevallen waarin die betrapping plaats heeft buiten tegenwoordigheid van den eigenaar of regthebbende, onmogelijk zijn, als eene klagte tot vereischte werd gesteld voor de tusschenkomst van de openbare magt.

Art. 386. Aan niemand toebehoorende dieren bemagtigt of aan niemand toebehoorende eijeren raapt. Het woord jagen kan hier niet gebezigd worden, daar art. 15 der jagtwet onder jagen alleen verstaat de uitoefening van een in de wet aangewezen, geoorloofd jagtbedrijf. De thans gekozen uitdrukking omvat ook het in de artt. 21e en 28 der

jagtwet vermeldde vangen van lijsters, vossen enz. voorzoover de dader opzettelijk inbreuk maakt op eens anders regt van toeëigening.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Commissie acht het wenschelijk dezen titel niet te behouden. Men regelt hier eene zaak die eigenaardig in de jagtwet te huis behoort. Waarom zal men dit eene punt hier behandelen, terwijl men andere feiten die evenzeer inbreuken op eens anders regt vormen, overlaat aan de bijzondere wet? Welk zal daarbij het verband zijn tusschen dit artikel en andere bepalingen der jagtwet? Daarenboven behoort het feit veeleer tot de overtredingen, waaronder het dan ook in het ontwerp der Staatscommissie werd gerangschikt. Het wordt zonder uitdrukkelijke wetsbepaling nimmer als regtschennis gevoeld. De regeling blijve daarom liever aan de speciale wet voorbehouden.

Art. 386. Op de gronden in de Memorie van Toelichting vermeld, is de Commissie van oordeel dat, mogt het artikel behouden blijven, het misdrijf geen klagdelyc behoort te zijn. Zij is echter niet met de Regering eens dat ook de regtsvervolgning niet langer met art. 39 derde lid der wet van 1857 moet kunnen worden voorgekomen of gestuit door eene verklaring van den eigenaar of regthebbende, dat hij deze niet verlangt. Het moge *consequent* zijn de stuiting niet toe te laten omdat het feit een inbreuk maakt op een vermogensregt, deze *consequentie* is onpraktisch en onnoodig. Het feit is niet zóó storend voor de openbare orde dat hier de tusschenkomst der particulieren, die de gepleegde krenking van hunne regten zouden willen over het hoofd zien, moet worden geweerd.

wetende dat — zegt. Wil men het feit strafbaar stellen dan is deze beperking niet wenschelijk. Dikwijls wordt vergunning gegeven door hem die slechts een vermeend regt heeft, en de overtreder zou in quaestieuse gevallen met grond kunnen beweren, dat hij niet wist inbreuk te maken op het regt van een ander. Men zou daarom met weglating dezer zinsnede beter lezen: »Hij die wederregtelijk enz.»

drie weken. Waarom is, terwijl dit wetboek over het algemeen lichtere straffen bedreigt, hier eene belangrijke strafverhooging van de bepaling der jagtwet aangenomen?

De Minister vereenigt zich met de conclusie der Commissie en laat den Titel vervallen.

[Deze titel XXVIII van het O. R. O. is alzoo in het G. O. VERVALLEN.]

TITEL XXVIII.

Ambtsmisdrijven.

[In het O. R. O. was dit Titel XXX.]

Memorie van Toelichting.

Eene bepaling van het begrip, dat door het woord *ambtenaar* wordt aangeduid, is in het strafwetboek niet op hare plaats; de gronden waarom

zij noch hier noch elders in het ontwerp wordt aangetroffen, zijn in de algemeene toelichting van T. IX B. I [deel I bl. 526] en in de aantekening op art. 91 [84] aangegeven.

Algemeene bepalingen omtrent misdrijven, door ambtenaren in de uitoefening hunner bediening gepleegd, worden reeds in de artt. 6 en 54 [44] aangetroffen.

Wat den omvang van dezen titel betreft, zij in het algemeen opgemerkt, dat de beteugeling van verkeerde handelingen en verzuimen, door ambtenaren in de uitoefening hunner bediening gepleegd, slechts ten deele behoort tot het gebied der strafwetgeving. Voor een goed deel is zij overgelaten aan de discipline en tucht, die krachtens bijzondere wetten en verordeningen wordt uitgeoefend.

Aan de toelichting der bijzondere bepalingen moge nog voorafgaan de volgende beschouwing, die geacht kan worden aan vele harer gemeen te zijn.

De krachtige steun dien de wet in het algemeen en in het bijzonder de strafwet aan het openbaar gezag verleent, de strafbepalingen op verzet tegen of ongehoorzaamheid aan dat gezag, waar het op regtmatige wijze werkzaam is, de talrijke middelen, ook van geweld, waarover het te beschikken heeft om de nakoming zijner bevelen te waarborgen, geven aan dat gezag een overwigt, aan die bevelen eene dwingende kracht welke, in het belang der maatschappelijke orde en veiligheid onmisbaar, nogtans de regten der individuen op bedenkelijke wijze in gevaar zou brengen, wanneer de wet niet tevens krachtige waarborgen tegen misbruik gaf. Hoe wenschelijker het is het denkbeeld steeds algemeener te doen worden dat het openbaar gezag, in het belang van allen uitgeoefend, op de medewerking en gehoorzaamheid van allen regt heeft, des te noodzakelijker is het tevens hen, die met het gezag bekleed zijn, de grenzen te doen eerbiedigen binnen welke zij het hebben uit te oefenen, alle misbruik van dat gezag door gestrengre repressie te keer te gaan. De talrijke bepalingen, in den achtsten titel en elders opgenomen met het doel om eerbied en gehoorzaamheid aan de wet en de wettelijk gestelde magten te verzekeren, vinden dus haren terugslag in dezen titel, die een aanzienlijke plaats inruimt aan bepalingen, die ten doel hebben eerbied voor de wet, eerbiediging van de regten van bijzondere personen, bij de organen van het openbaar gezag te verzekeren.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Titel is volgens het oordeel der Commissie veel te uitgebreid. Ambtsmisdrijven moeten beperkt worden tot die, welke *alleen* door een ambtenaar gepleegd kunnen worden. Bij andere misdrijven is geen grond tot afzonderlijke bepalingen. De bijzondere betrekking van den ambtenaar tot het object van het misdrijf maakt wel is waar dikwijls eene verzwarende omstandigheid uit, maar in die gevallen is het beter en regelmatigiger de strafverzwaring bij de artikelen op te nemen, of wel, hetgeen nog eenvoudiger ware, de algemeene bepaling van art. 54 [44] zoodanig te redigeren, dat afzonderlijke herhaling bij de artikelen overbodig werd. Immers voor de medepligtigen zijn de gewone maxima voldoende, en behoeft, ten einde hen hooger te kunnen straffen, het misdrijf, door den ambtenaar gepleegd, niet tot delictum sui generis te worden verheven. Eene wijziging van redactie van art. 54 [44] is noodig om tweeërlei reden, waarover men zie ad art. 54 [deel I bl. 411].

Ook nog om eene andere reden meent de Commissie dat de titel te uitgebreid is. Volkomen te regt zegt de Memorie van Toelichting, dat de beteugeling van verkeerde handelingen en verzuimen, door ambtenaren in de uitoefening hunner bediening gepleegd, slechts ten deele behoort tot het gebied der strafwetgeving. Volgens de Commissie is echter in het ontwerp nog te veel tot dat gebied gebragt en behoort nog meer te worden overgelaten aan de tucht, die krachtens bijzondere wetten en verordeningen wordt uitgeoefend. Bij onderscheidene artikelen, in het bijzonder die welke culpose delicten behelzen, is de zonde van den ambtenaar meestal alleen onwetendheid. Des noods verleene men voor deze feiten ontslag uit het ambt, maar *in geen geval* is het noodig den nalatige voor den strafregter te brengen.

Omtrent het begrip »ambtsmisdrif» heerscht nog altijd groote onzekerheid. Dat begrip heeft zich historisch ontwikkeld en wel onder omstandigheden die onbevungen toetsing aan theorie weinig begunstigten.

Dezelfde grond, die in Duitschland tot buitensporige uitbreiding leidde, behoort ons te nopen tot beperking. Het Pruisische wetboek had een groote lijst; men meende die geheel in het Duitsche wetboek te moeten opnemen o. a. omdat het anders den schijn zou hebben alsof de niet-Pruisische beambten geen gestrenge tucht zouden kunnen verdragen. Hier te lande bestaat die grond niet. De Code Pénal, hoewel in deze materie weinig systematisch, was vrij sober en de ervaring heeft niet geleerd dat onze ambtenaren alleen door strafbedreiging tot hun plicht gebragt worden. Het Nederlandsche volkskarakter brengt mede dat strafdwang niet zelden het omgekeerde bewerkt van 't geen er mede beoogd wordt. Geen beter middel bijv. om de academische lessen vroeg te doen eindigen en laat te doen beginnen, dan, gelijk art. 392 [O. R. O.] bepaalt, den hoogleeraar die opzettelijk ééne enkele les verzuimt, voor zes maanden naar de gevangenis te zenden.

Het is niet te ontkennen dat de wetenschap zich in onze dagen beweegt in dezelfde richting waarin ook de Commissie wenscht gehandeld te zien — beperking der ambtsmisdrifven tot de zoogenaamde *zuivere*. — Zooveel maar eenigzins mogelijk, wil de Minister den titel in dien zin vereenvoudigen. Hij merkt echter op dat de tijd nog niet gekomen is om *alle* zoogenaamde gemengde misdrifven uit den Titel te verbannen. Ook dan als een misdrif ook door een *niet*-ambtenaar kan gepleegd worden (z. g. gemengd ambtsmisdrif), kan het toch aan de ambtsbetrekking een (ook *objectief*) geheel bijzonder karakter ontleenen; verduistering van kas bijv. is, ook objectief, een *ander* misdrif, dan verduistering in 't algemeen. Dergelijke feiten aan het *jus commune* en art. 54 [44] over te laten, ware een niet gerechtvaardigd privilegie voor de medeplichtigen op wie de objectief verzwaarde strafbaarheid wel degelijk mede behoort te drukken.

De Minister beroept zich hier op de Commissie zelve, die geen bezwaar maakt tegen de opneming der artt. 349, 350, 440 en 462 [322, 323, 386 en 407] die men, op haar standpunt, ook zou moeten schrappen.

Dat overigens de zoogenaamde gemengde ambtsmisdrifven in den 30sten [nu 28sten] titel vereenigd en niet door het gansche 2de Boek

verstrooid zijn, is het natuurlijk gevolg van de omstandigheid dat voor de ambtsmisdrijven in 't algemeen toch een bijzondere titel bestaan moet en zal, practisch, in geen geval schaden.

De begrippen »zuiver" en »gemengd" zijn zelve nog niet genoeg gezuiverd. De Commissie bijv. ziet in de ambtsverduistering een *gemengd* misdrijf. Is dit zoo zeker? Het is waar, ook de niet-ambtenaar kan »verduisteren". Kan hij echter ook *de kas* verduisteren die hij *als ambtenaar* onder zich heeft? De Minister beweert waarlijk niet dat hij door *deze* opmerking het vraagstuk oplost. Hij wil alleen constateren dat de door de Commissie aanbevolen solutie niet zoo eenvoudig is als zij schijnt en dat alles afhangt van de opvatting van 't geen al of niet tot het wezen van het misdrijf behoort, al of niet zijn objectief karakter wijzigt.

Art. 355.

Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, met of zonder ontzetting van het in artikel 28 n°. 3 vermelde recht, worden gestraft de hoofden van ministerieele departementen:

- 1°. die hunne medeonderteekening verleenen aan koninklijke besluiten of koninklijke beschikkingen, wetende dat daardoor de grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen worden geschonden;
- 2°. die uitvoering geven aan koninklijke besluiten of koninklijke beschikkingen, wetende dat deze niet van de vereischte medeonderteekening van een der hoofden van de ministerieele departementen zijn voorzien;
- 3°. die beschikkingen nemen of bevelen geven of bestaande beschikkingen of bevelen handhaven, wetende dat daardoor de grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen worden geschonden;
- 4°. die opzettelijk nalaten uitvoering te geven aan de bepalingen der grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen, voor zover die uitvoering wegens den aard des onderwerps tot hunne ministerieele departementen behoort of uitdrukkelijk hun is opgedragen.

Art. 356.

Met hechtenis van ten hoogste zes maanden worden gestraft de hoofden van ministerieele departementen aan wier grove schuld te wijten is dat de in artikel 355, n°. 4 omschreven uitvoering wordt nagelaten.

O. R. O. ART. 389. Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, met of zonder ontzetting van het in artikel 36 n°. 3 vermelde regt, worden gestraft de hoofden van ministeriële departementen:

- 1°. die hunne mede-onderteekening verleen en aan koninklijke besluiten of koninklijke beschikkingen, wetende dat daardoor de grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen worden geschonden;
- 2°. die uitvoering geven aan koninklijke besluiten of koninklijke beschikkingen, wetende dat deze niet van de vereischte mede-onderteekening van een der hoofden van de ministeriële departementen zijn voorzien;
- 3°. die beschikkingen nemen of bevelen geven of bestaande beschikkingen of bevelen handhaven, wetende dat daardoor de grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen worden geschonden;
- 4°. die opzettelijk nalaten uitvoering te geven aan de bepalingen der grondwet of andere wetten of algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den staat of van zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen, voorzoover die uitvoering wegens den aard des onderwerps tot hunne ministeriële departementen behoort of uitdrukkelijk hun is opgedragen.

O. R. O. ART. 418. Hij die, in strijd met het grondwettelijk voorschrift, nalaat aan het bevoegd gezag kennis te geven van eene arrestatie op zijn bevel in buitengewone omstandigheden verrigt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

Memorie van Toelichting.

I. Ministeriële verantwoordelijkheid (art. 389).

De omschrijving der hier bedoelde misdrijven is met geringe wijziging der redactie overgenomen uit art. 3 der wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 33), met weglating evenwel van het grof verzuim onder letter f omschreven, hetgeen òf een misdrijf van zóó bijzonderen aard is, dat de omschrijving daarvan niet in het wetboek, maar alleen in de bijzondere wet kan gegeven worden, òf wel aan de staatsregtelijke en financiële verantwoordelijkheid zal moeten worden overgelaten. In ieder geval kan het wetboek, hetwelk alléén de eigenlijke ambtsmisdrijven moet bevatten, daaromtrent niet beslissen.

De straf van verbanning is op de vroeger aangegeven gronden (mem. van toel., ad tit. II, boek I, I, n°. 3 [deel I blz. 166]) niet weder opgenomen en hier alleen die van gevangenis behouden. Wijders is er geen voldoende grond om bijzondere voorschriften te behouden betreffende vervallenverklaring van ambten, waardigheden, titels, aanspraak op pensioen en verjaring (artt. 30—34 der bestaande wet), waardoor zou worden afgeweken van de in het eerste boek aangenomen beginselen. Art. 30 der speciale wet zal kunnen worden gemist naast het algemeene voorschrift van art. 37 [29] van het ontwerp. Omtrent art. 33 der wet vergelijken men [in deel I bl. 515] de toelichting van art. 81 (ad tit. VIII, boek I, sub D).

Art. 418. Het woord arrestatie is hier gekozen ten einde het artikel

in overeenstemming te brengen met art. 152 der grondwet. Deze vordert, dat de kennisgeving terstond geschiede; is dit niet geschied, dan heeft ook het politiek gezag in strijd met het grondwettig voorschrift gehandeld. Het bevoegd gezag is de plaatselijke regter, door de grondwet aangewezen.

Bij dit misdrijf is geen onderscheid gemaakt tusschen opzet en schuld, omdat, al neemt men aan dat gevallen denkbaar zijn waarin het feit zonder opzet kan worden gepleegd, het dan het gevolg moet zijn van eene zoo verregaande schuld die in de strafbepaling zelve, al zal de regter hebben te onderscheiden, met opzet gelijk moet staan. Vgl. alg. besch. dezer memorie, § 6 [noot 6 op bl. 84 van deel I].

Advies van den Raad van State.

Het onderwerp der ministeriële verantwoordelijkheid zou, naar 's Raads oordeel, beter overgelaten blijven aan eene bijzondere wet, gelijk het dan ook thans geregeld is bij de wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 33).

Bij inzage dier wet blijkt, hoeveel aan de regeling van dit onderwerp verbonden is, en het gaat niet aan, één of twee artikelen daarvan in het algemeen wetboek van strafrecht over te brengen, terwijl zoovele andere punten, het onderwerp betreffende, toch onvermijdelijk in eene bijzondere wet hunne regeling moeten vinden.

In ieder geval moet de Raad zich uitdrukkelijk verklaren tegen de, door den Minister van Justitie thans beoogde, weglating van art. 396* der Staatscommissie, waarbij de culpose ministeriële misdrijven voorzien zijn. Zij maken een onafscheidelijk geheel uit met de doleuse misdrijven van dien aard.

Hoe of de memorie van toelichting verklaren kan, dat de culpose misdrijven, hier bedoeld, geen voldeelden grond tot strafregtelijke vervolging schijnen op te leveren,

Rapport aan den Koning.

De Raad van State is van meening, dat het onderwerp der ministeriële verantwoordelijkheid beter overgelaten zou blijven aan eene bijzondere wet. Alles hangt daarvan af, wat men daaronder wil begrijpen. Er bestaat geene reden om werkelijke misdrijven, dewijl ze thans in bijzondere wetten voorkomen, niet op te nemen in het wetboek en het is niet duidelijk, waarom alle andere ambtsmisdrijven wel, en alleen die der Ministers niet in het strafwetboek zouden te huis behooren (zie ook art. 115 C. P.). Behalve de stellige ambtsmisdrijven van Ministers, blijft tot regeling hunner verantwoordelijkheid nog een ruim gebied voor de bijzondere wet over. Daartoe kan, indien dit geraden wordt geacht, dan ook behooren de voorziening in »grovelijke verzuimen», gelijk het thans heet in de wet van 1855, eene soort van culpa, die het wetboek niet kent, en die, wegens haren specialen aard, hare omschrijving dan ook in de speciale wet, niet in het wetboek zal kunnen vinden. Aan die bijzondere wet wordt eveneens overgelaten de financiële

* [Art. 396 O. Stc.: »Met hechtenis van hoogstens zes maanden worden gestraft de hoofden van ministeriële departementen aan wier merkelijke schuld te wijten is dat de in art. 395 [389 O. R. O.] n°. 4 omschreven uitvoering wordt nagelaten»].

Daarover werd door de Staatscommissie in hare toelichting gezegd: »De strafbaarheid van het grof verzuim (lit. f [nl. van art. 3 der wet van 22 April 1855 Stb. n°. 33]) is in een afzonderlijk artikel uitgesproken; de woorden merkelijke schuld hebben geene andere beteekenis dan de vroeger gebezigde, waarvoor in de terminologie van het ontwerp geen plaats was.»]

valt met het oog op den aard der te bestraffen grove verzuimen en tevens op de geschiedenis der wet van 1855, moeilijk te begrijpen.

Tegen de vervanging der straf van verbanning door die van gevangenis heeft de Raad van State, gelijk hiervoren in zijn advies reeds

en staatsregtelijke verantwoordelijkheid.

Het onduidelijke, dat in de toelichting scheen te bestaan, is door eenigzins gewijzigde redactie weggenomen.

werd te kennen gegeven, geen bezwaar. Doch ook al wordt het geheele onderwerp op den duur beheerscht door de wet van 1855, dan kan desniettemin zeer gevoegelijk de straf der verbanning, in die wet bedreigd, wegvallen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 389. Eene minderheid der Commissie deelde in het gevoelen van den Raad van State, dat het onderwerp der ministeriële verantwoordelijkheid beter overgelaten blijft aan eene bijzondere wet, omdat door een of twee artikelen in dit wetboek op te nemen de samenhangende regeling van het onderwerp uit haar verband wordt gerukt, onder anderen ook ten opzichte van de speciale bepalingen van de artt. 30—34 van de wet van 1855. — De Commissie is echter van oordeel dat het bezwaar niet overwegend is. De ministeriële misdrijven zijn ambtsmisdrijven. In het eenmaal aangenomen stelsel dat het wetboek alle misdrijven moet bevatten mogen zij niet worden weggelaten. Het spreekt overigens van zelf dat bij de invoeringswet de gevolgen van het wetboek ook te dezen aanzien zullen moeten geregeld worden.

De Commissie is daarentegen, juist om diezelfde reden dat de strafwet althans ten aanzien der misdrijven volledig behoort te zijn, met den Raad van State van oordeel, dat art. 396 der Staatscommissie behoort hersteld te worden. Het motief van den Minister om het niet op te nemen is, naar de meening der Commissie, onvoldoende. Het is waar: »grof verzuim», welk woord voorkomt in art. 3, litt. *f* der wet van 1855, kent het ontwerp niet, maar art. 396 der Staatscommissie bezigde niet die uitdrukking, maar noemde de culpa *merkelijke schuld*. Bovendien komt eene bijzondere omschrijving der culpa ook elders in het ontwerp voor (zie artt. 219 en 220 [198 en 199] en de Memorie van Toelichting, Alg. Besch. § 6 Schuld) [zie deel I bl. 84, noot 6]. Welk bezwaar zou er dan zijn om ook dit culpose misdrijf hier op te nemen?

Het artikel der Staatscommissie is weder in het ontwerp gebracht [nu art. 356].

Art. 418. De Commissie acht het artikel overbodig. Arrestatie op bevel van het politiek gezag zal wel altijd zijn op bevel van een Minister; het feit valt dus reeds onder art. 389, n°. 4. Tegen de culpa van den Minister behoort, gelijk reeds gezegd is, in dit Wetboek gewaakt te worden door het opnemen van art. 3, litt. *f*, der wet op de ministeriële verantwoordelijkheid.

Tegen het artikel, zooals het nu luidt, bestaan overigens gewichtige bezwaren. In dit artikel zijn schuld en opzet niet onderscheiden (zie Memorie van Toelichting [hiervoor bl. 51]). In strijd met het stelsel der wet is dus hier alleen gerangenisstraf bedreigd tegen een culpoos delict. Bovendien zegt de Grondwet, waar naar in dit artikel wordt verwezen, dat de kennisgeving aan het bevoegd gezag

terstond zal geschieden. Deze uitdrukking is echter voor een strafwet te onbepaald en zou, bij behoud van het artikel, door een meer zeker voorschrift moeten worden vervangen. Men zou bijv. dit bezwaar kunnen vermijden, door alleen strafbaar te stellen hem die den gearresteerde niet binnen den tijd van drie dagen aan den plaatselijken regter overlevert.

Overeenkomstig de juiste opmerking der Commissie en in verband met het herstelde art. 396 Staatscommissie [356] is de bepaling vervallen.

G. O. ARTT. 354 en 355 = artt. 355 en 356 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer KEUCHENIUS: Ik wensch, de artikelen 354 en 355 [355 en 356] te doen vervallen en grond dien wensch ook op het advies van den Raad van State [zie boven].

Eene reden te meer om deze beide artikelen uit dit Strafwetboek te ligten is, naar mijn inzien, hierin gelegen, dat art. 38 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie en art. 22 van de Regeringsreglementen voor Suriname en Curaçao misdrijven waaraan hoofden van ministeriele departementen, volgens de wet regelende de ministeriele verantwoordelijkheid, zich kunnen schuldig maken, ook strafbaar stellen in de Gouverneurs-Generaal en de Gouverneurs van Suriname en Curaçao, en de strafbepalingen, bij die wet tegen de hoofden van ministeriele departementen bedreigd, ook toepasselijk verklaard worden op de hooge gezaghebbers in de kolonien en bezittingen van den Staat.

Indien het noodig geacht wordt een paar artikelen uit de wet regelende de ministeriele verantwoordelijkheid te nemen en over te brengen in het Wetboek van Strafrecht, dan meen ik, dat dit Wetboek onvolledig zou zijn door, sprekende over de Ministers, te zwijgen over de hooge gezaghebbers in de bezittingen van den Staat.

Er is eene andere reden die mij beweegt om voor te stellen beide artikelen op te heffen, en die is, gelijk de heer van Eck bij de behandeling van het wetsontwerp op de ministeriele verantwoordelijkheid reeds heeft opgemerkt, dat die wet op het oogenblik, waarop zij werd vastgesteld, reeds eene afwijking inhield van het toenmalige strafrecht, waartegen destijds geen bezwaar gemaakt werd, zoodat er nu ook geene behoefte bestaan kan haar in overeenstemming te brengen met de bepalingen van dit Strafwetboek.

De wet regelende de ministeriele verantwoordelijkheid bevat ook andere straffen dan die bij dit ontwerp bedreigd. Het is waar: hier wordt evenzeer voor de misdrijven in art. 354 [355] genoemd, ten hoogste gevangenisstraf van drie jaren bedreigd, en voor het misdrijf in art. 355 [556] vermeld, dat in de wet regelende de ministeriele verantwoordelijkheid eenvoudig *nalatigheid* genoemd wordt, gesteld de straf van zes maanden gevangenisstraf. Maar de wet regelende de ministeriele verantwoordelijkheid spreekt ook nog van andere straffen, zij kent namelijk aan den Hoogen Raad de bevoegdheid toe hoofden van ministeriele departementen te ontzetten van hunne ambten en hen onbekwaam te verklaren tot het bekleeden van alle ambten en bedieningen en hen tevens de aanspraak op pensioen te ontnemen.

De artt. 354 en 355 [355 en 356] laten alleen de toepassing toe van art. 28, n°. 3, dat handelt over de verkiesbaarheid enz., terwijl het eerste gedeelte van art. 28, de ontzetting namelijk van ambten, met stilzwijgen wordt voorbijgegaan.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Het doet mij inderdaad leed, dat de geachte afgevaardigde dit punt niet ter sprake heeft gebragt bij de algemeene beraadslaging over het Wetboek. Ik behoef toch der Kamer nauwelijks te herinneren, dat de Commissie van Rapporteurs in de inleiding van haar Rapport den

omvang van het Strafwetboek heeft ter sprake gebracht, terwijl ook, bij den aanvang der beraadslagingen, dit punt afzonderlijk aan de orde is gesteld. Bepaaldelijk werd ook in het Rapport de vraag behandeld of de strafbepalingen, tot nu toe in speciale wetten voorkomende, al dan niet zouden worden opgenomen in dit Wetboek. Na rijp overleg verklaarde de Commissie, blijkens haar verslag, dat zij zich vereenigde met het in het Regeringsontwerp aangenomen beginsel: voor zooveel speciale *overtredingen* betrof, zou men de afzonderlijke wetten laten bestaan, waar het echter speciale *misdriften* gold, deze zouden, voor zoover ze reeds in bestaande wetten waren omschreven, thans in dit Wetboek worden opgenomen. Zullen wij nu nog ter elfder ure op dat beginsel terugkomen?

De geachte afgevaardigde opperde ook bijzondere bezwaren.

In de eerste plaats wees hij er op, dat de wet van 1855 nog veel meer bepalingen bevat, en leidde daaruit af dat de regeling in dit Wetboek onvolledig zou zijn. Zeker, de wet van 1855 bevat nog veel meer bepalingen, maar van formelen aard; die wet regelt de procedure en dit onderwerp behoort in dit Wetboek niet te huis.

Ten andere beweert de heer Keuchenius dat de straffen verschillen. Dit is een misverstand. Zeker wordt in deze artikelen niet ten tweeden male aan den Hoogen Raad de bevoegdheid gegeven om een Minister van zijn ambt te ontzetten en hem onwaardig te verklaren tot het bekleeden van ambten en bedieningen. Maar dit behoefde hier immers niet meer bepaald te worden; want het is reeds *ipsis verbis* geschreven in art. 29 van dit Wetboek, alwaar men leest: „Ontzetting van het regt om ambten of bepaalde ambten te bekleeden en bij de gewapende magt te dienen” — het artikel gaat dus nog verder dan de wet van 1855, daar de Hooge Raad den Minister ook kan beletten soldaat te worden — „kan, behalve in de gevallen in het Tweede Boek omschreven, worden uitgesproken enz.”

Wat het pensioen betreft, in de invoeringswet zal dit punt, met 't oog op de bepaling in de wet van 9 Mei 1846 omtrent den invloed van criminele veroordeelingen op het regt op pensioen, moeten geregeld worden.

Eindelijk kan, volgens de wet van 1855, ook verbanning worden uitgesproken. Maar het spreekt toch van zelf — ja dit is zelfs eene bijkomende reden, waarom dit artikel hier is opgenomen — dat, nu de wetgever de verbanning niet in zijn strafstelsel heeft opgenomen, hij die straf ook niet meer kan handhaven waar zij in speciale wetten bedreigd is. En wel het allerminst voor dit misdrijf. Hoe gehecht men ook moge zijn aan zijn vaderland, zoo kan verbanning soms geen voldoende straf zijn; politieke bannelingen keeren, juist in tijden van staatkundige beroeringen, alligt terug. Ook vergete men niet dat voor hem die geen familie heeft of die zich met zijne familie gemakkelijk verplaatsen kan en voor een cosmopoliet, die weinig aan zijn vaderland is gehecht, verbanning geen voldoende zware straf is. Maar, zelfs al ware deze straf even uitstekend als zij inderdaad verwerpelijk is, de Kamer, die verklaard heeft haar niet in het strafstelsel te willen opnemen, kan haar voor een speciaal delict niet handhaven.

Eindelijk heeft de geachte spreker uit Gorinchem gewezen op art. 38 van het Regeringsreglement voor Nederlandsch Indie en op art. 22 van de Regeringsreglementen voor Suriname en Curaçao.

Het is, mijns inziens, niet twijfelachtig, dat de daar bedoelde feiten niet in dit Wetboek te huis behooren, immers zij worden niet dan in het Rijk buiten Europa gepleegd. Wel wordt ook in dit wetboek bepaald dat sommige misdrijven, gepleegd buiten het Rijk in Europa, hier te lande kunnen gestraft worden, maar feiten, *uitsluitend* in het Rijk buiten Europa gepleegd wordende, behooren niet in dit Wetboek, maar hetzij in eene speciale wet, hetzij in de koloniale wetboeken te huis. Intusschen moet de strafbedreiging met die van ons art. 354 [355] in overeenstemming worden gebracht, want de straf zal hier te lande worden geëxecuteerd. Daarom heeft in der tijd de Staatscommissie in het ontwerp-invoeringswet drie artikelen opgenomen, waardoor de betrokkene artikelen der drie Regeringsreglementen in overeenstemming zouden worden gebracht met de bepalingen van de artt. 354 en 355 [355 en 356].

De heer KEUCHENIUS: Ik geloof dat het wenschelijk zou zijn deze artikelen achterwege te laten, ten einde den Minister de onaangenaamheid te besparen, na den glansrijken triomf die hem wacht, bij de aanneming van dit Wetboek, onmiddellijk te moeten beginnen met het vervolgen van zijn ambtgenoot van Financien en van al de Ministers van Financien, die in de laatste vijf jaren zijn werkzaam geweest. De Minister zou toch er zeker voor terugdeinzen de eerste te zijn die het voorbeeld geeft van niet-opvolging van het Strafwetboek. En wanneer men dan leest in art. 355 [356], dat met hechtenis van ten hoogste zes maanden worden gestraft de hoofden van ministeriele departementen aan wier grove schuld te wijten is, dat de in art. 354 [355], n°. 4, omschreven uitvoering van wetten enz. wordt nagelaten, en wij dan letten op het voorschrift van art. 37 der wet op de ministeriele verantwoordelijkheid: „De geldelijke verantwoordelijkheid van de hoofden der ministeriele departementen wordt door eene nadere wet geregeld”, dan zal het wel geen twijfel overlaten of al de Ministers van Financien van de laatste vijf jaren — ik zeg vijf jaren, omdat de termijn van verjaring bij de wet op de ministeriele verantwoordelijkheid op dat cijfer gesteld is, terwijl het nieuwe Strafwetboek dien termijn bepaalt op zes jaren — die nalatig zijn geweest in het indienen der wet op de geldelijke verantwoordelijkheid, overeenkomstig de bepaling van het nieuwe Strafwetboek strafbaar wezen zullen. Ten einde den Minister dit leed te besparen en het verband dat bestaat tusschen de wet op de ministeriele verantwoordelijkheid met het algemeen strafregt en met andere wetten niet te schenden, blijf ik volharden bij mijne meening, dat het wenschelijk is deze artt. te doen vervallen.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De vrees, dat ik welligt Zijne Majesteit den Koning zou moeten adviseren om mijn hooggeachten ambtgenoot mr. Vissering en zijne voorgangers in staat van beschuldiging te stellen, behoeft niemand te weerhouden van de goedkeuring dezer artikelen. Want, zoo zij worden afgestemd, blijft toch de wet van 1855 van kracht.

[Art. 354 G. O. (art. 355) werd met 35 tegen 20 stemmen aangenomen.]

O. R. O. ART. 390. Zamenspanning van ambtenaren met het oogmerk om de uitvoering van wettelijke voorschriften waarvan de handhaving hun is opgedragen, tegen te werken of zich tegen die uitvoering te verzetten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

O. R. O. ART. 391. De ambtenaar die, ten gevolge van zamenspanning met andere ambtenaren, weigert of opzettelijk nalaat de hem door de bevoegde magt gegeven bevelen na te komen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

O. R. O. ART. 392. De ambtenaar die weigert of opzettelijk nalaat eene hem door of krachtens de wet opgelegde verplichting na te komen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

II. Tegenwerking of opzettelijk nalaten van de uitvoering van wettelijke voorschriften. (artt. 390—396).

Art. 390. Zamenspanning van ambtenaren behoort alleen dan als zelfstandig misdrijf gestraft te worden, wanneer zij geschiedt met het oogmerk om de uitvoering van wettelijke voorschriften te verijdelen, en de handhaving dier voorschriften hun bepaald is opgedragen. Het maakt geen verschil, of maatregelen beraamd zijn tegen wetten in engeren zin

(art. 123 C. P.) en algemeene maatregelen van inwendig bestuur (arrêtés royaux in art. 233 C. P. B.), of tegen wettelijke voorschriften van anderen aard; ook maakt het geen onderscheid of tot de zamenspanning burgerlijke en militaire autoriteiten hebben medegewerkt. Doch het ontwerp eischt voor de toepasselijkheid van het artikel, dat de zamenspanning een voorschrift betreffe welks handhaving aan den ambtenaar is opgedragen hetzij krachtens algemeene voorschriften die zijnen werkring regelen, hetzij ten gevolge van bijzonderen last.

Art. 126 C. P. is niet overgenomen. Reeds de schrijvers der »Théorie du Code Pénal» hebben opgemerkt, dat dit artikel nooit is en welligt nimmer zal worden toegepast, en de bepalingen die het bevat, genoemd »des dispositions parasites», waaruit zichtbaar blijkt »l'esprit despote et méticuleux qui animait les rédacteurs du code».

Art. 391. Eene collectieve weigering of nalatigheid is hier geen vereischte; één enkel ambtenaar kan het strafbare feit plegen. Ook wordt hier niet (gelijk in het vorige artikel) naar wettelijke voorschriften verwezen. De ambtenaar behoort het bevel, dat hem door de bevoegde magt gegeven is, na te komen; weigert hij daaraan te voldoen, disciplinaire maatregelen zullen hem treffen; het feit wordt echter misdrijf, zoodra die weigering het gevolg is van zamenspanning met andere ambtenaren, of de weigering eene verplichting raakt, hem door of krachtens de wet opgelegd. In het eerste geval voorziet art. 391, in het andere art. 392.

Art. 392. Door hare algemeenheid maakt deze bepaling voorschriften betreffende regtsweigering, gelijk die in vele andere wetgevingen voorkomen, overbodig. In art. 15, tit. IX, ontw. 1847, werd gestraft:

1°. regtsweigering;

2°. de ambtenaar die geweigerd heeft een door de daartoe bevoegde magt gegeven bevel of eene bij de wet opgelegde verplichting na te komen.

Terecht werd in het voorloopig verslag der tweede kamer, evenals in 1843, op eene nadere definitie van de algemeene uitdrukking regtsweigering, in verband met de voorschriften van het wetboek van burg. regtsv., aangedrongen. Men had er de vraag kunnen bijvoegen, of niet regtsweigering is eene weigering van den regter om eene bij de wet opgelegde verplichting na te komen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 390. Dit artikel behoort tot die, welke naar het oordeel der Commissie kunnen vervallen. Wanneer het feit niet valt onder de algemeene bepaling van art. 149 [140] volgens de redactie door de Commissie voorgesteld, is disciplinaire bestraffing voldoende. De bijzondere straf bedreiging past in een Napoleontisch wetboek, gemaakt onmiddellijk na tijden van opstand en beroering, maar is in ons Strafwetboek volkomen overbodig.

Art. 391. *Gegeven bevelen.* Derhalve ook *onregtmatige* bevelen. Dit gaat echter te ver. Wil men de zelfstandigheid der mindere ambtenaren niet geheel dooden, dan moet men hun vrijlaten *niet* te gehoorzamen aan huns inziens onregtmatige bevelen, natuurlijk op hunne verantwoordelijkheid, zoo de bevelen blijken *regtmatig* geweest te zijn.

Het artikel kan echter even als het vorige geheel vervallen.

Art. 392. Administrative ambtenaren die weigeren of nalaten hunne verplichtingen na te komen, behoeven niet voor den strafregter te worden gebragt. Disciplinaire maatregelen, welke de Regering zelve voldoende acht voor het geval van weigering om bevelen van de bevoegde magt na te komen (zie Memorie van Toelichting, ad art. 391), zullen ook hier kunnen volstaan. Hetzelfde mag gezegd worden van de ambtenaren van het openbaar ministerie. Alleen zou dus in aanmerking komen om te straffen *regtsweigering*. Regtsweigering wordt echter evenzeer voldoende door ontslag gestraft. Nu is wel is waar, volgens de thans bestaande bepalingen (zie art. 11 der wet op de regterlijke organisatie, vastgesteld bij de wet van 4 Julij 1874, *Staatsblad* n°. 93), het ontslag om reden van regtsweigering door regterlijke ambtenaren niet mogelijk, maar dit is geen motief om het feit, hetwelk zeker niet van ernstiger aard is dan andere verzuimen, bijv. *voortdurende achteloosheid*, als misdrijf in het Strafwetboek op te nemen. In de leemte der disciplinaire bepalingen in dit opzigt zal in de wet op de regterlijke organisatie behooien te worden voorzien. Blijft alleen nog over de regtsweigering door ambtenaren met *administrative* regtsmagt bekleed, dus volgens onze bestaande wetgeving door Gedeputeerde Staten. De Commissie is echter van oordeel, dat ook ten aanzien van hen het feit niet van dien aard is dat het door eene strafbedreiging in dit wetboek zou moeten worden beteugeld. Het geheele artikel kan derhalve vervallen.

Artt. 390—392. De Minister vereenigt zich geheel met de Commissie en laat de artikelen vervallen.

In het G. O. zijn de artikelen 390, 391 en 392 O. R. O. alzoó VERVALLEN.

Art. 357.

De bevelhebber der gewapende macht die weigert of opzettelijk nalaat, op de wettige vordering van het bevoegde burgerlijk gezag, de onder zijn bevel staande macht aan te wenden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

O. R. O. ART. 393. De bevelhebber der gewapende magt die weigert of opzettelijk nalaat, op de wettige vordering van het bevoegd burgerlijk gezag, de onder zijn bevel staande magt aan te wenden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Memorie van Toelichting.

Deze bepaling, ontleend aan art. 234 C. P. (art. 259 C. P. B.), sluit zich aan bij die van art. 183 der gemeentewet. De schutterij en het krijgsvolk, daar afzonderlijk genoemd, zijn begrepen onder de algemeene uitdrukking gewapende magt. Vgl. artt. 36 [28], 2°, en 91 [84].

Opmerking van Prof. M. de Vries.

bevoegd. Lees : bevoegde. Zie het opgemerkte bij art. 53 [43, deel I bl. 411].

G. O. ART. 356 = art. 357 van het Wetboek.

Art. 358.

De ambtenaar die opzettelijk den bijstand der gewapende macht inroept tegen de uitvoering van wettelijke voorschriften, van wettige bevelen van het openbaar gezag of van rechterlijke uitspraken of bevelschriften, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Indien die uitvoering daardoor wordt verhinderd, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

O. R. O. ART. 394. De ambtenaar die den bijstand der gewapende magt inroept tegen de uitvoering van wettelijke voorschriften, van wettige bevelen van het openbaar gezag of van rechterlijke uitspraken of bevelschriften, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Indien die uitvoering daardoor wordt verhinderd, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Memorie van Toelichting.

Dit artikel stemt in hoofdzaak overeen met art. 188 C. P. (art. 254 C. P. B.). In het tweede lid is getracht door de gekozen bewoordingen de rechtsvragen af te snijden waartoe de uitdrukking »suivis de leur effet» in art. 189 C. P. had aanleiding gegeven. Het ontwerp ziet de verzwarende omstandigheid niet in het bijeenkomen der gewapende magt, maar in de tijdelijke verhindering, die de uitvoering der wettelijke voorschriften, bevelen of uitspraken ten gevolge van het inroepen van den bijstand der gewapende magt ondervindt.

G. O. ART. 357. De ambtenaar die den bijstand der gewapende macht inroept tegen de uitvoering van wettelijke voorschriften, van wettige bevelen van het openbaar gezag of van rechterlijke uitspraken of bevelschriften, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Indien die uitvoering daardoor wordt verhinderd, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer VENING MEINESZ: Eene enkele vraag, namelijk of dit artikel niet eene te ruime strekking heeft. Men beroept zich in de stukken op gelijksoortige artikelen van den Code Pénal, maar daar is sprake van misbruik van gezag.

Ik vermoed dat men dit hier ook op het oog heeft en bedoelt den ambtenaar die werkelijk bevoegd is de hulp der gewapende magt te vorderen, maar van die bevoegdheid misbruik maakt. Dit staat echter niet in het artikel, dat veel meer ruimte laat. Ik geef den Minister derhalve in overweging om te lezen: „De ambtenaar die met misbruik van gezag den bijstand der gewapende magt inroept.”

Blijft het artikel onveranderd, dan zal elk ambtenaar die gewapende hulp inroept, zonder dat zulks met zijne ambtelijke bevoegdheid in eenigerlei verband staat, zelfs indien hij zonder opzet handelt, gevaar loopen in de bepaling van dit artikel te vallen, hetgeen met het oog op het maximum der straf nog al bedenkelijk is.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Het artikel is van toepassing zoo dikwerf een ambtenaar, als zoodanig, onverschillig of hij in abstracto al of niet tot

het inroepen der gewapende magt bevoegd is, opzettelijk hare hulp inroept tegen de uitvoering van wettelijke voorschriften. Ik geloof niet, dat deze bepaling te streng kan geacht worden. Wanneer een ambtenaar zoo iets doet wordt de Staat aan groot gevaar blootgesteld. Wat doet het er toe, of die ambtenaar ook in het afgetrokkene (*formeel*) misschien niet bevoegd was, ooit de gewapende magt in te roepen! Ook in dit geval bestaat toch de mogelijkheid dat de militaire bevelhebber aan zijne oproeping gehoor geeft. En evenzeer als zijn, in 't algemeen tot het inroepen der gewapende magt bevoegde collega, heeft hij zijne ambtelijke positie op de schromelijkste wijze misbruikt.

De heer VENING MEINESZ: Door de rede van den Minister word ik bevestigd in de overtuiging dat het wenschelijk is de woorden *misbruik van gezag* in het artikel op te nemen. Gelijk het artikel nu luidt, zal elk persoon, omdat hij bij toeval ambtenaar is, en dus ook volgens dit Wetboek een soldaat of lid van den gemeenteraad in de strenge bepalingen van dit artikel kunnen vallen, ofschoon het door hem begaan feit met zijn ambt niet in de minste betrekking staat. Ten slotte wijs ik er nogmaals op dat bij dit artikel niet eens opzet gevorderd wordt.

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN: De bedenking van den geachten spreker uit Amsterdam, den heer Vening Meinesz, dat hier niet van *opzet* gewag wordt gemaakt, mist allen grond, daar het woord *opzet* slechts dan in deze wet vermeld wordt, wanneer er *quaestie* kan zijn van afwezigheid van opzet. Doch hier, waar de bijstand der gewapende magt wordt ingeroepen tegen de uitvoering van wettelijke voorschriften, is het misdrijf niet denkbaar zonder opzet. Ik vereenig mij overigens geheel met het door den Minister gegeven antwoord.

De heer VENING MEINESZ: In antwoord aan den heer van der Hoeven doe ik opmerken, dat *opzet* misschien hier niet noodig zou zijn, wanneer men alleen den ambtenaar op het oog had, die handelt in de uitoefening zijner functie, omdat deze kan worden geacht de wetten die hij moet toepassen, te kennen; maar men doelt hier op elk persoon, hetzij hij al of niet als ambtenaar heeft gehandeld, mits hij maar het karakter van ambtenaar heeft, hetzij hij soldaat is, lid van den gemeenteraad, van de Provinciale Staten of van de Kamer; deze toch zijn allen volgens dit Strafwetboek ambtenaren. En het is zeer goed denkbaar dat zoodanige persoon niet altijd weet of hij handelt in strijd met wettelijke bevelen en voorschriften, welker toepassing buiten den gewonen kring zijner bevoegdheid valt.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ik meen dat er geen bezwaar kan bestaan om aan de *laatstelijk* door den geachten spreker geopperde bedenking te gemoet te komen. Het laat zich denken dat de ambtenaar welligt niet weet dat de voorschriften, tegen de uitvoering waarvan hij de gewapende magt inriep, waren *wettelijke* voorschriften. Om elken twijfel daaromtrent weg te nemen, voeg ik in den eersten regel van dit artikel, achter „*die*” het woord „*opzettelijk*”. Het is eenvoudig eene verduidelijking.

[Het artikel werd alzoo van Regeeringswege gewijzigd.]

O. R. O. ART. 395. De ambtenaar die opzettelijk nalaat een strafbaar feit te beletten waartegen hij als zoodanig verplicht is te waken, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

In het ontwerp van 1847 was voorgesteld, dat ambtenaren die opzettelijk hebben nagelaten eene misdaad of een wanbedrijf te beletten,

hetwelk zij door hunne betrekking verplicht waren tegen te gaan, worden gestraft met de straf op die misdaad of dat wanbedrijf gesteld. Zeker is het ooglukkig toelaten van misdrijven door ambtenaren krachtig te beteugelen, om het even of hetzij onverschilligheid, hetzij vrees daartoe aanleiding gaf, of wel misplaatste ambtsijver, die de volvoering toelaat ten einde den schuldige des te zekerder te treffen, als drijfveer worde opgegeven. Doch er bestaat geen reden om niet hetzelfde beginsel aan te nemen ten aanzien van overtredingen; en onverdedigbaar is de bepaling die den schuldige straft met de straf die tegen het niet belette misdrijf gesteld is.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De bepaling is naar het oordeel der Commissie in hooge mate onpraktisch. Hoe zullen jagtovertredingen worden geconstateerd of smokkelaars betrapt, wanneer ambtenaren strafbaar worden indien zij een strafbaar feit niet beletten? Op grond van dit artikel zou de politie in de bekende zaak der LAVERTU's strafbaar zijn; immers onder misdrijf is ook poging begrepen. Bovendien zouden ook die ambtenaren (men denke bijv. aan inspecteurs bij het onderwijs), die kleine verzuimen door de vingers zien, strafregtelijk vervolgbaar worden. Het is waar, de misbruiken waarop de Memorie van Toelichting wijst moeten worden betengeld, maar daartoe zijn maatregelen van tucht, des noods ontslag, voldoende. Het is bij uitnemendheid eene zaak der praktijk om te beoordeelen of handelingen der ambtenaren in dit opzicht al of niet of meer of min laakwaardig of prijzenswaardig zijn. Eene bepaling in het Strafwetboek kan slechts belemmerend en ongelijkmatig werken. Moest het artikel behouden blijven, dan zou in ieder geval het niet beletten van »de poging» uitdrukkelijk moeten worden uitgezonderd.

Ook dit artikel valt weg. De Minister merkt echter op dat de ambtenaar, opzettelijk dit verzuim plegende, met het oogmerk om het misdrijf straffeloos te doen begaan, te beschouwen zal zijn als *medeplichtige*, voor zooverre hij den dader opzettelijk de gelegenheid tot het plegen van het misdrijf verschafft (art. 57 [47], * 2°).

In het G. O. is dit artikel 395 O. R. O. VERVALLEN.

O. R. O. ART. 396. De ambtenaar die, in de uitoefening zijner beëindiging kennis bekomende van eene zamenspanning bedoeld in artikel 144 of van het voornemen tot het plegen van een der misdrijven of van eenig reeds gepleegd misdrijf omschreven in artikel 145, zich schuldig maakt aan hetgeen in een dezer artikelen strafbaar is gesteld, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Artikel 146 is op hem van toepassing.

Memorie van Toelichting.

Art. 396. Vgl. de aantekening op de artt. 144—146 [135—137, deel II bl. 74 en 78].

* [Hier moet bedoeld zijn: art. 58 [48], 2°.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Het feit is geen ambtsmisdrijf in engeren zin. Indien de algemeene bepaling van art. 54 [44] niet voldoende is, zal strafverzwaring bij de artt. 144 en 145 [135 en 136] kunnen worden bepaald.

Alin. 2. Art. 146 [137] moet hier naar het oordeel van eene minderheid der Commissie niet van toepassing zijn. Een *ambtenaar* mag om dergelijke consideratiën niet van zijn ambtspligt afwijken. Indien het artikel vervalt, zal dan ook in art. 146 de ambtenaar moeten worden uitgezonderd.

Art. 396 vervalt. De artt. 145—146, j^o art. 54 gelden dus ook voor den ambtenaar. Ook 146. Tot eene uitzondering op de uitzondering, ten nadeele van den ambtenaar, is geen voldoende grond. Ook als getuige kan hij zich verschoonen in de gevallen van art. 188 Wetboek van Strafvordering.

In het G. O. is dit artikel 396 O. R. O. VERVALLEN.

Art. 359.

De ambtenaar of een ander met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon die opzettelijk geld of geldswaardig papier, dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduistert of toelaat dat het door een ander weggenomen of verduisterd wordt, of dien ander daarbij als medeplichtige ter zijde staat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Art. 360.

De ambtenaar of een ander met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon die opzettelijk boeken of registers, uitsluitend bestemd tot contrôle van de administratie, valschelijk opmaakt of vervalscht, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Art. 361.

De ambtenaar of een ander met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon die opzettelijk zaken bestemd om voor de bevoegde macht tot overtuiging of bewijs te dienen, akten, bescheiden of registers, welke hij in zijne bediening onder zich heeft, verduistert, vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, of toelaat dat zij door een ander worden weggemaakt, vernield, beschadigd of onbruikbaar gemaakt, of dien ander daarbij als medeplichtige ter zijde staat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden.

O. R. O. ART. 397. De ambtenaar of een ander met eenige openbare dienst duurzaam of tijdelijk belast persoon die geld of geldswaarde hebbend papier dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduistert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

O. R. O. ART. 398. De ambtenaar of een ander met eenige openbare dienst duurzaam of tijdelijk belast persoon die opzettelijk zaken bestemd om voor de bevoegde magt tot overtuiging of bewijs te dienen, akten, bescheiden of registers welke hij in zijne bediening onder zich heeft, verduistert, vernietigt of onbruikbaar maakt, of toelaat dat zij door een ander worden weggemaakt, vernietigd of onbruikbaar gemaakt, of dien ander daarbij hulp verleent, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden.

Memorie van Toelichting.

III. Verduistering en beschadiging (artt. 397—399).

Artt. 397, 398. Behalve ambtenaren worden hier genoemd andere met eenige openbare dienst duurzaam of tijdelijk belaste personen. Deze bijvoeging is hier noodig, omdat de staat, de provincie of de gemeente niet zelden papieren of gelden toevertrouwt aan personen, die niet onder de ambtenaren kunnen worden gerangschikt, b. v. aan de administratie der nederlandsche bank, aan staatscommissiën tot bestrijding der noodzakelijke uitgaven, aan geleerden belast met wetenschappelijke nasporingen enz. Nog in ruimere mate geldt dit ten aanzien van andere papieren, akten en bescheiden.

Wat sommige wetgevers in één artikel hebben zaamgevat, is hier gesplitst; de straf verschilt naar mate de verduistering gelden betreft of zaken van anderen aard. Deze zaken zijn niet (gelijk in het ontwerp 1847) deels opgesomd, deels door de clause of andere voorwerpen aangewezen, maar alle in art. 398 opgenoemd.

Ten aanzien van het strafbare feit had reeds de Code Pénal Belge (artt. 240, 241) het hier misplaatste werkwoord *soustraire* dat in den C. P. van 1810 (artt. 169, 173) was gebezigd, teregt vermeden. Het ontwerp duidt de strafbare handeling aan door het woord verduisteren, en voegt daarbij in art. 398 nog vernietigen en onbruikbaar maken.

Laat de ambtenaar toe, dat een derde zoodanige voorwerpen weggemaakt, vernietigt of onbruikbaar maakt, of wel verleent hij dezen daarbij opzettelijk hulp, zoo is hij niet enkel als medepligtige te straffen, zoodra het feit voorwerpen betreft, die hij uithoofde zijner bediening onder zich heeft. Integendeel, hij pleegt een ambtsmisdrijf, en het was niet overbodig daarvan in art. 398 uitdrukkelijk gewag te maken. Het woord wegmaken is hier gekozen, omdat het een algemeene strekking heeft en daaronder ook het wegnemen is begrepen.

Voorts eischt het ontwerp in beide bepalingen, dat de ambtenaar de voorwerpen in zijne bediening onder zich heeft. Deze eenvoudige uitdrukking is verkieslijk boven het in het belgisch wetboek voorkomende: »soit en vertu soit à raison de sa charge'', dat talrijke vroeger en later hier en elders ontstane regtsvragen in geen deele uit den weg ruimt.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Artt. 397 en 398 zijn overbodig op denzelfden grond als het vorige. Wanneer de passive complicité niet in art. 54 [44] vermeld wordt,

kan daartegen afzonderlijk bij art. 221 [200] worden voorzien, door de strafverzwaring aldus te redigeren: »Indien een ambtenaar het feit pleegt of toelaat enz.» Wanneer het feit bedreven wordt niet door een ambtenaar maar door een ander met eenige openbare dienst duurzaam of tijdelijk belast persoon, mag art. 349 [322] of art. 379 [350] volkomen voldoende worden geacht.

Waarom wordt de passive complicitéit wel strafbaar gesteld in art. 398, niet in art. 397?

De hier bedoelde feiten te doen vallen onder de artikelen 349, 221 en 379 ^jo. art. 54 ware geene vereenvoudiging, maar zou integendeel noodeloozen omslag veroorzaken.

Art. 349 toepasselijk te doen zijn, terwijl art. 350 [323] nog een casus *gravior* bevat, ware onrechtvaardig. Men zou voor den ambtenaar een afzonderlijk artikel 351 [O. R. O.; zie deel II bl. 537] moeten maken. Waar blijft dan de vereenvoudiging? Deze zelfde opmerking treft ook het voorstel om het geval van art. 398 te doen vallen in art. 379.

Voorts vergete men niet dat er èn in art. 398 is voorzien, èn (gelijk de Commissie zeer terecht opmerkt) in art. 397 behoort voorzien te worden in de zoogenaamde passieve complicitéit door eene *speciale* bepaling. Het past niet den ambtenaar, die een derde de gelegenheid geeft dit misdrijf te plegen, slechts eene straf op te leggen van $1\frac{1}{3} \times \frac{2}{3} = \frac{8}{9}$ van de straf van dien derde. Hij, de ambtenaar, is en blijft hier de hoofdschuldige, en mag niet lichter gestraft worden omdat hij nog daarenboven een derde in het ongeluk stort.

»Of dien ander daarbij als medeplichtige ter zijde staat». Er is geene reden om hier slechts één soort van medeplichtigheid te noemen. Elke medeplichtigheid wordt hier tot delictum *sui generis* verheven.

Ook de derde kan verduisteren. De mogelijkheid bestaat dat de ambtenaar eerst het geld of de zaak aan den derde ter hand stelt en daarna hem de gelegenheid verschaft er mede door te gaan.

[Zie ook het medegedeelde bij art. 44, dl. I bl. 411—414.]

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Art. 397. *duurzaam*. Lees voortdurend. Zie bij art. 89 [82, deel I bl. 532]. *geldswaarde hebbend*. Waarom niet, korter en beter, *geldswaardig*? Dat deelwoord *hebbend* wordt door goede schrijvers weinig gebruikt. Hier is er een bepaald bezwaar aan verbonden. Wanneer men niet schrijft *geldswaardehebbend*, als één samengesteld woord, maar *geldswaarde hebbend*, dan is de natuurlijke opvatting der woorden *geld of geldswaarde hebbend papier* alleen deze: *papier dat geld of geldswaarde heeft*. Daarom is het gebruik van het deelwoord hier niet aan te bevelen. Maar *geld of geldswaardig papier* is onberispelijk en volkomen duidelijk: het is dan ook de gewone uitdrukking.

Achter *papier* behoort eene komma te staan, om dat woord, door afscheiding der volgende bepaling, met *verduistert* in verband te brengen.

Art. 398. *duurzaam*. Lees voortdurend. Als boven.

Tusschen *registers* en *welke* is eene komma noodig; want anders slaat *welke* alleen op de *registers*, niet op de *akten* en *bescheiden*, althans zeker niet op de *akten*.

G. O. ARTT. 358 en 359 = artt. 359 en 361 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

Amendement van de Commissie van Rapporteurs,

strekkende om na art. 358 [nu 359] in te voegen een nieuw artikel van dezen inhoud: „De ambtenaar of een ander met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon, die opzettelijk boeken of registers, bestemd tot controle van de administratie, valschelijk opmaakt of vervalscht, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.”

De heer DE SAVORNIN LOHMAN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Dit nieuwe artikel is een gevolg van de wijziging die art. 225 [G. O.] heeft ondergaan. In art. 225 staat thans, dat alleen dan valsheid gepleegd kan worden, wanneer de geschriften bestemd zijn tot bewijs. Nu kan het geval zich voordoen, dat bijvoorbeeld een ambtenaar bij de posterijen verplicht is om registers te houden die niet bestemd zijn tot bewijs. De oorspronkelijke registers, die bestemd zijn tot bewijs, kunnen niet veranderd worden, of zij stellen natuurlijk daar de geschriften bedoeld in art. 225. Maar de controlerende ambtenaar neemt gewoonlijk inzage van de verkorte registers, die uit de oorspronkelijke genomen zijn.

Wordt nu in die uittreksels het een of ander vervalscht, dan kan een ambtenaar op die wijze gedurende langen tijd verbergen, dat zijne kas niet in orde is.

Onder de tegenwoordige wetgeving heeft zich menigmaal het geval voorgedaan, dat men zoodanig persoon niet heeft kunnen straffen, ofschoon de controlerende ambtenaar in die registers, dienende om de onder hem staande ambtenaren te controleren, vertrouwen moet kunnen stellen.

Om die lacune weg te nemen, wordt dit nieuwe artikel voorgesteld. De Commissie is daarover met den Minister in overleg getreden.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Zoo als de heer Lohman heeft medegedeeld, bestaat bij mij tegen de opneming van dit nieuwe artikel geen bezwaar.

Het komt mij echter voor dat de straf een jaar te ligt gesteld is.

Wanneer men nagaat dat in art. 231 op de daad van een particulier, die een reispas valschelijk opmaakt of vervalscht, twee jaar gesteld is, dan komt het mij voor dat een ambtenaar die registers vervalscht, al zij dit dan geen faux in den zin van Titel XII, soms wel 3 jaar gevangenisstraf verdienen kan, zoowel wegens zijne ambtelijke positie als omdat dit feit veel erger gevolgen kan hebben.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: De Commissie heeft geen reden om de Kamer's Ministers voorstel af te raden, de Minister kent die strafposities beter dan wij.

Het komt mij nogtans voor, dat een zoodanig ambtenaar niet zoo bijzonder zwaar behoeft gestraft te worden, want heeft er oplichting plaats gehad, dan wordt hij volgens dat misdrijf vervolgd, terwijl hij bij valsheid in geschrifte weer onder een ander artikel valt.

Het vervalschen hier bedoeld, is slechts een middel om eenigen tijd aan de controle te ontkomen. Zoo als ik reeds zeide, ziet de Commissie er echter geen bezwaar in in plaats van 2 jaar 3 jaren te stellen.

Zoo even werd mij de opmerking gemaakt of het woord *uitsluitend* niet in het artikel moet gevoegd worden.

Wanneer het register tevens bestemd is om te dienen tot bewijs, zou men kunnen beweren, dat het geval hier *speciaal* geregeld is, en dat dus van toepassing van de artikelen over valsheid geen sprake kan zijn, in een geval, dat valt onder het voorgestelde artikel.

Het komt mij voor, dat in dit geval het niet twijfelachtig zou zijn, dat er concursus idealis plaats heeft. Intusschen is het wenschelijk de quaestie af te snijden.

Heeft dus de Minister er geen bezwaar tegen, dan stel ik voor het woord *uitsluitend* achter het woord *registers* in het artikel in te lassen.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ik heb geen bezwaar in het opnemen van het woord *uitsluitend* achter het woord *registers*.

[Het gewijzigde amendement werd alzoo door de Regeering overgenomen.]

(Vgl. ook art. 336, in deel II bl. 575.)

O. R. O. ART. 399. De ambtenaar of een ander met eenige openbare dienst duurzaam of tijdelijk belast persoon aan wiens schuld te wijten is dat zaken bestemd om voor de bevoegde magt tot overtuiging of bewijs te dienen, akten, bescheiden of registers welke hij in zijne bediening onder zich heeft, wegraken, vernietigd of onbruikbaar gemaakt worden, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden.

Memorie van Toelichting.

De vraag in hoever *culpa* des ambtenaars bij het verlies van voorwerpen, die hij ambtshalve onder zich heeft, behoort te worden gestraft, is in verschillende wetgevingen verschillend beantwoord. Sommige hebben hier alles aan disciplinaire maatregelen overgelaten en gemeend, dat de strafwet zich moet bepalen tot het beteugelen van nalatigheid in het bewaken van personen. Andere daarentegen (vgl. art. 242 C. P. B.) gaan verder en bedreigen straf tegen den ambtenaar aan wiens verzuim het verlies van zaken, die hij in zijne betrekking onder zich heeft, is te wijten. Het ontwerp doet dit insgelijks ten aanzien der zaken in dit artikel bedoeld, niet ten opzichte der voorwerpen waarvan art. 397 [359] gewaagt. In het geval toch van art. 398 [361] is niet zelden het verlies onherstelbaar, terwijl het meestal onvermijdelijk is processtukken en andere papieren ter beschikking des ambtenaars te stellen. Neemt men dit beginsel aan, dan is er ook geene reden om zijne toepassing te beperken tot het geval »lorsqu'on aura soustrait ou détruit des pièces», maar moet de ambtenaar strafwaardig geacht worden, zoo dikwerf aan zijne schuld te wijten is, dat die voorwerpen wegraken, vernietigd of onbruikbaar gemaakt worden.

Advies van den Raad van State.

Art. 399 bedreigt straf tegen den ambtenaar aan wiens schuld te wijten is dat zaken, als omschreven in art. 398 [361], wegraken enz.

Het voormeld art. 399 bedreigt geene straf tegen den ambtenaar, in het geval bij art. 397 [359] voorzien, wanneer het opzet ontbreekt en alleen schuld aanwezig is.

De memorie van toelichting op art. 399 in fine haalt echter verkeerdelijk aan art. 398 (405 oud [O. Stc.]) en art. 399 (406 oud [O. Stc.]), waar aangehaald moesten zijn artt. 397 en 398.

Rapport aan den Koning.

Het wegmaken van geld of geldswaardig papier, zonder eenig opzet, is nooit strafbaar. En teregt. Eene strafbaarstelling van den ambtenaar, aan wiens schuld te wijten is dat geld zoek raakt, is ongerechtvaardigd; de burgerlijke actie tot schadeloosstelling, waar het vervangbare zaken geldt, is toereikend.

De in de memorie van toelichting opgemerkte fout in de aanhaling van twee artikelen is hersteld.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Schuld wordt *niet* gestraft bij verlies van *geld* (art. 397) wel bij verlies van *documenten* (art. 398), omdat dit niet zelden onherstelbaar is, zegt de Memorie van Toelichting. Dit kan echter even goed het geval zijn bij *geldswaarden*. Wanneer de *culpa* strafbaar moet gesteld worden dan moet zij dit ook zijn ten aanzien der zaken van artikel 397. De Commissie is echter van oordeel dat de *burgerlijke actie* waarop de Minister wijst (rapport), in den regel ook toereikend zal zijn waar de schuld het verlies van documenten betreft, en dat voor het overige ook hier disciplinaire maatregelen, des needs ontslag, meer dan strafvervolgving geraden zijn. Ook een regterlijk ambtenaar die zich herhaaldelijk aan het feit schuldig maakt zal ontzet kunnen worden op grond van voortdurende achteloosheid.

Schuld. Men leze in ieder geval ook hier onachtzaamheid.

Vernietigd of onbruikbaar gemaakt worden. Dit zou alleen bedoelen vernietiging en onbruikbaarmaking door menschenhanden, niet het te niet gaan bijv. door vocht, door brand. Men leze daarom, wegraken, te niet gaan of onbruikbaar worden.

Ook de Minister is van oordeel dat burgerlijkrechtelijke en disciplinaire maatregelen voldoende zijn.

In het G. O. is dit artikel 399 O. R. O. VERVALLEN.

O. R. O. ART. 400. De ambtenaar die in de uitoefening zijner bediening opzettelijk hetzij een geschrift waaruit eenig regt, eenige verbindtenis of eenige bevrijding van schuld kan ontstaan of dat tot bewijs van eenig feit kan dienen, geheel of ten deele valschelijk opmaakt, hetzij zoodanig geschrift dat hij in zijne bediening onder zich heeft, vervalscht, wordt, indien uit dat gebruik eenig nadeel kan ontstaan, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

O. R. O. ART. 401. De ambtenaar die in de uitoefening zijner bediening opzettelijk een getuigenschrift van goed gedrag, bekwaamheid, armoede, gebreken of andere omstandigheden, wetende dat het bestemd is om gebruikt te worden ten einde eene indienststelling te verkrijgen of tot welwillendheid en hulpbetoon op te wekken, geheel of ten deele valschelijk opmaakt of vervalscht, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

O. R. O. ART. 402. De ambtenaar die in de uitoefening zijner bediening opzettelijk een reispas, veiligheidskaart of reisorder geheel of ten deele valschelijk opmaakt of vervalscht, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

O. R. O. ART. 403. De ambtenaar die in de uitoefening zijner bediening opzettelijk gebruik maakt van eenig in de artikelen 400—402 vermeld geschrift, als ware het echt en onvervalscht of als ware de inhoud in overeenstemming met de waarheid, wordt gestraft met dezelfde straffen als in de bedoelde artikelen zijn bedreigd naar de daar gemaakte onderscheidingen.

Memorie van Toelichting.

IV. Valschheid (artt. 400—403).

Deze bepalingen sluiten zich zoo naauw mogelijk aan die van den twaalfden titel aan. De in art. 400 gebezigde woorden zijn geheel dezelfde die in

art. 246 [225] voorkomen. Doch bij het ambtsmisdrijf komt een afzonderlijk onderzoek der vraag, of de valsheid gepleegd is met het oogmerk om het stuk als echt en onvervalscht te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, niet te pas. Dit oogmerk toch bestaat altijd bij den ambtenaar, die — gelijk het artikel eischt — de valsheid pleegt in de uitoefening zijner bediening.

Het maximum der in art. 400 bedreigde straf is wijders zoo hoog gesteld, dat het overtollig is hier in bijzonderheden te treden en, met sommige buitenlandsche wetgevingen, aan enkele akten en stukken eene bijzondere bescherming te verleen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Artt. 400—403. Deze feiten zijn geen zuivere ambtsmisdrijven. De artikelen kunnen, op de gronden bovenvermeld, vervallen.

Daarentegen schijnt eene bepaling als in § 351 van het Duitsche strafwetboek wenschelijk. De daar bedoelde stukken hebben niet noodzakelijk bewijskracht, maar men is genoodzaakt in administrative aangelegenheden er op te vertrouwen.

Art. 400. *Uit dat gebruik. Uit welk gebruik? Lees: »indien uit het gebruik van het valschelijk opgemaakte of vervalschte geschrift eenig nadeel kan ontstaan.»*

Valsheid. De artikelen vervallen. In verband daarmede moet de redactie van art. 251 [230] eene wijziging ondergaan. In art. 251 moeten de woorden »op eens anders naam» vervallen en na »oogmerk» gelezen worden: »om het te gebruiken of door een ander te doen gebruiken tot het verkrijgen eener indienststelling of tot het opwekken van welwillendheid en hulpbetoon». Voorts moeten in de artikelen 247, 251, 252 en 475 [226, 230, 231 en 421] de aanhaling der artikelen 400—403 wegvallen.

Aan eene bepaling als die van § 351 Duitschland is geen behoefte. De daargemelde feiten *kunnen* tot bewijs dienen en vallen dus onder de ruime redactie der artt. 246 en 247 [225 en 226].

In het G. O. zijn deze artikelen 400—403 O. R. O. VERVALLEN.

Art. 362.

De ambtenaar die eene gift of belofte aanneemt, wetende dat zij hem gedaan wordt ten einde hem te bewegen om, zonder daardoor in strijd met zijn plicht te handelen, in zijne bediening iets te doen of na te laten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 404. De ambtenaar die eene gift of belofte aanneemt, wetende dat zij hem gedaan wordt ten einde hem te bewegen om, zonder daardoor in strijd met zijn pligt te handelen, in zijne bediening iets te doen of na te laten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

V. *Omkoopbaarheid* (artt. 404—406).

Art. 404. Het aannemen van geschenken door een ambtenaar, zij het ook om iets te doen of na te laten waardoor hij aan zijne ambtsverplichting nog in geenen deele te kort doet, schokt het algemeen vertrouwen, knakt het gezag en de waardigheid van den stand waartoe hij behoort, en doet bij het publiek de meening veld winnen dat zoodanige middelen noodig zijn om den beambte te nopen tot het vervullen van zijn plicht. Vooral dan wanneer de ambtenaar dezen of genen eenig voorregt kan bezorgen en dit voor geld doet, is zijne handeling dubbel laakbaar.

De duitsche wet schijnt hier echter te ver te gaan door in § 331 (vgl. OPPENHOFF aant. 4) ook het aannemen van giften te straffen, die geschonken zijn ten gevolge van hetgeen de ambtenaar vrijwillig gedaan of nagelaten heeft, zonder daardoor in strijd met zijn plicht te handelen. In dat geval kan eene bestraffing voorzooveel noodig langs disciplinairen weg geschieden, terwijl het misbruik dat niet zelden gemaakt wordt van het geven van fooijen, bezwaarlijk door de strafwet is te betengelen.

G. O. ART. 360 = art. 362 van het Wetboek.

Art. 363.

Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren wordt gestraft de ambtenaar:

- 1°. die eene gift of belofte aanneemt, wetende dat zij hem gedaan wordt ten einde hem te bewegen om, in strijd met zijn plicht, in zijne bediening iets te doen of na te laten;
- 2°. die eene gift aanneemt, wetende dat zij hem gedaan wordt ten gevolge of naar aanleiding van hetgeen door hem, in strijd met zijn plicht, in zijne bediening is gedaan of nagelaten.

O. R. O. ART. 405. Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren wordt gestraft de ambtenaar:

- 1°. die eene gift of belofte aanneemt, wetende dat zij hem gedaan wordt ten einde hem te bewegen om, in strijd met zijn plicht, in zijne bediening iets te doen of na te laten;
- 2°. die eene gift aanneemt, wetende dat zij hem gedaan wordt ten gevolge of naar aanleiding van hetgeen door hem, in strijd met zijn plicht, in zijne bediening is gedaan of nagelaten.

Memorie van Toelichting.

Hier wordt tegen den ambtenaar straf bedreigd, niet alleen wegens het aannemen van geschenken ten einde iets onregtmatigs te doen of iets na te laten waartoe hij verplicht was, maar ook wegens gelijke handeling nadat hij in strijd met zijn plicht iets gedaan of nagelaten heeft, mits hij geweten hebbe, dat de gift gedaan zij ten gevolge of naar aanleiding van zijn onregmatig handelen of nalaten.

Overigens is noch hier, noch in het vorige artikel de bijvoeging »regtstreeks of door tusschengekomen personen» uit het ontwerp van 1847 overgenomen, vermits die geheel overbodig mag geacht worden.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 405. *ten gevolge of.* Zie ad art. 191.

De Minister verwijst evenzeer naar art. 191 [177, deel II bl. 167].

G. O. ART. 361 = art. 363 van het Wetboek.

Art. 364.

De rechter die eene gift of belofte aanneemt, wetende dat zij hem gedaan wordt ten einde invloed te oefenen op de beslissing van eene aan zijn oordeel onderworpen zaak, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Indien die gift of belofte wordt aangenomen met het bewustzijn dat zij gedaan wordt om eene veroordeeling in eene strafzaak te verkrijgen, wordt de rechter gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

O. R. O. ART. 406. De regter die eene gift of belofte aanneemt, wetende dat zij hem gedaan wordt ten einde invloed op de beslissing uit te oefenen van eene aan zijn oordeel onderworpen zaak, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Indien die gift of belofte wordt aangenomen met het bewustzijn dat zij gedaan wordt om eene veroordeeling in eene strafzaak te verkrijgen, wordt de regter gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

Memorie van Toelichting.

Over het algemeen is hier geen onderscheid gemaakt tusschen burgerlijke zaken en strafzaken. Toch was eene uitzondering noodig voor het geval, dat de gift werd aangenomen met het bewustzijn dat zij gedaan werd om eene veroordeeling in eene strafzaak te verkrijgen. Het ontwerp spreekt hier niet, gelijk dat van 1847, van »veroordeeling ten gevolge van omkoopning». Praktische bezwaren tegen zoodanige bepaling liggen voor de hand. Het geheim van de raadkamer zou moeten worden ontsluit. Ware zelfs bewezen, dat de omgekochte regter vóór de veroordeeling zijne stem heeft uitgebragt, nog zou het de vraag blijven, of niet reeds zonder die stem veroordeeling zou zijn uitgesproken. Zelfs zou men bezwaarlijk kunnen zeggen, dat de veroordeeling het gevolg is van omkoopning, wanneer de omgekochte regter zijne medeleden heeft overtuigd, dat de schuld van den beklaagde werkelijk is bewezen, of dat het dezen ten laste gelegde feit valt in de termen der strafwet. Doch ook in theorie is die leer onverdedigbaar. De daad des regters wordt niet strafwaardiger door de omstandigheid, dat zijne mederegters uit anderen hoofde tot veroordeeling overhielden; hare qualificatie mag alleen afhangen van het bewustzijn des regters, dat het geschenk werd gedaan ten einde eene veroordeeling uit te lokken. Is in weerwil zijner handeling evenwel vrij spraak gevolgd, toch blijft het tweede lid van het artikel van toepassing.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Uit te oefenen. Lees: *te oefenen*, naar den eisch der taal. Zie bij art. 192 [178, deel II bl. 167].

Door eene kleine omzetting zal tevens de zin winnen in juistheid en duidelijkheid: *de beslissing* mag niet gescheiden worden van het daarbij behorende voorzetsel *van*. Men leze: *ten einde invloed te oefenen op de beslissing van enz.*

G. O. ART. 362 = art. 364 van het Wetboek.

Art. 365.

De ambtenaar die door misbruik van gezag iemand dwingt iets te doen, niet te doen of te dulden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

O. R. O. ART. 407. De ambtenaar die door misbruik van gezag of bedreiging daarmede iemand dwingt om iets te doen, niet te doen of te dulden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Memorie van Toelichting.

VI. *Ambtsdwang* (art. 407).

De vergelijking van deze bepaling met art. 307 [284] leert door welke karaktertrekken zich hier het ambtsmisdrijf van den gewonen dwang onderscheidt. In beide gevallen wordt iemand gedwongen iets te doen, niet te doen of te dulden, doch:

- 1°. wordt daár geweld of bedreiging met geweld vereischt, hier misbruik van gezag of bedreiging met zoodanig misbruik;
- 2°. moet daár de dwang wederregtelijk gepleegd zijn, terwijl hier de bijvoeging van dat woord overbodig is, vermits geen ambtenaar ooit gerechtigd is misbruik van zijn gezag te maken.

Advies van den Raad van State.

Art. 407. Ten onregte is in dit artikel geen onderscheid gemaakt of er door den ambtenaar wordt gedwongen tot iets pligtmatigs of tot een misdrijf, tot iets geoorloofds of tot iets ongeoorloofds.

Het maximum behoort voor het eerste geval te worden verlaagd en voor het laatste met een derde verhoogd.

Rapport aan den Koning.

De regter zal bij de bepaling der straf er op te letten hebben, of de ambtenaar iemand dwong tot iets geoorloofds of iets ongeoorloofds, doch de aard van het misdrijf is in beide gevallen dezelfde. Is er dwang tot het plegen van misdrijf, dan zal de ambtenaar kunnen vallen in de toepassing van art. 57 [47], 2°.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Of bedreiging daarmede. Zal een ambtenaar ooit dreigen met *misbruik* van gezag? De woorden kunnen vervallen. Bedreiging *is* reeds misbruik van gezag.

Bedreiging door den ambtenaar, als zoodanig, is inderdaad misbruik van gezag. De woorden kunnen dus wegvallen.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

dwingt om iets te doen. Lees: *dwingt iets te doen*, met weglating van *om*. Zie bij art. 307 [284, deel II bl. 443 en 444].

G. O. ART. 363 = art. 365 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer VENING MEINESZ: In dit artikel wordt geen *opzet* gevorderd. Hoe groot voorstander ik ook ben van krachtige handhaving der regten van de ingezetenen, zoo geloof ik toch dat dit artikel te ver gaat en dat geen ambtenaar bij onveranderd behoud daarvan de handen meer zal durven roeren. Zou hier niet gewaagd moeten worden van „opzettelijk” misbruik? Men vergete toch niet dat de beteekenis van het woord „ambtenaar” in dit Wetboek eene wijdere strekking heeft dan overal elders.

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: De uitdrukking „misbruik van gezag” is niet nieuw, en het is niet denkbaar dat eenig ambtenaar daarvoor zou vervolgd worden, zonder zich daaraan „opzettelijk” te hebben schuldig gemaakt. In de zeer ligte gevallen door den heer Vening Meinesz bedoeld, wordt voorzien door het minimum.

De heer VENING MEINESZ: Als de Minister het eens is met de uitlegging van den heer van der Hoeven, heb ik vrede met dit artikel, maar de Memorie van Toelichting deed eene andere interpretatie vermoeden. Bovendien beteekent in het gewoon spraakgebruik *misbruik van gezag* eenvoudig *verkeerd gebruik*, en dit kan ook plaats hebben zonder opzet, bijv. uit dwaling. Wordt dus opzettelijkheid gevorderd, dan zou dit eigenlijk in het artikel moeten uitgedrukt worden.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ik vereenig mij geheel met de uitlegging van den heer van der Hoeven.

Door de Staatscommissie en ook door mij is steeds stilzwijgend aangenomen dat bij misbruik alleen wordt gedacht aan de daad van iemand die met bewustheid zijne bevoegdheid te buiten gaat. De heer Vening Meinesz beroept zich op de Memorie van Toelichting. Daar leest men dit: „De vergelijking” [enz., zie, hiervoor bl. 70, de mem. van toel.]

In deze regelen komt, mijns inziens, niets voor dat aan eene culpose magtoverschrijding zou kunnen doen denken.

Art. 366.

De ambtenaar die in de uitoefening zijner bediening, als verschuldigd aan hem zelve, aan een ander ambtenaar of aan eenige openbare kas, vordert of ontvangt of bij eene uitbetaling terughoudt hetgeen hij weet dat niet verschuldigd is, wordt, als schuldig aan knevelarij, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

O. R. O. ART. 408. De ambtenaar die in de uitoefening van zijne bediening, als verschuldigd aan hem zelve, aan een ander ambtenaar of aan eenige openbare kas, vordert of ontvangt hetgeen hij weet niet verschuldigd te zijn, wordt, als schuldig aan knevelarij, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Memorie van Toelichting.

VII. *Knevelarij* (art. 408).

Tot het wezen der knevelarij wordt vereischt:

- 1°. dat de ambtenaar iets vordert of ontvangt hetgeen hij wist niet verschuldigd te zijn;
- 2°. dat hij dit in de uitoefening zijner bediening doet;
- 3°. dat hij het heeft doen voorkomen alsof het gevorderde of ontvangene werkelijk verschuldigd was hetzij aan hem zelf, hetzij aan een ander ambtenaar, hetzij aan eene openbare kas.

Het ontwerp laat den regter over bij de toepassing der straf daarop te letten, of de ambtenaar al dan niet heeft gehandeld met het doel om zich zelf te bevoordeelen. Dat dit doel tot het wezen des misdrijs zou behooren, is niet aannemelijk. De onderscheiding van de §§ 352 en 353 van het Duitsche wetboek verdient dus geen goedkeuring. Ook mag, met dit wetboek, niet worden aangenomen, dat personen die geen ambtelijk karakter dragen, zooals advocaten, zich schuldig zouden kunnen maken aan knevelarij.

Strafverzwaring in geval geweld of bedreiging is aangewend (art. 243 C. P. B.) is niet noodzakelijk, omdat daarin genoegzaam wordt voorzien door de toepassing van de gewone regelen omtrent zamenloop van misdrijven. Eene onderscheiding, die alleen op het bedrag van het te veel gevorderde of ontvangene steunt (art. 376 Beijeren), is eenerzijds te willekeurig, om aangenomen te worden, en anderzijds ook onnoodig, omdat den regter, in de toepassing der straf, eene genoegzame ruimte is gelaten.

Advies van den Raad van State.

Art. 408. *Knevelarij*. Zijn onder de in dit artikel bedoelde ambtenaren ook de notaris, de procureur en deurwaarder begrepen die boven hun tarief gaan? Waarschijnlijk niet; maar uit het artikel dient het te blijken.

Rapport aan den Koning.

Notarissen en deurwaarders benevens procureurs, zoolang zij ambtenaren zullen blijven, zijn aan dit artikel onderworpen. Evenmin als in art. 174 C. P. kunnen hier uitzonderingen worden gemaakt; waar geen opzet aanwezig is, zal vervolging haar doel missen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Als verschuldigd aan — kas. Waartoe deze beperking? Er kan zijn eene vordering onder andere voorwendsels of zonder voorwendsels. Men leze liever: »*opzettelijk iets dat niet verschuldigd is vordert of ontvangt*».

In § 353 van het Duitsche strafwetboek wordt ook strafbaar gesteld de ambtenaar die bij uitbetalingen wederregtelijk iets terughoudt. Vat men de woorden van het artikel in zeer ruimen zin op, dan zou het bedoelde feit, wellicht ook volgens het ontwerp onder het bereik der strafbepaling vallen. Het is echter juister en duidelijker de woorden bij te voegen: »*of terughoudt bij uitbetalingen*».

Daarentegen moeten de woorden *vordert of verval*len. Het vorderen, zonder dat het gevorderde ontvangen wordt, is reeds strafbare poging. Behoudt men de woorden dan zou althans poging niet strafbaar moeten worden gesteld.

Deze beperking is bepaald noodig. Er is immers (en dat moet,

in
403 s
schrij
het
tivus
beken
(Ovid.
ware
is. In
daarto

O.
bezig
wordt
O.
dat e
kennis
met g
hoogs
O.
aanva
schul
hoogs

V
Ar
welke
zijn,
klar
Art.
bedre
duits
ge o o
moge

om ontduiking te voorkomen) sprake niet alleen van »vorderen» maar ook van »ontvangen». Ontvangt echter de ambtenaar anders dan als *verschuldigd*, dan is er geen knevelarij maar corruptie (404, 405 [362, 363]).

Aan de tweede opmerking (§ 353 Duitschland) is voldaan.

Daarentegen niet aan den wensch om het woord »vordert» te doen wegvallen. Poging moet hier, even als bij de corruptie, met het voltooide misdrijf gelijkstaan. Uitdrukkelijke verklaring dat »poging om te vorderen» straffeloos is, is onnoodig. »Poging om te vorderen» laat zich niet denken.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

in de uitoefening van zijne bediening. In de artt. 400, 401, 402 en 403 staat: *zijner bediening*. Er is geen reden om hier niet eveneens te schrijven.

hetgeen hij weet niet verschuldigd te zijn. Een echt latinisme, een *accusativus cum infinitivo*, in onze taal niet bestaande. Juist hetzelfde als het bekende: »*Laet ghy u voorstaen dit een huwelijck te zijn?*» bij Vondel (Ovid. Metam. VII, 119), door onze taalkenners te recht gegispt. De ware Nederlandsche uitdrukking is: *hetgeen hij weet dat niet verschuldigd is*. In art. 416 zegt de Wetgever zelf te recht: *waarvan hij weet dat zij daartoe niet bestemd is*.

G. O. ART. 364 = art. 366 van het Wetboek.

O. R. O. ART. 409. De ambtenaar die in eene strafzaak dwangmiddelen bezigt om eene bekentenis te ontwringen of eene verklaring uit te lokken, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

O. R. O. ART. 410. Het lid van de regterlijke magt dat, wetende dat er tegen hem eenige reden van wraking bestaat, nalaat daarvan kennis te geven aan het bij de wet aangewezen gezag, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

O. R. O. ART. 411. De ambtenaar die opzettelijk medewerkt tot het aanvangen of voortzetten eener strafvervolgning tegen iemand wiens onschuld hem bekend is, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Memorie van Toelichting.

VIII. Misdrijven ten opzichte van de regtspleging (artt. 409—411).

Art. 409. Het ontwringen eener bekentenis door dwangmiddelen, welke de wet niet toelaat en die alzoo door art. 52 [42] niet gedekt zijn, is eene wederregtelijke handeling; evenzeer het uitlokken eener verklaring hetzij van getuigen, hetzij van deskundigen, door gelijke middelen. Art. 319 van het prussische wetboek van strafrecht had daartegen straf bedreigd; met eenige wijziging werd dat voorschrift in § 343 van het deutsche rijkswetboek overgenomen. Uitdrukkelijk te gewagen van ongeoorloofde of onwettige dwangmiddelen is onnoodig. Immers moge ook al de gijzeling in strafzaken als een dwangmiddel tegen onwil-

lige getuigen zijn aan te merken, het voorschrift van art. 52 is volkomen toereikend, om boven twijfel te stellen, dat de toepassing van zoodanig dwangmiddel den regter niet onder het bereik brengt van dit artikel.

Art. 410. Het artikel dat thans alleen eene penale sanctie geeft aan het voorschrift in art. 31 wetb. van burg. regtsv., zal natuurlijk evenzeer gelden in strafzaken, wanneer in het wetboek van strafvordering eene bepaling van gelijke strekking mogt worden opgenomen. Dat hier het persoonlijk belang hetwelk de regter bij een geschil heeft, wel in de eerste plaats in aanmerking komt, spreekt van zelf. Doch ook andere omstandigheden, door de wet als gronden van wraking erkend, zijn van dien aard, dat de regter die niet aan de hem uitdrukkelijk opgelegde verplichting voldoet, onder het bereik der strafwet behoort te vallen.

Art. 411. De redactie van deze bepaling toont aan dat hier niet (gelijk b. v. in het strafwetboek van Brunswijk, art. 207) enkel aan ambtenaren van de justitie of politie moet gedacht worden, maar, overeenkomstig art. 320 van het pruisische en § 344 van het deutsche wetboek, in het algemeen aan alle ambtenaren die tot het aanvangen of voortzetten eener strafvervolgung kunnen medewerken.

Tot toepassing van het artikel wordt vereischt, dat de ambtenaar bepaald geweten hebbe, dat de persoon tegen wien de vervolging wordt aangevangen of voortgezet, het feit niet gepleegd heeft waarop die vervolging betrekking heeft. Overigens kan ook de toepasselijkheid van dit artikel, evenals die van art. 409, in bepaalde gevallen zijn uitgesloten door de algemeene voorschriften van de artt. 52 en 53 [42 en 43].

Advies van den Raad van State.

Art. 410. De hier bedreigde straf is te gestreng. Opzet is noodig tot de strafbaarheid.

Rapport aan den Koning.

Art. 410. De hier vereischte wetenschap maakt de vermelding van opzet overbodig. Tegen vermindering der bedreigde straf bestaat bij den ondergeteekende overwegend bezwaar.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 409. De Commissie zou dit artikel willen weglaten. Het feit wordt reeds genoegzaam gestraft volgens art. 407 [365].

Ambtenaar. Moet hier niet worden bijgevoegd »in de uitoefening zijner bediening»? Zonder deze beperking verliest het feit het karakter van ambtsmisdrijf.

Dwangmiddelen. Worden hier bedoeld alleen fysieke of ook morele; en zijn strikvragen een dwangmiddel?

Strafzaak. Waarom deze opmerking? Het Deutsche strafwetboek onderscheidt niet, en de mogelijkheid van het feit bij een getuigenverhoor of verhoor op vraagpunten in een burgerlijk geding valt niet te ontkennen.

Art. 410 moet naar het oordeel der Commissie niet behouden worden. Men straft hier iets dat alle andere wetgevingen aan de kieschheid en het pligtbesef van den regter overgelaten. Men straft indirect mogelijke partijdigheid van den regter, zelfs in die gevallen waar partijen die het regt van wraking hebben, genoeg vertrouwen in den bij de wraking betrokken regter stellen om van hun regt af te zien. Het gevaar voor partijdigheid kan echter evenzeer bestaan in gevallen, waar geen grond tot wraking bestaat. De behoefte aan het artikel heeft zich bovendien hier te lande althans nimmer doen gevoelen.

Art. 411. Ook het behoud van dit artikel is, volgens de Commissie, niet wenschelijk. De plicht van den ambtenaar zal dikwijls medebrengen het feit te plegen dat hier als misdrijf wordt aangemerkt. De ambtenaar van het openbaar ministerie zal soms, bijv. op bevel van de regtbank, moeten vervolgen al is hij van de onschuld van den betrokken persoon overtuigd; het ligt niet op zijn weg om te veroordeelen of vrij te spreken, en hij zal dikwijls de instructie moeten voortzetten ook al is zijne bijzondere overtuiging volkomen gevestigd. Bovendien, werd opgemerkt, zou collisie kunnen ontstaan met art. 291 [272], bijv. indien een advocaat later officier van justitie wordt. Het is toch zeer twijfelachtig of deze zich op de artt. 52 en 53 [42 en 43] zou kunnen beroepen, wanneer hij handelt in strijd met art. 291. Beteugeling van misbruiken worde ook in dit geval liever aan disciplinaire maatregelen overgelaten.

Artt. 409—411 vervallen.

In het G. O. zijn deze artt. 409, 410 en 411 O. R. O. VERVALLEN.

O. R. O. ART. 412. De ambtenaar die opzettelijk iemand wederregtelijk aanhoudt, in een gesticht bestemd tot opsluiting van veroordeelden, voorloopig aangehouden en of gegijzelden of in een rijksopvoedingsgesticht opsluit of in een dier gestichten opgesloten houdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren en zes maanden.

Indien het feit zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Indien het feit den dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

O. R. O. ART. 413. De ambtenaar aan wiens schuld te wijten is dat iemand wederregtelijk wordt aangehouden, opgesloten of opgesloten gehouden in een gesticht bestemd tot opsluiting van veroordeelden, voorloopig aangehouden en of gegijzelden of in een rijksopvoedingsgesticht, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste vier maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Indien het feit zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met hechtenis van ten hoogste acht maanden.

Indien het feit den dood ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met hechtenis van ten hoogste een jaar.

O. R. O. ART. 414. De ambtenaar die iemand de straf van gevangenis, hechtenis of plaatsing in eene rijkswerkinrigting opzettelijk doet ondergaan op eene wijze die de wet niet toelaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

O. R. O. ART. 415. De ambtenaar aan wiens schuld te wijten is dat iemand de straf van gevangenis, hechtenis of plaatsing in eene rijkswerkinrigting ondergaat op eene wijze die de wet niet toelaat, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

O. R. O. ART. 416. De ambtenaar die buiten noodzaak iemand in verzekerde bewaring stelt of houdt op eene plaats waarvan hij weet dat zij daartoe niet bestemd is, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden.

Memorie van Toelichting.

IX. Inbreuken op de vrijheid (artt. 412—420).

Artt. 412, 413. Ten aanzien van wederregtelijke gevangenneming en gevangenhouding wordt hier alleen onderscheid gemaakt:

- 1°. naar gelang het feit met opzet of door schuld gepleegd wordt;
- 2°. naarmate der gevolgen, die het feit voor leven of gezondheid gehad heeft.

De regter, niet de wetgever, heeft te letten op de »kwade bijoogmerken» waarvan het ontwerp van 1847 gewaagt, en op den duur der gevangenhouding, die in sommige nieuwere wetboeken tot willekeurige onderscheidingen heeft aanleiding gegeven. Vgl. art. 317 Pruisen, art. 147 C. P. B., art. 8 ontw. 1847.

Artt. 414, 415. Niet van straffen in het algemeen (gelijk in § 345 van het deutsche wetboek), maar alleen van vrijheidstraffen is in dit artikel spraak. Het geldt hier de onwettige uitvoering van eene door den regter opgelegde straf, b. v. wanneer in strijd wordt gehandeld met de artt. 11—14 [11—13] of 30 tweede en derde lid. Doet de ambtenaar iemand eene in het geheel niet opgelegde vrijheidstraf ondergaan, zoo valt hij in de termen van een der beide voorgaande artikelen (412, 413).

Art. 416. De woorden buiten noodzaak, ontleend aan art. 10 van het ontwerp 1847, zijn hier ingelascht omdat er ook zonder bewezen en ontwijfelbare overmagt, b. v. bij transporten, noodzakelijkheid kan bestaan een gevangene tijdelijk in bewaring te stellen op eene daartoe niet bestemde plaats. Voorts wijzen de woorden stelt of houdt op den eisch, dat zoodanige opsluiting niet langer mag duren dan de noodzakelijkheid gebiedt.

[Zie ook de Mem. van Toel., deel I bl. 448.]

Advies van den Raad van State.

Art. 412. Het woord »wederregtelijk» is hier verkeerd geplaatst. Het artikel moet luiden: »De ambtenaar die opzettelijk en wederregtelijk iemand» enz.

Rapport aan den Koning.

Art. 412. De opmerking berust op eene dwaling. Wordt de aanhef van het artikel veranderd, zoodat die luidde: »De ambtenaar die opzettelijk en wederregtelijk iemand», dan zou de beteekenis eene geheel andere worden, die niet wordt bedoeld. Het

opzet moet toch ook gerigt zijn op het wederregtelijke, met andere woorden: de ambtenaar moet weten, dat de aanhouding in strijd is met de wet.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 412 is volgens de Commissie ten eenenmale overbodig. Tegen het feit is voorzien in artt. 304 en 305 [282] juncto art. 54 [44].

Bij behoud van het artikel zou ook hier moeten worden bijgevoegd: »in de uitoefening zijner bediening». Zie ad art. 409 [hiervoor bl. 74].

Ook van eene Rijkswerkinrigting en van eene bewaarplaats voor krankzinnigen zal moeten worden gewag gemaakt. (Zie ten aanzien van het laatste art. 10, alin. 3, coll. art. 2 der wet van 1841.)

Art. 413. *Schuld. Beter, immers duidelijker, onachtzaamheid.*

aangehouden — Rijksopvoedingsgesticht. De voorkeur boven deze onvolledige limitatieve redactie verdient de omschrijving van art. 304 [282]. Men vervange dienovereenkomstig de aangehaalde woorden door: »van de vrijheid berooft of beroofd houdt».

Artt. 414 en 415. Tegen de hier bedoelde feiten kan door maatregelen van tucht en door ontslag voldoende worden gewaakt. Ontaarden zij in andere misdrijven, dan vallen zij van zelve in andere strafbepalingen.

Indien de artikelen mogten behouden blijven zou hier, even als in art. 416, eene uitzondering moeten worden gemaakt voor het geval van noodzakelijkheid, en zou ook de behandeling van personen, in rijksopvoedingsgestichten en gestichten tot bewaring van gegijzelden in strijd met de wettelijke voorschriften, strafbaar gesteld moeten worden.

de wet niet toelaat. Beter: »in strijd met de wettelijke voorschriften''. Zie art. 29 [22].

Eenvoudiger ware het overigens de artikelen op het voorbeeld van art. 416 te vereenigen.

Art. 416. Op denzelfden grond als de beide vorige artikelen kan ook dit artikel wegvallen. *Mogt het behouden blijven, dan zal ook hier dienen te worden ingevoegd: »of op eene wijze in strijd met de wettelijke voorschriften''. Zie art. 414.*

Artt. 412—16 vervallen.

Ook het weglaten van art. 413 is onschadelijk zoo slechts art. 306 [283] worde gelezen als volgt: »Hij aan wiens schuld te wijten is, dat iemand wederrechtelijk van de vrijheid beroofd wordt of beroofd blijft, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Indien... zwaar lichamelijk letsel... negen maanden,

Indien... den dood... een jaar''.

Door deze redactie, in verband met art. 54 [44], wordt tegen den overdreven ambtsijver van den ambtenaar nog strenger gewaakt dan door het oude art. 413, vervalt de limitatieve redactie van dit laatste artikel en wordt tevens tusschen de artt. 304 [282] en 306 [283] de meest gewenschte verhouding verkregen.

In het G. O. zijn deze artt. 412—416 O. R. O. VERVALLEN.

Art. 367.

De ambtenaar die, belast met de bewaking van iemand die op openbaar gezag of krachtens rechterlijke uitspraak of beschikking van de vrijheid is beroofd, hem opzettelijk laat ontsnappen of bevrijdt of bij zijne bevrijding of zelfbevrijding behulpzaam is, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Indien de ontsnapping, bevrijding of zelfbevrijding aan zijne schuld te wijten is, wordt hij gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. Art. 417. De ambtenaar die, belast met de bewaking van iemand die op openbaar gezag of krachtens rechterlijke uitspraak of beschikking van de vrijheid is beroofd, hem opzettelijk laat ontsnappen of bevrijdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Indien de ontsnapping of bevrijding aan zijne schuld te wijten is, wordt

hij gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Hij die iemand, op openbaar gezag of krachtens regterlijke uitspraak of beschikking van de vrijheid beroofd, bevrijdt, maakt zich schuldig aan misdrijf tegen het openbaar gezag en wordt gestraft overeenkomstig art. 211 [191]. Is de dader ambtenaar, met de bewaking belast, hij pleegt ambtsmisdrijf en valt onder het bereik van dit artikel. Evenzeer is dit het geval wanneer hij den gevangene opzettelijk laat ontsnappen. Van dit laatste feit maakt het duitsche wetboek tevens een gemeen misdrijf door ook hem te treffen die, zonder ambtenaar te wezen, een gevangene met wiens bewaking of geleide hij belast is, laat ontkomen; terwijl de Code Pénal (art. 237) naast eenige uitdrukkelijk aangewezen beampten spreekt van »tous autres préposés à la conduite, au transport ou à la garde des détenus», woorden die in de praktijk tot uiteenlopende verklaringen hebben aanleiding gegeven. Het ontwerp heeft noch het eene, noch het andere voorbeeld gevolgd. Het gaat uit van het beginsel dat het openbaar gezag, buiten het geval van art. 468 [413], de zorg voor de bewaking en overbrenging van gevangenen niet aan anderen dan ambtenaren in de ruimste beteekenis van het woord behoort toe te vertrouwen. Was de geleider opzettelijk behulpzaam bij zelfbevrijding, art. 211 treft hem gelijk ieder ander. Is de ontvlugting te wijten aan de schuld des geleiders, alleen zijne hoedanigheid van ambtenaar kan de nalatigheid strafbaar maken.

Uit de strenge scheiding der misdrijven in de artt. 211 en 417 vermeld, volgt tevens, dat de ambtenaar zich in geen geval kan beroepen op het voorschrift van art. 211 tweede lid.

Het woord bewaking is overigens hier volkomen toereikend; geleide, overbrenging, toezigt is daaronder begrepen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Tegen het hier omschreven feit wordt voldoende voorzien door art. 211 [191], juncto art. 54 [44], of wel door strafverzwaring bij eene nieuwe alinea in art. 211, welke dan zou moeten luiden: »De ambtenaar die het feit pleegt of toelaat enz.» Tegen *culpa* van ambtenaren kan door disciplinaire maatregelen worden gewaakt.

De bepaling kan, ook na het vervallen der drie vorige artikelen, niet worden gemist. De daad van den met de bewaking belasten ambtenaar, die iemand »laat ontsnappen», is eene geheel andere dan die van den niet-ambtenaar, die *bevrijdt*; alleen de eerste kan »doen door laten» en het misdrijf plegen door eene zuiver passieve houding. Het ware dus onvoldoende aan art. 211 eene zinsnede toe te voegen, straf bepalende tegen den ambtenaar die *het feit* pleegt of toelaat; de hier bedoelde ambtenaar pleegt niet, althans behoeft niet te plegen, hetzelfde feit om strafbaar te zijn. De woorden »of bij zijne bevrijding behulpzaam is», zijn, met het oog op art. 211, dat hier niet van toepassing moet wezen, aan art. 417 toegevoegd. Van medeplichtigheid in 't algemeen kan hier niet gesproken worden, daar zelfbevrijding geen misdrijf is.

G. O. ART. 365 = art. 367 van het Wetboek.

Art. 368.

Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren wordt gestraft:

- 1°. de ambtenaar, met het opsporen van strafbare feiten belast, die opzettelijk niet voldoet aan de vordering om van eene wederrechtelijke vrijheidsrooving te doen blijken of daarvan aan de hoogere macht opzettelijk niet onverwijld kennis geeft;
- 2°. de ambtenaar die, na in de uitoefening van zijne bediening kennis te hebben bekomen dat iemand op onwettige wijze van de vrijheid is beroofd, opzettelijk na laat daarvan onverwijld kennis te geven aan een ambtenaar met het opsporen van strafbare feiten belast.

De ambtenaar aan wiens schuld eenig in dit artikel omschreven verzuim te wijten is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 419. Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren wordt gestraft:

- 1°. de ambtenaar, met het opsporen van strafbare feiten belast, die opzettelijk niet voldoet aan de vordering om van eene wederrechtelijke vrijheidsberooving te doen blijken en daarvan aan de hoogere magt opzettelijk niet onverwijld kennis geeft;
- 2°. de ambtenaar die, na kennis te hebben bekomen dat iemand op onwettige wijze van de vrijheid is beroofd, opzettelijk niet voldoet aan de verplichtingen hem in zoodanig geval door de wet opgelegd.

De ambtenaar aan wiens schuld eenig in dit artikel omschreven verzuim te wijten is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

N°. 1 is ontleend aan het ontwerp van 1847 hetwelk zich aan art. 119 C. P. aansloot; doch in plaats van gevangenneming of gevangenhouding wordt hier de ruimere uitdrukking vrijheidsberooving gebezigd, om de strekking van het artikel, dat ook op anderen ziet dan gevangenen, duidelijk te doen uitkomen. De handhaving der individuele vrijheid eischt, dat in n°. 2 van ambtenaren in het algemeen gesproken worde; ieder ambtenaar wien de wet eenige verplichting oplegt, in geval hij kennis heeft bekomen dat iemand op onwettige wijze van de vrijheid is beroofd, behoort daaraan te voldoen en is, in geval van nalatigheid, strafbaar naar de hier gemaakte onderscheidingen. De onder 2°. bedoelde wet behoeft niet juist eene bepaling van het wetboek van strafvordering te wezen; ook eene andere wet b. v. die op de krankzinnigengestichten kan hier bijzondere verplichtingen opleggen.

Regeeringsopmerking in het Verslag van de Tweede Kamer.

N°. 2, zou, zooals het luidde, slechts onder de overtredingen eene plaats kunnen vinden. Door den gewijzigden inhoud is, onafhankelijk van latere wettelijke voorziening, de individueele vrijheid zooveel mogelijk gewaarborgd.

G. O. ART. 366. Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren wordt gestraft:

- 1°. de ambtenaar, met het opsporen van strafbare feiten belast, die opzettelijk niet voldoet aan de vordering om van eene wederregtelijke vrijheidsrooving te doen blijken of daarvan aan de hoogere macht opzettelijk niet onverwijd kennis geeft;
- 2°. de ambtenaar die, na kennis te hebben bekomen dat iemand op onwettige wijze van de vrijheid is beroofd, opzettelijk nalaat daarvan onverwijd kennis te geven aan een ambtenaar met het opsporen van strafbare feiten belast.

De ambtenaar aan wiens schuld eenig in dit artikel omschreven verzuim te wijten is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer VENING MEINESZ: In n°. 2 van dit artikel staat: „*de ambtenaar die, na kennis te hebben bekomen dat iemand op onwettige wijze van de vrijheid is beroofd, opzettelijk nalaat*” enz. Daaronder is dus ieder ambtenaar begrepen.

Nu zal ieder lid van de Provinciale Staten bijvoorbeeld, die toevallig kennis van zoodanig feit heeft bekomen, verplicht zijn daarvan aangifte te doen, en hij zal, zelfs bij verzuim van die kennisgeving, strafbaar worden.

Ik geloof dat hier moet worden gelezen: „*de ambtenaar die, na in de uitoefening van zijne bediening kennis te hebben bekomen dat*” enz. Dan althans heeft de bepaling een gezonden zin.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Tegen deze bijvoeging bestaat bij mij geen bezwaar.

[Het artikel werd alzoo van Regeeringswege gewijzigd.]

Art. 369.

Met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar wordt gestraft het hoofd van een gesticht, bestemd tot opsluiting van veroordeelden, voorloopig aangehouden en of gegijzelden, of van een rijksopvoedingsgesticht of krankzinnigengesticht, die weigert te voldoen aan eene wettige vordering om iemand, die in het gesticht is opgenomen, te vertoonen, of om inzage te geven van het register van inschrijving of van de akte waarvan de wet de inschrijving vordert.

O. R. O. ART. 420. Met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar wordt gestraft het hoofd van een gesticht, bestemd tot opsluiting van veroordeelden, voorloopig aangehouden en of gegijzelden, of van een rijksopvoedingsgesticht:

- 1°. die opzettelijk nalaat de inschrijving van het bevel of van de regterlijke uitspraak krachtens welke hij iemand in het gesticht heeft opgenomen, of van de akte waarvan de wet de inschrijving vordert;
- 2°. die weigert te voldoen aan eene wettige vordering om iemand die in het gesticht is opgenomen, te vertoonen of inzage te geven van het register van inschrijving.

Memorie van Toelichting.

Gewijzigd overgenomen uit art. 9, n°. 2, tit. IX ontw. 1847, met bijzondere vermelding van »de akte waarvan de wet de inschrijving vordert”. Vgl. art. 607 wetb. van burg. regtsv.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

N°. 1. Hier moet ook gewag gemaakt worden van eene Rijkswerkinrigting. Eveneens van krankzinnigengestichten (zie art. 18 der wet van 1841).

N°. 2. Nevens het register dient hier vermeld te worden de akte waarvan de wet de inschrijving vordert. De exhibitie kan noodig zijn ter vergelijking met het register.

De Rijkswerkinrigting is een »gesticht bestemd tot opsluiting van veroordeelden”, zoodat afzonderlijke vermelding onnoodig is.

Aan de beide andere opmerkingen is gevolg gegeven.

Wat n°. 1 van het oude artikel betreft, dat verzuim is *op zich zelf* slechts eene overtreding en moet, ook zonder opzet, strafbaar zijn. Daarom is dat n^o. hier weggelaten en naar de overtredingen overgebracht (461 *nieuw* [464]).

Opmerking van Prof. M. de Vries.

2°. In deze woorden is eene kleine aanleiding tot misverstand. Bij het lezen van *iemand* kan men licht dat woord als datief opvatten en het in verband brengen met het volgende *inzage geven*, zoodat men de geheel verkeerde voorstelling krijgt, alsof aan den persoon, die in het gesticht is opgenomen, het register van inschrijving vertoond, of hem daarvan inzage gegeven moest worden. Het is waar, de woordvoeging, wanneer men ze nader overweegt, laat die opvatting niet toe. Doch bij de eerste lezing stuit men, en vat den zin niet terstond. Om aanstonds te doen blijken, dat *iemand* de accusatief is, moet het scherper van *inzage te geven* gescheiden worden. Men kan dit bereiken en alle zwaarigheid opheffen, door eenvoudig achter *of* het woordje *om* te herhalen. Aldus: *om iemand, die in het gesticht is opgenomen, te vertoonen, of om inzage te geven* enz.

Achter *iemand* heb ik eene komma geplaatst, die niet gemist kan worden. Zoo ook achter *vertoonen*, waar zij volstrekt noodzakelijk is, want met *of* begint de aanwijzing van een ander geval.

G. O. ART. 367 = art. 369 van het Wetboek.

Art. 370.

De ambtenaar die, met overschrijding van zijne bevoegdheid of zonder inachtneming van de bij de wet bepaalde vormen, in de woning of het besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik, diens ondanks binnentreedt of, wederrechtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van of vanwege den rechthebbende aanstonds verwijderd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Met gelijke straf wordt gestraft de ambtenaar die, ter gelegenheid eener huiszoeking, met overschrijding van zijne bevoegdheid of zonder inachtneming van de bij de wet bepaalde vormen, geschriften, boeken of andere papieren onderzoekt of in beslag neemt.

O. R. O. ART. 421. De ambtenaar die, met overschrijding van zijne bevoegdheid of zonder inachtneming van de bij de wet bepaalde vormen, in de woning of het besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik, diens ondanks binnentreedt of, wederregtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van of van wege den regthebbende aanstonds verwijdert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Met gelijke straf wordt gestraft de ambtenaar die eene huiszoeking, zonder toestemming van den persoon bij wien zij plaats heeft, verder uitstrekt dan waartoe hij bevoegd is.

Memorie van Toelichting.

X. Overschrijding van bevoegdheid (artt. 421, 422).

Art. 421. Terwijl het in art. 147 [138] omschreven misdrijf niet vervolgd wordt dan op klage van hem tegen wien het gepleegd is, geldt dit niet ten aanzien van schennis van den huisvrede door ambtenaren bedreven. Ook wordt hier niet van binnendringen gesproken, maar van binnentreden. Door te vorderen, dat de ambtenaar moet gehandeld hebben met overschrijding van zijne bevoegdheid of zonder inachtneming der voorgeschreven formaliteiten, is het onnoodig hier uit § 342 van het duitsche wetboek de uitdrukking »in Ausübung oder in Veranlassung der Ausübung seines Amtes" over te nemen. Is hij niet in de uitoefening van zijn ambt werkzaam, zoo valt hij in de termen van art. 147.

Advies van den Raad van State.

Reeds op art. 147 merkte de Raad aan, dat het woord »wederregtelijk" behoort te worden vervangen door de woorden »zonder eenig bepaald regt".

Rapport aan den Koning.

Zie ad art. 147 [138, deel II bl. 82].

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Het artikel kan vervallen, daar tegen het misdrijf reeds voldoende voorzien is door art. 147 [138]. Het motief (zie Memorie van Toelichting), dat het feit van art. 147 alleen op klage vervolgbaar is, vervalt in het stelsel der Commissie dat ambtshalve vervolging medebrengt (zie ad art. 147). Het zou bovendien meer een motief zijn voor eene uitzondering bij art. 147 dan voor de opneming van het feit als ambtsmisdrijf. Overigens komt het der Commissie wel niet twijfelachtig voor, dat hij die eens anders woning *diens ondanks* binnentreedt, die woning *binnendringt*.

Art. 421 is behouden, omdat het hier een feit geldt dat door de ambtelijke hoedanigheid een bijzonder karakter bekomt. Men lette op de woorden: »met overschrijding zijner bevoegdheid of zonder inachtneming der vormen".

Alinea 1. Is onder inachtneming der vormen ook begrepen het verbaliseren? Zie art. 3 der wet van 1853 (*Staatsblad* n°. 83). De verbalisering behoort eigenlijk niet tot de vormen *met* het binnentreden gepaard gaande.

Het verbaliseeren geschiedt *na* het binnentreden en behoort dus, gelijk de Commissie terecht opmerkt, niet tot de vormen met het binnentreden gepaard gaande; juist daarom zal het gemis van tijdig verbaal niet leiden tot de toepassing dezer strafbepaling.

Alinea 2 is eene gevaarlijke en onpractische bepaling. Het is eenerzijds een bron van geschil tusschen den ambtenaar en den persoon bij wien de huiszoeking plaats heeft en anderzijds een schromelijke belemmering der justitie. Het gevolg zal zijn dat het verlof tot huiszoeking, ten nadeele van het belang dat dit artikel wil beschermen, in de ruimste termen zal gegeven worden. Bij huiszoeking, in geval van betrapping op heeterdaad, weet men bovendien niet altijd wat met het misdrijf in verband staat. Ten nadeele van het publiek belang zal de ambtenaar te angstig worden, uit vrees van zijne bevoegdheid te overtreden.

Alinea 2 overeenkomstig den wensch der Commissie geheel weg te laten ware niet raadzaam. Art. 107 Wetboek van Strafvordering eischt, in geval eener toegestane huiszoeking, altijd nog eene uitdrukkelijke en speciale machtiging voor het onderzoeken of in beslag nemen van papieren. Het is noodig door strafbepaling aan dien eisch klem te geven. Intusschen is er geen bezwaar de *alinea ipsius verbis* tot dit geval te beperken.

G. O. ART. 368 = art. 370 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer VAN DE WERK: Bij dit artikel springt het best in het oog datgene wat mij ten opzichte van het *opzet*, in deze wetsvoordragt bij ambtsmisdrijven vereischt, eenigzins bevreesd maakt.

De Memorie van Toelichting [deel I bl. 77] zegt: „de wet bestempelt alleen als misdrijf, opzettelijk gepleegde handelingen, van welke het ieder normaal ontwikkeld mensch duidelijk moet zijn dat zij in strijd zijn met de zedelijke en maatschappelijke orde”.

Met deze redenering voor oogen moet men niet mogelijk maken dat zelfs een ontwikkeld ambtenaar, meenende te handelen zooals de wet dat voorschrijft, daardoor zich aan een misdrijf kan schuldigen maken.

Het misdrijf van art. 368 [370] voldoet niet aan die aangehaalde woorden van de Memorie van Toelichting.

In art. 368 is, naar ik vrees, een gedeelte van de omschrijving van het strafbare aan het opzet onttrokken.

De ambtenaar, die, zoo zegt dat artikel, met overschrijding van zijne bevoegdheid in de woning van een ander diens ondanks binnentreedt, is strafbaar.

De woorden „diens ondanks”, als bevattende in zich het begrip van een verbod van den eigenaar om binnen te treden, maken ook nog de bijvoeging van *opzettelijk* daar ter plaatse onnoodig.

Hij die bij iemand diens ondanks binnenkomt, komt opzettelijk binnen.

Hiertegen bestaat geen bezwaar; maar wel daartegen dat buiten het opzet vereischt bij het binnentreden, verder geen opzet, volgens de woorden van het artikel althans, noodig is.

De vraag ontstaat dus of de *dolus* ook moet gerigt zijn op de overschrijding van magt, ja of neen.

Bij de ambtsmisdrijven opgenomen in het Duitsche Strafwetboek strekt zich de dolus uit ook tot het al of niet bevoegd zijn tot de een of andere handeling. „Der Irrthum, insbesondere auch der Gesetzesirrthum schliesst ihn (namelijk dolus) aus”, zoo is daar de leer. Bij ambtsmisdrijven geldt daar dat het opzet alle bestanddeelen van het misdrijf moet beheerschen. De vergissing van een ambtenaar sluit dolus uit. Beroept een ambtenaar zich op vergissing, en is die vergissing niet aannemelijk, welnu uit de omstandigheden is dan genoegzaam op te maken of vergissing al of niet bestond; maar bestaat in werkelijkheid de vergissing, dan is niet met dolus in den zin der strafwet gehandeld.

Of vergissing het strafbare van eene handeling wegneemt, is in algemeenen zin niet te beantwoorden.

Het komt bij vergissing hierop aan of datgene waaromtrent men zich vergist is een bestanddeel van het misdrijf, waarop men het opzet al of niet heeft toepasselijk willen verklaren.

Evenzeer als de vergissing omtrent een feit de strafbaarheid niet altijd zal wegnemen, zoo behoeft bij vergissing omtrent een regt de strafbaarheid van het gepleegde feit niet altijd te worden aangenomen.

Het zal bij beiden afhangen daarvan of de wet het feit waaromtrent men zich vergiste of het regt waaromtrent de vergissing plaats had, door het woord opzettelijk heeft willen doen beheerschen.

De regel „ignorantia juris nocet”, hoe gaarne men zich daar op moge beroepen, geldt niet zonder uitzonderingen.

Men behoeft niet te weten, om strafbaar te zijn, of iets door de strafwet is verboden, of iets door die wet tot misdrijf of overtreding is gemaakt. Dan helpt de ignorantia juris niet.

Maar er kunnen vele gevallen zijn dat de vergissing geen betrekking heeft op de strafwet. Men zou alsdan de error juris haast een error facti kunnen noemen.

Om op ons artikel terug te komen. Een ambtenaar die te goeder trouw meent tot iets bevoegd te zijn, die de wet regelende zijne bevoegdheid uitlegt naar zijn beste weten, moet niet strafbaar zijn indien hij daardoor zijne bevoegdheid te buiten ging.

Men kan hem wegens ongeschiktheid uit zijn ambt ontzetten, maar men brenge hem niet voor den strafregter; door dit te doen pleegt men onregt.

Ieder ambtenaar van het openbaar ministerie zou zoo doende aan vervolgingen blootstaan. Meent hij naar regt en wet op deze of gene wijze te moeten handelen, dan verzuimt hij, zijn pligt zoo hij niet aldus handelt. Moet hij bij ons slechte wetboek van strafvordering (waarvan ik hoop dat spoedig eene herziening moge volgen) steeds beangst zijn voor eene strafactie, wanneer zijne explicatie der wet niet is die van zijn superieur, dan doodt men zijne energie, zijne flinkheid om te handelen.

Zelfs zou in sommige gevallen het willens en wetens te buiten gaan van zijne bevoegdheid dien ambtenaar niet moeten blootstellen aan eene vervolging. Men denke hier aan het geval van voorloopige aanhouding en huiszoeking in correctionele zaken. Hoewel het haast aan geen twijfel onderhevig kan zijn of de Titel, waarin die bevoegdheid wordt toegekend, handelt enkel over misdad, niet over wanbedrijf, zoo worden dagelijks ook op correctionele zaken de bepalingen van dien Titel toegepast. Nu moge deze leer zijn aangenomen omdat het in het belang der zaak noodig is, dat neemt niet weg, dat de officier van justitie, die ofschoon doordrongen van de onjuistheid daarvan, evenwel dienovereenkomstig handelt, willens en wetens de wet overtreedt. Daarom moet hij echter niet strafbaar zijn.

Moet nu een ambtenaar in zoodanige gevallen een ambtelijk bevel uitlokken?

Ik acht dat voor het groote belang van zijne zelfstandigheid niet wenschelijk.

Eene aangenomen jurisprudentie kan als ambtelijk bevel natuurlijk nimmer gelden. Maar eveneens als bij een ambtelijk bevel kan worden aangenomen, dat de strafbaarheid wordt opgeheven „zoo het door den ondergeschikte te goeder trouw als bevoegd gegeven werd beschouwd” (Memorie van Toelichting [deel I bl. 410]), evenzeer zou men in het door mij gestelde geval kunnen aannemen, dat de algemeen aange-

nomen jurisprudentie de strafbaarheid opheft, omdat men alsdan die explicatie als voor den ambtenaar geldende zou kunnen beschouwen.

Ik achtte het op grond van dit een en ander van het grootste belang deze zaak te bespreken, en hoop dat ook de Minister in zijne opvatting van hetgeen de wet in de gevallen van ambtsmisdrijven als opzet vordert, mijne, of liever de vrij algemeen in Duitschland aangenomen leer zal deelen.

In dat geval zou het echter wenschelijk zijn om in plaats van „met overschrijding zijner bevoegdheid”, te lezen: *met opzettelijke overschrijding van zijne bevoegdheid*.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De geachte spreker is in strijd met zich zelf. Zijn gansche betoog sterkt om te verkrijgen dat voor „opzet” bij ambtsmisdrijf altijd (speciaal ook in dit artikel) het bewustzijn van de onregmatigheid der handeling zal geëischt worden. En ten bewijze voor zijne stelling voert hij aan dat een ambtenaar van het openbaar ministerie of regter-commissaris, wetende dat hij in correctionele zaken geen huiszoeking mag doen, toch daartoe overgaande en dus „willens en wetens de wet overtredende” „daarom echter *niet* altijd strafbaar moet zijn”. Aangenomen dat dit laatste juist is, dan blijkt daaruit toch dat door voor dit delict het bewustzijn van de onregmatigheid te eischen, het gevaar voor, door den heer van de Werk afgekeurde, vervolgingen niet geheel zou verdwijnen.

Het beroep van den heer van de Werk op de gewisselde stukken was niet volledig. Terwijl namelijk voor het opzet nooit noodig is (al zal zij dan feitelijk zoo goed als nooit onbreken) bekendheid met de strafbaarheid zelve en dus in dien zin de *exceptio ignorantiae* nooit zal baten, wordt daarentegen voor het opzet in 't algemeen wel vereischt dat de wil met bewustheid gerigt zij op *al* wat in de concrete definitie voorkomt, met andere woorden dat men ook bekend was met het bestaan der omstandigheden die tot de constitutieve vereischten van het misdrijf behooren. Ik heb dit punt in het Verslag [deel I bl. 82 en 83] uitdrukkelijk besproken en ten alle overvloede zelfs geconstateerd dat „dwaling omtrent de essentialia (niet te verwarren met dwaling omtrent de strafbaarheid), onverschillig of zij eene feitelijke dan wel eene regtsdwaling is, het opzet uitsluit”.

Maar die verklaring werd uitdrukkelijk beperkt door de woorden: „*in 't algemeen*”. De wetgever is volkomen bevoegd en in enkele gevallen (zoo als b. v. in *dit* artikel) verplicht om een of meer omstandigheden geheel te objectiveren. Of hij dit gedaan heeft blijkt altijd uit de definitie van het misdrijf; en juist o. a. ook daarom heb ik mij tegen eene algemeene definitie van opzet verzet.

De interpretatie van art. 368 [370] is dan ook deze: de ambtenaar behoort te weten, hoe ver hij kan gaan, en hij is strafbaar, wanneer hij, uws ondanks, *wederrechtelijk* uw huis binnendringt, ook dan als hij dit had gedaan uit overdreven ambtsijver.

Daarin ligt mijns inziens niets hards en niets dat in de praktijk tot moeilijkheden kan leiden. De onschendbaarheid van domicilie is een grondwettig regt, de strafwet bedreigt zware straffen tegen ieder die zich tegen een ambtenaar verzet. Is het dan te veel gevegd te verlangen dat bijv. een ambtenaar van het openbaar ministerie wete wanneer hij huiszoeking ondanks den bewoner doen mag en welke formaliteiten hij daarin heeft in acht te nemen? Een „normaal ontwikkeld” ambtenaar (ik kies die uitdrukking met 't oog op eene plaats in de Memorie van Toelichting door den heer van de Werk aangehaald) heeft die wetenschap en, als dit onder ons tegenwoordig Wetboek van Strafvordering anders mogt zijn, dan moet *dat* Wetboek verduidelijkt worden.

De heer VAN DE WERK: Het antwoord van den Minister heeft mij niet gerustgesteld.

Het speciale geval waarover ik sprak, waarin de ambtenaar willens en wetens de wet overtreedt, behoeft minder reden tot bezorgdheid te geven. Hij handelt daarbij steeds als het ware onder hoogere goedkeuring. Eene vervolging te dier zake is niet waarschijnlijk.

Maar bij explicatie van een op verschillende wijzen geïnterpreteerd artikel, in een

zin tegenovergesteld aan dien van zijn superieur, staat de ambtenaar steeds bloot aan eene onverdiende strafvervolging.

En al mogt die hoogere ambtenaar, doordrongen van die onbillijkheid, geene vervolging wenschen, dan zou de hooge Regering, alle consideratien van billijkheid ter zijde latende, en zich innemende in datgene wat beter aan den hoogen ambtenaar was overgelaten, die vervolging kunnen gelasten en zou de ambtenaar de schande van vervolging en veroordeeling, al was de straf dan ook nog zoo gering, moeten ondergaan.

De flinke ambtenaar, ik sprak hierover reeds zoo straks, loopt het meeste gevaar; maar zelfs de meest voorzigtige angstvallige ambtenaar zal zich niet geheel tegen vervolging kunnen vrijwaren, al volgde hij nog zoo angstvallig de jurisprudentie van den Hoogen Raad. De ondervinding toch heeft ons geleerd dat ook bij dat hoogste regtscollegie de regtspraak van heden niet is de regtspraak van morgen. Om het groote belang der zaak kom ik daarom nogmaals terug op het wenschelijke om in dit nieuwe Strafwetboek ten opzichte van dolus bij ambtsmisdriften de in Duitschland algemeen geldende leer aan te nemen, en niet in ons Strafwetboek neêr te leggen hetgeen door den Minister in zijne redevoering van zoo even als de door hem toegedane leer is ontwikkeld.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Al ware (wat ik niet geloof) de leer dat voor *elk* ambtsmisdrif het bewustzijn der onregtmaticheid vereischt wordt in Duitschland reeds algemeen aangenomen, dan nog zou men in Nederland voor enkele ambtsmisdriften wel eene uitzondering mogen maken. Overigens ik herhaal, *in den regel* eischt dit ontwerp voor dolus de bekendheid met alle essentialia; *in den regel* eischt dan ook deze Titel het bewustzijn bij den ambtenaar dat hij zijne bevoegdheid te buiten gaat. Maar in art. 368 [370] waar het geldt de onschendbaarheid van het domicilie en een misdrif dat bij voorkeur uit overdreven ambtsijver gepleegd wordt, heeft men gemeend iets strenger te moeten zijn.

Zeër zeker kan de regter op de goede trouw van den ambtenaar letten en kan het openbaar ministerie in zoodanig geval het minimum requireren, dikwerf zelfs de vervolging achterwege laten. Maar de burger heeft er regt op dat zijn domicilium, zijn koninkrijk, gewaarborgd worde tegen overdreven ambtsijver.

Nu zegt de heer van de Werk: dan zijn alle ambtenaren blootgesteld aan vervolging. Zullen wij noodeloos zorgen maken? Wij leven sinds 1811 onder den Code Pénal, welks art. 184 den ambtenaar straft, die met overschrijding zijner bevoegdheid het domicilie schendt; bewustzijn van de onbevoegdheid wordt in dat artikel *niet* vereischt; men zei uitdrukkelijk dat hier sprake was van „*un zèle faux ou mal entendu*”. En toch heeft gedurende 70 jaren het bestaan van deze bepaling niet geleid tot de treurige gevolgen die de geachte spreker uit Zevenbergen er van verwacht. Overigens, ik herhaal het, het zou onmogelijk zijn den heer van de Werk gerust te stellen *zelfs* al namen wij in dit artikel den eisch van het bewustzijn der onbevoegdheid op. Want de geachte spreker (in zijne eerste rede heeft hij het uitdrukkelijk gezegd) verlangt soms straffeloosheid *ook* wanneer de ambtenaar *willens en wetens* de wet overtreedt. Ook ik geloof dat niet *elk* misdrif per fas et nefas behoeft vervolgd te worden, maar daaruit volgt niet dat men eenig misdrif *zoo* zou moeten omschrijven dat juist de meest gewone gevallen er buiten vallen.

De heer PATIJN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: Ik kan mij niet vereenigen met al de bezwaren van den geachten afgevaardigde uit Zevenbergen, die vreest dat door dit artikel het zwaard van Damocles boven alle ambtenaren wordt opgehangen, die met ijver hun pligt waarnemen. Bij eene goede lezing van het artikel behoeft die vrees niet te bestaan; het bevat eene uitbreiding van het reeds in art. 138 aangenomen beginsel. In dit artikel wordt eenvoudig bepaald dat de ambtenaar, die zijne bevoegdheid overschrijdt, de vormen der wet niet in acht neemt, en eene woning tegen den wil van den bewoner *binnentreedt*, of wel in dat geval op aanmaning van den bewoner die woning *niet verlaat*, zal worden gestraft. Evenmin als het aange-

haalde artikel van den Code Pénal tot dusverre den veldwachter of ambtenaar van politie heeft verhinderd eene woning binnen te treden, zonder vooraf te informeren of hij er blijven mag, zal dit artikel voortaan een beletsel voor hem behoeven te zijn. Heeft hij echter de bij de wet voorgeschreven vormen niet in acht genomen, en gaat hij de woning binnen *tegen den wil* van den bewoner, of verwijderd hij zich, eenmaal binnen zijnde, niet indien deze hem daar niet wil dulden, dan moet hij strafbaar zijn. De burgers hebben het regt om de onschendbaarheid hunner woningen te doen eerbiedigen. Dat beginsel vindt zijne sanctie in art. 138 — waar het geen ambtenaren — hier — waar het ambtenaren geldt.

Art. 371.

De ambtenaar die, met overschrijding van zijne bevoegdheid, zich doet overleggen of in beslag neemt een aan eenige openbare instelling van vervoer toevertrouwd brief, briefkaart, stuk of pakket, of een telegraphisch bericht dat zich in handen bevindt van een ambtenaar der telegraphie of van andere personen belast met den dienst van eene ten algemeenen nutte gebezigde telegraafinrichting, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

O. R. O. ART. 422. De ambtenaar die, met overschrijding van zijne bevoegdheid, zich doet overleggen of in beslag neemt brieven, briefkaarten of andere gesloten of ongesloten stukken, aan de post of eenige andere openbare instelling van vervoer toevertrouwd, of telegraphische berigten die zich in handen bevinden van de ambtenaren der telegraphie of van andere personen, belast met de dienst van ten openbaren nutte gebezigde telegraafinrichtingen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Memorie van Toelichting.

Het geldt hier eene overschrijding van bevoegdheid van geheel anderen en nog bedenkelijker aard dan die in art. 421 [370] bedoeld. De handeling van den ambtenaar die, met misbruik van zijn gezag, aan de post of aan de telegraphie toevertrouwde stukken in beslag neemt of zich deze stukken wederregtelijk doet overleggen, moet krachtig worden beteugeld.

Advies van den Raad van State.

Het artikel veronderstelt het bestaan eener bevoegdheid, die tot inbeslagneming van brieven, telegrammen enz., nergens uitdrukkelijk gegeven, veel min geregeld is. Zoolang een en ander bij de wet niet alsnog geschiedt (gelijk zulks was voorgesteld in het ontwerp van een nieuw Wetboek van Strafvordering, titel II, artt. 36 en volgg. en titel IV, artt. 45 en volgg.), zullen de officier van justitie, de register-commissaris enz. in het opsporen en instrueren van misdrijven door art. 422 zeer worden belemmerd, tot groot nadeel van den gang der justitie.

Rapport aan den Koning.

Op 's Raads bedenkingen zal worden gelet bij het brengen van de wijzigingen en aanvullingen in het wetboek van strafvordering, die worden vereischt voor de invoering van het nieuwe wetboek van strafregt.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Ofschoon de Commissie volkomen in het gevoelen deelt van den Raad van State, acht zij het behoud van het artikel wenschelijk opdat de verlangde regeling des te eerder tot stand kome.

Art. 422 heeft in terminologie dezelfde wijzigingen ondergaan als de beide volgende artikelen.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

De komma achter *personen* blijve weg, gelijk die ook in het nieuwe art. 425 [374] achter *persoon* niet geplaatst is.

[ten openbaren nutte. Zie bij art. 425, hierachter bl. 92.]

G. O. ART. 369 = art. 371 van het Wetboek.

Art. 372.

De ambtenaar van eenige openbare instelling van vervoer die een aan zoodanige instelling toevertrouwd brief, gesloten stuk of pakket opzettelijk en wederrechtelijk opent, daarvan inzage neemt of den inhoud aan een ander bekendmaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden.

Art. 373.

De ambtenaar van eenige openbare instelling van vervoer die een aan zoodanige instelling toevertrouwd brief, briefkaart, stuk of pakket opzettelijk aan een ander dan den rechthebbende afgeeft, vernietigt, wegmaakt, zich toeëigent, of den inhoud wijzigt of eenig daarin gesloten voorwerp zich toeëigent, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

Indien zoodanig stuk of voorwerp geldswaarde heeft, wordt de toeëigening gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

O. R. O. ART. 423. De ambtenaar der posterijen of van eenige andere openbare instelling van vervoer wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden, indien hij een aan de post of aan zoodanige instelling toevertrouwd brief of ander gesloten stuk opzettelijk opent, daarvan inzage neemt of den inhoud aan anderen mededeelt;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden, indien hij den inhoud van eene aan de post of aan zoodanige instelling toevertrouwde briefkaart of van een ander ongesloten stuk aan anderen opzettelijk mededeelt.

O. R. O. ART. 424. De ambtenaar der posterijen of van eenige andere openbare instelling van vervoer wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren, indien hij een aan de post of aan zoodanige instelling toevertrouwd brief of ander gesloten stuk opzettelijk aan een ander dan den regthebbende afgeeft, vernietigt, wegmaakt of eenig daarin gesloten voorwerp zich toeëigent;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, indien hij eene aan de post of aan zoodanige instelling toevertrouwde briefkaart of een ander ongesloten stuk opzettelijk aan een ander dan den regthebbende afgeeft, vernietigt, wegmaakt, zich toeëigent of den inhoud wijzigt. Indien zoodanig stuk of voorwerp geldswaarde heeft, wordt de toeëigening gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Memorie van Toelichting.

XI. *Misdrijven betreffende het post- en telegraafverkeer* (artt. 423—427).

Artt. 423, 424. In beide artikelen wordt gesproken van misdrijven der postambtenaren en wel onder n°. 1 ten aanzien van gesloten stukken (met de daarin gesloten voorwerpen), onder n°. 2 met betrekking tot ongesloten stukken. Beide strekken zoowel om het door de grondwet gewaarborgde geheim dier stukken te beveiligen, als om andere misdrijven, die de postambtenaar met betrekking tot die stukken kan plegen, te beteugelen.

Op beide soorten van stukken ziet de slotbepaling van art. 424; de uitdrukking zich toeëigenen is gebezigd even als in art. 348 [321]. Intusschen blijkt uit de bewoordingen van het artikel duidelijk, dat alle ambtenaren van het postwezen hier op ééne lijn zijn gesteld, onverschillig of zij al dan niet met de zorg voor den brief of het pakket of het ongesloten stuk bijzonder waren belast en het uit dien hoofde onder zich hadden. Het toevertrouwen waarvan art. 154 der grondwet spreekt, geschiedt aan de postadministratie als collectieve eenheid. Ieder die dit vertrouwen schendt is evenzeer strafbaar, en de gewone onderscheiding tusschen diefstal en verduistering geldt voor dit ambtsmisdrijf niet.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 423. *De ambtenaar der posterijen of van eenige andere instelling van vervoer.* Beter: *De ambtenaar van eenige openbare instelling van vervoer.* De woorden in den vierden regel *aan de post of* vervallen bij die redactie.

Opzettelijk opent enz. Lees: *opzettelijk en wederregtelijk.* Immers de bevoegdheid kan den ambtenaren gegeven worden aan de justitie mededeeling te doen van den inhoud van aan de post of andere instellingen toevertrouwde brieven, of daarvan inzage te nemen.

2°. Deze alinea moet vervallen. De inhoud van briefkaarten en andere ongesloten stukken moet uit den aard der verzending geacht worden publiek te zijn.

Aan deze opmerkingen is gevolg gegeven. Bovendien is, met 't oog op de mogelijkheid dat ook hier te lande, even als bijv. in Duitschland, kleine goederen per post vervoerd zullen worden, hier en elders het woord »pakket» ingevoegd. »Mededeelt» is vervangen door het ook in Titel XVII gebezigde »bekend maakt».

Art. 424. *De ambtenaar enz.* Zie ad art. 423.

De ambtenaar enz. Zie ad art. 423.

opzettelijk aan een ander dan den regthebbende afgeeft, Lees: *opzettelijk en wederregtelijk afgeeft.* Zie ad art. 423.

»Opzettelijk aan een ander dan den regthebbende afgeeft» vereischt geene verandering. Zoodra de afgifte *wederrechtelijk* plaats heeft, bijv. waar zij had behooren te geschieden aan de justitie, is deze en niet meer de geadresseerde de *rechthebbende*.

2°. Hier wordt ook strafbaar gesteld hij die een briefkaart zich toe-eigent of den inhoud wijzigt. Waarom worden deze feiten niet ook ten aanzien van brieven of andere gesloten stukken met straf bedreigd? De Commissie geeft in overweging de beide numeros zamen te trekken onder het hoogste maximum en te lezen: »met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren, indien hij een aan zoodanige instelling toevertrouwd brief, briefkaart of ander stuk opzettelijk en wederregtelijk afgeeft, vernietigt, wegmaakt, zich toeëigent, den inhoud wijzigt of eenig daarin gesloten voorwerp zich toeëigent».

2°. Aan het verlangen is voldaan met vermelding tevens van »pakket».

Alinea 2. Zes jaren. De Commissie stelt voor de straf te brengen op negen jaren. De waarde die gestolen kan worden kan zeer groot zijn, en de omstandigheden zijn meestal zeer verzwarend.

Alin. 2. De straf kan, met het oog op andere artikelen (zie b. v. 397 [359]), niet verzwaaard worden.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Art. 423, *aan anderen*. Het is raadzaam *aan een ander* te zetten, evenals in art. 425 [374] 1° te recht staat. Ook de mededeeling aan een enkel persoon is strafbaar.

mededeelt. De ambtenaar kan den inhoud of aan een ander vertellen of het stuk b. v. aan een ander laten lezen: dit laatste zou eigenlijk geen mededeelen zijn. Dus liever: *bekendmaakt*.

Art. 424. De door de Commissie voorgestelde wijziging levert, wat betreft de woorden *den inhoud wijzigt*, een bezwaar op. De geheele zin wordt beheerscht door den accusatief *een* — *toevertrouwd brief* enz. Dat is het object van *afgeeft, vernietigt, wegmaakt* en *zich toeëigent*. Nu kan niet op eens een andere accusatief volgen, of dit zinslid moet eerst van het vorige afgescheiden worden. Men schrijve dus: *of den inhoud wijzigt*.

G. O. ARTT. 370 en 371 = artt. 372 en 373 van het Wetboek.

Art. 374.

De ambtenaar der telegraphie of eenig ander persoon belast met het toezicht op of met den dienst van eene ten algemeenen nutte gebezigde telegraafinrichting, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden, indien hij den inhoud van een aan de telegraphie of aan zoodanige inrichting toevertrouwd bericht opzettelijk en wederrechtelijk aan een ander bekendmaakt of een telegram opzettelijk en wederrechtelijk opent, daarvan inzage neemt of den inhoud aan een ander bekendmaakt;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren, indien hij een aan de telegraphie of aan zoodanige inrichting toevertrouwd bericht of een telegram opzettelijk aan een ander dan den rechthebbende afgeeft, vernietigt, wegmaakt, zich toeëigent of den inhoud wijzigt.

Art. 375.

De ambtenaar van eenige openbare instelling van vervoer of der telegraphie of eenig ander in artikel 374 bedoeld persoon, die opzettelijk toelaat dat een ander een der in de artikelen 372—374 vermelde feiten pleegt, of dien ander daarbij als medeplichtige ter zijde staat, wordt gestraft met de straffen en naar de onderscheidingen in die bepalingen vastgesteld.

O. R. O. ART. 425. De ambtenaar der telegraphie of eenig ander met het toezigt op of de dienst van eene ten openbaren nutte gebezigde telegraafinrigting belast persoon wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden, indien hij den inhoud van een aan de telegraphie of aan zoodanige inrigting toevertrouwd berigt opzettelijk aan een ander mededeelt of een telegram opzettelijk opent, daarvan inzage neemt of den inhoud aan een ander mededeelt;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren, indien hij een aan de telegraphie of aan zoodanige inrigting toevertrouwd berigt of een telegram opzettelijk aan een ander dan den regthebbende afgeeft, vernietigt, wegmaakt of den inhoud wijzigt.

O. R. O. ART. 426. De ambtenaar der posterijen of van eenige andere openbare instelling van vervoer of der telegraphie of eenig ander in artikel 425 bedoeld persoon die toelaat dat iemand een der in de artikelen 423—425 vermelde feiten pleegt of hem daarbij opzettelijk hulp verleent, wordt gestraft met de straffen en naar de onderscheidingen in die bepalingen vastgesteld.

Memorie van Toelichting.

Artt. 425, 426. Terwijl art. 425 zich geheel aansluit aan art. 423 [372] n°. 1 en art. 424 [373] n°. 2, waarbij gelet is op de bepalingen der wet van 7 Maart 1852 (*Staatsblad* n°. 48), wordt in art. 426 het daar omschreven feit, zoowel ten aanzien van postbeambten als van ambtenaren der telegrafie, in navolging van de §§ 354 en 355 van het Duitsche strafwetboek, aan de gewone regelen van medepligtigheid onttrokken.

De uitdrukking »eene ten openbaren nutte gebezigde telegraaf-inrigting» zal den strijd voorkomen waartoe de bewoordingen der Duitsche wet aanleiding hebben gegeven. De ambtenaar der telegrafie, die den inhoud wijzigt van een telegram, afgezonden van een spoorwegstation waar geene particuliere dépêches worden aangenomen, behoort evenzeer strafbaar te zijn als hij die hetzelfde feit pleegt met betrekking tot een aan den rijks-telegraaf toevertrouwd berigt. Het woord berigt beteekend hier het door den afzender aan den ambtenaar ter hand gestelde stuk; het stuk dat na het overseinen aan den geadresseerde moet afgeleverd worden is, in overeenstemming met de gebruikelijke spreekwijze, door telegram aangeduid.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 425. *De ambtenaar — belast persoon.* Lees liever: »De ambtenaar der telegraphie of eenig ander persoon met het toezigt op of met de dienst van — belast wordt gestraft».

Opzettelijk. Lees *opzettelijk en wederrechtelijk*. Zie ad artt. 423 en 424 [372 en 373].

2°. Waarom niet hier, even als in art. 424 2°, *zich toeëigent*? Het belang van toeëigening kan bij telegrammen evenzeer als bij briefkaarten bestaan.

Ook aan deze opmerkingen is voldaan, met vervanging tevens van »mededeelt” door »bekendmaakt” gelijk in art. 423 [372].

Art. 426 »*of hem daarbij als medeplichtige ter zijde staat*”, zie ad art. 397 [359] en ad art. 54 [44].

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Art. 425. In den aanhef van dit artikel is de constructie te zwaar, doordien de woorden *eenig ander* te ver van *persoon* af staan, en de tusschenstaande bepalingen het verband tusschen die beide te veel verbreken. De zin laat zich gemakkelijk aldus herstellen: *De ambtenaar der telegraphie of eenig ander persoon belast met het toezigt enz.*

mededeelt. Vgl. het opgemerkte bij art. 423 [372, hiervoor bl. 90].

[»ten openbaren nutte” is in art. 374 veranderd in »ten algemeenen nutte”, naar aanleiding van eene nota van Prof. M. de Vries, waarin de beteekenissen van *openbaar* opzettelijk behandeld werden. Ter verklaring van deze verandering wordt die nota, welke ook meer andere artikelen betreft, met toestemming van den schrijver, aan het slot van dit werk opgenomen; in de verwachting dat ze tevens strekken zal tot opheffing der onzekerheid in onze rechtstaal omtrent de woorden *openbaar* en *algemeen*.]

Art. 426. Achter *persoon* behoort eene komma te staan, zoowel voor de duidelijkheid als voor de juiste afdeeling van den zin.

G. O. ARTT. 372 en 373 = artt. 374 en 375 van het Wetboek.

O. R. O. ART. 427. De ambtenaar of eenig ander persoon aan wien vrijdom van port is toegekend, die in omslagen, dienstbrieven of pakketten waarvoor deze vrijdom is verleend, opzettelijk brieven of voorwerpen waarvoor geen vrijdom is verleend, insluit, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Vergel. art. 33, derde lid, der postwet van 12 April 1850 (*Staatsblad* n°. 15). Met den ambtenaar behoort hier gelijk te staan ieder ander persoon die, vrijdom van port genietende, daarvan misbruik maakt ten nadeele van 's rijks schatkist.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Het artikel (overgenomen uit art. 33 al. 3 coll. art. 25 der postwet van 1850) staat geheel in verband met de bepalingen omtrent verboden brievenvervoer.

Het feit draagt het karakter eener overtreding en is, zoover het anderen als ambtenaren betreft, zeer stellig geen ambtsmisdrijf. Het is daarom raadzaam het artikel niet in het wetboek over te nemen.

Art. 427 vervalt, als dragende het karakter eener overtreding. Intrekking van den verleenden vrijdom van port is overigens tegen dit bedrijf een genoegzaam wapen.

In het G. O. is dit artikel 427 O. R. O. VERVALLEN.

Art. 376.

Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste twaalfhonderd gulden wordt gestraft de ambtenaar die opzettelijk deelneemt, middellijk of onmiddellijk:

- 1°. aan aannemingen of leverantiën waarover hem op het tijdstip der handeling geheel of ten deele het bestuur of toezicht is opgedragen;
- 2°. aan het bezorgen van plaatsvervangers of nummerverwisselaars voor de militie, bij wier keuring of toelating hij geroepen is ambtshalve werkzaam te zijn.

O. R. O. ART. 428. De ambtenaar die, middellijk of onmiddellijk, opzettelijk deelneemt aan aannemingen of leverantiën waarover hem op het tijdstip der handeling geheel of ten deele het bestuur of toezicht is opgedragen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste twaalf honderd gulden.

O. R. O. ART. 431. De ambtenaar die opzettelijk deelneemt, middellijk of onmiddellijk, aan het bezorgen van plaatsvervangers of nummerverwisselaars voor de militie bij wier keuring of toelating hij geroepen is ambtshalve werkzaam te zijn, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste zes honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

XII. Ongeoorloofde ondernemingen (artt. 428—431).

Art. 428. Het voorschrift van den Code Pénal is hier beperkt tot aannemingen of leverantiën; daarbij toch bestaat gevaar, indien de ambtenaar met bestuur of toezicht belast belanghebbende is, voor ondeugdelijk werk of slechte waar. Voor deelneming aan »pachten» en »het koopen van betwiste vorderingen», in strijd met art. 57 prov. wet en art. 24 gemeentewet, zijn de disciplinaire voorschriften van art. 58 van eerstgemelde en art. 26 van laatstgemelde wet toereikend. Eene uitzondering in den geest der slotbepaling van art. 245 C. P. B. verdient geene aanbeveling.

Art. 431 is met gewijzigde redactie en verhoogde straf ontleend aan art. 75 in verband met art. 187, 3°. der wet op de nationale militie. Allen die in eerstgemeld artikel worden genoemd zijn volgens het ontwerp (art. 91 [84]) onder ambtenaren begrepen. Tegenover de verzwaring van de geldboete staat het stellig vereischte, dat de deelneming aan de verboden onderneming opzettelijk moet plaats hebben.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 428. *Opzettelijk*. De redactie van art. 431 verdient de voorkeur boven die van dit artikel. De Commissie ziet althans geen reden om in

het eene geval »*opzettelijk deelneemt*» vóór en in het andere *na* de woorden *middellijk of onmiddellijk* te plaatsen.

Het woord *opzettelijk* is ingevolge den wenk der Commissie verplaatst.

Art. 431. In art. 75 der militiewet wordt ruimer gesproken van ambtenaren die op eenigerlei wijze bij de uitvoering van de wet betrokken zijn; hier meer beperkt van werkzaamheid bij de keuring of toelating van nummervervisselaars of plaatsvervangers der militie. Is nu het artikel wel volledig? En zal het de strafbepaling van art. 187 n°. 3 der militiewet geheel vervangen?

Geldboete van ten hoogste zes honderd gulden. De Commissie zou het maximum willen gelijk stellen aan dat van art. 428. De feiten zijn van denzelfden aard en de ambtenaar kan ook hier door knoeijerij aan anderen groote schade en aan zich zelve groote winsten bezorgen.

Terecht merkt de Commissie op, dat de feiten die hier en die welke in art. 428 strafbaar zijn gesteld, van denzelfden aard zijn. Beide zijn dan ook tot één artikel vereenigd met dezelfde straf. Doch deze gelijkstelling is alleen juist voorzoover het ambtenaren geldt die het bestuur of toezicht uitoefenen hetzij over de keuring of toelating der plaatsvervangers en nummervervisselaars, hetzij over aannemingen en leverantien. Deze ambtenaren zouden, ook zonder wettelijk verbod, niet kunnen ignoreeren dat zij zich in eene valsche positie en hunne onpartijdigheid in gevaar brengen. Gaat de militiewet *verder* en verbiedt zij het bezorgen van plaatsvervangers, onder anderen, aan *alle* krijgslieden, dat is dit een zuiver *wets*-delict, dat niet met het hier omschreven ambtsmisdrif mag worden gelijkgesteld.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Achter *militie* behoort eene komma te staan, ook om te doen zien, dat *wier* niet op de *militie* slaat, maar op de *plaatsvervangers* of *nummervervisselaars*.

G. O. ART. 374 = art. 376 van het Wetboek.

Art. 377.

De ambtenaar van het muntwezen, behalve de muntmeester, of de ambtenaar van den waarborg die handel drijft in edele metalen of daarvan vervaardigde voorwerpen, of opzettelijk aan zoodanigen handel middellijk of onmiddellijk deelneemt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste twaalfhonderd gulden.

O. R. O. ART. 429. De ambtenaar van het muntwezen, behalve de muntmeester, of de ambtenaar van den waarborg die handel drijft in edele metalen of daarvan vervaardigde voorwerpen, of opzettelijk aan zoodanigen handel middellijk of onmiddellijk deelneemt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste twaalf honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Het verbod dat door eene strafbepaling moet worden gehandhaafd, is overgenomen uit art. 9 der wet van 1 Junij 1850 (*Staatsblad* n°. 25) omtrent het toezigt en de zorg over de zaken der munt.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Achter *waarborg* eene komma * te plaatsen, want het volgende *die handel drijft* moet niet alleen met den *ambtenaar van den waarborg*, maar ook met den *ambtenaar van het muntwezen* verbonden worden.

* [Deze komma staat ook in het voor de Tweede Kamer gedrukte exemplaar van het G. O., maar ze komt niet voor in de officieele uitgaaf van het Wetboek.]

G. O. ART. 375 = art. 377 van het Wetboek.

Art. 378.

De ambtenaar van den waarborg die een te zijnen kantore aangeboden goud- of zilverwerk afdrukt of natrekt of daarvan eene beschrijving geeft aan een ander dan die van ambtswege bevoegd is haar te vorderen, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 430. De ambtenaar van den waarborg die een ten zijnen kantore aangeboden goud- of zilverwerk afdrukt of natrekt of daarvan eene beschrijving geeft aan anderen dan die van ambtswege bevoegd zijn haar te vorderen, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Art. 430. Ontleend aan art. 27 der wet van 18 September 1852 (*Staatsblad* n°. 178) omtrent den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken. In plaats van de ambtsontzetting is geldboete als hoofdstraf bedreigd. Ontzetting uit het ambt kan echter ook hier als bijkomende straf worden uitgesproken krachtens de algemeene bepaling van art. 37 [29].

Opmerking van Prof. M. de Vries.

ten zijnen kantore. Lees: *te zijnen kantore.* Zie het opgemerkte bij art. 21 [15, deel I bl. 279].

G. O. ART. 376 = art. 378 van het Wetboek.

Art. 379.

De ambtenaar van den burgerlijken stand die iemands huwelijk sluit, wetende dat deze daardoor een dubbel huwelijk aangaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

De ambtenaar van den burgerlijken stand die iemands huwelijk sluit, wetende dat daartegen eenig ander wettig beletsel bestaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 432. De ambtenaar van den burgerlijken stand die iemands huwelijk voltrekt, wetende dat deze daardoor een dubbel huwelijk aangaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

De ambtenaar van den burgerlijken stand die iemands huwelijk voltrekt, wetende dat daartegen eenig ander wettig beletsel bestaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

XIII. Voorschriften van verschillenden aard (artt. 432—433).

Art. 432. De tegenstelling van één bepaald wettig beletsel tegen de voltrekking van een huwelijk in het eerste lid van dit artikel en alle andere wettige beletselen waarvan het tweede lid gewaagt, strekt ten eerste om het ernstige karakter van het op den voorgrond gestelde feit duidelijk te doen uitkomen en zwaarder te doen straffen en ten andere om eene doellooze opsomming van bijzondere gevallen, die deels in het burgerlijk wetboek, deels elders worden aangetroffen, te vermijden.

De daad van den ambtenaar van den burgerlijken stand, die zonder opzet medewerkt tot bigamie (artt. 258 [237], 259) door het tweede huwelijk te voltrekken, is in geen geval strafbaar als misdrijf, maar kan als overtreding onder het bereik van art. 520 [465] vallen.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

die iemands huwelijk voltrekt. Een huwelijk wordt *gesloten of voltrokken*: »het eerste ziet meer op den echt als burgerlijke of kerkelijke handeling met hare wettelijke gevolgen; het laatste op den echt als feestelijke plechtigheid." Zoo werd in het Woordenboek (op *Aangaan*, kol. 132) het synonymieke onderscheid tusschen de beide woorden opgegeven.

Ik houd die onderscheiding nog heden voor juist en op de volkstaal gegrond. Hier, waar alleen sprake is van den ambtenaar van den burgerlijken stand, is niet *voltrekt*, maar *sluit* het ware woord. De man en vrouw *voltrekken* hunnen echt, de ambtenaar *sluit* het huwelijk.

G. O. ART. 377 = art. 379 van het Wetboek.

O. R. O. ART. 433. De ambtenaar ten wiens overstaan een scheepeling wordt aangemonsterd en die weet dat de scheepeling, na zijne laatste aanmonstering, van een nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig is gesederteeerd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Niet strafbaar is het feit:

- 1°. indien de scheepeling ter zake van de desertie heeft teregtgestaan of het regt tot strafvordering ter zake van de desertie is verjaard;

2°. indien de aanmonstering buiten het rijk in Europa geschiedt op verzoek van de plaatselijke overheid of ter overbrenging van den schepeling naar het rijk in Europa.

Memorie van Toelichting.

De strafwet moet de desertie van hen, die behooren tot de bemanning der nederlandsche koopvaardijsschepen of zeevisschersvaartuigen (zie beneden de toelichting ad art. 444 [390]) krachtig betengelen. Daartoe strekken niet alleen de bepalingen, die straf bedreigen tegen de desertie (artt. 445—448 [391—394]), maar ook de voorschriften van art. 449 betreffende den schipper, die een deserteur in dienst neemt, en van dit artikel dat tegen de aanmonstering van deserteurs straffen bedreigt. De daarbij vermelde uitzonderingen behooren echter in de wet te worden aangewezen, de eerste om den deserteur die voor het gepleegde feit heeft teregtgestaan of niet meer vervolgd kan worden, niet de gelegenheid te benemen om de uitoefening van zijn beroep te hervatten; de tweede, omdat anders de ambtenaar die, volgens art. 6, ook voor buitenslands gepleegde misdrijven kan vervolgd worden, zou moeten weigeren aan het verzoek der plaatselijke overheid gevolg te geven, of den matroos aan te monstern, die naar het rijk in Europa moet worden overgebracht.

Advies van den Raad van State.

Art. 433, 1°. *juncto* art. 449 1°. Is het voor de niet strafbaarheid van het feit van onwettige aanmonstering genoeg, dat de schepeling ter zake van de desertie heeft teregt gestaan; moet het daarbij geen vereischte zijn, dat hij zijne straf heeft ondergaan of deze is verjaard?

Rapport aan den Koning.

De hier gestelde vraag moet ontkenkend beantwoord worden. Het doel wordt voldoende bereikt, zoodra de schepeling maar wegens de desertie heeft teregtgestaan. In verreweg de meeste gevallen is hij trouwens in preventieve hechtenis, zoodat alsdan het teregtstaan met het ondergaan der straf zamenvalt. Doch, is dit niet het geval, dan mag deze

bepaling toch niet ontaarden in een middel van executie.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 433. *Zie ad art. 449.* Vervalt dit, dan zou ook art. 433 moeten wegvallen.

Art. 449 vervalt niet. Intusschen is door de gewijzigde redactie van beide artikelen beproefd de bezwaren zooveel mogelijk weg te nemen. *Zie ad art. 449.*

Na zijne laatste aanmonstering. Voor visschersvaartuigen bestaat geene verplichte aanmonstering. De ambtenaar dus, die een schepeling aanmonstert met de wetenschap dat hij van een visschersvaartuig is gedeserteerd, maar zonder ooit vroeger aangemonsterd te zijn, is niet strafbaar.

»*na zijne laatste aanmonstering*». Door de gewijzigde redactie (*aan zijne verbintenis*) vervalt het bezwaar.

Heeft teregt gestaan. Waarom niet hier (en ook in art. 449) *straf heeft ondergaan*? Het antwoord van den Minister (rapport) is niet afdoende. Het doel wordt niet bereikt, want men kan met den schepeling, als hij maar heeft teregt gestaan, ook al is de straf niet ondergaan en ook niet verjaard, terstond een nieuw contract aangaan.

»Heeft terecht gestaan". Door de wijziging van het artikel kan het eerste *fait justificatif* geheel vervallen.

Ook na het mondeling overleg met den Minister blijft de Commissie van oordeel dat dit artikel behoort te vervallen.

G. O. ART. 378. De ambtenaar die zijne diensten leent tot het aanmonstere van een schepeling, wetende dat er nog geene maand is verstreken sedert deze zich aan zijne verbintenis voor een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig heeft onttrokken op de wijze in een der artt. 390—92 omschreven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Niet strafbaar is het feit indien de aanmonstering buiten het rijk in Europa geschiedt op verzoek van de plaatselijke overheid of ter overbrenging van den schepeling naar het rijk in Europa.

[Dit artikel 378 **G. O.** is door de Regeering ingetrokken; zie de Beraadslagingen in de Tweede Kamer over art. 390 en 394 **G. O.** — Vgl. alsmede de bij artikels 390 en volg. vermelde *Wet van 28 Junij 1881 (Stbl. n°. 98), houdende strafbepalingen tot beteugeling van desertie van zeevisschers.*]

Art. 380.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 359, 363, 364, 366, 373, laatste lid, en 379, eerste lid, omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 3 en 4 vermelde rechten worden uitgesproken.

O. R. O. ART. 434. Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 397, 408 en 424 laatste lid omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 36 n°. 3—5 vermelde regten worden uitgesproken.

Bij veroordeeling ter zake van een der in de artikelen 400—403, 405, 406, 412 en 432 eerste lid omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 36 n°. 3 en 4 vermelde regten worden uitgesproken.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Dit artikel kan, volgens het gevoelen der Commissie, algemeen worden gemaakt en worden gelezen:

»Bij veroordeeling ter zake van een der in dezen titel omschreven misdrijven kan ontzetting van een of meer der in art. 36, n°. 1—5, vermelde regten worden uitgesproken." *Zie ad art. 115.*

Zie ad art. 115 en 256 [106 en 235, deel II bl. 33, 271, 272]. Ontzetting van de vaderlijke macht is verwijderd en daardoor smelting der beide alinea's mogelijk gemaakt.

Hoe de Commissie kan wenschen dat een ambtenaar die bijvoorbeeld een gevangene *culpâ* laat ontsnappen, daarom de vaderlijke macht over zijne kinderen zou kunnen verliezen, is den Minister niet duidelijk.

De commissie meent dat de rechter ook wel zal kunnen beoordeelen, wanneer een bijkomende straf gepast is. Nogthans is tegen de redactie der Regering geen bezwaar.

G. O. ART. 379 = art. 380 van het Wetboek.

TITEL XXIX.

Scheepvaartmisdrifven.

[Dit was in het O. R. O. Titel XXXI.]

Memorie van Toelichting.

De misdrijven die op de scheepvaart betrekking hebben zijn in dezen titel vereenigd ¹. De betrekkingen, die uit de scheepvaart voortspruiten, geven een eigenaardig karakter aan deze handelingen, die elders of niet kunnen voorkomen, of straffeloos behooren te blijven, of althans naar een anderen maatstaf van strafbaarheid zijn te beoordeelen. De zamenvatting in een afzonderlijken titel is bovendien bevorderlijk aan de verspreiding der kennis van deze strafbepalingen bij de zeelieden, en maakt het gemakkelijk hierop acht te slaan bij het opmaken van den monsterrol.

De omvang der uitdrukkingen schipper en nederlandsch schip blijkt uit de artt. 92 en 93 [85 en 86].

Opvarenden zijn allen, die zich aan boord bevinden met uitzondering van den schipper; schepelingen allen, die als scheepsofficieren of scheepsgezellen aan boord dienst doen (vgl. titel IV, boek II, W. v. K.).

Achtereenvolgens worden behandeld: zeeroof (artt. 435—439 [381—385]), wederregtelijke bemagtiging van een schip (artt. 440, 441 [386, 387]), kaapvaart (artt. 442, 443 [388, 389]), desertie van boord (artt. 444—449 [390—394 en 499 O. R. O.]), misdrijven waardoor de orde aan boord en het gezag van den schipper worden aangerand (artt. 450—455 [395—400]), schelmerij van den schipper (artt. 457, 458 [402, 403]), strafbare benadeeling van reederij of opvarenden door den schipper (artt. 459—463 [404—408]), inbreuken op de scheepvaartpolitie (artt. 464—466 [409—411]), inbreuken op de verplichting tot hulpbetoon aan de justitie (artt. 467, 468 [412, 413]), verlating van hulpbehoevenden (art. 469 [414]).

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Memorie van Toelichting geeft eene definitie van *opvarenden*. De Commissie acht het niet overbodig haar op te nemen in titel IX van het Eerste Boek.

Opvarenden, zie art. 92 [85], nieuw 2de en 3de lid.

Daar de schipper niet onder »opvarenden» begrepen is, was eene kleine wijziging noodzakelijk in de artikelen 436, 469 en 529 [382, 414 en 474]. In de twee laatste artikelen is ook de schipper vermeld, in art. 436 is, evenals reeds in 435 [381] geschied was, de ruime uitdrukking gekozen: »een der zich op het aangevallen vaartuw bevindende personen.»

¹ Wel is waar behooren hiertoe ook de feiten vermeld in de artt. 295—297 [275—277], doch zij maken tevens een deel uit van het begrip »slavenhandel» hetwelk eigenaardig in tit. XVIII te huis behoort; en splitsing van die stof is niet aan te bevelen.

Art. 381.

Als schuldig aan zeeroof wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren, hij die als schipper dienst neemt of dienst doet op een vaartuig, wetende dat het bestemd is of het gebruikende om in open zee daden van geweld te plegen tegen andere vaartuigen of tegen zich daarop bevindende personen of goederen, zonder door eene oorlogvoerende mogendheid daartoe te zijn gemachtigd of tot de oorlogsmarine eener erkende mogendheid te behooren;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren, hij die, bekend met deze bestemming of dit gebruik, als scheepeling dienst neemt op zoodanig vaartuig of vrijwillig in dienst blijft na daarmede bekend te zijn geworden.

Met het gemis van machtiging wordt gelijkgesteld het overschrijden van de machtiging alsmede het voorzien zijn van machtigingen afkomstig van tegen elkander oorlog voerende mogendheden.

Artikel 81 blijft buiten toepassing.

O. R. O. Art. 435. Als schuldig aan zeeroof wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren, hij die als schipper dienst neemt of dienst doet op een vaartuig, wetende dat het bestemd is of het gebruikende om in open zee daden van geweld te plegen tegen andere vaartuigen of tegen zich daarop bevindende personen of goederen, zonder door eene oorlogvoerende mogendheid daartoe te zijn gemachtigd of tot de oorlogsmarine eener erkende mogendheid te behooren;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren, hij die, bekend met deze bestemming of dit gebruik, in eenige andere betrekking dienst neemt op zoodanig vaartuig of vrijwillig in dienst blijft na daarmede bekend te zijn geworden.

Met het gemis van magtiging wordt gelijk gesteld het overschrijden van de magtiging alsmede het voorzien zijn van magtigingen afkomstig van tegen elkander oorlogvoerende mogendheden.

Memorie van Toelichting.**I. Zeeroof (artt. 435—439).**

Het misdrijf van zeeroof wordt hier bepaald tot die handelingen, welke algemeen in het volkenregt als zeeroof zijn aan te merken. Zuivere aansluiting bij de volkenrechtelijke opvatting is te meer raadzaam, omdat alleen voor deze en niet voor de uitbreidingen, in bijzondere staten aangenomen, de regel geldt dat iedere mogendheid bevoegd is, elk roofschip aan te houden en de zeeroovers te straffen, onverschillig welke hunne nationaliteit zij en de plaats van het misdrijf¹. Vermomde zeeroof blijft

¹ Vgl. het ingevolge het koninkl. besluit van 10 April 1838 (*Staatsblad* n°. 12), door den hoogen raad opgestelde ontwerp van wet over zeeroof, afgedrukt met de memorie van toelichting achter de proeve eener geschiedenis der strafwetgeving tegen de zeerooverij, door mr. J. J. BAUD. (Utrecht, 1854).

desniettemin zeeroof. Wie alleen om den schijn te redden kaapbrieven weet te verkrijgen van eene oorlogvoerende mogendheid, maar door het overschrijden zijner commissie of door het bezit van magtigingen van tegen elkander oorlogvoerende mogendheden bewijst, dat de door hem gepleegde daden van geweld tegen vriend en vijand zijn gerigt, is schuldig aan zeeroof.

De vorm van uitdrukking en het vereischte strafbaar opzet in de artt. 435—438 [381—384] sluiten zich zoo naauw mogelijk aan bij de redactie van de artt. 294—297 [274—277].

Art. 435. Daden van geweld. Geen zeeroof is denkbaar zonder geweld, maar ook elke onregtmatige daad van geweld is hier zeeroof, onverschillig of diefstal of afpersing gepleegd of beoogd wordt. Zoo al de oorspronkelijke beteekenis van roof diefstal met geweld of afpersing was, door het taalgebruik is de beteekenis van zeeroof en zeeroover veel uitgebreider geworden.

In open zee. De bijzondere strafwaardigheid van zeeroof spruit voort uit de groote gevaren, die elke aanval ter zee voor de aangevallene vaartuigen oplevert en de moeilijkheid om daartegen tijdige hulp te bekomen. Geheel anders is de toestand wanneer daden van geweld door middel van vaartuigen worden gepleegd tegen kustbewoners of tegen vaartuigen, die zich in territoriale wateren bevinden. Deze handelingen zijn naar het gemeene recht als openlijk geweld met vereende krachten, als diefstal, als mishandeling enz. te beoordeelen, terwijl de zeeroof beperkt blijft tot de open zee.

Magtigingen afkomstig van tegen elkander oorlogvoerende mogendheden. Het varen met dubbele commissie, met kaapbrieven van twee of meer verschillende mogendheden, is op zich zelf niet strafbaar. Voor met elkander verbonden mogendheden kan er zelfs, met het oog op de opbrenging en prijsverklaring der genomen bodems, een praktisch voordeel aan verknocht zijn om ieder aan denzelfden kaper commissie te geven. Eerst waar de commissiën uitgaan van onderscheidene staten, die elkander beoorlogen en dus strijdige belangen hebben, blijkt het oogmerk van zeeroof. Zoo ook in art. 5 ontwerp van den hoogen raad.

Advies van den Raad van State.

Artt. 435 en 443. De Raad herinnert aan zijne op art. 296 [276, deel II bl. 429] gemaakte aanmerking.

Rapport aan den Koning.

Zie ad art. 296 [276, deel II bl. 429]. Het woord »vrijwillig" is in beide artikelen bijgevoegd.

G. O. ART. 380 = art. 381 van het Wetboek.

Art. 382.

Indien de in artikel 381 omschreven daden van geweld den dood van een der zich op het aangevallen vaartuig bevindende personen ten gevolge hebben, wordt de schipper en worden zij die aan de daden van geweld hebben deelgenomen, met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren gestraft.

O. R. O. ART. 436. Indien de in artikel 435 omschreven daden van geweld den dood van een der opvarenden van het aangevallen vaartuig ten gevolge hebben, wordt de schipper en worden zij die aan de daden van geweld hebben deelgenomen, met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren gestraft.

Memorie van Toelichting.

Hebben de daden van geweld den dood van een der opvarenden van het aangevallen vaartuig ten gevolge gehad, zoo wordt de straf verzwaaard, en wel voor den schipper van het roofschip, krachtens zijne betrekking, in elk geval, voor anderen alleen indien zij aan die daden hebben deelgenomen.

G. O. ART. 381 = art. 382 van het Wetboek.

[Vgl. het Verslag van de Eerste Kamer en het Antwoord der Regeering bij **art. 288**, deel II bl. 459.]

Art. 383.

Hij die voor eigen of vreemde rekening een vaartuig uitrust met de in artikel 381 omschreven bestemming, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

Art. 384.

Hij die voor eigen of vreemde rekening middellijk of onmiddellijk medewerkt tot het verhuren, vervoeren of verzekeren van een vaartuig, wetende dat het de in artikel 381 omschreven bestemming heeft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren.

O. R. O. ART. 437. Hij die voor eigen of vreemde rekening een vaartuig uitrust met de in artikel 435 omschreven bestemming, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

O. R. O. ART. 438. Hij die voor eigen of vreemde rekening middellijk of onmiddellijk medewerkt tot het verhuren, vervoeren of verzekeren van een vaartuig, wetende dat het de in artikel 435 omschreven bestemming heeft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren.

[Vgl. de Memorie van Toelichting, medegedeeld bij **art. 381**, hiervoor bl. 100.]

G. O. ARTT. 382 en 383 = artt. 383 en 384 van het Wetboek.

Art. 385.

Hij die een Nederlandsch vaartuig opzettelijk in de macht van zeeroovers brengt, wordt gestraft:

- 1°. indien hij de schipper is, met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren;
- 2°. in alle andere gevallen, met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

O. R. O. ART. 439. Hij die een nederlandsch vaartuig opzettelijk in de magt van zeeroovers brengt, wordt gestraft:
indien hij de schipper is, met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren;
in alle andere gevallen, met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Memorie van Toelichting.

De straf van den schipper staat gelijk met die bedreigd tegen het misdrijf van menschenroof (art. 298 [278]), wegens de groote gevaren waaraan niet alleen het vaartuig, maar ook ieder der opvarenden wordt blootgesteld. In art. 10 van het ontwerp van den hoogen raad werd naast het overleveren aan zeeroovers ook melding gemaakt van het overleveren aan den vijand. Hier kan daarvan gezwezen worden, vermits deze handeling onder het bereik valt van art. 110 [102] of, zoo het oogmerk tot begunstiging des vijands mogt ontbreken, in elk geval onder art. 112 n°. 2 [zie bij 102 en 104].

G. O. ART. 384 = art. 385 van het Wetboek.

Art. 386.

De opvarende van een Nederlandsch schip die zich wederrechtelijk van het schip meester maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Art. 387.

De schipper van een Nederlandsch schip die het schip aan den eigenaar of de reederij onttrekt en ten eigen bate gebruikt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren en zes maanden.

O. R. O. ART. 440. De opvarende van een nederlandsch schip die zich wederregtelijk daarvan meester maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

O. R. O. ART. 441. De schipper van een nederlandsch schip die het schip aan den eigenaar of de reederij onttrekt en ten eigen bate gebruikt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren en zes maanden.

Memorie van Toelichting.

II. *Wederregtelijke bemagtiging van een schip* (artt. 440, 441).

De opvarenden kunnen zich wederregtelijk van het schip meester maken, de schipper niet, want het schip is hem toevertrouwd, hij is er meester. (Vgl. art. 327 van den italiaanschen Codice per la marina mercantile van 1866.) Zoo hij het schip ten eigen bate gebruikt, stelt hij zich in de plaats van de eigenaars of de reederij en begaat een afzonderlijk misdrijf. Ten opzichte van andere vaartuigen dan schepen zijn de hier vermelde handelingen niet straffeloos, maar worden ze als diefstal en verduistering beoordeeld naar het gemeene regt.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Art. 440, *die zich wederregtelijk daarvan meester maakt*. Dit daarvan maakt hier een vreemden indruk, omdat het niet aan het woord *schip* alleen, maar aan de vereenigde voorstelling *Nederlandsch schip* doet denken. Het klinkt alsof men zeide: »de opvarende van een Nederlandsch schip die zich van het Nederlandsche schip meester maakt". In plaats van *daarvan* dus liever te zetten *van het schip*. Zoo schrijft de Wetgever zelf te recht in het volgende artikel: *de schipper van een Nederlandsch schip die het schip* enz., niet *die het*.

G. O. ARTT. 385 en 386 = artt. 386 en 387 van het Wetboek.

Art. 388.

Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren wordt gestraft de Nederlander die zonder vergunning van de Nederlandsche regeering een kaperbrief aanneemt, of als schipper dienst neemt of dienst doet op een vaartuig, wetende dat het zonder vergunning van de Nederlandsche regeering voor de kaapvaart bestemd is.

Art. 389.

De Nederlander die als schepeling dienst neemt op een vaartuig, wetende dat het zonder vergunning van de Nederlandsche regeering voor de kaapvaart bestemd is of gebruikt wordt, of vrijwillig in dienst blijft na die bestemming of dat gebruik te hebben vernomen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

O. R. O. ART. 442. Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren wordt gestraft de Nederlander die zonder vergunning van de nederlandsche regering een kaapbrief aanneemt, of als schipper dienst neemt of dienst doet op een vaartuig, wetende dat het zonder vergunning van de nederlandsche regering voor de kaapvaart bestemd is.

O. R. O. ART. 443. De Nederlander die in eenige andere betrekking dienst neemt op een vaartuig, wetende dat het zonder vergunning van de nederlandsche regering voor de kaapvaart bestemd is of gebruikt wordt, of vrijwillig in dienst blijft na die bestemming of dat gebruik te hebben vernomen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Memorie van Toelichting.

III. Kaapvaart (artt. 442, 443).

Zoolang niet alle staten tot de bekende verklaring, bij het tractaat van Parijs gedaan, zijn toegetreden, kan de kaapvaart niet onvoorwaardelijk als misdrijf worden strafbaar gesteld, en moet ook de nederlandsche strafwetgever haar binnen de grenzen door het volkenrecht aangewezen als geoorloofd erkennen, te meer omdat het geval zich zou kunnen voordoen, althans niet is uitgesloten, dat Nederland zelf, tot afweer

van vreemde kaapvaart of om andere redenen, haar aan zijne onderdanen veroorloofde. Maar waar een staat door zijne toetreding tot de verklaring het ongeoorloofde of althans afkeuringswaardige der kaapvaart in beginsel heeft erkend en zich zedelijk verbonden tot hare geheele afschaffing mede te werken, moet hij aan zijne onderdanen de deelneming aan de kaapvaart verbieden buiten die gevallen, waarin hij zelf haar door het volkenrecht toegelaten en in zijn eigen belang oorbaar acht. Een Nederlander kan aan de commissie of het verlof van eene vreemde regering geen recht ontleenen om de schepen, goederen of onderdanen eener andere, wellicht bevriende natie gewelddadig aan te randen. Kan het feit, zoolang de kaapvaart door het volkenrecht nog in zekere gevallen als recht erkend wordt, niet als zeeroof aangemerkt en gestraft worden, is de staat verplicht dat feit, wanneer het door vreemden gepleegd wordt, zelfs als regtmatig te erkennen; het is in strijd met een regtsbeginsel door den nederlandschen staat openlijk gehuldigd, en het feit moet alzoo in den Nederlander strafbaar zijn als misdrijf. Daarbij mag tevens niet uit het oog verloren worden, dat deelneming aan kaapvaart eene daad van vijandelijkheid is tegen een der oorlogvoerende staten, welke den nederlandschen staat aan ernstig gevaar of aan hoogst moeilijke verwickelingen kan blootstellen, en ook om die reden in strafwaardigheid te vergelijken is met het opzettelijk overtreden van voorschriften van regeringswege afgekondigd tot handhaving der onzijdigheid (art. 108 [100]).

[Vgl. het Advies van den Raad van State en het Rapport aan den Koning over art. 296 O. R. O. (276) in deel II bl. 429 en bij art. 435 (381), hiervoor bl. 101.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 442. *Kaapbrief*. Beter *Kaperbrief*.

De Fransche wet van 10 April 1825 (Loi pour la sûreté de la navigation et du commerce maritime) art. 3, n°. 2, straft den inlander, die met vergunning der Regering een kaperbrief van eene vreemde Mogendheid hebbende aangenomen, jegens Fransche schepen, hunne bemanning of lading daden van geweld pleegt. Uit art. 435 laatste [381, voorlaatste] alinea volgt straffeloosheid van dit feit, tenzij er speciaal in de brieven in voorzien wordt. Is dit wel juist?

Hij die met machtiging der Regeering een kaperbrief van eene vreemde mogendheid aanneemt, en vervolgens geweld pleegt tegen *Nederlandsche* schepen, valt ongetwijfeld in de termen van dit artikel, als overschrijdende de hem verleende machtiging. Daartoe is het niet noodig, gelijk de Commissie onderstelt, dat in dit feit bij de brieven *speciaal* voorzien zij. De machtiging eener Regeering kan nimmer beteekenen dat zij de schepen harer eigene nationaliteit goeden prijs verklaart en strafbaar zijn alle daden van geweld gepleegd zonder daartoe te zijn gemachtigd.

G. O. ARTT. 387 en 388 = artt. 388 en 389 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer KOOL: Ik meen, dat de woorden „de Nederlander” veilig kunnen worden vervangen door „hij”, en zulks in verband met bepalingen in den eersten Titel. Geen ander toch dan een Nederlander kan volgens dit artikel worden vervolgd. Ter wille van de uniformiteit in de redactie van het Wetboek ware „hij” beter.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De door den heer Kool gevraagde wijziging is onmogelijk, al wordt dit artikel in art. 5, n°. 1, alleen toepasselijk verklaard op den Nederlander, die zich *buiten* het rijk in Europa aan het hierbedoelde misdrijf schuldig maakt, dit belet niet dat het, na de wijziging door den heer Kool verlangd, ook van toepassing zou worden op vreemdelingen die *binnen* ons grondgebied een kaperbrief aannamen. Daardoor echter zou het doel van dit artikel worden voorbijgestreefd.

De heer KOOL: Aangezien het hier niets anders dan eene quaestie van redactie betreft, sta ik er niet op dat mijne wijziging worde aangenomen. Echter doe ik den Minister opmerken, dat er in verband met art. 4 niet het minste bezwaar zou bestaan tegen die wijziging.

Art. 390.

Wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren, de schipper van een Nederlandsch schip die, na den aanvang der monstering en vóór het einde zijner verbintenis, zich opzettelijk en wederrechtelijk aan het voeren van het schip onttrekt;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste eene maand, de schipper van een Nederlandsch zeevisschersvaartuig die, *gedurende de reis*, zich opzettelijk en wederrechtelijk aan het voeren van het vaartuig onttrekt.

Gewijzigd, wat het *cursief* gedrukte betreft, bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6):

die, na den aanvang der monstering en vóór het einde zijner verbintenis, zich

O. R. O. ART. 444. Wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren, de schipper van een nederlandsch schip die, na den aanvang der monstering en vóór het einde zijner verbindtenis, door zich opzettelijk te verwijderen zich onttrekt aan het voeren van het schip;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden, de schipper van een nederlandsch zeevisschersvaartuig die vóór het einde zijner verbindtenis, door zich opzettelijk te verwijderen zich onttrekt aan het voeren van het vaartuig.

Memorie van Toelichting.

IV. *Desertie van boord* (artt. 444—449).

De artikelen die nu volgen en sub IV en V worden toegelicht, zijn met eene belangrijke aanvulling ontleend aan de wet van 7 Mei 1856 (*Staatsblad* n°. 32) omtrent de huishouding en tucht op de koopvaardij-schepen. Terwijl die wet, reeds blijkens haar opschrift, alleen van toepassing is op koopvaardij-schepen (arrest van den hoogen raad van 12 Februarij 1877, *Weekblad van het Regt*, n°. 4081), bedreigt het ontwerp

ook straf tegen desertie van en mouterij enz. op zeevisschersvaartuigen. Het wenschelijke daarvan is meermalen, en met steeds sterkeren aandrang, door het collegie voor de zeevisscherijen en verschillende kamers van koophandel betoogd, die eenparig van meening zijn, dat niets de verdere ontwikkeling van onze zeevisscherij meer belemmert dan dat besef van volkomen magteloosheid, waarin de reeder tot op dit oogenblik tegenover zijn scheepsvolk verkeert en die oorzaak is, dat wegblijven van boord, onderhuringen en dergelijke dagelijks voorkomen. De nadeelen daarvan doen zich daar zelfs nog sterker gevoelen dan bij de koopvaardijvloot, omdat de zeevisscherij zonder een volledig personeel niet kan worden uitgeoefend en het veelal genoeg is, dat één enkel lid der bemanning zich terugtrekt om groote schade te berokkenen.

Het belang der nederlandsche zeevisscherij pleit er dus niet minder krachtig voor, dan het voor meer dan twintig jaren reeds erkende belang der nederlandsche koopvaardij, om inbreuken op de contractuële verplichtingen, in deze artikelen bedoeld, onder het bereik der strafwet te brengen.

Van de bestaande artt. 2 en 3 der wet van 7 Mei 1856 (*Staatsblad* n°. 32), omtrent de huishouding en tucht op de koopvaardij-schepen, onderscheiden de bepalingen van het ontwerp zich hoofdzakelijk door de elementen van het misdrijf scherper uit te drukken en door weg te laten het onderscheid in straf naarmate er al dan niet gagie of handgeld is ontvangen, maar daarentegen de straf te verzwaren zoo de desertie door twee of meer personen gezamenlijk of bij zamenspanning is gepleegd. Voor desertie van zeevisschersvaartuigen is monsterring niet als vereischte gesteld, omdat voor deze niet altijd monsterring plaats heeft.

Het voorname kenmerk van desertie ligt in het geheel of ten deele niet medemaken van de reis ten gevolge van opzettelijke afwezigheid zonder verlof. Intusschen moet ook de opzettelijke verwijdering zonder verlof, nadat de reis is afgelopen maar terwijl de verbindtenis ingevolge art. 446 wetboek van koophandel nog voortduurt, op het voorbeeld der bestaande wetgeving, als desertie na den afloop der reis worden gestraft (art. 447 [393]). Zoo is het van veel belang, dat zij die bijzonder met de stuwadje bekend zijn (artt. 346, 397 n°. 12 W. v. K.), bij de ontlading tegenwoordig blijven.

Art. 444. Vermits bij den schipper niet te denken valt aan afwezigheid of verwijdering van boord zonder verlof, dewijl hij niemands verlof behoeft, zoude het gewone begrip van desertie slechts door eene gewrongen uitlegging op hem kunnen worden toegepast. Raadzamer is het daarom, als afzonderlijk misdrijf van den schipper aan te nemen: het zich onttrekken aan het voeren van het schip of vaartuig door opzettelijke verwijdering. (Vgl. artt. 341, 356 W. v. K.) Daar deze daad strafbaar is van den aanvang tot het einde van des schippers verbindtenis, omvat de bepaling ook die opzettelijke verwijdering, welke voor de schepelingen, als desertie na den afloop der reis, afzonderlijk is strafbaar gesteld. Trouwens het begrip reis is niet te bezigen als termijn voor de verplichtingen van den schipper, daar hij niet altijd bij de reis maar ook wel tot wederopzeggens wordt aangenomen, zooals b. v. bij eene geregelde stoomvaart tusschen twee havens. De gezagvoerders van zeevisschersvaartuigen worden in den regel tot wederopzeggens of voor een jaar aangenomen.

Advies van den Raad van State.

Artt. 444—448. Het zou de voorkeur verdienen het onderwerp in deze artikelen behandeld, te regelen in de wet, houdende bepalingen omtrent de huishouding en tucht op de koopvaardij-schepen.

De Raad meent daarop te meer te moeten aandringen, nu de Minister van Justitie het ontwerp der Staatscommissie met strafbepalingen heeft aangevuld, de tucht op de visschersvaartuigen betreffende. De Raad ziet geenszins voorbij de gronden, voor die aanvulling in de memorie van toelichting door den Minister van Justitie aangevoerd, evenmin als hetgeen over dit onderwerp voorkomt in het onlangs verschenen verslag¹ van het collegie voor de zeevisscherijen. Het valt echter niet te ontkennen, dat ook met opzigt tot de tucht de toestand van koopvaardij-schepen en die van visschersvaartuigen onderling verschillen. De belangen van meer algemeenen aard, met name die van de inladers, passagiers enz., welke bij de koopvaardijvaart zich zoozeer doen gevoelen, en voor welke verzekering mede de wet van 1856 werd noodig gekeurd, schijnen niet, immers niet in die mate, te bestaan, waar het alleen geldt de rigtige naleving der regtsbetrekkingen, die, met opzigt tot de vaart ter zeevisscherij, van de zijde der opvarenden kunnen bestaan.

De Raad meent intusschen, dat de vraag of ook de visschersvaartuigen onder zoodanige tucht, als bedoeld in artt. 444—448 [390 — 394] des ontwerps, behooren gebragt te worden, nog niet rijp genoeg is om aldus *in transitu* in een wetboek van strafregt te worden uitgemaakt. Veeleer behoort dat vraagstuk alsnog nader te worden onderzocht en overwogen, om des noodig later bij speciale wet te worden beslist.

¹ Verslag over het jaar 1877, bl. 33 volg.

Rapport aan den Koning.

Artt. 444—448. De plaats voor deze artikelen, niet handelende over disciplinaire overtredingen maar over misdrijven, de desertie van koopvaardij-schepen en zeevisschersvaartuigen betreffende, is ongetwijfeld het wetboek van strafregt. Voor 't overige hebben 's Raads bedenkingen tegen het strafbaar stellen van desertie van zeevisschersvaartuigen den ondergeteekende niet overtuigd, dat het wenschelijk is de vraag, of dit geschieden moet, nog langer in beraad te houden. Dat eene beslissing bij het wetboek van strafregt zoude zijn eene beslissing *in transitu*, is ten aanzien van dit feit evenmin aannemelijk als ten aanzien van menig ander, dat bij het ontwerp voor het eerst strafbaar wordt gesteld.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Artt. 444—456. De Commissie, in overeenstemming met het gevoelen der meerderheid van hen die zich over dit onderwerp in de afdeelingen hebben uitgelaten, is van oordeel, dat het ontwerp te ver gaat, wat betreft de strafbepalingen tegen inbreuk op contractuele verplichtingen aangaande de zeevisscherij. Poenale sanctie van overeenkomsten acht de Commissie niet regtskundig juist en niet gerechtvaardigd, indien door de contractbreuk niet tevens de openbare regtsorde wordt gestoord. Zij is het geheel eens met den Raad van State, waar deze zegt dat de belangen van meer algemeenen aard, met name die van inladers, passagiers enz., welke bij de koopvaardijvloot zich zoozeer doen gevoelen, niet, of niet in gelijke mate bestaan, waar het geldt de rigtige naleving der regtsbetrekkingen ten aanzien van de vaart ter zeevisscherij. Alleen wanneer

de contractbreuk plaats grijpt *gedurende* de reis, verkrijgt het feit een geheel ander en veel ernstiger karakter, omdat in dat geval andere belangen dan die der reederij, met name die der medeopvarenden, worden geschonden; het feit wordt, door de omstandigheden waaronder het wordt gepleegd, eene krenking van de in een geordenden staat noodzakelijke wederzijdsche trouw en van de maatschappelijke regten van derden. Krijgt evenwel de handeling haar beslag vóór het begin of na het einde der reis, dan ware de strafbepaling de bescherming van het *particulier* belang der reeders. Er is geen *overwegende* reden, aan *algemeene maatschappelijke* belangen ontleend, om de poenale sanctie juist ten aanzien van dezen tak van nijverheid bij uitzondering te wettigen. Het belang dat hier beschermd zou worden, is daarenboven niet zoo veel belangrijker dan andere belangen, bijv. die welke bij den oogst of de suikerindustrie zijn betrokken, waaraan eene soortgelijke bescherming *niet* wordt verleend, en waarbij toch contractbreuk evenzeer kan schaden en eene vervolging voor den burgerlijken regter in den regel even nutteloos zal zijn. De bezwaren, die de reeders van zeevisschersvaartuigen in den laatsten tijd hebben ondervonden, zijn daarenboven waarschijnlijk van tijdelijken aard, het gevolg van overdreven concurrentie en te hoog opgevoerde exploitatie, bezwaren die de reeders zelf door onderlinge overeenkomsten zullen kunnen overwinnen. In zoover echter die bezwaren het gevolg zijn van den algemeenen strijd tusschen arbeid en kapitaal, is het ook uit een oogpunt van oeconomisch belang niet wenschelijk, dat de strafregter ter gunste van het kapitaal tusschenbeide trede.

Onderscheidene uitdrukkingen van het rapport der Commissie te dezer plaatse geven aanleiding tot het vermoeden, alsof de Commissie met voorbijgaan van het betoog geleverd in de Memorie van Toelichting van het aanhangig wetsontwerp houdende strafbepalingen tot beteugeling van desertie van zeevisschers [zie hierachter bl. 111], de contractbreuk in de zeevisscherij *nimmer* strafbaar zou willen stellen. Toch ware dit vermoeden onjuist. De slotsom der Commissie is: contractbreuk *gedurende* de reis wel, maar *vóór* en *na* de reis niet strafbaar te achten. Met betrekking tot desertie van zeevisschers *na* den afloop der reis kan, op het voetspoor van het aangehaald wetsontwerp (zie aldaar [hierachter opgenomen] Mem. van Toel. ad art. 2), in dit gevoelen worden berust, doch desertie nadat men zich voor een zeevisschersvaartuig verbonden heeft maar vóórdat de reis is aangevangen, kan onmogelijk straffeloos blijven (vergel. [ook hierachter opgenomen] meergemelde Mem. van Toel. ad art. 1). De Commissie beweert, dat alléén *gedurende* de reis ook andere belangen dan die der reederij, met name die der medeopvarenden, door de desertie worden geschonden. Maar de visscher die door zijn desertie de bemanning ontoereikend maakt en het vaartuig belet zee te kiezen, benadeelt evenzeer zijne medevisschers, als hij die *gedurende* de reis deserteert. Bovendien bedenke men, dat visschersmatrozen gewoonlijk niet voor de reis maar voor een zekeren tijd worden in dienst genomen, en dat *gedurende* de reis desertie juist het minst voorkomt.

De vergelijking met den landbouw schijnt niet juist. Dat in den oogsttijd regelmatig contractbreuk plaats vindt, komt tot dusver hier te lande niet voor.

Ten sterkste moet de Minister opkomen tegen de bewering alsof

hier de strafrechter ten gunste van het kapitaal zou tusschen beide treden, *anders* dan in denzelfden zin waarin hij het o. a. doet bij be- teugeling van diefstal en bedrog. Werkstaking is en blijft een iegelijk vrijgelaten; de arbeider moet zelf weten of hij daardoor al of niet zijn belang bevordert. Hier echter geldt het verbreking van eene nog loopende verbintenis, gewoonlijk gepaard met toeïgening van ont- vangen handgeld en, wat alles afdoet, eene verbreking waarvan in de eerste plaats de *medearbeiders* de slachtoffers worden. Want als een deel der bemanning zich onttrekt, kunnen de overigen niet in zee gaan.

Het hoofdargument is en blijft de analogie met de desertie van koopvaardijmatrozen. Dat argument kan alleen worden bestreden door miskenning van het groot belang der visscherij, die, niet minder dan de handel, een allerbelangrijkste tak van volkswelvaart is en meer en meer worden moge en die in de tegenwoordige tijds- omstandigheden aan de hier bedoelde bescherming behoefte heeft.

Ook na het overleg met den Minister meent de Commissie bij het hierboven vermelde gevoelen te moeten volharden, zooals uit de bij de artikelen te vermelden amendementen blijken kan.

Art. 444. *Door zich opzettelijk te verwijderen zich onttrekt.* Beter *opzettelijk, door zich te verwijderen, zich onttrekt.* Volgens de redactie van het ontwerp zou twijfel kunnen ontstaan of ook het culpose verzuim strafbaar zou wezen.

2°. *Vóór het einde zijner verbindtenis.* Lees: *gedurende de reis.* Zie hier- boven ad artt. 444—456.

Door de vereenvoudigde redactie is het *eerste* bezwaar weggenomen. Van »*verwijdering*» of »*afwezigheid*» behoeft in de artt. 444—446 niet gesproken te worden. In art. 446 ligt zij in het »niet verder medemaken van de reis» opgesloten; in de artt. 444 en 445 moet het geen verschil maken of de schipper of schepeling reeds al of niet aan boord is geweest.

De Commissie stelt als amendement voor, de woorden: *vóór het einde zijner verbindtenis* te vervangen door de woorden: »*gedurende de reis*».

Opmerking van Prof. M. de Vries.

2°. *die vóór het einde.* Met invoeging eener komma te lezen: *die, vóór het einde.* Zoo staat te recht in 1°: *die, na den aanvang enz.*

G. O. ART. 389. Wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren, de schipper van een Nederlandsch schip die, na den aanvang der monsterring en vóór het einde zijner verbintenis, zich opzettelijk en wederrechtelijk aan het voeren van het schip onttrekt;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste eene maand, de schipper van een Nederlandsch zeevisschersvaartuig die, vóór het einde zijner verbintenis, zich opzettelijk en wederrechtelijk aan het voeren van het vaartuig onttrekt.

Amendement van de Commissie van Rapporteurs.

Nº. 2. De woorden *vóór het einde zijner verbindtenis* worden vervangen door de woorden: »*gedurende de reis*».

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De Regeering is geenszins teruggekomen van of geschokt in hare overtuiging, dat strafregtelijke bepalingen tegen desertie voor zeevisschersmatrozen gebiedend en dringend noodzakelijk zijn; intusschen juist omdat daarbij periculum in mora bestaat, zou eene regeling in dit Wetboek *alleén* de reeders niet baten. Want hoe spoedig het nieuwe Wetboek gereed moge zijn, met de invoering daarvan zal toch méér tijd verloopen, dan die gedurende welken men onze zeevisscherij op deze voorziening zou mogen laten wachten. Van daar dan ook dat deze Regering in Januarij ll. een speciaal wetsontwerp heeft ingediend, dat, wat haar betreft, reeds sinds 't begin van September in staat van wijzen is. Heden heb ik vernomen van de Commissie van Rapporteurs (van wier leden drie ook rapporteurs over dit Wetboek zijn), dat heden of morgen het Eindverslag over dit wetsontwerp zal worden uitgebragt.

Onder die omstandigheden komt het mij wenschelijk voor, beide bepalingen *hier* te laten vervallen, en den strijd over dit gewigtig vraagstuk, naar ik hoop zoo spoedig mogelijk, bij de behandeling van genoemd speciaal wetsontwerp te strijden. Vele leden die tegen perpetuering dezer bepalingen in een wetboek bezwaar hebben, zullen zich welligt met hare opneming in eene speciale wet kunnen vereenigen.

Overigens handel ik hierdoor niet in strijd met het beginsel straks bij de discussie over art. 354 [355, hiervoor bl. 54] herinnerd. Misdrijven, die reeds in speciale wetten geregeld *zijn*, worden in het Wetboek opgenomen. Maar dit belet niet dat het Wetboek steeds door speciale wetten zal worden aangevuld.

[Het amendement werd alzoo door de Regeering overgenomen.]

Wet van 28 Junij 1881 (Stb. n°. 98),

houdende strafbepalingen tot beteugeling van desertie van zeevisschers.

In deze wet komt de volgende, met art. 390 van het Wetboek van Strafrecht verband houdende bepaling voor:

Art. 3.

De gezagvoerder van een Nederlandsch zeevisschersvaartuig, die, vóór het einde zijner verbindtenis, zich opzettelijk en wederregtelijk aan het voeren van het vaartuig onttrekt, wordt gestraft met gevangenisstraf van een tot dertig dagen.

De *Memorie van Toelichting* van het op 16 Januarij 1880 aan de Tweede Kamer ingediende ontwerp van voorschreven wet bevatte het volgende:

»§ 1. Bij verschillende regterlijke uitspraken (waaronder het arrest van den Hoogen Raad der Nederlanden van 12 Februarij 1877, *Weekblad van het Regt*, n°. 4081) is beslist, dat de wet van 7 Mei 1856 (*Staatsblad* n°. 32), houdende bepalingen omtrent de huishouding en tucht op de koopvaardijsschepen, niet van toepassing is op de visschersschepen.

»Uit de beraadslagingen over het ontwerp dier wet gevoerd, blijkt dat die toepasselijkheid ook niet in de bedoeling van den wetgever heeft gelegen.

»In de laatste jaren is evenwel bij herhaling door belangstellenden in de visscherij er op aangedrongen, dat ook de huishouding en tucht op visschersschepen door eene wettelijke voorziening mogt worden geregeld.

»Het collegie voor de zeevisscherijen heeft in zijne drie laatste jaarverslagen (verslag 1876 blz. 14 en 15, 1877 blz. 33 en vlgg., 1878

blz. 14 en vlgg.) dezen wensch met nadruk ondersteund, en ook van de zijde der Staten-Generaal is bij herhaling op eene voorziening te dezen opzigte aangedrongen.

» Ook de Regering is van de wenschelijkheid van zoodanige voorziening overtuigd. De belangrijke uitbreiding van onze zeevisscherijen gedurende de laatste jaren heeft groote vraag doen ontstaan naar bemanning voor de visschersvaartuigen, en daar het aantal geschikte visschers niet in evenredigheid met die vraag toenam, zijn zoowel gagie als handgeld tot eene vroeger ongekende hoogte gestegen. De reeders bieden tegen elkaar op om de bemanning voltallig te hebben op het tijdstip dat de schepen moeten uitgaan, en bij de bestaande straffeloosheid is het meermalen voorgekomen, dat schepelingen, die zich reeds eenmaal voor een schip hadden verbonden, hunne dienst verlaten, om zich weder bij een ander te verhuren, die nog hoogere voordeelen belooft, of in het vertrouwen, dat zij bij de bestaande behoefte wel weder elders plaatsing zullen vinden. Dat een zoodanige toestand op den bloei der visscherij, waarbij ten slotte ook weder het belang der visschers betrokken is, nadeelig moet werken, behoeft geen betoog.

» Bij het ingediende ontwerp van wet tot vaststelling van een Wetboek van Strafrecht is dan ook op de belangen der Nederlandsche zeevisscherijen gelet en zijn bij de artt. 444—456 [390—401] strafbepalingen tegen desertie en insubordinatie van gezagvoerders en schepelingen, op Nederlandsche zeevisschersvaartuigen dienende, opgenomen.

» Het belang der zaak brengt mede, dat in afwachting van het tot standkomen van het strafwetboek het onderwerp niet ongeregeld blijve, maar door eene tijdelijke voorziening tegen benadeeling van dezen belangrijke tak van volksnijverheid worde gewaakt. Men houde dus in het oog, dat het hier betreft eene geheel voorloopige voorziening, daar eene volledige regeling, die aan alle eischen beantwoordt, eerst in verband met een nieuw strafwetboek zal mogelijk zijn. Zoodra daarin de eigenlijke scheepvaartmisdrijven op rationele wijze zullen zijn opgenomen, zal de tijd zijn aangebroken om daaraan eene geheel nieuwe regeling te doen aansluiten van hetgeen tot de tucht in engeren zin behoort.

» § 2. In het voorgedragen ontwerp heeft men zich bepaald tot datgene, wat blijkens de ervaring op dit oogenblik dringend noodzakelijk is — strafbedreiging tegen desertie en begunstiging daarvan.

» Is dergelijke strafbedreiging geregtvaardigd?

» De aan het oude natuurrecht ontleende leer, dat nietnakoming van contractuele verplichtingen in geen geval tot andere dan civiele regtsmiddelen mag leiden, werd en wordt, blijkens de geschiedenis, door het regtsbewustzijn van nagenoeg alle Europeesche natien sinds onheugelijke tijden verworpen. Voor zoover — en dat is in den regel met schennis van contractuele verplichtingen het geval — civiele regtsmiddelen voldoende zijn, onthield en onthoudt men zich te recht van strafbedreiging. Voor zoover dit het geval niet was of is, achtte en acht men strafbedreiging als *ultimum remedium* geregtvaardigd.

» Wanneer nu mag en behoort tegen contractbreuk door strafbedreiging gewaakt te worden?

» Naar het oordeel der Regering dan alleen, maar ook zonder aarzeling, wanneer twee voorwaarden vervuld zijn:

a. de contractbreuk moet nadeel toebrengen niet alleen aan den mede-

contractant, maar ook aan de regten en belangen der maatschappij;
b. blijkens de ervaring moeten civiele regtsmiddelen onvoldoende zijn.

»Dat nu ten aanzien van de desertie van zeevisschers en de begunstiging daarvan beide voorwaarden vervuld zijn, laat zich gemakkelijk aantonen. Waar het geldt desertie van koopvaardij schepen, wordt het algemeen, ook door onze wet van 1856, erkend. Welnu, terwijl, wat de tweede voorwaarde betreft, tusschen koopvaardijmatrozen en visscherijmatrozen geen verschil bestaat, is de eerste voorwaarde bij de zeevisscherij zoo mogelijk nog meer klaarblijkelijk vervuld dan bij de koopvaardij.

»Gelijk reeds in de toelichting bij de artt. 444—449 van het ontwerp-strafwetboek [390—394, hiervoor bl. 106] werd opgemerkt, doen de nadeelen, die uit de desertie van schepelingen voortvloeijen, zich bij de visschersvaartuigen zelfs nog veel sterker gevoelen dan bij de koopvaardijvloot, omdat de zeevisscherij zonder een volledig personeel niet kan worden uitgeoefend, en het veelal genoeg is, dat een enkel lid der bemanning zich terugtrekt om groote schade te berokkenen.

»Het betreft hier alzoo eene poging om een nationalen tak van volkswelvaart voor groot nadeel te bewaren, en het maatschappelijk belang eischt, dat waar langs den weg van het civiele regt het onregt, dat die welvaart bedreigt, niet kan worden gekeerd, de strafregter optrede om het langs anderen weg te beproeven.”

»Art. 3. Dit artikel is nagenoeg geheel gelijkkluidend met art. 444 [390], 2°. van het ontwerp van een strafwetboek.

»Gezagvoerder van het visschersvaartuig is gewoonlijk een stuurman. Daarom is het woord »schipper”, dat in het ontwerp-strafwetboek gebruikt kon worden op grond van art. 92 [85] van dat ontwerp, niet overgenomen.”

In het *Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer*, gedagteekend 2 Julij 1880, waren daaromtrent de volgende opmerkingen opgenomen:

»I. De gevoelens over het wetsontwerp waren verdeeld. Eenige leden meenden dat er geen voldoende reden was om thans over te gaan tot de afzonderlijke regeling van een onderwerp dat in het weldra te behandelende Strafwetboek zijne plaats zal vinden. Er is hier geen *periculum in mora* van zoo dreigenden aard dat het volstrekt noodig zijn zoude *nu* gebrekkig te regelen wat *weldra* vollediger, en in beter verband met de geheele strafwetgeving, geregeld worden zal. Al wordt erkend dat het nieuwe Strafwetboek niet voor *dadelijke* invoering vatbaar zal zijn, men mag toch verwachten dat daarmede niet zeer lang gedraald worden zal. En terwijl het bekend is dat de Scheveningsche reeders — wier belangen dit ontwerp, naar men meent, hoofdzakelijk op het oog heeft — getracht hebben door eene onderlinge overeenkomst in de grootste bezwaren van den slechten toestand te voorzien, is dit een reden te meer om af te wachten welke uitkomsten langs *dezen* niet-strafregtelijken weg kunnen worden verkregen. Dit klemte te meer omdat de hier bedoelde leden ook in de bezwaren deelden die van andere zijde tegen het wetsontwerp werden aangevoerd.

»De meerderheid van hen die zich bij het onderzoek in de afdeelingen uitlieten was van oordeel dat contractsbreuk als zoodanig, tenzij zeer overwegende belangen van derden dit bij uitzondering mogten gebieden, niet behoort gestraft te worden. Al wat de Regering daarvoor aanvoert

geldt evenzeer, soms in hoogere mate, bij fabrieken, bijv. gazfabrieken, bij het inhalen van den oogst, bij veenarbeid. Door wegloopen op een gegeven oogenblik wordt de schade voor den eigenaar zeer groot, en daarbij wordt, evenzeer als bij visscherijen, indirect de handel, de welvaart, het algemeen belang geschaad. Ook de zalmvisscherij ondervindt dezelfde bezwaren als de zeevisscherij. In het algemeen is het gevaarlijk de verhoudingen tusschen werkgever en nemer van Staatswege te regelen. Beiden beoogen uitsluitend *hun* — niet het *publiek* belang. Treedt nu de Staat tusschen beide, dan loopt hij gevaar den zwakkeren op te offeren aan den sterke; vooral in dit ontwerp, dat eenzijdig voor het kapitaal, voor den reeder partij kiest, zonder zorg te dragen dat de visschers door de reeders, die zich gemakkelijk onderling verstaan kunnen, worden onderdrukt. De klagten over den toestand hebben haar ontstaan te danken aan de plotselinge uitbreiding van het zeevisschersbedrijf, waardoor vele reeders zich genoodzaakt gezien hebben, of hun belang er in gezocht hebben, slecht volk in dienst te nemen. Nu roept men den Staatsarm te hulp, in plaats van zich onderling te verstaan en beter op het gehalte van degenen die men in dienst neemt toe te zien. Tusschen matrozen op een koopvaardijship en zeevisschers moet een onderscheid gemaakt worden. De eersten staan wel in particuliere dienst, maar de aard van hun bedrijf brengt mede, dat tusschen schipper en scheepsvolk eene soort van militaire verhouding bestaat. Het zeevarend deel des volks vormt als het ware eene afzonderlijke maatschappij. Visschers, inzonderheid de kustvisschers, zijn niet met matrozen gelijk te stellen. Slechts indien door dienstweigering of desertie gevaar ontstaat — alzoo gedurende de reis — kan van straf sprake zijn. Volgens sommigen zou zelfs dan nog alleen maar het met geweld aan boord terugvoeren, niet het straffen geoorloofd zijn. Ook zou het in dienst treden bij een ander zonder teruggave van handgeld strafbaar gesteld kunnen worden.

»In de Commissie van Rapporteurs werd in verband hiermede nog opgemerkt, dat uit de eischen door de vereeniging de *Eendragt* in haar adres aan de Kamer gesteld, blijkt hoever men gaat, indien eenmaal de Staat zich aangordt tot bescherming, door strafbedreiging, van particuliere belangen. Volgens dat adres behoort het al of niet straffen van visschers niet af te hangen van de inbreuk op het regt, maar eenvoudig van het meerder of minder voordeel, dat de reeders uit de strafbedreiging zouden bekomen. Beroepsbezigheden, particuliere belangen worden beroepspligten genoemd. Voorts meent de Commissie nog te mogen verwijzen naar het aangeteekende bij de artt. 444—456 van het verslag [hiervoor bl. 108] over het ontwerp Strafwetboek.

»De voorstanders van het ontwerp beriepen zich hoofdzakelijk op de gronden der Memorie van Toelichting en van de verslagen van het Collegie voor de zeevisscherijen in de Memorie vermeld. Die leden erkenden met de Regering zoowel de *urgentie* als de *regtmaticheid* van den voorgestelden maatregel. De zeevisscherij had naar hun oordeel even als de koopvaardij dringend behoefte aan wettelijke bepalingen waardoor de uitoefening van haar bedrijf niet langer afhankelijk was van één man, die juist van het laatste oogenblik misbruik maakt ten voordeele van zich zelven. Op de vrijheid van huur en verhuur, om meer of minder loon, meer of min gunstige voorwaarden te bedingen, oefent dit wetsontwerp niet den minsten invloed uit. Het staat den visschersknecht vrij

zich los te houden tot den laatsten dag; alleen dan wanneer hij zich verbonden heeft, bedreigt de wet straf tegen willekeurige en eenzijdige contractbreuk. Men zag niet in waarom de wetgever geen vrijheid zou hebben het kwaad te bestrijden daar waar het belang der maatschappij dit dringend vordert. Het zou kunnen zijn een eerste stap op den goeden weg.

»II. Met groote bevreemding hadden sommigen de vele en gedeeltelijk zeer ingrijpende afwijkingen gezien tusschen de bepalingen van dit ontwerp en die der artt. 444—449 [390—394] van het ontwerp-Wetboek van Strafrecht. Welke reden is er, om niet, als de Regering na rijpe overweging de zaak in het strafwetboek heeft geregeld, *die* regeling tijdelijk in te voeren?

»Het vooruitloopen op nieuwe algemeene beginselen, bijv. door het vervallen der minima, heeft toch reeds met medewerking van den Minister van Justitie bij het ontwerp op de openbare middelen van vervoer plaats gehad, ofschoon daarvan weder bij het ontwerp op de fabrieksmerken, waarin toepasselijkverklaring van art. 463 C. P. enz. voorkomt, is afgeweken.

»Ten deele laten deze afwijkingen, bijv. het naar het oordeel van sommigen te lage maximum van art. 3, zich verklaren door de opdracht aan den kantonregter in art. 5, wiens regtsmagt de Regering niet heeft willen uitbreiden verder dan is geschied in de wet van 29 Junij 1854 (*Staatsblad* n°. 103), doch men vroeg: wat belette de Regering in dit ontwerp verder te gaan? Waarom niet in elk geval de, naar het voorkomt, veel juistere terminologie van het ontwerp-Strafwetboek behouden? In art. 2 bijv. wordt gesproken van »opzettelijke en wederregtelijke *verwijdering*». In art. 446 [392] ontwerp-Strafwetboek daarentegen veel juist van »opzettelijke *afwezigheid*». Want de *verwijdering* geschiedt meermalen zonder het opzet om te deserteeren, dat *eerst later* ontstaat en dan *niet* zou vallen onder *dit* artikel, *wel* onder het aangehaalde artikel van het ontwerp-Strafwetboek. Waarom wordt verder een verschil van strafbaarheid aangenomen naar mate al of niet handgeld ontvangen is — een verschil dat de nieuwe Strafwet teregt *niet* aangenomen heeft?

»Ook betreurde men dat de alternative geldboete van art. 445 [391] ontwerp-Strafwetboek in art. 1 niet is behouden. Juist *geldboete* zou, naar het gevoelen van vele leden, bij de in dit ontwerp bedoelde vergrijpen de meest doeltreffende straf zijn.

»III. Door sommige leden werd de vraag gedaan, waarom niet tegelijk voorzien wordt tegen insubordinatie, opruijing tot muiterij, dienstweigering, zamenspanning aan boord van schippersvaartuigen gepleegd? Zie de artt. 448, 450, 451, 452, 453 en 454 [394—399] ontwerp-Strafwetboek, eveneens art. 460 [405] met het oog op de ondervinding ten aanzien van smokkelarij in Engeland gepleegd. Het belang van aanvulling der bestaande leemten in dit opzigt is minstens even groot als dat ten aanzien der desertie. — Andere leden verwezen naar hetgeen de Minister hieromtrent zegt in de Memorie van Toelichting.

»Volgens sommigen zou het wenschelijk zijn in dit ontwerp ook de bepaling op te nemen, dat de onwillige schepeling des noods door den sterken arm op last van den waterschout, kan worden aan boord gebracht. Vele gevallen van desertie zouden voorkomen worden indien bijv. de in staat van dronkenschap verkeerende aangeworven schepeling door

de politie kon worden aangehouden en naar boord gevoerd, waar hij na ontnuchtering zijne verbindtenis gewillig zou vervullen."

Hierop werd door de Regeering, in de door haar op 20 September 1880 ingezonden *Memorie*, geantwoord:

»Het was den ondergeteekenden aangenaam te vernemen, dat de voorstanders van het doel en de strekking van het wetsontwerp tot beteugeling van desertie van zeevisschers bij het onderzoek in de afdeelingen niet in gebreke gebleven zijn de vele bedenkingen, welke daartegen gerezen zijn, te beantwoorden. Met die leden zijn de ondergeteekenden het ook, in de eerste plaats wat betreft de urgentie, volkomen eens. Het klinkt zelfs eenigzins zonderling thans te hooren beweren, dat er geen *periculum in mora* zou zijn, nadat jaren lang van bevoegde zijden op dadelijke regeling van het onderwerp is aangedrongen. Onder anderen is door het collegie voor de zeevisscherijen meermalen in overeenstemming met het gevoelen van alle deskundigen betoogd, dat het gemis van de hier bedoelde bepalingen de kanker is, welke aan de welvaart van onze zeevisscherijen knaagt, en dat het volstrekt onverantwoordelijk zou wezen eene groote industrie aan verval bloot te stellen, door haar nog langer te onthouden wat voor haar werkelijk levensvoorwaarde is. Waar de noodzakelijkheid van onmiddellijke voorziening zoo duidelijk sprak, zou wachten op de *invoering* van het nieuwe Strafwetboek, waarmee, ook onder de gunstigste omstandigheden, nog betrekkelijk geruime tijd zal moeten verlopen, blijk hebben gegeven van weinig inzicht in de behoeften van het oogenblik. Meermalen werd dan ook in de Tweede Kamer de waarschuwing vernomen om noodzakelijke partiele verbeteringen in het bestaande strafregt niet te doen wachten op de invoering van een nieuw wetboek. Alleen, zoo heette het toen, zou, waar het groote, algemeene beginselen van strafregt betrof, voor 's hands van partiele wijzigingen moeten worden afgezien.

»Het is dan ook duidelijk, dat men zich van de zaak een geheel verkeerd denkbeeld maakt, als men meent dat het hoofdzakelijk de Scheveningsche reeders zijn, wier belangen dit wetsontwerp op het oog heeft. Niets toch is minder waar dan dit. Overal waar men de haring- of kabeljaauwvisserij uitoefent, te Vlaardingen, Maassluis, Middelharnis, Pernis, Zwartewaal, Vlissingen, Amsterdam, Helder, Katwijk, Noordwijk, Zandvoort, Egmond en Scheveningen, wordt de behoefte aan regeling dringend gevoeld; te Scheveningen noch meer noch minder dan elders. En wat nu betreft de vraag, of de bijzondere overeenkomst te Scheveningen tusschen de reeders gesloten, een afdoend middel zijn kan om het euvel, waarover men klaagt, uit den weg te ruimen, kan worden medegedeeld, dat de ondervinding het tegendeel leert.

»In de *Memorie* van Toelichting werden de gevallen aangewezen waarin contractbreuk, naar het oordeel der ondergeteekenden, behoort te worden gestraft. De analogie met desertie van koopvaardijmatrozen, het zelfs meer gevaarlijke en schadelijke karakter van de hierbedoelde desertie werd aangetoond. En nu wekt het verwondering, dat, terwijl men het straffen van contractbreuk bij koopvaardijmatrozen juridiek juist acht, men de *eadem ratio* voor de visscherijmatrozen geheel en al ontkent.

»Het onderscheid dat in het Voorloopig Verslag gemaakt wordt tusschen koopvaardijmatrozen en visschers, om tot de conclusie te komen dat tusschen schipper en scheepsvolk op een koopvaardijship wel, op

een visschersvaartuig niet eene »militaire verhouding» behoort te bestaan, mist iederen feitelijken grondslag.

»Tot het zeevarend deel des volks, dat als het ware eene afzonderlijke maatschappij vormt, behoort ook wel degelijk de bemanning der visschersvloot. Wanneer men toch de kleine vaartuigen van Zandvoort en Egmond uitzondert, vindt men 1°. dat alle andere, met andere woorden minstens 95 percent van de geheele vloot, bestemd zijn om of gedurende het geheele jaar of althans gedurende de grootste helft van het jaar zeereizen te maken, welke 6, 8 of 10 weken aanhouden, dat wil zeggen langer duren dan de zeereizen van de meeste koopvaarders welke uitsluitend Europeesche havens bezoeken; 2°. dat op die reizen deze visschersschepen gebragt worden hoog in de Noordzee boven Schotland, aan de Engelsche kusten op de Doggersbank, soms bij IJsland, dat wil zeggen, in de gevaarlijkste streken van de noordelijke zeeën, en 3°. dat zij, daar visschende met netten en lijnen, welke zich mijlen ver in zee uitstrekken, op allerlei wijzen in hunne vrijheid van beweging belemmerd worden en dien ten gevolge aan gevaren blootstaan, welke gewone koopvaarders zelfs niet kennen. De visscher is evenzeer als de koopvaarder *matroos*, en nu wil de Regering niet anders dan den regtstoestand van de verschillende onderdeelen der zeevarende maatschappij aan elkander gelijk maken, met andere woorden het onderscheid wegnemen dat, zonder dat daarvoor naar hare stellige overtuiging eene enkele reden bestaat, door de wet van 1856 (*Staatsblad* n°. 32), veel meer door toeval dan als een gevolg van bepaald overleg tusschen het eene en het andere deel is gemaakt. Alleen heeft men gemeend voor de visschersmatrozen de straffen iets lager te kunnen stellen. Met het oog op onderscheidene eigenaardigheden der visschersmaatschappij, mag men zich vleijen dat reeds door eene betrekkelijk zachte strafbedreiging de gewenschte indruk zal worden te weeg gebragt.

»Geheel ten onregte spreekt men van »eenzijdig partij kiezen voor het kapitaal» tegenover den arbeid, tegen welke bewering de eerst ondergeteekende reeds is opgekomen bij de schriftelijke gedachtenwisseling met de Commissie uit de Kamer over de artt. 444—456 van het Ontwerp-wetboek van Strafrecht [zie hiervoor bl. 109].

»De wetgever moet voorliefde hebben voor regt, niet voor dit of dat maatschappelijk belang. Hij tracht onregt te weren, omdat het onregt is: niet omdat *hetzij* een kapitalist *hetzij* een arbeider daarvan het slagtoffer zou worden. Kon hij zijn doel volkomen bereiken en elk onregt afsnijden, dan zou hij in eene reeks van wetten tegelijk alle regten van het kapitaal en alle regten van den arbeid beschermd hebben, al mogt dan ook elke wet in het bijzonder meer of minder eenzijdig, slechts een van die regten dienen. De wetten, bestemd om diefstal tegen te gaan, zijn er niets minder om, omdat zij uitsluitend voor het kapitaal partij kiezen.

»Maar bovendien is het niet juist dat het bij *dit ontwerp* in het bijzonder te doen is om eenzijdige bescherming van het kapitaal.

»De visscher vaart op *deel*, dat wil zeggen, zijn loon bestaat in zeker gedeelte van de bruto-opbrengst der visscherij, een zeer belangrijk gedeelte, want er zijn weinig industrien in Nederland, welke den arbeid beter betalen dan de zeevisscherij. Intusschen, het loon hangt ook geheel af van de vangst, en de vangst onder anderen, ook van het al of niet visschen. Wanneer nu een lid van de bemanning goed vindt drie dagen later aan boord te gaan dan de gesloten overeenkomst vordert; wanneer

hij in een vreemde haven gekomen, doof is voor alle vermaningen om het verblijf in die haven niet doelloos te rekken; wanneer hij, in spijt van zijne verbindtenissen, reeds half November den arbeid staakt, onder voorgeven dat hij genoeg gewerkt heeft en daarom weigert aan eene laatste reis deel te nemen, dan onthoudt hij door zijne willekeurige handelwijze niet enkel aan den reeder de rente van zijn kapitaal en de winst van zijne nijverheid, maar tevens aan zijne medescheplingen hun dagelijksch brood. Nog niet lang geleden heeft men in de dagbladen kunnen lezen, hoe men te Egmond en te Zandvoort tegen den nazomer groote armoede te gemoet zag, omdat een deel van de daar wonende visschers met verbreking van vroeger aangegane contracten, elders aan de haringvisscherij was gaan deelnemen, en wel met dit gevolg, dat de schepen op die plaatsen tehuis behoorende, op strand zouden moeten worden gezet en daar ongebruikt blijven liggen. De niet gedeserteerde visschers zouden nu tijdelijk hun middel van bestaan verliezen en aan armoede ten prooi zijn. En wanneer nu de wet tusschen beide komt om dergelijke willekeur te stuiten, zou men dan kunnen zeggen, dat zulk eene wet eenzijdig voor het kapitaal partij kiest. . . . ? »In het algemeen», zegt men, »is het gevaarlijk de verhouding tusschen werkgever en nemer van Staatswege te regelen. Beiden beoogen uitsluitend *hun*, niet het *publiek* belang.» Ongetwijfeld, maar is het dan geen *publiek* belang, en een *publiek* belang bij uitnemendheid, daarvoor te zorgen dat beiden in de gelegenheid gesteld worden *hun* belang te behartigen, en wanneer die gelegenheid ontbreekt, is het dan niet de eerste en hoogste roeping van den Staat haar door goede wetten in het leven te roepen? Dat het in den regel niet wenschelijk is in het vrije debat tusschen werkgever en nemer tusschen beide te komen, is waar, maar op die regel bestaan uitzonderingen, getuige de wet op den kinderarbeid, en aan de andere zijde die, welke de tucht op de koopvaardijsschepen regelt.

De redactie der artikelen is thans geheel in overeenstemming gebragt, ook wat de zwaarte der straffen betreft, met de betreffende artikelen van het gewijzigd ontwerp van een Wetboek van Strafrecht."

De *algemeene Beraadslagingen* over het wetsontwerp werden in de Tweede Kamer gevoerd op 4 en 5 Mei 1881, waarbij met betrekking tot art. 3 gezegd werd door

den heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De verhouding tusschen deze wet en het Wetboek van Strafrecht is zoo duidelijk mogelijk. In het Wetboek is alleen datgene opgenomen wat de Regering, gehoord de Commissie van Rapporteurs, en bekend met hare zienswijze, *op den duur* noodig oordeelt; in dat Wetboek wordt dus gewaakt tegen desertie *gedurende* de reis. In *dit* wetsontwerp is bovendien opgenomen datgene wat in de tegenwoordige tijdsomstandigheden noodig wordt geacht.

Vraagt men nu of bij de invoering van het Wetboek van Strafrecht niet eene geheele omwerking van deze wet zal worden vereischt, dan antwoord ik ontkennend. Een enkel artikel in de invoeringswet zal voldoende zijn om aan te geven wat van deze wet al dan niet vervalt. Mogt men in de redactie kleine verschillen ontdekken, dan zal ik daarvan gaarne de reden aangeven; maar die afwijkingen betreffen nooit de zaak. Als bijv. in het Wetboek wordt gesproken van den *schipper* en in deze wet van den *gezagvoerder*, dan geschiedt dit omdat in het Wetboek in 't algemeen is bepaald dat onder „schipper” steeds de gezagvoerder is begrepen, al wordt hij dan (gelijk bij visschersschepen) niet met den eersten naam genoemd.

Het Eindverslag van de Eerste Kamer d. d. 17 Junij 1881 bevatte:

»Dat in den regel verbreking eener burgerregtelijke overeenkomst slechts burgerregtelijke, geene strafregtelijke gevolgen moet hebben, wordt algemeen erkend. Dit wetsontwerp bevat op dien regel eene uitzondering. Is zij geregtvaardigd?

»Enkele leden antwoorden ontkennend, van oordeel, dat men zich hier niet met rede op een groot maatschappelijk belang of op bescherming van zwakken beroepen kan. Wordt heden op deze wijze de zeevisserij beschermd, morgen zal een dergelijke aandrang van de bestuurders van gasfabrieken en andere nijverheidsondernemingen komen. Waar is de grens?

De meeste leden keurden de uitzondering goed. Onder verwijzing naar de door de Regering en van de zijde der verdedigers aangevoerde gronden wezen zij vooral hierop, dat niet alleen de reeder, maar ook de niet-deserterende zeevisschers groot belang hebben bij het te keer gaan van desertie, zoodat dit ontwerp niet uitsluitend bedoelt bescherming van den werkgever, maar ook wel degelijk bescherming van den werkman. Herhaaldelijk is de noodzakelijkheid van den voorgestelden maatregel betoogd door het »collegie voor de zeevisserijen» in het belang van dezen tak van nationale welvaart. Ook in het buitenland zijn tegen desertie van zeevisschers maatregelen genomen en, hetgeen voor ons meer beteekent, in ons land hebben van oudsher exceptionele bepalingen gegolden tot instandhouding der visscherij als nationaal belang.»

[Vgl. over de wijziging van art. 390 bij de wet van 15 Januari 1886 (Stbl. n°. 6), het aangeteekende bij art. 394bis.]

Art. 391.

De schepeling die opzettelijk en wederrechtelijk eene reis, waarvoor hij zich op een Nederlandsch schip verbonden heeft, niet medemaakt, wordt, als schuldig aan desertie vóór den aanvang der reis, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden.

Gewijzigd bij de wet van 15 Januari 1886 (Stbl. n°. 6) als volgt:

Wordt gestraft als schuldig aan desertie vóór den aanvang der reis:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden, de schepeling die opzettelijk en wederrechtelijk eene reis, waarvoor hij zich op een Nederlandsch schip verbonden heeft, niet medemaakt;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee weken, de schepeling die opzettelijk en wederrechtelijk eene reis, waarvoor hij zich op een Nederlandsch zeevisschersvaartuig verbonden heeft, niet medemaakt.

O. R. O. ART. 445. Wordt gestraft, als schuldig aan desertie vóór den aanvang der reis:

Indien daarentegen geene wilsverandering plaats had en de man door toevallige omstandigheden verhinderd werd terug te keeren, waarom zou men hem dan willen straffen? Al ware hij door eigen schuld, maar zonder opzet van desertie, te laat teruggekomen, dan zouden, mijns inziens, disciplinaire maatregelen voldoende zijn.

De heer VAN DE WERK: Mijn bezwaar ligt niet daarin dat ik dit artikel onjuist zoude vinden. Ook vervalt niet mijn bezwaar omdat de Minister meent dat ik dit artikel onjuist zoude hebben opgevat.

Ik lees en begrijp het artikel juist zoo als Zijne Excellentie zelf.

Ik heb niet gezegd dat volgens dit artikel slechts hij zoude zijn deserteur die zich opzettelijk van boord zou verwijderen, met het doel van desertie. Ook hij die aan wal zijnde, daar het voornemen opvat om niet terug te keeren, zal zijn deserteur.

Mijn bezwaar was echter dat in dit geval, al is de man deserteur, wat ik niet ontken, het bewijs nimmer of nooit zal kunnen worden geleverd dat hij deserteur is. De regter zal kunnen aannemen dat het niet medemaken van de reis door eigen schuld geschiedde, dat de achtergeblevene opzettelijk is achtergebleven, dit aannemen kan en mag hij niet, tenzij het volkomen worde bewezen. De moeilijkheid van dit bewijs nu meende ik genoegzaam te hebben aangetoond.

De desertie bij achterblijven wordt dus wel met straffen bedreigd, maar het had even goed achterwege kunnen blijven. De bepalingen omtrent desertie konden zoo als zij nu zijn, als van bijna geene waarde, zonder groot bezwaar vervallen, tenzij nog de Regering kon besluiten straffen te doen bedreigen tegen den deserteur, van wiens opzettelijk wegblijven het bewijs niet is geleverd, maar wiens schuld genoegzaam bewezen is.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Het blijft mij onbillijk en onregtvaardig voorkomen iemand te straffen, die zonder opzet om te deserteren de reis niet medemaakt.

Men vergete niet dat de hoofdzak in deze materie is de aanhouding en het terugbrengen aan boord. Welnu, dat kan geschieden zonder dat men zich op dat oogmerk met onderzoek naar dolus of culpa heeft in te laten.

[Het amendement werd, gelijk het door de Commissie was gewijzigd, door de Regering overgenomen; zie hiervoor bl. 111.]

Wet van 28 Junij 1881 (Stb. n°. 98),

houdende strafbepalingen tot beteugeling van desertie van zeevisschers.

Van deze wet komt met art. 391 van het Wetboek van Strafrecht overeen:

Art. 1.

De schepeling, die opzettelijk en wederregtelijk eene reis, waarvoor hij zich op een Nederlandsch zeevisschersvaartuig heeft doen aanmonsteren, niet medemaakt, wordt, als schuldig aan desertie vóór den aanvang der reis, gestraft met gevangenisstraf van een tot veertien dagen.

De *Memorie van Toelichting* zeide daarvan:

»Gewoonlijk worden visschersmatrozen voor den tijd van een jaar in dienst genomen en wordt zoogenaamd *op deel* gevaren, dat is, zij ontvangen ter belooning hunner diensten een aandeel in de winst. Meermalen komt het onder die omstandigheden voor, dat de schepelingen in het najaar, wanneer zij genoeg meenen te hebben verdiend, weigeren voor eene laatste reis in zee te gaan, omdat zij daarvan weinig voordeel

verwa
waarb
te blij

Naa
woord
het V

» V

zoolan

dat so

komen

der st

der w

» V

meend

ontwe

welke

straf b

en sch

dienst

schout

» A

eene

schen

zeer sp

verbin

wegen

aanleie

zijn k

geval

zou c

art. 4

jurisd

vallen

zich a

zoude

die d

bindte

der c

om, e

» K

breuk

» M

billijk

te zij

worde

streng

eene

punt

gevaa

van a

verwachten. Ook doet zich het geval voor, dat zij na afloop eener reis, waarbij zij eene goede winst behaalden, langer aan den wal wenschen te blijven dan met de regten en belangen van den reeder overeenkomt."

Naar het toenmalig ontwerp van art. 1, hetwelk, in de plaats der woorden »heeft doen aanmonstern», bevatte »*verbonden heeft*», werd in het *Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer* opgemerkt:

»*Verbonden*. Hoe zal blijken dat de schepeling zich verbonden heeft, zolang de verpligte aanmonsterning niet hersteld is? Sommigen meenden dat schriftelijke contracten in plaats der aanmonsterning zouden kunnen komen. Doch dan zou, volgens anderen, een onderhandsch stuk de grond der strafactie zijn, hetgeen in strijd is met het beginsel van art. 1, alin. 2, der wet van 1856 (*Staatsblad* n°. 32).

»Vele leden, waaronder ook voorstanders overigens van het wetsontwerp, meenden dan ook, dat het onmisbaar zoude zijn ten aanzien der in dit ontwerp bedoelde vaartuigen de *verpligte aanmonsterning* weder in te voeren, welke vroeger krachtens provinciale reglementen bestond. Wil men desertie strafbaar stellen dan is het volstrekt noodig in het belang van reeders en schepelingen beiden, een legaal, vast en gemakkelijk bewijs der indienstneming te herstellen dat in de verpligte aanmonsterning door den waterschout werd gevonden en praktisch alleen in haar gevonden worden kan.

»Aan den waterschout behoort, volgens sommige leden, ook weder eene summiere jurisdictie te worden opgedragen om in geschillen tusschen reeders en schepelingen uitspraak te doen. De schepeling behoort *zeer spoedig* te kunnen *weten* of hij zich al dan niet als ontheven van zijne verbindtenis beschouwen kan. Een onderzoek voor den kantonregter zou, wegens afwezigheid van te hooren getuigen, dikwijls tot langdurig uitstel aanleiding geven, en de schepeling zou al dien tijd van zijne kostwinning zijn beroofd. Zulk eene zware additionele straf zal men hem, zelfs in geval van schuld, toch wel niet willen opleggen. En de visscherij zelve zou daardoor grootelijks worden benadeeld. Maar ook met het oog op art. 4 van dit ontwerp [zie hierachter bij art. 394], zal bedoelde summiere jurisdictie hoogst noodig zijn omdat de reeder anders in zeer vele gevallen niet zal *kunnen* weten of de schepeling al dan niet *wederregtelijk* zich aan eene vorige verbindtenis onttrokken heeft. Deze moeilijkheden zouden worden voorkomen door bijv. te bepalen: »niet strafbaar is hij, die door den waterschout na verhoor van beide partijen van zijne verbindtenis is ontslagen». In de monsterrol zullen ook de hoofdvoorwaarden der overeenkomst moeten zijn geregeld, bijv. wat de voeding betreft, om eene vaste *basis* te hebben voor de al of niet strafbaarheid.

»Kunnen minderjarigen zich *verbinden*? Zoo ja, wie is dan bij contractbreuk strafbaar?

»*Wederregtelijk*. Wat is daaronder te verstaan? Mag men zich om billijke redenen verwijderen? Moet een schepeling die, na als zoodanig te zijn aangenomen, als stuurman bij een ander in dienst treedt, gestraft worden? Het schijnt wel zoo; althans zoodanige handeling is met het strenge regt in strijd. Doch dan straft men hetgeen geschiedt volgens eene door de reeders zelven goedgekeurde usantie. Welligt zou ook dit punt door den waterschout kunnen worden uitgemaakt. Zou anders niet gevaar ontstaan voor veelvuldige praejudiciële geschillen met toepassing van art. 6 Wetboek van Strafvordering."

Waarop de Regeering antwoordde:

»Voor de groote visschersschepen heeft in den regel aanmonstering plaats. Waar geene aanmonstering is geschied, zijn andere bewijsmiddelen niet uitgesloten, ofschoon erkend moet worden, dat het bewijs in dat geval dikwijls moeilijk te leveren zal zijn. Intusschen mag men van de invoering van deze wet verwachten, dat voortaan geen reeder visschersvolk zonder aanmonstering in dienst zal nemen, ten einde zich tegen desertie zooveel mogelijk te vrijwaren.

»Of aan den waterschout eene summiere jurisdictie tusschen schepelingen en reeders behoort te worden opgedragen, kan bij deze wet moeilijk worden beslist. Al hetgeen ten voordeele daarvan door sommige leden is aangevoerd, geldt niet alleen voor visscherij-, maar ook voor koopvaardijmatrozen.

»Op verbindtenissen en straffen van minderjarigen zijn in deze speciale materie de regelen van toepassing, die ook naar het gemeene regt geldende zijn.

»*Wederregtelijk* heeft dezelfde beteekenis als onder anderen in het ontwerp-Strafwetboek. Het woord is noodig niet voor de gewone *faits justificatifs* die ook *tacite* gelden, maar om bijv. hem straffeloos te doen zijn die van zijne verbindtenis ontslagen is."

De *Beraadslagingen in de Tweede Kamer* bevatten o. a. het volgende:

(4 Mei 1881.)

De heer VAN DE WERK: Dat de Staat wordt benadeeld door de desertie die onze geheele zeevisscherij groote nadeelen toebrengt, waardoor een groote tak van nijverheid en een voorname bron van onze nationale welvaart wordt bedreigd, dit kan niet worden ontkend, evenmin als dat *desertie vóór de reis* daar voor een groot gedeelte schuld aan heeft.

Moest ik beantwoorden de vraag, welke desertie het grootste nadeel veroorzaakt, dan zou ik ongetwijfeld antwoorden: die welke gepleegd wordt *vóór de reis*. Deze komt verreweg het meeste voor, en omdat de gelegenheid zich daartoe uit den aard der zaak het meeste voordoet, en omdat door de minder edele praktijken van concurrerende reederijen dit kwaad zoo zeer wordt in de hand gewerkt.

(5 Mei 1881.)

De heer LENTING: De geschiedenis van de behandeling van het Wetboek van Strafrecht ligt nog versch in het geheugen. Het is bekend, dat het oorspronkelijk wetsontwerp bepalingen inhield, die uniform waren met sommige bepalingen van dit wetsontwerp. De Commissie van Rapporteurs had daartegen bezwaar, en in het ontwerp, dat gewijzigd werd na overleg met die Commissie, heeft de Minister enkele deelen laten vallen, maar één beginsel, namelijk dat van het oude art. 390 [391], vastgehouden. In de zitting van 5 November heeft de Minister zich echter overgegeven, dat artikel ook laten vallen en het amendement van de Commissie van Rapporteurs aangenomen. De Minister heeft zich evenwel bij die gelegenheid het regt gereserveerd, bij dit wetsontwerp nader daarop terug te komen.

Wat zal nu het gevolg wezen van de aanneming van dit wetsontwerp? Dat wij — terwijl om zoo te zeggen het papier nog niet droog is waarop het nieuwe Strafwetboek is gedrukt — reeds eene aanvullingswet zullen hebben.

Art. 391 van dat Wetboek straft den schepeling die op een koopvaardijship zich schuldig maakt aan desertie vóór den aanvang van de reis. Art. 392 straft de desertie gedurende de reis, zoowel van den matroos op een koopvaardijship als van den schepeling op een zeevisschersvaartuig *gedurende* de reis. De desertie van dezen laatste vóór den aanvang der reis wordt dus niet gestraft. Nu zouden wij, dit wetsontwerp aannemende, eene aanvulling voteren van het nieuwe Strafwetboek, nl. de desertie vóór

den aanvang der reis. Gisteren is betoogd dat men niet wachten kan tot dat het nieuwe Strafwetboek zal zijn ingevoerd; maar dan vraag ik, of dit wetsontwerp een tijdelijk karakter heeft, dan wel of het zal moeten voortduren? Neen, het is eene duurzame aanvullingswet, geen tijdelijke wet. Artt. 1 en 4 zijn bepalingen die een duurzaam karakter hebben. Nu houde de Minister mij ten goede dat ik het niet goedvind, al heeft hij zich het regt gereserveerd om op de zaak terug te komen, nu reeds dadelijk eene aanvullingswet te maken, terwijl het Strafwetboek nog niet in het praktische leven is getreden.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De geachte afgevaardigde keurt de indiening van het ontwerp af, omdat het eene aanvulling is van het naauwelijks tot stand gekomen Strafwetboek.

In het Strafwetboek, dat niet bestemd kan zijn om speciale wetten overbodig te maken, is opgenomen wat op den duur noodig is, maar daarmede is nog niet voorzien in hetgeen daarenboven tijdelijk noodig kan zijn.

Amendement van den heer van Gennep,

strekkende, om in plaats van de woorden: „verbonden heeft” te lezen: „heeft doen aanmonsteren.”

De heer VAN GENNEP: [Volgens de Regering] is het volstrekt de bedoeling niet, om dit wetsontwerp toe te passen op de kleine scheepjes, die bij den dag varen, maar uitsluitend op de groote schepen die lange reizen maken, en waarvan de schepelingen reeds nu gewoon zijn hunne overeenkomsten te sluiten door aanmonstering, of althans door schriftelijke dienstcontracten.

Nu moge dit de bedoeling zijn van de Regering, maar dan wordt zij door dit wetsontwerp niet bereikt. Het artikel toch is algemeen en dus toepasselijk op alle soorten van schepen, of liever op alle verbindtenissen, zoowel op die bij monsterral als op de gewone mondelinge en schriftelijke overeenkomsten.

Neemt men daarentegen de beperking aan, dat de strafactie alleen zal toegepast worden tegen hen, die hun contract verbreken als het bij monsterral is aangegaan, dan zullen van zelf de kleine scheepjes buiten de wet vallen, omdat zij geene monsterral maken en dat ook later wel niet zullen doen. Mogten zij dit later wel doen, dan zou daaruit blijken dat ook zij de bescherming der wet noodig hebben, maar dan zou men staan tegenover eene vrijwillige handeling, waartegen als zoodanig geen bezwaar kan bestaan. Ik geloof dus werkelijk, dat de wijziging door mij voorgesteld geheel beantwoordt aan de bedoeling van de Regering.

Hetzelfde argument, dat voor mijn amendement pleit tegenover het wetsontwerp, geldt ook tegenover de verplichte monsterring. Ik moet hierop wijzen, omdat met het amendement de monsterring facultatief blijft, terwijl in het Voorloopig Verslag door vele leden op verplichte monsterring werd aangedrongen. Nu spreekt het van zelf, dat dit voor de kleinere schepen nog veel bezwarender zou zijn, en ik geloof dan ook niet dat dergelijke algemeene verplichting in de bedoeling heeft gelegen. Wat was het geval? Men stond tegenover een wetsontwerp dat in het algemeen contractbreuk bij zeevisschers strafte (namelijk in het enkele geval van *desertie*, eene bijzonderheid, waarop geloof ik, door hen, die zich tegen dergelijke bestraffing verzetten niet genoeg is gelet) en meende toen tegen den te onzekeren grondslag van het contract voor de strafactie een remedium te vinden in de verplichte monsterring.

In het redeverband dus, waarin dat remedium wordt aangegeven, kan de bedoeling wel geen andere zijn geweest dan deze: dat de aanmonsterring slechts verplichtend moest zijn om de bescherming van de strafwet te kunnen invoeren. De bedoeling nu wordt volkomen bereikt door het amendement, dat de aanmonsterring facultatief laat, maar de strafwet eerst dan toepast, wanneer de aanmonsterring heeft plaats gehad.

Een tweede voordeel, dat aan het amendement is verbonden, is de opheffing van een veel grooter bezwaar. Men verlangt eene exceptionele criminele bestraffing van contractbreuk bij zeevisschers, en daarmede ga ik en gaan velen met mij in principe

mede, maar dan vorderen toch de billijkheid en het regt, dat ook het contract zelf, de wil van den contractant om zich te verbinden exceptioneel vast sta, en dat er omtrent zijne bedoeling geen twijfel mogelijk is. Nu zal men mij toestemmen, dat contracten kunnen verkregen worden bij sub- en obreptie, dat men een visscher in een onbewaakt oogenblik, misschien als hij zich zelf niet geheel meester is, een contract kan laten teekenen. Zal de strafwet dan dergelijke verbindtenissen in bescherming nemen?

In de tweede plaats: contracten zijn soms onbestemd, dubbelzinnig; wanneer *civiliter* te dier zake wordt geprocedeerd, geeft men eene uitlegging daarvan, krachtens zekere regelen bij het Burgerlijk Wetboek omschreven.

Maar zal die uitlegging, die tot grondslag dient van het burgerregtelijk vonnis, ook tot grondslag mogen strekken van het strafvonnis? Ik geloof dat dit bezwaar sterk behoort te wegen.

De heer VAN DE WERK: Strafregeters zijn uit den aard der zaak, omdat hunne betrekking dit nu eenmaal medebrengt, lastige menschen, niet alleen in het oog van de veroordeelden, maar, waar het betreft de explicatie eener wet, ook dikwijls in het oog van den wetgever en van het openbaar ministerie.

Ik vrees nu dat de strafrechter wel eens aan art. 1 een uitleg zou kunnen geven die niet is in overeenstemming met de bedoeling van den wetgever, maar waartoe de woorden van dit artikel gereede aanleiding geven. Het artikel luidt: „De scheepeling die opzettelijk en wederregtelijk *eene reis*, waarvoor hij zich verbonden heeft, *niet medemaakt*” enz., en veronderstelt dus dat eene werkelijk gemaakte reis wordt verzuimd. Hoe nu met den scheepeling die door zijne desertie verhindert dat de reis plaats heeft? De Regering zelf heeft zoowel in de stukken als in de debatten gewezen op het geval dat ten gevolge van desertie op eenigzins ruime schaal de reeders van Egmond en Zandvoort verhinderd waren hunne visschersvloot te laten uitzeilen. Van die deserteurs te Egmond en Zandvoort kan men strikt genomen niet zeggen dat zij ten gevolge van hunne desertie *de reis niet medemaakten*, want daarvoor zou de reis moeten gemaakt zijn.

De quaestie is nieuw. Bij de koopvaardijvloot verhindert eene desertie van een paar scheepelingen niet het uitvaren; bij een visschersvaartuig kunnen een of twee deserteurs, het is meermalen bij deze gelegenheid gezegd, door hunne desertie de reis onmogelijk maken.

Bij de visschersvloot, waarover deze wets-voordragt uitsluitend handelt, is het aanmonsteren voor meerdere reizen regel. Door de redactie van deze voordragt zal een scheepeling die tusschen twee reizen in deserteert, zijn een deserteur vóór den aanvang der reis. Dat is volkomen juist. Maar hoe nu als een scheepeling zich onttrekt aan eene reis, die niet de laatste is van zijn engagement, als hij, bij voorbeeld zich verbonden hebbende voor zes reizen, deserteert vóór den aanvang der tweede reis en dien ten gevolge zoowel die tweede reis als de vier overige reizen niet medemaakt? Zal deze deserteur bij ieder dier reizen, zoo ze plaats hebben, op nieuw als deserteur kunnen worden aangemerkt en aldus vijf maal worden vervolgd en vijf maal worden gestraft?

Hij die „eene reis waarvoor hij zich verbonden heeft niet medemaakt” is deserteur. Zou men niet het regt hebben om te redeneren dat het niet medemaken van zooveel reizen als waarvoor men zich heeft verbonden evenveel deserteurs daarstelt? Volgens de woorden zeer zeker, niet echter volgens den geest der wetsvoordragt. Deze voordragt dient om contractbreuk te beteugelen. Is door desertie het contract eenmaal verbroken dan kan dat door desertie niet voor eene tweede maal verbroken worden. Door de opgelegde straf voor de contractbreuk, voor het niet medemaken eener reis, is de contractbreuk geboet en moet niet andermaal voor dat gepleegd onregt kunnen gestraft worden. In het geval dat ik boven stelde heeft slechts *éene* handeling plaats gehad, door welke handeling wel is waar de contractverbreker zich onttrekt aan het medemaken van meerdere reizen, maar waardoor toch slechts *één* contract is geschonden.

De heer VAN KERKWIJK: Wil men hebben, dat de aanmonstering voor den waterschout behoort te geschieden, dan moet art. 396 van het Wetboek van Koophandel hier van toepassing zijn. Dit artikel zegt: „De monstering geschiedt ten overstaan van den ambtenaar daartoe door de bevoegde magt gesteld”. Bij Koninklijk besluit is bepaald, dat die bevoegde magt is de waterschout; maar is nu het Wetboek van Koophandel *niet* van toepassing, voor wien zal de aanmonstering dan geschieden? Dan behoort in het amendement ook bepaald te worden, dat de waterschout de man is, voor wien de aanmonstering zal plaats hebben, en moet de bevoegdheid van den waterschout ook op nieuw geregeld worden. Gesteld dat de waterschout de man is, die volgens art. 396 is aangewezen, dan heeft men evenwel slechts den inhoud der monsterrol van art. 397 na te gaan om tot de overtuiging te komen, dat die monsterrol voor visschersschepen anders moet zijn. Ik dring er bij de Regering zeer op aan, dat zij die zaak eens naga, en eene nieuwe instructie make voor den waterschout, waarin zijne bevoegdheid goed worde geregeld, en zorgde dat op alle visschersplaatsen een waterschout gevestigd is door wien de aanmonstering kan plaats hebben.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN: Als er een beambte is voor wien de aanmonstering geschieden moet, dient ook de inhoud van den monsterrol te worden vastgesteld. Art. 397 Wetboek van Koophandel toch is voor het contract tusschen reeder en visscher ten eenen male ongeschikt. Het blijft, ook wanneer dit amendement wordt aangenomen, altijd nog de vraag, of men de zekerheid heeft dat de aanmonstering nu op behoorlijke wijze geregeld is of zal worden, dan wel of de Minister van oordeel is, dat zij geschieden moet geheel op dezelfde wijze als bij de koopvaardij.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De heer van de Werk vraagt of het artikel ook niet van toepassing moet zijn op hem die door zijne desertie verhindert dat het schip vertrekken kan. Dat is wel niet twijfelachtig. Zoo iemand maakt de reis niet mede waartoe hij zich verbonden heeft. Of anderen dan al of niet die reis maken, doet voor hem niets af.

De tweede vraag van den heer van de Werk betreffende hem die zesmaal mogt deserteren, vindt haar antwoord in de eerste plaats in art. 207, 2de lid, en in art. 208 van het Wetboek van Strafvordering, en in de tweede plaats in het gezond verstand van den ambtenaar van het openbaar ministerie. Die artikelen bepalen dat in dergelijk geval slechts ééne straf opgelegd zal worden. Nu kan men zich voorstellen dat een nadenkend ambtenaar van het openbaar ministerie niet noodeloos zesmaal vervolgen zal wanneer hij weet dat ten slotte toch maar ééne straf zal worden opgelegd.

Thans een woord over het belangrijk amendement van den geachten afgevaardigde uit Rotterdam.

Zooals ten duidelijkste blijkt uit de Memorie van Antwoord, heeft ook de Regering, van den aanvang af wel begrepen dat *feitelijk* deze wet bijna uitsluitend zou kunnen worden toegepast voor zoover er had plaats gehad monstering. Wanneer de monsterrol ontbreekt, dan zal in den regel, al zijn andere bewijsmiddelen wettelijk toegelaten, feitelijk ontbreken de mogelijkheid om het feit te bewijzen. Wij meenden tevens te mogen aannemen dat, zoodra dit wetsontwerp tot wet zou verheven zijn, de reeders wel zullen zorgen dat er zooveel mogelijk monstering plaats hebbe, terwijl de Regering, die de monstering zeer toejuicht en haar reeds nu, zij het ook facultatief, ook op de visschersvaartuigen van toepassing acht, dit zooveel van haar afhangt, zal bevorderen.

Het amendement is dus niet in strijd met den geest van de wet; en wij laten gaarne de beslissing aan de Kamer over.

Wanneer de heeren van Kerkwijk en Lohman vragen: *hoe* en *voor wien* zal de aanmonstering geschieden? dan antwoord ik: geheel op dezelfde wijze waarop het thans in Maassluis en Vlaardingen geschiedt. Het Koninklijk besluit van 5 October 1867 (*Staatsblad* n°. 104) en art. 396 van het Wetboek van Koophandel zullen worden toegepast. Natuurlijk zal men in de monsterrol niet datgene opnemen, wat blijkbaar *uitsluitend* betrekking heeft tot schepen die goederen inladen en vervoeren. Men

zal in die monsterrol bijv. niet opnemen de verplichting van den stuurman om toe te zien op het stuwen van de goederen, wanneer die niet aan boord zijn. In dat opzigt mag men vertrouwen op het gezond verstand van hen die de wet zullen toepassen.

[Het amendement werd met 56 tegen 12, het artikel met 37 tegen 31 stemmen aangenomen.]

In het *Eindverslag* van de Eerste Kamer werd medegedeeld:

»Met ingenomenheid had men kennis genomen van de wijziging, in art. 1 gebragt. Door de *aanmontering* tot criterium te nemen, zal het aantal strafactie's verminderen en zullen zij worden vereenvoudigd; men zal niet meer te doen hebben met getuigenverhoor, maar met productie van de monsterrol kunnen volstaan.»

[Vgl. over de wijziging van art. 391, bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6), het aangeteekende bij art. 394bis.]

Art. 392.

Wordt gestraft, als schuldig aan desertie gedurende de reis:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar, de schepe-
ling die opzettelijk en wederrechtelijk eene reis, waar-
voor hij zich op een Nederlandsch schip verbonden heeft,
niet verder medemaakt;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste eene maand, de schepe-
ling die opzettelijk en wederrechtelijk eene reis, waarvoor
hij zich op een Nederlandsch zeevisschersvaartuig verbonden
heeft, niet verder medemaakt.

O. R. O. ART. 446. Wordt gestraft, als schuldig aan desertie gedurende de reis:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar, de schepeling die ten gevolge van opzettelijke afwezigheid zonder verlof de reis waarvoor hij zich op een nederlandsch schip verbonden heeft, niet verder medemaakt;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee maanden, de schepeling die ten gevolge van opzettelijke afwezigheid zonder verlof de reis waarvoor hij zich op een nederlandsch zeevisschersvaartuig verbonden heeft, niet verder medemaakt.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 446, die ten gevolge van opzettelijke afwezigheid. Lees: die opzettelijk ten gevolge van afwezigheid. Zie ad art. 445 [391, hiervoor bl. 120].

2°. De reis. Art. 2 [zie hieronder] van het ontwerp van wet op de zeevisschers (gedrukte stukken zitting 1879—1880, n°. 2) heeft reis of een der reizen. Overeenkomstig de boven [hiervoor bl. 108] medegedeelde algemeene opmerking kan deze redactie hier niet worden overgenomen. Het motief der strafbaarheid dat de Commissie erkent, geldt alleen bij contractbreuk gedurende de werkelijke reis, niet bij die welke in den tusschentijd van twee reizen plaats heeft.

De nieuwe redactie komt ook hier aan het bezwaar der Commissie omtrent den vereischten dolus te gemoet. Zie ook ad art. 444 [390, hiervoor bl. 110]

Op zijn standpunt moet de Minister van »eene» reis spreken. De uitdrukking »niet verder medemaakt» geeft genoegzaam te kennen dat hier geenszins aan desertie *tusschen* twee reizen gedacht wordt. Maar het onbepaalde lidwoord is noodig omdat visschersmatrozen niet voor eene bepaalde reis, maar voor een tijd worden aangenomen.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Dezelfde opmerking als omtrent art. 445 [391, hiervoor bl. 120].

G. O. ART. 391 = art. 392 van het Wetboek.

Wet van 28 Junij 1881 (Stb. n°. 98),

houdende strafbepalingen tot beteugeling van desertie van zeevisschers.

Deze wet bevat de volgende met **art. 392** van het Wetboek van Strafrecht overeenstemmende bepaling:

Art. 2.

De schepeling, die opzettelijk en wederregtelijk eene reis, waarvoor hij zich op een Nederlandsch zeevisschersvaartuig verbonden heeft, niet verder medemaakt, wordt, als schuldig aan desertie gedurende de reis, gestraft met gevangenisstraf van een tot dertig dagen.

De *Memorie van Toelichting* bevatte daarover:

»Het grootere nadeel regtvaardigt de zwaardere straf. Aan strafbedreiging tegen desertie na afloop van de reis bestaat voor alsnog geene behoefte.»

Het *Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer* maakte de bedenking:

»Desertie gedurende de reis zou naar het gevoelen van vele leden gestraft kunnen worden op grond dat daardoor gevaren voor derden ontstaan kunnen; derhalve niet desertie in den tijd tusschen een der reizen, waarvoor men zich verbonden heeft.»

[Hierop is geen antwoord gevolgd. Zie echter bij art. 446 (392) hierboven.]

Art. 393.

De schepeling van een Nederlandsch schip die, na den afloop der reis en vóór het einde zijner verbintenis, zich opzettelijk door wederrechtelijke afwezigheid aan zijne verdere dienstverrichtingen onttrekt, wordt, als schuldig

Gewijzigd bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6), als volgt:

Wordt gestraft, als schuldig aan desertie na den afloop der reis:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden, de schepeling van een Nederlandsch schip die, na den afloop der reis en vóór het einde zijner verbintenis, zich opzettelijk door wederrechtelijke afwezig-

aan desertie na den afloop der reis, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden.

heid aan zijne verdere dienstverrichtingen onttrekt;

- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee weken, de scheepeling van een Nederlandsch zeevisschersvaartuig die, na den afloop der reis en vóór het einde zijner verbindtenis, zich opzettelijk door wederrechtelijke afwezigheid aan zijne verdere dienstverrichtingen onttrekt.

O. R. O. ART. 447. Wordt gestraft, als schuldig aan desertie na den afloop der reis:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden, de scheepeling van een nederlandsch schip die, na den afloop der reis en vóór het einde zijner verbindtenis, door zich zonder verlof opzettelijk te verwijderen zich aan zijne verdere dienstverrichtingen onttrekt;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee weken of geldboete van ten hoogste zestig gulden, de scheepeling van een nederlandsch zeevisschersvaartuig die, na den afloop der reis en vóór het einde zijner verbindtenis, door zich zonder verlof opzettelijk te verwijderen zich aan zijne verdere dienstverrichtingen onttrekt.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 447. *Opzettelijk te verwijderen.* Lees: *te verwijderen opzettelijk.* Zie ad art. 444 [390, hiervoor bl. 110].

Alin. 2 vervalle. Zie ad art. 445 [391, hiervoor bl. 120].

Hier moet van »afwezigheid» gesproken worden; anders ware er dienstweigering.

Alin. 2 is vervallen, evenals reeds in het speciaal wetsontwerp geschied was.

G. O. ART. 392 = 393 van het Wetboek.

[Vgl. over de wijziging van art. 393 bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stbl.* n°. 6), het aangeteekende bij art. 394bis.]

Art. 394.

De in de artikelen 391—393 bepaalde straffen kunnen worden verdubbeld, indien twee of meer personen gezamenlijk of ten gevolge van samenspanning het misdrijf plegen.

O. R. O. ART. 448. De in de artikelen 445—447 bedreigde straffen kunnen worden verdubbeld, indien twee of meer personen gezamenlijk of ten gevolge van zamenspanning het misdrijf plegen.

Memorie van Toelichting.

Evenals in onderscheidene andere gevallen (artt. 151 [433], 338 [311]) behoort de vereeniging van twee of meer personen eene verzwarende omstandigheid te zijn voor het misdrijf van desertie, wegens het meerdere gevaar waarin het vaartuig daardoor kan geraken, de ernstige schade door onvoldoende bemanning of vertraging van de reis, welke het feit veroorzaakt, en in elk geval het meerder overleg waarmede het misdrijf is gepleegd. Aldus ook art. 266 van het italiaansche wetboek.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

bedreigde. Lees: *bepaalde.* Zie bij art. 10 [deel I bl. 214].

G. O. ART. 393 = art. 394 van het Wetboek.

Art. 394 bis.

De reeder, boekhouder of schipper van een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig die een schepeling in dienst neemt, wetende dat er nog geene maand is verstreken sedert deze zich aan zijne verbintenis voor een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig heeft onttrokken op de wijze in een der artikelen 391—393 omschreven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Niet strafbaar is het feit indien de indienstneming buiten het rijk in Europa geschiedt met toestemming van den Nederlandschen consul of, zoo die er niet is, op verzoek van de plaatselijke overheid.

[Dit artikel werd hier ingevoegd bij de wet van 15 Januari 1886 (*Stb.* n°. 6) *, nadat het onderwerp daarvan ook reeds in de oorspronkelijke voordracht van het wetboek, in het Gewijzigd ontwerp der Regeering en bij de wet van 28 Juni 1881 (*Stb.* n°. 98) was behandeld. Naar tijdsorde volgt hier de geschiedenis dezer bepaling.]

O. R. O. ART. 449. De schipper van een nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig die een schepeling in dienst neemt, wetende dat deze, na zijne laatste aanmontering of vóór het einde zijner laatste verbindtenis van een nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig is gedeseerteerd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Niet strafbaar is het feit:

1°. indien de schepeling ter zake van desertie heeft teregtgestaan of het regt tot strafvordering ter zake van de desertie is verjaard;

* [Zie deel V bl. 85 en volg.]

20. indien de indienstneming geschiedt buiten het rijk in Europa met toestemming van den nederlandschen consul of, zoo die er niet is, op verzoek van de plaatselijke overheid.

Memorie van Toelichting.

De gemakkelijheid waarmede gedeserteerde schepelingen op andere schepen worden in dienst genomen, ja niet zelden door de schippers zelve tot desertie worden aangespoord, draagt veel bij tot begunstiging van dit misdrijf. Deze praktijken moeten zooveel doenlijk worden tegengegaan, en daarom behoort tegen den schipper die opzettelijk zoodanige personen in dienst neemt, gelijke straf te worden bedreigd als tegen den ambtenaar, die ze opzettelijk laat aanmonsteren (art. 433 [O. R. O.; zie hiervoor bl. 97]).

Advies van den Raad van State.

Het valt te betwijfelen, of art. 449 terecht beperkt is tot desertie van een Nederlandsch schip en of de *comitas gentium* niet medebrengt indienstneming te verbieden ook van gedeserteerden uit een vreemd schip, ofschoon ook bij tractaat deswege niet is overeengekomen.

Rapport aan den Koning.

Bescherming der koopvaardijvloot van andere natien kan van de nederlandsche strafwet niet worden verwacht. Daarenboven zou eene uitbreiding, als verlangd wordt, onmogelijk zijn wegens de onzekerheid, wat vreemde wetten omtrent aanmonstering en desertie bepalen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Het artikel is, naar het gevoelen der Commissie, volstrekt onaannemelijk. Het verband wordt geheel uit het oog verloren tusschen de desertie en het nieuwe contract, zoodat de schipper ook strafbaar zal zijn als het nieuwe contract geen motief voor de desertie was, ja zelfs als de indienstneming plaats heeft nadat de verbindtenis reeds lang is afgelopen of door opzegging had kunnen zijn geëindigd. Maar bovendien: de strafbaarstelling van den Nederlandschen schipper voor het in dienst nemen van een gedeserteerden schepeling is niet te regtvaardigen uit een oogpunt van algemeen belang. Dat de schepeling, die feitelijk zijn contract verbroken heeft, weder dienst doet verstoort de regtsorde niet en krenkt geen enkel maatschappelijk regt. Praeventief kan de strafbepaling zeer zeker grooten invloed uitoefenen, maar uitsluitend als eene door niets gewettigde protectie van de reeders niet alleen tegen de schepelingen, maar tegen hunne eigene onverstandige concurrentie. Het is echter de vraag of de schepeling die, feitelijk zonder werk, hier geen nieuwe verbindtenis zal kunnen sluiten, geen dienst zal zoeken onder vreemde vlag, zoodat de buitenlandsche concurrentie nog het meeste voordeel zal trekken van deze gevaarlijke inmenging van den strafwetgever in civielrechtelijke verhoudingen.

Alle deskundigen zullen erkennen dat de overvloedige gelegenheid voor gedeserteerde schepelingen om weder op een ander schip geplaatst te worden, in groote mate medewerkt om het misdrijf van desertie te bevorderen. De strafbepalingen tegen desertie missen, indien men deze gelegenheid, voor zooveel mogelijk, niet afsnijdt, grootendeels haar doel. Acht men het een maatschappelijk belang om de desertie van zeelieden door strafbepalingen te beteugelen, dan is ook dit artikel »uit een oogpunt van algemeen belang" volkomen gerechtvaardigd.

digd. Trouwens de groote invloed en de preventieve kracht der strafbepaling wordt niet ontkend, doch men hecht daaraan, geheel ten onrechte, het karakter eener »door niets gewettigde protectie van de reeders». Alleen in het stelsel van hen die elke strafbepaling tegen desertie afkeuren (zie ad artt. 444—446 [hiervoor bl. 108]) zou deze karakteristiek passen. De vrees, dat buitenlandsche concurrentie van het verbod de meeste voordeelen zou trekken, mag, zoo men de strafbepaling overigens heilzaam acht, niet wegen. Wordt eerst door algemeene strafbepaling een volkomen passend systeem verkregen, iedere Staat heeft inmiddels te doen wat binnen zijn vermogen ligt. Italie heeft in art. 278 van den Codice per la marina mercantile een goed voorbeeld gegeven, dat, in den verbeterden vorm die hier wordt voorgedragen, navolging verdient.

Aan het bezwaar dat de indienstneming nog strafbaar zou zijn nadat de verbindtenis »reeds lang is afgelopen», wordt door de gewijzigde redactie te gemoet gekomen. Door den bijgevoegden termijn wordt het eerste *fait justificatif* overbodig.

Vg. overigens art. 4 van meergemeld wetsontwerp [welk artikel hierachter op bl. 134 volgt].

Het met den Minister gehouden mondeling overleg heeft de Commissie niet van zienswijze doen veranderen. Zij blijft van oordeel dat het artikel behoort te vervallen.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Alinea 2. Lees liever: *buiten het rijk in Europa geschiedt*, ter wille der gelijkvormigheid met art. 433.

G. O. ART. 394. De reeder, boekhouder of schipper van een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig die een schepeling in dienst neemt, wetende dat er nog geene maand is verstreken sedert deze zich aan zijne verbindtenis voor een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig heeft onttrokken op de wijze in een der artikelen 390—392 omschreven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Niet strafbaar is het feit indien de indienstneming buiten het rijk in Europa geschiedt met toestemming van den Nederlandschen consul of, zoo die er niet is, op verzoek van de plaatselijke overheid.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: De Commissie heeft gemeend dat dit artikel benevens art. 378 [G. O.; zie hiervoor bl. 98] dat er verband mede houdt, uit het Wetboek moeten vervallen.

Immers wat bedoelt dit artikel? Het heeft de strekking om reeders tegen deloyale concurrentie onderling te beschermen. Maar nu is de Commissie van oordeel dat men daarmede zich begeeft op een weg, waarvan het eind niet is te voorzien. Die beschermingstaak behoort niet in het Wetboek te huis, of zou men haar dan niet eveneens moeten uitstreken tot andere vakken dan reederij, bijvoorbeeld tot onderlinge bescherming van aannemers, van huurders van dienstboden, enz. enz.? Waarom zou de reeder of schipper bij *uitsluiting* moeten beschermd worden? Het geldt hier een beginsel, en de Regering hoede zich voor eene eerste schrede op den verkeerden

weg. Ongetwijfeld zullen zelfs velen van hen die meenen dat de reeders bijzondere bepalingen in de strafwet behoeven tegenover de *schepelingen*, toch niet willen dat de reeders tegen *onderlinge* concurrentie worden beschermd.

Er bestaat bovendien in dit artikel geen verband tusschen de desertie van een schepe-ling en het nieuwe contract, door den reeder van een ander schip met hem gesloten.

Het is volstrekt niet zeker dat hij, die den gedeserteerden schepeling op nieuw in dienst neemt, hem tot desertie heeft *overgehaald*. Dat ware welligt als een strafbaar feit te beschouwen. Maar er wordt bij den nieuwen werkgever niets gevorderd dan de wetenschap dat er geen maand is verstreken sedert de schepeling zich aan de dienst van zijn vroegeren meester heeft onttrokken. En *dit* alleen kan geen misdrijf zijn. Eindelijk: het artikel zou groot nadeel opleveren voor de zaak, wier bescherming juist door den Minister gewenscht wordt: voor de zaak der schepelingen en der Nederlandsche scheepvaart. Op die wijze toch zouden zeer vele schepelingen die, soms om geldige redenen, hun dienst verlaten hebben, genoodzaakt worden een tijd lang leeg te loopen of in het buitenland eene dienst te zoeken, ten nadeele onzer reeders.

De Commissie acht derhalve dat er geen grond is om in dit opzigt eene van de gewone regtsregelen afwijkende bepaling in dit Wetboek op te nemen, die reeders en schepelingen slechts zou kunnen benadeelen.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De redenering van den heer van der Hoeven heeft mij niet van dwaling overtuigd. Trouwens, ik behoef naauwelijks aan de Kamer mede te deelen dat zijne argumenten mij, sedert onze gedachtenwisseling over dit ontwerp-Wetboek, volledig bekend waren. De heer van der Hoeven stelt het steeds voor alsof hier sprake was van bescherming van reeders tegen elkander, maar hij vergeet ten eenen male dat het hier eigenlijk geldt de bescherming van de matrozen, die zich door sommige reeders laten verlokken om andere reeders te benadeelen.

Ten gevolge van de groote uitbreiding, die de zeevisscherij niet alleen in Scheveningen en in Katwijk, maar in nagenoeg al onze belangrijke visschersplaatsen, heeft gekregen, zijn er handen te kort en de loonen sterk gerezen. Nu komt het op het oogenblik dat een schip gereed is om uit te zeilen, zeer dikwerf voor dat een andere reeder sommige van de matrozen heeft onderhuurd, door hun hooger loon te bieden. En als men nu de matrozen straffen wil die zich aan hunne verplichtingen onttrekken, dan late men niet de reeders ongemoeid die van hun delict de auctores intellectuales zijn.

Ik herhaal dus, er is hier geen sprake van bescherming van de reeders tegen elkander, maar van eene bepaling strekkende om te voorkomen dat matrozen tot oneerlijke en strafbare handelingen verlost worden.

Intusschen wensch ik op dit oogenblik de artt. 394 en 378 terug te nemen. Al zijn zij niet uitsluitend of zelfs bepaaldelijk met het oog op de zeevisscherijen in het ontwerp gebragt, tegenwoordig zijn zij eigenlijk alleen voor de zeevisscherij noodzakelijk. Ik verklaar dan ook uitdrukkelijk dat het terugnemen van deze twee artikelen niet beletten zal dat de Regering art. 4 van het aanhangige ontwerp op de desertie van zeevisschers blijft handhaven.

[Het artikel werd alzoo toen ingetrokken.]

Wet van 28 Junij 1881 (Stb. n°. 98),

houdende strafbepalingen tot beteugeling van desertie van zeevisschers.

Deze wet heeft in art. 4 eene met het vervallen art. 394 G. O. van het Strafwetboek overeenkomende bepaling luidende:

Art. 4.

De reeder, boekhouder of gezagvoerder van een Nederlandsch zeevisschersvaartuig, die een schepeling in dienst neemt, wetende dat

er nog geene maand is verstreken sedert deze zich aan zijne verbindtenis voor een Nederlandsch zeevisschersvaartuig heeft onttrokken, op de wijze omschreven in artt. 1 of 2, wordt gestraft met gevangenisstraf van een dag tot drie maanden of geldboete van vijftig cents tot drie honderd gulden.

Niet strafbaar is het feit, indien de indienstneming buiten het Rijk in Europa geschiedt met toestemming van den Nederlandschen consul of, zoo die er niet is, op verzoek van de plaatselijke overheid.

Tot *toelichting* van dit artikel werd door de Regeering aangevoerd:

»Bij het toenemend gebrek aan geschikte matrozen voor de zeevisscherij is het in den laatsten tijd aanhoudend voorgekomen, dat de reeders of gezagvoerders schepelingen in dienst nemen, wetende dat deze van andere schepen waren gedeserteerd.

»Waar men den schepeling straft, die zich aan zijne dienst onttrekt, is het ook billijk den reeder of gezagvoerder — en veel zwaarder — te straffen, die door zoodanige praktijken het plegen van het misdrijf opzettelijk niet alleen begunstigt, maar ook uitlokt.

»Het artikel is ongeveer gelijklopend met art. 449 van het ontwerp-strafwetboek [hiervoor bl. 131]. Hoewel de sub 2 genoemde uitzondering van dat artikel aldaar hoofdzakelijk betrekking heeft op koopvaardij-schepen, is het voorzigtigheidshalve ook in dit ontwerp overgenomen, daar het geval zich kan voordoen, dat een gedeserteerd visschersmatroos op de Engelsche of Schotsche kust achtergebleven, met toestemming van den consul of op verzoek van de plaatselijke overheid op een ander schip in dienst wordt genomen, ten einde naar het vaderland te worden teruggebracht.”

In het *Voorloopig Verslag der Tweede Kamer* werd opgemerkt:

»Eenige leden verklaarden tegen dit artikel te zullen stemmen, ook indien de voorgaande bepalingen om redenen van urgentie noodzakelijk mogten worden geacht. Die urgentie bestaat, volgens hen, *hier* althans niet in gelijke mate.

»Anderen wilden den reeder of gezagvoerder alleen strafbaar stellen, indien zij in dienst nemen een schepeling die op dat oogenblik bij een ander in dienst is, of indien zij een schepeling overhalen zijne dienst te verlaten. Het behoort niet strafbaar te zijn een schepeling in dienst te nemen wiens vroegere verbindtenis, zij het dan ook wederregtelijk, feitelijk is geëindigd, behoudens natuurlijk de strafbaarheid van dien schepeling voor vroegere contractsverbreking. Anders zouden vele schepelingen langen tijd ledig moeten loopen, tot groot nadeel voor hunne gezinnen en voor de visscherij. Men behoort niet te vergeten dat het geregteijk onderzoek somtijds, wegens afwezigheid van dezen of genen getuige, maanden lang aanhouden zal.

»Mag men een schepeling niet in dienst nemen, vóór dat hij teregt gestaan heeft, dan kan zelfs door niet-vervolgving de schepeling voor altijd van de uitoefening van zijn bedrijf worden ontzet. Sommigen gaven in overweging ter tegemoetkoming aan dit praktisch bezwaar een termijn van bijv. 14 dagen in de wet op te nemen. Volgens vele leden berust de bepaling ook niet op een goeden regtsgrond. De Regering zegt wel in hare Memorie dat in dit geval de reeder begunstigt, ja het misdrijf uitlokt. Maar dit laatste vereischte staat niet in het artikel uitgedrukt. Het feit dat iemand in het algemeen hooger loon dan zijn concurrent

aanbiedt is niet strafbaar; is zelfs niet af te keuren. Het kan zeer billijk zijn. Waarom moet nu de werkgever onderzoeken welke de regtsverhouding is tusschen den schepeling en zijn vroegeren medecontractant? Kon men den schepeling als slaaf, als een stuk goed beschouwen, dan zou men den reeder, die den weggelooopen slaaf in dienst neemt, als heler kunnen beschouwen. Doch in ons regt past zulk eene bepaling niet. Op deze wijze zou men niet het gildewezen — waarbij de regten van beide partijen gewaarborgd werden, — maar veeleer eene soort slavernij herstellen (*glebae adscripti*).

»De Commissie van Rapporteurs verwijst overigens naar het aangeekende bij art. 449 van het Verslag op het ontwerp Strafwetboek.

»Reeder of gezagvoerder, lees: reeder, boekhouder of gezagvoerder.»

De Regeering antwoordde:

»De ondergeteekenden nemen de vrijheid te verwijzen naar hetgeen bij de schriftelijke gedachtenwisseling met de Commissie uit de Kamer over art. 449 van het ontwerp-Wetboek van Strafrecht is gezegd [hier-voor bl. 132 en 133].

»Door de bepaling te beperken tot den termijn van eene maand is aan een hoofdbezwaar van sommige leden te gemoet gekomen.»

In de Tweede Kamer der Staten Generaal werden de volgende *Beraadslagingen* daarover gevoerd:

(5 Mei 1881.)

De heer OLDENHUIS GRATAMA: Het wetsontwerp eischt, voor de strafbaarheid van het feit, geenszins dat blijke van aan de desertie voorafgegaan overleg, of verleiding tot desertie door voorspiegeling van het nieuwe dienstcontract en hooger loon. Dit streeft dus het doel voorbij. De strafwet overschrijdt haar grens, zij straft iets waardoor geen nadeel aan het algemeen, aan den Staat, aan den schepeling wordt toegebracht en verhindert dat de schepelingen nog voor de Nederlandsche koopvaardijvloot behouden blijven, daar zij zich dan naar vreemde reeders in het buitenland moeten wenden.

Het feit zou, dunkt mij, in allen gevalle dan nog maar alleen strafbaar zijn als er verband bestond tusschen den nieuwen werkgever en den werknemer die het dienstcontract heeft verbroken. Het aanbieden toch van hooger loon is op zich zelf niet strafbaar. Maar het moet *in 't geheel niet* gestraft worden. Waarom moet dan de werkgever onderzoeken welke de regtsverhouding is tusschen den schepeling en zijn vroegeren medecontractant? Het is eene zaak tusschen anderen. Dat zou het geval kunnen zijn met een slaaf of met lijfeigenen, maar niet met den vrijen Nederlander. Dat artikel brengt dus tusschen werkgever en werknemer eene geheele wanverhouding.

Indien de termijn van eene maand te kort is, om zich tot vreemde reeders te wenden, dan is dit juist een argument tegen art. 4 zelf, want dan zal die bepaling niet van desertie afschrikken, omdat de schepeling ligt eene maand kan wachten. Door intrekking van art. 394 van het ontwerp Wetboek van Strafrecht [G. O.] is deze quaestie eigenlijk beslist, want voor de groote vaart is die bepaling ingetrokken, terwijl die voor *visschersvaartuigen* behouden blijft, voorwaar eene vreemde verhouding!

Men zal dan het vreemde geval krijgen dat bij de invoering van het Wetboek van Strafrecht artt. 1 en 4 zullen blijven bestaan, terwijl 2 en 3 bij het Strafwetboek zijn geregeld en dat naast en tusschen het Wetboek van Strafrecht dadelijk afzonderlijke bepalingen gelden, waardoor verwarring kan komen en hetgeen niet zal zijn een sieraad der nieuwe strafwetgeving. Indien het noodig is, voorzien onderlinge afspraken van belanghebbenden, zoo als door den heer van der Hoeven is gezegd, in moeilijkheden, ik zeg *indien dit noodig is*, want het is meest eene quaestie van

meer of minder loon die in alle vakken zich vertoont. Wanneer de belanghebbenden eenmaal zeker weten dat zij geen steun van den wetgever te wachten hebben, zullen zij zich wel aan afspraken houden. De Regering wachte zich dus voor een eersten stap op dezen weg, die, mijns inziens, verderfelijke gevolgen zal hebben en die geheel in strijd is met het belang der maatschappij en ook van de visschersvloot zelve.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ik zal beginnen met te antwoorden op de verst reikende opmerking van den geachten spreker. Hij meent, dat door terugneming van art. 394 van het ontwerp Strafwetboek deze vraag reeds zou zijn beslist.

Ik constateer dat, toen dit artikel door mij is teruggenomen, ik uitdrukkelijk heb verklaard dat ik mij voorbehoed om, voor zooveel de visscherij betreft, het later in een speciaal wetsontwerp te verdedigen. En wanneer de heer Gratama vraagt, waarom deze bepaling niet zal gelden voor de groote vaart in het algemeen, maar alleen speciaal hier, dan antwoord ik omdat, blijkens de ervaring, tegenwoordig juist bij de visscherij het feit, dat hier omschreven is, voorkomt en de ware en gewigtigste oorzaak is van het kwaad, dat door deze wet zal worden bestreden.

Het is inderdaad moeilijk den geachten afgevaardigde uit Assen te voldoen. Straks werd ik beschuldigd de visschersmatrozen *meer* dan de werkgevers te willen straffen, en nu bestrijdt hij *dit* artikel, waarin de werkgever, die een matroos onderhuurt en daardoor de ware veroorzaker van de desertie is, veel zwaarder gestraft wordt dan de matroos zelf. Mij dunkt dat juist de heer Gratama dit artikel zou moeten toejuichen.

Wanneer overigens die geachte afgevaardigde zegt, dat aldus die man voor de Nederlandsche vloot verloren gaat, dan antwoord ik hem, dat vooreerst de termijn zeer kort is gesteld (slechts één maand). En ik voeg er in de tweede plaats bij, dat men ook hier moet letten op hetgeen men ziet en op hetgeen men niet ziet.

Wat men ziet is, dat door een enkele een maand lang geen nieuw contract zal kunnen worden aangegaan. Maar hetgeen men óók behoort te zien, is, dat honderden matrozen door dit artikel voor desertie zullen worden bewaard, omdat de reeder er door zal worden afschrikt om hen er toe te verleiden.

De heer OLDENHUIS GRATAMA: Slechts eene enkele opmerking. Ik heb mij beklagd, dat bij dit wetsontwerp de werknemer werd gedrukt, maar de werkgever niet; in antwoord daarop zegt de Minister: „hier vindt gij nu eene tegenstelling”. Maar deze bepaling is evenzeer strijdig met mijn denkbeeld. De privilegien, die men aan den werkgever toestaat, werken nadeelig ook op den werknemer terug, en omgekeerd. Noch de een noch de ander moet bevoorregt worden. De Staat moet zich geheel houden buiten de quaestie der loonen.

[Het artikel werd met 39 tegen 30 stemmen aangenomen.]

WIJZIGINGSWET VAN 15 JANUARI 1886 (Stb. n°. 6).¹

[In het oorspronkelijk ontwerp dezer wet was art. 394 *bis* niet voorgesteld, de invoeging was het gevolg van de hieronder medegedeelde gedachtenwisseling over dat ontwerp.]

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer.

Met den Raad van State in zijn advies omtrent de wetsvoordracht regelende het inwerkingtreden van het nieuwe Wetboek van Strafrecht² acht de Commissie het raadzaam,

Memorie van Beantwoording.

De Commissie stelt aan het slot van haar verslag voor om de strafrechtelijke bepalingen der wetten van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 98 en 124) alsnog in de novelle

¹ [Zie deel V bl. 85.]

² [Zie dit in deel V bl. 219.]

in plaats van de strafrechtelijke bepalingen der wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 98), tot beteugeling van desertie van zeevisschers, te handhaven voor zoover zij feiten betreffen, waartegen in het Wetboek van Strafrecht niet is voorzien, de enkele bepaling dezer wet, die daardoor nog van kracht zoude blijven, op te nemen in het Wetboek van Strafrecht.

op te nemen voor zoover zij namelijk feiten betreffen welke niet reeds nu in het Strafwetboek zijn voorzien. De ondergeteekende kan zich daarmede niet vereenigen. Wordt art. 14 der invoeringswet onveranderd aangenomen, dan blijven van de wet, houdende strafbepalingen tot beteugeling van desertie van zeevisschers (*Staatsblad* n°. 98), bestaan de artt. 1 en 4. Door ook die artikelen op te nemen in het Strafwetboek, zou o. a. vooruitgelopen worden

op het voorstel bij art. 14, mede gedaan tot intrekking ook van de milde bepaling van art. 5 dezer wet, voor zoover het nog van toepassing zou kunnen zijn op de feiten, bedoeld bij artt. 1 en 4. Bovendien mag de ondergeteekende er op wijzen, dat ook de Raad van State uitdrukkelijk verzekert, dat uit de handhaving dezer wet, voor zoover zij feiten betreft waartegen in het Strafwetboek niet is voorzien, geene ernstige ongelegenheden zullen ontstaan.

Eindverslag der Tweede Kamer.

De Commissie blijft haar gevoelen handhaven om de strafbepalingen der wetten van 28 Juni 1881 (*Staatsbladen* n°. 98 en n°. 124) op te nemen in het Wetboek van Strafrecht. De strafbepalingen omtrent desertie van de zeevisschersvaartuigen zijn door den Minister MODDERMAN voorloopig uit zijn gewijzigd ontwerp-strafwetboek genomen, omdat toen de wet tot beteugeling van desertie van zeevisschers aanhangig was. Het is rationeel deze bepalingen nu weder in het wetboek te brengen en, nu ook voor het indienstnemen van schepelingen op zeevisschersvaartuigen aanmonstering is voorgeschreven, zooveel mogelijk in overeenstemming te brengen met de strafbepalingen ten aanzien van schippers en schepelingen op Nederlandsche schepen.

Art. 390 zoude dan gelezen worden:

» Wordt gestraft:

» 1°. als het thans luidt;

» 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste eene maand, de schipper van een Nederlandsch zeevisschersvaartuig die, *na den aanvang der monstering en vóór het einde zijner verbintenis* zich opzettelijk en wederrechtelijk aan het voeren van het vaartuig onttrekt."

De Commissie herinnert er aan, dat in de zitting van 5 November 1880 de woorden »gedurende de reis" in het artikel sub 2°. zijn opgenomen, om de discussie te verschuiven tot de behandeling van het aanhangig ontwerp der speciale wet.

Art. 391 zoude dan luiden zooals het voorkwam in het gewijzigd ontwerp van het Strafwetboek (art. 390), namelijk:

» Wordt gestraft, als schuldig aan desertie vóór den aanvang der reis:

» 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden, de schepeling die opzettelijk en wederrechtelijk eene reis, waarvoor hij zich op een Nederlandsch schip verbonden heeft, niet medemaakt;

» 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee weken, de schepeling die

opzettelijk en wederrechtelijk eene reis, waarvoor hij zich op een Nederlandsch zeevisschersvaartuig verbonden heeft, niet medemaakt."

Art. 393 zoude gelezen worden:

» Wordt gestraft, als schuldig aan desertie na den afloop der reis:

» 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden, de schepeling van een Nederlandsch schip die, na den afloop der reis en vóór het einde zijner verbintenis, zich opzettelijk door wederrechtelijke afwezigheid aan zijne verdere dienstverrichtingen onttrekt;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee weken, de schepeling van een Nederlandsch zeevisschersvaartuig die, na den afloop der reis en vóór het einde zijner verbintenis, zich opzettelijk door wederrechtelijke afwezigheid aan zijne verdere dienstverrichtingen onttrekt."

Wijders is het wenschelijk achter art. 394 te voegen het art. 394 van het gewijzigd ontwerp van het Strafwetboek, handelende over den reeder, boekhouder of schipper, dat reeds in de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad n°. 98) in art. 4 in hoofdzaak is overgenomen.

Het zoude dan gelezen worden:

» De reeder, boekhouder of schipper van een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig die een schepeling in dienst neemt, wetende dat er nog geene maand is verstreken sedert deze zich aan zijne verbintenis voor een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig heeft onttrokken op de wijze in een der artt. 391-393 omschreven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

» Niet strafbaar is het feit indien de indienstneming buiten het Rijk in Europa geschiedt met toestemming van den Nederlandschen consul of, zoo die er niet is, op verzoek van de plaatselijke overheid."

Verslag der Bijeenkomst van de Commissie van Rapporteurs met den Minister.

Wat aangaat de inlassching van de bestaande strafbepalingen tegen de desertie van zeevisschersvaartuigen..... verklaarde de Minister zich geneigd met de voorstellen der Commissie mede te gaan, die ten doel hebben deze strafbepalingen uit de bijzondere wetten in het Wetboek van Strafrecht over te brengen.

N. G. O. 1886. In artikel 390 van het Wetboek worden de woorden, voorkomende onder 2°. »gedurende de reis" vervangen door: »na den aanvang der monstering en vóór het einde zijner verbintenis".

Artikel 391 en 393 worden gelezen = zij nu luiden.

Achter artikel 394 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 394a = art. 394bis.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(28 October 1885.)

Amendement van de Commissie van Rapporteurs,

om in plaats van Art. 394a te lezen Artikel 394bis.

[Dit amendement werd door de Regeering overgenomen.]

Art. 395.

De opvarende van een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig die aan boord den schipper, of de schepeling die aan boord of in dienst een meerdere in rang feitelijk aanrandt, zich met geweld of bedreiging met geweld tegen hem verzet of hem opzettelijk van zijne vrijheid van handelen berooft, wordt, als schuldig aan insubordinatie, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

De schuldige wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, indien het misdrijf of de daarmede gepaard gaande feitelikheden eenig lichamelijk letsel ten gevolge hebben;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren en zes maanden, indien zij zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebben;

3°. met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren, indien zij den dood ten gevolge hebben.

O. R. O. ART. 450. De opvarende van een nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig die aan boord den schipper, of de schepeling die aan boord of in dienst een meerdere in rang feitelijk aanrandt, zich met geweld of bedreiging met geweld tegen hem verzet of hem opzettelijk van zijne vrijheid van handelen berooft, wordt, als schuldig aan insubordinatie, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

De schuldige wordt gestraft:

met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, indien het misdrijf of de daarmede gepaard gaande feitelikheden eenig lichamelijk leed ten gevolge hebben;

met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren en zes maanden, indien zij zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebben;

met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren, indien zij den dood ten gevolge hebben.

Memorie van Toelichting.

V. Misdrijven waardoor de orde aan boord en het gezag van den schipper worden aangerand artt. (450—455).

Dat de handhaving der orde aan boord van een schip bijzondere bepalingen vordert, wordt algemeen erkend. De opvarenden van een schip vormen als het ware eene kleine maatschappij waarin verstoring der orde, aanranding van de veiligheid van personen of goederen oneindig grooter gevaar doet ontstaan dan in de gewone burgermaatschappij, terwijl de gewone bescherming van het openbaar gezag afwezig is, en geen ander middel van bescherming aanwezig is dan zelfverdediging of de toepassing van civielrechtelijke bepalingen. De aanwezigheid aan boord van een gezag dat, door de wet erkend, het regt heeft aan boord het afwezige openbaar gezag te vervangen, is onmisbaar. De wet van 7 Mei 1856 heeft daarin voorzien door allen die zich aan boord bevinden, aan de bevelen van den schipper te onderwerpen, den schipper te magtigen de uitvoering dier bevelen door dwangmiddelen te verzekeren en hem een disciplinair gezag over de scheepsgezellen toe te kennen. Hieruit volgt

dat feitelijk verzet tegen of aanranding van het gezag, door de wet aan den schipper toegekend, als misdrijf strafbaar moet zijn. De wet van 1856 erkende dit evenzeer; zij verklaarde de bepalingen van de artt. 206—218 C. P. toepasselijk op mouterij en verzet van passagiers tegen den schipper en van mindere schepelingen tegen hunne meerderen in rang, terwijl zij bepaalde, dat die schipper en die meerderen beschouwd zouden worden als ambtenaren werkzaam ter uitvoering van de wet. Deze bepalingen, welligt noodig om verband met den Code Pénal te verkrijgen, zijn echter niet vrij van inconsequentie; de gelijkstelling met ambtenaren is noodeloos gewrongen en in strijd met het beginsel, dat de wet overigens aannam. Het is toch duidelijk dat zij het gezag, aan den schipper en aan den meerderen in rang toegekend, niet beschouwde als in aard overeenkomende met het openbaar gezag aan ambtenaren tegenover vrije burgers verleend, hetwelk wel gehoorzaamheid aan de wet, maar niet aan den persoon vordert en den ambtenaar dan ook geenerlei disciplinaire regtsmagt toekent. Zij kent den schipper en den scheepsofficieren meerderheid van rang toe, zij legt den opvarenden ondergeschiktheid op. Verzet daartegen of aanranding daarvan kan dus geene wederspanningheid zijn, maar is insubordinatie. Uit dit oogpunt laat zich volkomen regtvaardigen zoowel de disciplinaire regtsmagt, als de gestrengere opvatting van de verplichting tot gehoorzaamheid aan de bevelen van den schipper die hare analogie vindt, niet in de verplichting om ambtenaren niet in de uitvoering der wet te belemmeren, maar in de ondergeschiktheid van het militaire regt. Dit is in het oog gehouden in het ontwerp dat, door de verwerping van het beginsel van art. 11 der tuchtwet, zich naauw aansluit aan dat van de artt. 6—9 dier wet, maar, zooals boven reeds werd gezegd, met uitbreiding tot de zeevisschersvaartuigen.

Inbreuken op de ondergeschiktheid kunnen hetzij door daden, hetzij door woorden of gebaren plaats hebben. Van de inbreuken die niet in daden bestaan, worden op de nederlandsche schepen alleen de gezamenlijke en de voortgezette dienstweigering (artt. 453, 454 [398, 399]), op de nederlandsche zeevisschersvaartuigen ook de enkele dienstweigering, in het bijzonder strafbaar gesteld; in verband met de algemeene strafbepalingen over belediging en bedreiging is dit voor de zeevisschersvaartuigen voldoende; voor de koopvaardij schepen blijven bovendien de thans bestaande disciplinaire voorschriften van kracht. (Vgl. artt. 7—9 der tuchtwet.)

Inbreuken op de ondergeschiktheid door daden zijn strafbaar als insubordinatie en mouterij (artt. 450, 451 [395, 396]). De daarbij vermelde verzwarende omstandigheden komen in vorm en strafmaat overeen met die van de artt. 195, 196 [181, 182], met deze uitzondering, dat het begrip »met vereenigde krachten" uit art. 196 vervangen is door »vereenigde personen", daar voor de toepassing van art. 450 »geweld of bedreiging met geweld" geen onmisbaar vereischte is. Daar hier voorts het begrip van ondergeschiktheid op den voorgrond treedt, is de strafbaarheid niet afhankelijk gesteld van de omstandigheid, dat de schipper of de meerdere in rang, voor zoover van hem eenige handeling uitging, daarbij bleef binnen de juiste grenzen zijner bevoegdheid.

Om dezelfde reden kan de opvarende zich slechts aan boord, de scheepeling aan boord of in dienst aan insubordinatie schuldig maken. Aan wal buiten dienst bestaat geen pligt tot ondergeschiktheid.

Hieruit volgt al verder, dat deze bepalingen beperkt behooren te blijven tot nederlandsche vaartuigen. Immers de nederlandsche wet heeft niets voor te schrijven omtrent den pligt tot ondergeschiktheid aan boord van vreemde schepen. Voorzoover die vreemde schepen zich in de nederlandsche territoriale wateren bevinden, zijn daarom de bewuste handelingen niet straffeloos, maar als mishandeling, dwang enz. naar het gemeene regt te beoordeelen.

Art. 450. Van zijne vrijheid van handelen berooft. Feitelijke aanranding is daartoe niet altijd noodig; ook andere middelen, b.v. het toedienen van een slaapdrank, het opsluiten van een slapende zijn toereikend.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De schuldige wordt gestraft. Deze woorden zijn overbodig en hinderlijk bij het citeren.

Zou de consequentie niet eischen dat de bepaling van art. 197 [O. R. O.] indien dit artikel behouden blijft, hier werd herhaald?

De schuldige. Het nadeel dezer woorden wordt niet ingezien.

Art. 197 is vervallen [zie deel II bl. 174].

Opmerking van Prof. M. de Vries.

lichamelijk leed. Lees *lichamelijk letsel*. Zie het opgemerkte bij art. 154 [141, deel II bl. 92].

G. O. ART. 395 = art. 395 van het Wetboek.

Art. 396.

Insubordinatie gepleegd door twee of meer vereenigde personen, wordt, als muiterij, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

De schuldige wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren en zes maanden, indien het door hem gepleegde misdrijf of de daarbij door hem gepleegde feitelijkeheden eenig lichamelijk letsel ten gevolge hebben;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren, indien zij zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebben;

3°. met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren, indien zij den dood ten gevolge hebben.

O. R. O. ART. 451. Insubordinatie gepleegd door twee of meer vereenigde personen wordt, als muiterij, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Hij die door dit misdrijf of de daarbij door hem gepleegde feitelijkeheden eenig lichamelijk leed veroorzaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren en zes maanden.

Hij die daardoor zwaar lichamelijk letsel veroorzaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

Hij die daardoor den dood veroorzaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Memorie van Toelichting.

Muiterij is collectieve insubordinatie. De zwaarte van het feit kan overigens aanmerkelijk verschillen naarmate van het aantal der bemanning, doch dit is een der omstandigheden op welke de regter heeft acht te slaan bij de toepassing der zeer ruim gestelde straf.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De redactie kan, in het belang der aanhaling, beter luiden als volgt: »Hij, die insubordinatie pleegt in vereeniging met een ander wordt als schuldig aan muiterij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren; met gevangenisstraf van ten hoogste zeven jaren en zes maanden indien hij" enz.

De redactie is in overeenstemming gebracht met die van art. 196 [182].

Opmerking van Prof. M. de Vries.

ligchamelijk leed. Lees: *letsel*. Zie bij art. 154 [141, deel II bl. 92].

G. O. ART. 396 = art. 396 van het Wetboek.

Art. 397.

Hij die aan boord van een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig tot muiterij op dat schip of vaartuig opruit, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

O. R. O. ART. 452. Hij die aan boord van een nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig tot muiterij op dat schip of vaartuig opruit, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

Memorie van Toelichting.

Niet elke opruijing tot muiterij is een scheepvaartmisdrijf, maar alleen die met het oog op een nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig gepleegd wordt door iemand die zich hetzij tijdelijk, hetzij als opvarende, aan boord daarvan bevindt. Zij staat, wegens de gevaarlijke gevolgen, in straf gelijk met de opruijing tot een der zware misdrijven genoemd in het tweede lid van art. 140 [131]. Eene afzonderlijke vermelding is te meer noodig, daar zelfs het eerste lid van genoemd artikel bezwaarlijk zoude kunnen worden toegepast inzooverre een schip niet werd aangemerkt als eene »openbare plaats".

G. O. ART. 397 = art. 397 van het Wetboek.

Art. 398.

Dienstweigering door twee of meer schepelingen van een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig, gezamenlijk of ten gevolge van samenspanning gepleegd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

O. R. O. ART. 453. Dienstweigerings door twee of meer schepelingen van een nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig, gezamenlijk of ten gevolge van zamenspanning gepleegd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

G. O. ART. 398 = art. 398 van het Wetboek.

Art. 399.

Wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden, de schepeling van een Nederlandsch schip die, na wegens dienstweigerings disciplinair te zijn gestraft, bij zijne dienstweigerings volhardt;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste zestig gulden, de schepeling van een Nederlandsch zeevisschersvaartuig die zich gedurende de reis schuldig maakt aan dienstweigerings.

O. R. O. ART. 454. Wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden, de schepeling van een nederlandsch schip die na, ter zake van dienstweigerings disciplinair te zijn gestraft, bij zijne dienstweigerings volhardt;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste eene maand, de schepeling van een nederlandsch zeevisschersvaartuig die zich gedurende de reis schuldig maakt aan dienstweigerings.

Memorie van Toelichting.

2°. Dienstweigerings aan boord van een koopvaardijship gedurende de reis kan volgens art. 9 der tuchtwet door den schipper disciplinair worden gestraft; deze bepaling zou, ook indien zij op zeevisschersvaartuigen toepasselijk werd verklaard, daar niet voldoende zijn. Vooreerst toch heeft aan boord van deze vaartuigen dienstweigerings, ook van één opvarende, reeds dadelijk een veel gevaarlijker karakter dan aan boord van een koopvaardijship, waar tijdelijk althans de arbeid van één beter kan worden gemist; bovendien is ook om die reden het opleggen van disciplinaire straffen, bestaande in sluiting in de boeijen of kromsluiting in de boeijen, aan boord van een visschersvaartuig een geneesmiddel even schadelijk als de kwaal zelve en is zelfs door de beperkte ruimte aan boord behoorlijke afzondering van den schuldige geheel onmogelijk.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

2°. De Commissie geeft in overweging hier alternatieve geldboete te bedreigen. De schepeling van een zeevisschersvaartuig wordt niet, even als de andere schepelingen, eerst disciplinair gestraft.

Aan den wensch der Commissie is voldaan.

G. O. ART. 399 = art. 399 van het Wetboek.

Art. 400.

Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt gestraft de opvarende van een Nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig:

- 1°. die opzettelijk niet gehoorzaamt aan eenig bevel des schippers tot herstel der orde aan boord gegeven;
- 2°. die, wetende dat de schipper van zijne vrijheid van handelen beroofd is, hem niet naar vermogen te hulp komt;
- 3°. die, kennis dragende van een voornemen tot het plegen van insubordinatie, opzettelijk nalaat daarvan tijdig aan den schipper kennis te geven.

De onder n°. 3 vermelde bepaling is niet van toepassing indien de insubordinatie niet is gevolgd.

O. R. O. ART. 455. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden wordt gestraft de opvarende van een nederlandsch schip of zeevisschersvaartuig:

- 1°. die opzettelijk niet gehoorzaamt aan eenig bevel des schippers tot herstel der orde aan boord gegeven;
- 2°. die, wetende dat de schipper van zijne vrijheid van handelen beroofd is, hem niet naar vermogen te hulp komt;
- 3°. die, kennis dragende van een voornemen tot het plegen van insubordinatie, opzettelijk nalaat daarvan tijdig aan den schipper kennis te geven.

Deze bepaling is niet van toepassing indien de insubordinatie niet is gevolgd.

Memorie van Toelichting.

De bepalingen van dit artikel, vooral die sub n°. 1, grenzen digt aan de strafbare dienstweigerings, doch zijn van ligteren aard; vooral met het oog op de passagiers is de bijvoeging eener geldboete wenschelijk.

1°. Krachtens art. 6 der tuchtwet (vgl. art. 528 W. v. K.) is de schipper wel bevoegd den weigerachtige te noodzaken zijne bevelen op te volgen betrekkelijk het behoud en de zekerheid van schip en lading en de bevordering der reis, doch deze bevoegdheid maakt de strafbepaling niet overbodig. Immers de schipper kan stuiten op zoo krachtigen, algemeen tegenstand, dat hij buiten de mogelijkheid geraakt, zich ook door dwang te doen gehoorzamen.

2°. Deze aan art. 292 van het italiaansche wetboek ontleende bepaling bevat, in het »van zijne vrijheid van handelen beroofd» zijn, een duidelijken terugslag op het misdrijf van insubordinatie.

3°. De bepaling is te vergelijken met art. 145 [136]. Voorzooover het voornemen tot het plegen van enkele der in laatstgenoemd artikel vermelde misdrijven aan boord mogt worden opgevat, en een der opvarenden daarvan mogt kennis dragen, zal in den regel wel niet aan de ambtenaren van justitie of politie, maar toch aan den bedreigde kunnen worden kennis gegeven van dat voornemen en daarmede aan den eisch der strafwet zijn voldaan.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Alinea 2. Deze bepaling. Men leze: De bepaling onder n°. 3 van het eerste lid vermeld.

Aan de opmerking is gevolg gegeven; de woorden »van het eerste lid» zijn echter overbodig.

G. O. ART. 400 = art. 400 van het Wetboek.

Art. 401.

De in de artikelen 386, 389, 391—393, 395—400 bepaalde straffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien de schuldige aan een der in die artikelen omschreven misdrijven scheepsofficier is.

O. R. O. ART. 456. De in de artikelen 440, 443, 445—447, 450—455 bedreigde straffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien de schuldige aan een der in die artikelen omschreven misdrijven scheepsofficier is.

Memorie van Toelichting.

VI. *Bepaling aan onderscheidene der voorafgaande misdrijven gemeen (art. 456).*

De scheepsofficieren kunnen ten opzichte van de hier bedoelde misdrijven gelijk worden gesteld in strafverzwaring met de ambtenaren, die misdrijven begaan waartegen zij verplicht zijn te waken, of waarbij zij misbruik maken van hun ambt (art. 54 [44]).

Opmerking van Prof. M. de Vries.

bedreigde. Lees: bepaalde. Zie bij art. 10 [deel I bl. 214].

G. O. ART. 401 = art. 401 van het Wetboek.

Art. 402.

De schipper van een Nederlandsch schip die, met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen of zoodanige bevoordeeling te bedekken, hetzij het schip verkoopt, hetzij geld opneemt op het schip, het scheepstoebehooren of den scheepsvoorraad, hetzij goederen van de lading of van den scheepsvoorraad verkoopt of verpand, hetzij verdichte schaden of uitgaven in rekening brengt, hetzij het vereischte dagregister niet overeenkomstig de wettelijke voorschriften houdt, hetzij bij het verlaten van het schip niet zorgt voor het behoud der scheepspapieren, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Art. 403.

De schipper van een Nederlandsch schip die, met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen of zoodanige bevoordeeling te bedekken, van koers verandert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

O. R. O. ART. 457. De schipper van een nederlandsch schip die, met het oogmerk om schelmerij te plegen of gepleegde schelmerij te bedekken hetzij het schip verkoopt, hetzij geld opneemt op het schip, het scheepstoebehooren of den scheepsvoorraad, hetzij goederen van de lading of van den scheepsvoorraad verkoopt of verpand, hetzij verdichte schaden of uitgaven in rekening brengt, hetzij bij het verlaten van het schip niet zorgt voor het behoud der scheepspapieren, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

O. R. O. ART. 458. De schipper van een nederlandsch schip die, met het oogmerk om schelmerij te plegen of gepleegde schelmerij te bedekken, van koers verandert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Memorie van Toelichting.**VII. *Schelmerij van den schipper* (artt. 457, 458).**

De in deze artikelen genoemde feiten zijn overgenomen uit de artt. 375, 376, 639 en, wat de scheepspapieren betreft, art. 362 wetb. van kooph. Terwijl intusschen het handelen in strijd met de genoemde bepalingen van het wetboek van koophandel altijd een civiel onrecht is en aanleiding kan geven tot eene burgerlijke regtsvordering, worden de feiten eerst strafbaar wanneer zij gepleegd zijn om schelmerij (vg. art. 637 W. v. K.) te plegen of gepleegde schelmerij te bedekken. Zoolang de schipper ter goeder trouw handelt, is er van zijne zijde slechts onkunde, waarvoor hij kan boeten in een burgerlijk geding, maar waarin geen misdrijf is te zien. — De straf van art. 457 is dezelfde als die tegen bedriegelijke bankbreuk (art. 368 [341]), die van art. 458 dezelfde als de straf tegen oplichting (art. 354 [326]) bedreigd. — Voorzoover schippers van andere vaartuigen dan schepen zich aan dergelijke feiten mogten schuldig maken, zijn hunne handelingen te toetsen aan de gewone vereischten voor verduistering en oplichting.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 457. met het oogmerk om schelmerij te plegen of gepleegde schelmerij te bedekken. Schelmerij is een zeer onbestemd begrip, en art. 637 van het Wetb. van Kooph., waarnaar de Memorie van Toelichting verwijst, geeft geene nadere verklaring. Het is bovendien eene uitdrukking die geheel afwijkt van de terminologie van het wetboek. De Commissie zou daarom liever willen lezen: *met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen.*

Het niet-aanhouden van registers in art. 526 [471] als overtreding gestraft, moet, indien het in dit artikel geïncrimineerde oogmerk aanwezig is, ook als misdrijf strafbaar zijn. Soms worden *journals* vooruit klaargemaakt met en overeenkomstig het doel om het schip te laten stranden. De Commissie zou dus willen opnemen de bepaling: »hetzij de vereischte

dagregisters niet of niet overeenkomstig de wettelijke voorschriften gehouden heeft”.

Schelmerij moge een »onbestemd begrip” zijn, de uitdrukking *schelmerij van den schipper*, die reeds in het oud-Hollandsch recht voorkwam, en vandaar in het Wetboek van Koophandel overging, heeft door de rechtspraktijk eene zeer bepaalde beteekenis. Intusschen is er geen bezwaar om zoowel hier als in art. 458 de uitdrukking te kiezen »om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen of zoodanige bevoordeeling te bedekken”, en het woord »schelmerij” te vermijden. In de zaak verandert daardoor niets.

Aan de opmerking omtrent het dagregister is gevolg gegeven.

»Niet of” is uit de redactie der Commissie, als overbodig, weggelaten.

Art. 458 met het oogmerk enz. Zie ad art. 457.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

Art. 457. Achter *bedekken* eene komma te plaatsen. De bepaling wordt hier afgesloten, en *hetzij* moet onmiddellijk verbonden worden met het voorafgaande *die*. In het volgende artikel, waar dezelfde woorden voorkomen, is dan ook te recht de komma gezet.

G. O. ARTT. 402 en 403 = artt. 402 en 403 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer DE CASEMBROOT: In artikel 402 heeft de Minister zoowel als de Commissie zich niet bepaald tot een algemeen delict, maar daarin opgenomen zes verschillende gevallen, die telkens beginnen met „hetzij”. Nu is mijn nederig verzoek daar een zevende geval bij te voegen...om achter het woord: „bedekken” onmiddellijk te laten volgen: „hetzij de hem bekende onzeewaardigheid of gebreken van het schip geheim houdt”.

De gezagvoerder kan iemand zijn die een zeer goed zeeman is, en toch zeer ligt denkt over de gebreken van zijn bodem, mits het schip maar hard loopt; die zich natuurlijk niet wil benadeelen en die dus zooveel reizen mogelijk tracht te doen, hetgeen in zijn geldelijk belang is. Wanneer nu dien ten gevolge de passagiers geen drooge bergplaats hebben, zoodat alles even nat wordt, dan is zulk een kapitein, in mijn oog, schuldig aan de ongezondheid die de passagiers kunnen belooopen. Ik roep dus de bescherming in van de wet voor die onkundige personen, die nooit op een schip geweest zijn, en die, vertrouwend op het goedgekeurde schip, zich dadelijk embarqueren, en aan eene groote ellende worden blootgesteld.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Behoudens nadere inlichtingen, betwijfel ik of dergelijke bepaling wel het effect zou hebben, dat de geachte afgevaardigde uit Delft er van verwacht. Hoe zal men bewijzen dat de schipper werkelijk de onzeewaardigheid van zijn bodem kende? Indien de passagiers klagen dat het schip, zoodra het in zee kwam, onzeewaardig bleek, wordt daardoor nog niet bewezen dat de schipper dat wist op het oogenblik dat de reis begon, allerminst wanneer van wege Veritas een certificaat van zeewaardigheid is afgegeven. Wanneer die toestand van het schip toen reeds te constateren was geweest, hadden de passagiers van art. 347 Wetboek van Koophandel kunnen gebruik maken. Ik verklaar dus, behoudens nadere inlichtingen, nog niet in te zien welk praktisch resultaat de bijvoeging zou te weegbrengen.

De heer DE CASEMBROOT: Ik beaam ten volle het bezwaar van den Minister, dat het zeer moeilijk is het feit te constateren; maar daar staat tegenover, dat de

readers, wanneer zij een goeden kapitein hebben, het zelfde schip zoolang mogelijk aan hem toevertrouwen en dat niemand beter bekend is met de groote en kleine gebreken van zijn bodem dan hij. Zelfs de experts kunnen er zoo niet over oordeelen. Nu dunkt mij dat de kapitein, als de experts het schip komen keuren, niets geheim moet houden; en als hij bij het onderzoek naar de hoedanigheden van zijn bodem mededeelt dat het schip zoo lek is, dat bijvoorbeeld de hutten der passagiers bij storm onderloopen, zullen de experts niet 3/3 geven.

De kapitein heeft dus wel degelijk schuld, want het onderzoek naar de gebreken van het schip is zeer moeilijk als men geen klagen heeft van de passagiers.

De passagiers moeten het regt hebben zekerheid te hebben dat zij in stormweder in hun verblijf droog blijven gedurende den overtocht. Die vreemdelingen, die op het schip zijn, hebben aanspraak op de protectie der wet. De Minister stelt zich den toestand van den kapitein niet juist voor; deze kent zijn schip zóo goed, dat hij noodzaak moet zijn niets te verzwijgen, en dan zullen er die erge ongeriefelijkheden niet meer plaats hebben als nu op onze koopvaardischepen soms voorkomen, waarvan men nooit hoort, omdat de menschen niet klagen, omdat ze vreezen nog ongelijk toe te krijgen.

De heer RÖELL: De bedoeling van den vorigen geachten spreker zal zeker beaamd worden door ieder die gevoel heeft voor de moeilijkheden en ongeneugten, die, ook buiten het door hem gesteld geval, aan eene zeereis verbonden zijn. Maar het onderwerp waarin hij wil voorzien valt, mijns inziens, niet onder het begrip van de feiten, in art. 402 opgenoemd. Het geldt hier benadeeling van regthebbenden, met het oogmerk om zich wederregtelijk te bevoordeelen; of, zooals de Memorie van Toelichting aantekent: „schelmerij”. Nu kan, mijns inziens, noch zulk eene benadeeling, noch zulk eene wederregtelijke bevoordeeling als dit artikel tot misdrijf stempelt, bij het door hem aangehaald voorbeeld bestaan. Eene andere vraag is, of zoodanige daad of nalatigheid niet in het volgende Boek onder de overtredingen kan en moet worden opgenomen. Overigens kunnen daadzaken als de door hem bedoelde, welligt vallen onder andere, reeds aangenomen wetsartikelen — misschien bijv. onder art. 169 —, maar in allen gevalle is het hier de plaats niet om die straffen te stellen.

De heer DE CASEMBROOT: De vorige spreker heeft in zeker opzigt volkomen gelijk. Maar ook ik heb van mijn kant gelijk, als ik beweer, dat het voordeel voor den kapitein zit in de mogelijkheid om de reis te doen en daarom zou hij de gebreken van zijn schip kunnen verzwijgen. Bij gevolg zou hetgeen ik bedoel, wel degelijk in dit artikel kunnen worden opgenomen.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Ik ben het geheel eens met den heer Röell dat het niet mogelijk is bij dit artikel in de zaak te voorzien. Iets anders zou het zijn in het 3de Boek onder de scheepvaartovertredingen een speciale overtreding te maken van de nalatigheid van den schipper om aan de experts de noodige inlichtingen te geven of van het in zee steken met een onzeewaardig schip. Ik ben ten volle bereid om met den geachten spreker uit Delft de zaak nader te bespreken, en, bijaldien ik van de mogelijkheid en noodzakelijkheid van dergelijke bepaling overtuigd word, een voorstel te doen.

[Vgl. onder Titel IX van Boek III (vóór art. 469) het door de Regeering nieuw voorgedragen art. 465a G. O.]

Art. 404.

De schipper van een Nederlandsch schip die, buiten noodzaak of in strijd met eenig wettelijk voorschrift, gedurende de reis het schip verlaat, en ook aan zijn scheepsvolk daartoe last of vergunning geeft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden.

O. R. O. ART. 459. De schipper van een nederlandsch schip die, buiten noodzaak of in strijd met eenig wettelijk voorschrift, gedurende de reis met zijn scheepsvolk het schip verlaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden.

Memorie van Toelichting.

VIII. Strafbare benadeeling van reederij of opvarenden door den schipper (artt. 459—463).

Eene tijdelijke afwezigheid van den schipper in strijd met art. 361 wetb. van kooph. vereischt geene strafbepaling, maar wel een verlaten met bedoeling van niet terugkeeren in den zin van art. 362 wetb. van kooph. (vg. ook art. 565 van dat wetboek). Verlaten met het scheepsvolk geeft te kennen, dat de schipper aan allen gelast hebbe het schip te verlaten, zoodat hij zich niet op straffeloosheid kan beroepen, indien enkele schepelingen eigendunkelijk aan dezen last niet hebben gehoorzaamd.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Memorie van Toelichting zegt: » *Verlaten met het scheepsvolk* geeft te kennen, dat de schipper aan allen gelast hebbe het schip te verlaten, zoodat hij zich niet op straffeloosheid kan beroepen, indien enkele schepelingen eigendunkelijk aan dezen last niet hebben gehoorzaamd". Deze verklaring komt der Commissie taalkundig onjuist en gewrongen voor. De schipper kan niet gezegd worden *met zijn scheepsvolk* het schip te verlaten, indien een gedeelte van het scheepsvolk achterblijft. Bovendien zou de handeling van den schipper door het bevel om het schip te abandonneren en zijne daarop gevolgde verwijdering voltooid zijn, ook indien al het scheepsvolk achter bleef. Zou niet aan deze bezwaren kunnen tegemoet gekomen worden door den schipper strafbaar te stellen, die zich van zijn schip verwijderd na zijn scheepsvolk gelast of toegestaan te hebben het te verlaten?

Art. 459 is naar aanleiding der opmerking gewijzigd.

G. O. ART. 404 = art. 404 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

De heer VAN GENNEP: Hier wordt de schipper, die buiten noodzaak en in strijd met eenig wettelijk voorschrift gedurende de reis het schip verlaat, strafbaar gesteld. Het is inderdaad een ernstig feit, dat ernstig gestraft moet worden, maar aan de strafbare handelingen moet eene misdadige bedoeling ten grondslag liggen. Nu is het *buiten noodzaak* verlaten van een schip een zeer objectief criterium, waaromtrent soms alleen door de latere uitkomst kan worden beslist. Er zijn schepen verlaten onder omstandigheden die later bleken het verlaten niet te hebben gewettigd, terwijl het toch volkomen ter goeder trouw plaats had. Zoo herinner ik mij dat een schip in volkomen zeewaardigen toestand met eene rijke lading thee zonder bemanning in straat Banka drijvende werd gevonden. Later bleek het dat het schip vast had gezeten en dat terwijl het vast zat vaartuigen uit den wal kwamen aanzetten, waarin men meende dat zeeroovers waren. De kapitein heeft toen met zijn volk het schip verlaten uit vrees voor de vermeende zeeroovers, die later visschers bleken te zijn geweest. Het schip is vervolgens door toevallige omstandigheden weder vlot geraakt en toen is de lading geborgen en gered. De kapitein is wellicht ongeschikt, maar volkomen ter goeder trouw, zou dus vallen onder dit artikel,

omdat het later bleek dat hij buiten noodzaak het schip had verlaten. Dit klemte te meer met het oog op de bewoordingen van de artt. 406 en 407, waar gesproken wordt van: „opzettelijk buiten noodzaak”. Ik zou daarom den Minister in overweging willen geven ook hier het woord „opzettelijk” op te nemen omdat anders gevallen zouden gestraft worden die in strafregtelijken zin werkelijk niet strafbaar zijn.

De heer DES AMORIE VAN DER HOEVEN: Ik zou juist omdat ik een geval, als door den geachten spreker genoemd is, niet ongestraft wil laten, tegen de opneming van het woord „opzettelijk” zijn. Een kapitein behoort te kunnen zien of lieden, die in eene boot op zijn schip aankomen, zeeroovers of visschers zijn; althans, wanneer die kapitein in zijne onzekerheid aanstonds de vlugt neemt en een schip met eene rijke lading onbewaakt achterlaat, handelt hij minstens zeer flauwhartig. Hij behoort des noods liever een strijd te wagen, wanneer hij slechts *gist* dat er bij zijn bezoekers kwade bedoelingen zijn. Zoodra een kapitein buiten noodzaak of in strijd met wettelijke voorschriften zijn schip verlaat, zijn er voldoende termen tot straf. Evenmin als in het volgend artikel behoeft hier het opzet nog uitdrukkelijk te worden opgenomen.

De heer VAN GENNEP: Wanneer men, gelijk de geachte vorige spreker, criminele straffen meent te moeten toepassen op hen, die schijnbare gevaren voor wezenlijke aanziende, ter goeder trouw handelen, dan heb ik niets meer te zeggen.

Art. 405.

De schipper van een Nederlandsch vaartuig die, buiten noodzaak en buiten voorkennis van den eigenaar of de reederij, handelingen pleegt of gedooft, wetende dat deze het vaartuig of de lading aan opbrenging, aanhouding of ophouding kunnen blootstellen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden.

De opvarende die, buiten noodzaak en buiten voorkennis van den schipper, met gelijke wetenschap gelijke handelingen pleegt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden.

O. R. O. Art. 460. De schipper van een nederlandsch vaartuig die, buiten noodzaak of buiten voorkennis van den eigenaar of de reederij, handelingen pleegt of gedooft, wetende dat deze het vaartuig of de lading aan opbrenging, aanhouding of ophouding kunnen blootstellen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste zes honderd gulden.

De opvarende die, buiten noodzaak of buiten voorkennis van den schipper, met gelijke wetenschap gelijke handelingen pleegt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen maanden of geldboete van ten hoogste zes honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Iedere eigenmagtige handeling, die een nederlandsch vaartuig aan opbrenging, aanhouding of ophouding (vg. art. 365 W. v. K.) kan blootstellen, verdient straf. De regter behoort intusschen eene groote vrijheid te bezitten bij de toepassing, daar zeer onderscheiden handelingen

tot het hier genoemde doel kunnen leiden; men denke aan blokkade-verbreking, vervoer van oorlogsecontrabande, smokkelhandel, inbreuken op quarantaine-maatregelen of op buitenlandsche havenreglementen. — Het is noodzakelijk hier de ruime uitdrukking vaartuig te kiezen, omdat de bedoelde handelingen veelal met kleine bodems (visscherspinken) gepleegd worden en niet strafbaar zijn naar het gemeene regt.

Advies van den Raad van State.

De Raad meent te moeten vragen waarom in dit artikel tot voorwaarde van strafbaarheid niet is gesteld het handelen »buiten noodzaak'', zooals in de artt. 459 en 461 [404 en 406]. Het art. 460 heeft voornamelijk op het oog sluikerij in den vreemde, doch er kunnen gevallen ontstaan, waarin de schipper wel genoodzaakt is handelingen te plegen, die het schip aan het in art. 460 omschreven gevaar blootstellen.

Rapport aan den Koning.

Het artikel is in den door den Raad van State bedoelden zin aangevuld.

G. O. ART. 405 = art. 405 van het Wetboek.

Art. 406.

De schipper van een Nederlandsch schip die opzettelijk buiten noodzaak aan een opvarende niet verschaft datgene wat hij verplicht is hem te verschaffen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 461. De schipper van een nederlandsch schip die buiten noodzaak aan een opvarende niet verschaft datgene wat hij verplicht is dezen te verschaffen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Zijn desertie en insubordinatie van schepelingen gestreng te straffen, zoo moet aan de andere zijde de schipper niet straffeloos blijven, die tot deze feiten aanleiding geeft door zijn scheepsvolk te onthouden hetgeen hij verplicht is hun te verschaffen. De bepaling is eene uitbreiding van art. 22 der tuchtwet en van de door geene voldoende strafbedreiging bekrachtigde artt. 23 en 24 dier wet, daar de tijdelijke onbevoegdverklaring van den schipper, door den raad van tucht uit te spreken op eene binnen engen termijn beperkte aanklagt (art. 25), daarvoor ongenoegzaam is. Zoowel de schipper, die het noodige niet verschaft ofschoon hij het wel aan boord heeft, als hij die naliel het noodige aan boord te nemen, is onder de bepaling begrepen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De feiten waartegen hier straf wordt bedreigd zijn, naar het oordeel der Commissie, van dien aard, dat zij niet in het wetboek te huis behooren maar in de tuchtwet. Is deze niet volledig, dan behoort zij te worden aangevuld. Maar de vraag, of de schipper den opvarenden datgene verschaft, waartoe hij verplicht was, is van zoo bijzonderen en

zeer betrekkelijken aard, dat zij beter door den raad van tucht, dan door den strafregter kan beantwoord worden.

Eene minderheid acht het feit, althans indien het opzettelijk geschiedt, in sommige gevallen zeer ernstig. Met bijvoeging van het woord *opzettelijk* zou zij het artikel willen behouden.

Met de minderheid is dit feit, in de omschrijving waarvan thans het woord »opzettelijk» is ingevoegd, in vele gevallen zeer strafwaardig te achten; de bekende geschiedenis van de *Twenthe* (1856), op welk vaartuig dit feit tot muiterij, brandstichting enz. leidde, strekke tot bewijs; door de schuld van den schipper werden 22 Maleijers tot misdadigers gemaakt. De strafregter is volkomen bij machte de feitelijke verhoudingen te beoordeelen, die bij dit misdrijf minder ingewikkeld zijn dan bij menig ander; in den monsterrol heeft hij daarbij een nuttig hulpmiddel. (Vg. art. 397, n°. 8, W. v. K.)

Art. 469 [414] te behouden en art. 461 te schrappen, ware bezwaarlijk te verdedigen.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

dezen. Daar er slechts van één persoon sprake is, brengt *dezen* den lezer meer of min in verwarring. Hij vraagt: *wien?* want er is niemand dan die ééne genoemd. De eenige juiste term is hier *hem*.

NOTA: De wijziging zal wel geen aanleiding tot verkeerde opvatting geven, maar is er toch niet sprake van twee personen, *schipper* en *opvarende*?

ANTWOORD: Grammaticsch niet, want de *schipper* is het subject en komt dus hier bij den datief niet in aanmerking. Sloeg die datief op den schipper, dan zou 't *zich* moeten zijn. De mogelijkheid om aan den schipper te denken is hier dus buitengesloten: *hem* kan alleen slaan op den *opvarende*.

G. O. ART. 406 = art. 406 van het Wetboek.

Art. 407.

De schipper van een Nederlandsch schip die opzettelijk buiten noodzaak of in strijd met eenig wettelijk voorschrift goederen werpt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 462. De schipper van een nederlandsch schip die opzettelijk, buiten noodzaak of in strijd met eenig wettelijk voorschrift, goederen werpt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Art. 462 is te beschouwen in verband met art. 368 wetb. van kooph.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Opzettelijk, buiten noodzaak, lees: *opzettelijk buiten noodzaak*. Het begrip *opzettelijk* moet niet nevens *buiten noodzaak* worden gesteld, maar dit laatste ook beheerschen.

Aan de opmerking is voldaan.

G. O. ART. 407 = art. 407 van het Wetboek.

Art. 408.

Hij die lading, scheepsvoorraad of scheepsbehoefte, aan boord van een vaartuig aanwezig, opzettelijk en wederrechtelijk vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

O. R. O. ART. 463. Hij die lading, scheepsvoorraad of scheepsbehoefte, aan boord van een schip aanwezig, opzettelijk en wederrechtelijk vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Memorie van Toelichting.

Vernieling van een vaartuig is, naarmate daaraan een karakter van gemeen gevaar, van bedrog of alleen van beschadiging eigen was, in de artt. 181, 356 of 383 [168, 328 of 352] strafbaar gesteld. Ten opzichte van lading, scheepsvoorraad of scheepsbehoefte kan alleen van beschadiging sprake zijn die, met het oog op de voorwerpen waartegen zij is gerigt, niet in den 27sten maar in dezen titel is opgenomen.

[Vgl. bij art. 86, deel I bl. 537.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Schip. Waarom hier niet, op den grond van de Memorie van Toelichting ad art. 460 [405, hiervoor bl. 151 en 152], *vaartuig*? Ook op kleine bodems kan het gevaar te groot zijn om het feit onder titel XXVII te kunnen begrijpen. Bovendien is het niet wenschelijk eene nieuwe uitdrukking in de wet te brengen, waardoor een nieuw begrip verklaring zou eischen. Immers er is geen definitie in de wet van *schip*, wel van *Nederlandsch schip*. De Commissie ziet er geen bezwaar in het woord *vaartuig* te bezigen en aan den regter over te laten bij de toepassing der straf de schakeringen van strafbaarheid, waartoe het zeer ruime begrip aanleiding geeft, in aanmerking te nemen.

Twee jaren. De straf zal, in overeenstemming met de voorgestelde verhooging van het maximum in art. 379 [350], gebragt moeten worden op *drie* jaren.

Schip is in *vaartuig* veranderd.

De straf is in art. 379 [350] niet hooger dan op twee jaren gesteld.

G. O. ART. 408 = art. 408 van het Wetboek.

Art. 409.

De schipper die de Nederlandsche vlag voert wetende dat hij daartoe niet gerechtigd is, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 464. De schipper die de nederlandsche vlag voert zonder daartoe gerechtigd te zijn, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

IX. *Inbreuken op de scheepvaartpolitie* (artt. 464—466).

Art. 464. In welke gevallen een schipper gerechtigd is de nederlandsche vlag te voeren leert de wet van 28 Mei 1869 (*Staatsblad* n°. 96) betrekkelijk de afgifte van zeebrieven en vergunningen tot het voeren der nederlandsche vlag. Blijkens art. 17 dier wet moet hij voorzien zijn van een voor zijn schip bestemden, niet vervallen zeebrief of vergunning, waaromtrent alle voorschriften dier wet zijn nagekomen.

Regeeringsopmerking bij het Verslag van de Tweede Kamer.

Art. 464—466. Ook hier moet het opzet worden uitgedrukt.

G. O. ART. 409 = art. 409 van het Wetboek.

Art. 410.

De schipper die opzettelijk door het voeren van eenig onderscheidingsteeken aan zijn vaartuig den schijn geeft alsof het een Nederlandsch oorlogsvaartuig ware, of een loodsvaartuig in Nederlandsche wateren of zeegaten dienst doende, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 465. De schipper die door het voeren van eenig onderscheidingsteeken aan zijn vaartuig den schijn geeft alsof het een nederlandsch oorlogsvaartuig is of een loodsvaartuig dat in nederlandsche wateren of zeegaten dienst doet, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

(In het O. Stc. luidt de aanvang van dit art.: De schipper die zonder daartoe gerechtigd te zijn eenig onderscheidingsteeken, zij het ook met eene geringe afwijking, voert van een nederlandsch oorlogsvaartuig of van een loodsvaartuig enz.)

Memorie van Toelichting.

Deze bepaling zal een einde maken aan de klagen vooral in Oost-Indie gerezen over het aldaar niet ongewoon misbruik, dat koopvaarders zich straffeloos wederregtelijk kunnen bedienen van de onderscheidingsteeken van nederlandsche oorlogsvaartuigen.

Ten opzichte van de loodsvaartuigen vergelijkte men art. 10 der wet van 20 Augustus 1859 (*Staatsblad* n°. 93). Beperking tot nederlandsche loodsvaartuigen ware, met het oog op de belgische, die op de Schelde dienst doen, niet geraden. Het aldaar door een schipper aannemen van de onderscheidingsteeken van een belgisch loodsvaartuig, is even misleidend en nadeelig voor de nederlandsche scheepvaart.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

een loodsvaartuig dat — dienst doet. De schipper geeft aan zijn vaartuig den *schijn* alsof het een loodsvaartuig ware. Het is echter zulk een vaar-

tuig niet. Dus *doet* het ook als zoodanig geen dienst. Na de uitdrukking *den schijn geeft*, die eene ontkenning onderstelt, kan het stellige *dat doet* niet volgen. Voor een dergelijk geval is het tegenwoordig deelwoord de juiste term. Men schrijve: *een loodsvaarttuig in Nederlandsche wateren of zeegaten dienst doende*.

Ik geef tevens in bedenking, of in de woorden: *alsof het een Nederlandsch oorlogsvaarttuig* is, het stellige *is* niet vervangen behoort te worden door *ware*, dat beter aan *alsof* beantwoordt en in de spreektaal dan ook de gewone uitdrukking is.

G. O. ART. 410 = art. 410 van het Wetboek.

Art. 411.

Hij die buiten noodzaak op een Nederlandsch schip optreedt als schipper, stuurman of machinist, wetende dat hem krachtens wettelijk voorschrift de bevoegdheid daartoe is ontnomen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden.

O. R. O. ART. 466. De schipper die, nadat hem krachtens wettelijk voorschrift de bevoegdheid is ontnomen om als schipper op een nederlandsch schip te varen, buiten noodzaak als zoodanig optreedt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zes honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

Art. 466 treedt in de plaats van het laatste lid van art. 25 der tucht-wet. In beteekenis en straf stemt de bepaling overeen met art. 216 [195].

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Waarom wordt hier geen gewag gemaakt van den *stuurman* en den *machinist*, even als in art. 25 l van de tuchtwet van 1879 (Staatsbl. n°. 190)?

De redactie is gewijzigd [zie ook bij art. 409].

G. O. ART. 411 = art. 411 van het Wetboek.

Art. 412.

De schipper van een Nederlandsch schip die zonder geldige reden weigert te voldoen aan eene wettelijke vordering om een beklaagde of veroordeelde benevens de tot zijne zaak betrekkelijke stukken aan boord te nemen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Art. 413.

De schipper van een Nederlandsch schip die een beklagde of veroordeelde, dien hij op eene wettelijke vordering aan boord genomen heeft, opzettelijk laat ontsnappen of bevrijdt, of bij zijne bevrijding of zelfbevrijding behulpzaam is, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Indien de ontsnapping, bevrijding of zelfbevrijding aan zijne schuld is te wijten, wordt hij gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

O. R. O. ART. 467. De schipper van een nederlandsch schip die zonder geldige reden weigert te voldoen aan eene wettelijke vordering om beklagden of veroordeelden benevens de tot hunne zaak betrekkelijke stukken aan boord te nemen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

O. R. O. ART. 468. De schipper die een beklagde of veroordeelde dien hij op eene wettelijke vordering aan boord genomen heeft, opzettelijk laat ontsnappen of bevrijdt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Indien de ontsnapping of bevrijding aan zijne schuld is te wijten, wordt hij gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Memorie van Toelichting.

X. Inbreuken op de verplichting tot hulpbetoon aan de justitie (artt. 467, 468).

De in eerstgenoemd artikel omschreven verplichting van den schipper komt thans voor in art. 25 der wet van 25 Julij 1871 (*Staatsblad* n°. 91), houdende regeling van de bevoegdheid der consulaire ambtenaren tot het opmaken van burgerlijke akten, en van de consulaire regtsmagt. Heeft hij een beklagde of veroordeelde aan boord genomen, zoo rust op hem dezelfde pligt als op den ambtenaar belast met de bewaking van iemand, die op openbaar gezag of krachtens regterlijke uitspraak van de vrijheid is beroofd; in vorm en straf stemt art. 468 daarom overeen met art. 417 [367]. (Vgl. art. 375 Italie.) In de verplichting om behoorlijk zorg te dragen voor de stukken tot de zaak betrekkelijk is reeds voorzien, daar de schipper, als »tijdelijk met eene openbare dienst belast», onder het bereik valt van de artt. 398 [361] en 399.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 468. *De schipper*, lees: *de schipper van een Nederlandsch schip*. Alleen tot hem kan de »wettelijke vordering» gerigt worden, en dus kan het artikel ook alleen op hem van toepassing zijn (zie art. 25 der consulaire wet van 25 Julij 1871 (*Staatsblad* n°. 91)).

Schuld. Beter onachtzaamheid.

Aan de eerste opmerking is voldaan, doch, op de bekende gronden, het woord »schuld» gehandhaafd.

G. O. ARTT. 412 en 413 = artt. 412 en 413 van het Wetboek.

Art. 414.

De schipper van een Nederlandsch vaartuig die aan vaartuigen, schippers of opvarenden, wetende dat zij in nood zijn, niet zoodanige hulp verleent als waartoe hij bij machte is, zonder zijn vaartuig, de opvarenden of zich zelve aan ondergang bloot te stellen, wordt, indien de nood het gevolg is van aanvaring of aandrijving met het vaartuig waarover hij bevel voert, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

O. R. O. ART. 469. De schipper van een nederlandsch vaartuig die nalaat aan vaartuigen of opvarenden in nood zoodanige hulp te verleen als waartoe hij bij magte is, zonder zijn vaartuig, de opvarenden of zich zelve aan ondergang bloot te stellen, wordt, indien de nood het gevolg is van aanvaring of aandrijving met het vaartuig waarover hij bevel voert, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Memorie van Toelichting.**XI. Verlating van hulpbehoevenden (469).**

Het hier omschreven feit is in het algemeen slechts strafbaar als overtreding (art. 529 [474]). Is echter de nood, waarin de schipper nalaat hulp te verleen, het gevolg van aanvaring of aandrijving met het vaartuig waarover hij bevel voert, dan neemt het verzuim van hulpbetoon het karakter aan van een regtsdelict en moet het als misdrijf strafbaar zijn. (Vgl. artt. 374, alin. 1, en 385 Italie.)

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

nalaat. Lees: *opzettelijk nalaat.* De *culpa* wordt, zoo noodig, voldoende gestraft in art. 529 [474]. Een afwijking van het stelsel om voor eenvoudige culpa geene gevangenis te bedreigen is hier bovendien niet geregvaardigd.

Het is niet denkbaar, dat de schipper in dat geval zou *vergeten* of *CULPA verzuimen* hulp te verleen, zoodra hij weet dat het vaartuig of de opvarende werkelijk in nood verkeert; dit laatste is thans uitgedrukt. Zoodra die wetenschap bestaat, moet elk gemis van hulpbetoon, onder deze omstandigheden, als *opzettelijk delictum omissionis*, strafbaar zijn.

G. O. ART. 414 = art. 414 van het Wetboek.

[Vgl. hierbij de wet van 11 Julij 1882 (*Staatsblad* n°. 86). In de Mem. van Beantw. omtrent het ontwerp dier wet, dd. 25 April 1882, werd door de Regeering gezegd: »Zoodra het nieuwe Wetboek van Strafrecht in werking zal zijn getreden, zal het misdrijf van art. 414 (dat trouwens gepleegd kan worden ook door hem die aan de aanvaring zelve geen schuld had) met de strafbare feiten van deze wet kunnen concurreren.”]

Art. 415.

Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 381—387, 402 en 403 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 n°. 1—4 vermelde rechten worden uitgesproken.

O. R. O. ART. 470. Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 435—441 en 457 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 36 n°. 1—5 vermelde regten worden uitgesproken.

Verslag van de Tweede Kamer.

De Commissie zou het zeer wenschelijk achten indien hier ook de bevoegdheid kon worden gegeven om den schipper en scheepsofficieren de uitoefening van hun beroep te ontzeggen. Waarschijnlijk is deze bijkomende straf onvermeld gebleven, omdat zij door den raad van tucht kan worden uitgesproken. Maar de zaak kan buiten disciplinaire vervolging blijven, en dan ware het wenschelijk dat de regter de straf zou kunnen toepassen. Het valt echter niet te ontkennen dat de praktijk tot moeilijkheden en conflicten aanleiding zou kunnen geven. Wanneer bijv. de regter de ontzetting als *bijkomende* straf heeft opgelegd en de raad van tucht als *disciplinaire* straf, zal er dan cumulatie plaats grijpen? Het karakter der straf is volkomen hetzelfde. De tuchtwet zal bij eventuele verandering hierin moeten voorzien.

G. O. ART. 415 = art. 415 van het Wetboek.

TITEL XXX.*Begunstiging.*

[Dit was in het **O. R. O. Titel XXXII.**]

Memorie van Toelichting.

Bij de toelichting van den vijfden titel van het eerste boek [deel I bl. 434] is reeds met een enkel woord aangewezen, dat de begunstiging, evenals alle andere feiten die niet vóór of bij maar na de voltooiing van eene strafbare handeling verrigt worden, geenszins als vorm van deelneming, maar, voorzooveel noodig, als eigen misdrijf te beschouwen is. Hieruit volgt o. a. dat de wet niet heeft uit te drukken, dat er bijstand verleend zij aan den dader of den medepligtige, noch eene vóóraf beloofde begunstiging heeft uit te zonderen en als deelneming aan te merken, noch de straf tegen begunstiging heeft afhankelijk te stellen van die tegen het misdrijf dat begunstigd wordt, of van de bekendheid met de verzwarende en verliggende omstandigheden, die op den dader van dat misdrijf van toepassing zijn. Waar dergelijke bepalingen nog in sommige wetboeken voorkomen (vgl. art. 506 C. P. B., §§ 257, 258 D. Wb.), heeft men te denken aan een overblijfsel der oudere leer, die de begunstiging onder de deelneming begreep.

Opmerking verdient voorts dat:

- a. niet alle begunstiging strafbaar is;
- b. niet elke strafbare daad van begunstiging in den ruimen zin van het woord onder het bereik valt van dezen titel.

Ad a. Eene algemeene strafbepaling, gelijk in het duitsche wetboek, tegen elke daad waardoor men den schuldige aan misdrijf opzettelijk de voordeelen van zijn misdrijf verzekert, is te onbepaald en tevens te veel omvattend om goedkeuring te verdienen. Eene zoo algemeene bepaling tegen begunstiging is thans hier te lande onbekend, en de praktijk heeft de behoefte daaraan niet doen kennen.

Ad b. De verspreiding van geschriften, waardoor eenig misdrijf wordt begunstigd, is telkens onder dien titel strafbaar gesteld waartoe het begunstigde misdrijf eigenaardig behoort (vg. artt. 122, 128 [113, 119] enz.), en hij die een schuldige verbergt of, met het oogmerk om een misdrijf te bedekken, de sporen daarvan vernietigt, pleegt daardoor inbreuk op de vrije werking der justitie, zoodat zijne handelingen onder de misdrijven tegen het openbaar gezag in art. 208 [189] met straf worden bedreigd.

Verslag van de Eerste Kamer.

Er waren leden die ook dezen Titel rekenden onder de sieraden van het Wetboek.

Art. 416.

Hij die opzettelijk eenig door misdrijf verkregen voorwerp koopt, inruilt, in pand neemt, als geschenk aanneemt of uit winstbejag verbergt, wordt, als schuldig aan heling, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Dezelfde straf wordt opgelegd aan hem die opzettelijk uit de opbrengst van eenig door misdrijf verkregen voorwerp voordeel trekt.

O. R. O. Art. 471. Hij die opzettelijk eenig door misdrijf verkregen voorwerp koopt, inruilt, in pand neemt, ten geschenke ontvangt of uit winstbejag verbergt, wordt, als schuldig aan heling, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Dezelfde straf wordt opgelegd aan hem die opzettelijk uit de opbrengst van eenig door misdrijf verkregen voorwerp voordeel trekt.

Memorie van Toelichting.

Hier komt in de eerste plaats in aanmerking de eigenlijk gezegde heling, het trekken van voordeel uit voorwerpen, die door misdrijf zijn verkregen. Geen heling zonder winstbejag; dit vereischte heeft alleen bij »verbergen» nog afzonderlijk te worden uitgedrukt, daar het in de overige gebezigde werkwoorden (»koopt, inruilt» enz.) reeds van zelf begrepen is. Komt de heling veelal voor bij diefstal en soortgelijke misdrijven tegen het vermogen, zij behoort daartoe niet uitsluitend bepaald te blijven; alleen was het raadzaam door de beperking tot misdrijven zorg te dragen, dat feiten van weinig gewigt niet als heling zouden worden gestraft.

De wetenschap van den misdadigen oorsprong moet door de wet als vereischte worden aangenomen, zonder dat dit vereischte door eene wettelijke vooronderstelling omtrent het bestaan van die wetenschap mag worden verzwakt, zooals in art. 8, tit. IV, boek I, ontwerp 1847, en § 259 D. Wb. In hoever in een concreet geval de gevolgtrekking van het moeten weten tot het weten behoort te worden toegelaten, is een zuiver feitelijke vraag, alleen door den regter te beslissen.

De thans betwiste en zelfs door den hoogen raad in verschillende zin beantwoorde vraag (zie SCHOONEVELD, ad art. 62, sub *b*, en n°. 3, 8 en 20), of hij die opzettelijk deelt in de opbrengst van een door misdrijf verkregen voorwerp, met gelijke straf behoort te worden gestraft als de heler, wordt door het ontwerp in bevestigenden zin beslist.

[Vgl. onder de rubriek *Opzet* (deel I, bl. 79) het Advies van den Raad van State en het Rapport aan den Koning, ald. bl. 80.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Eene minderheid achtte de specificatie te eng. Niet strafbaar wordt nu hij die een door misdrijf verkregen voorwerp in huur of in gebruik neemt. Men zou daarom willen lezen: *koopt, inruilt, in pand neemt of om zich te bevoordeelen tot zich neemt*. Vergel. § 259 van het Duitsche wetboek: *»oder sonst an sich nimmt*”. — De Commissie echter is niet voor deze uitbreiding. De redactie van het ontwerp noemt de in de praktijk voorkomende vormen van strafwaardige heling. Door verder te gaan en een algemeenen term in het artikel op te nemen, zou men ook vormen van begunstiging treffen van zoo weinig gewigt, dat zij niet als misdrijf mogen worden gequalificeerd.

Twee jaren. Het maximum is, naar het gevoelen der Commissie, te laag, en kan zonder bezwaar gebragt worden op *vier jaren*. Begunstiging is dikwijls veel gevaarlijker dan medepligtigheid, en men kan met grond beweren dat de helers het zijn die den diefstal uitlokken. De gelegenheid maakt den dief, maar niet minder de van te voren bekende gelegenheid om het gestolene van de hand te zetten. Vooral in het stelsel der Commissie, dat de straf in art. 336 [310] brengt op *negen jaren*, moet een maximum van *twee jaren* voor het maatschappelijk zoo gevaarlijke misdrijf der begunstiging veel te laag worden geacht. — Eene minderheid der Commissie wilde de straf van het ontwerp behouden. Gevaarlijker voor de maatschappij moge misschien het misdrijf zijn, het is stellig veel minder onzedelijk dan medepligtigheid. Daarbij mag niet vergeten worden, dat de verzwarende omstandigheden van den diefstal van geen invloed kunnen zijn op de begunstiging, en dat de helers, die het gevaarlijkst zijn en waarvoor men juist de strafverzwaring zou wenschelijk achten, juist de helers zijn van kleine diefstallen, maar niet de begunstigers van aanzienlijke ontvreemdingen. Waar men de begunstiging niet als deelneming aan het misdrijf opvat, mag men het feit ook niet met deelneming op ééne lijn stellen. Het misdrijf der ontvreemding is voltooid en de heler zelf maakt zich niet schuldig aan een directe inbreuk op het vermogensrecht van een ander. De regtschennis die hij pleegt is eene indirect maatschappelijke, niet eene regtstreeksch persoonlijke. Bovendien worden de gevaarlijkste helers, in art. 473 [417], zwaarder gestraft. Dat de gewoonte dikwijls niet te bewijzen zal zijn mag geen motief zijn om hier de straf te verhoogen. Men mag niet straffen

voor een feit dat men vermoedt, maar niet bewijzen kan. Daarenboven heeft de regter de bevoegdheid van ontzetting uit het beroep, op zich zelve reeds een zeer zware straf.

Twee jaren. De gevangenisstraf moet dezelfde zijn als van art. 348 [321] en wordt dus *drie* jaren.

De bevoegdheid tot ontzetting uit het beroep *was* niet vermeld, maar is thans in art. 473 [417] opgenomen.

[Zie voorts bij art. 472 O. R. O. hieronder op bl. 162 en 163.]

Opmerking van Prof. M. de Vries.

ten geschenke ontvangt. Juister ware: *als geschenk aanneemt.* Het ontvangen kan niet wel opzettelijk zijn; of, zoo men 't zoo noemen wil, dan heet het *aannemen*, welk woord ook in art. 493 [439] is gebruikt.

G. O. ART. 416 = art. 416 van het Wetboek.

O. R. O. ART. 472. Hij die opzettelijk tot den verkoop, de ruiling, verpanding of verberging van eenig door misdrijf verkregen voorwerp zijne tusschenkomst leent, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Indien hij het misdrijf uit winstbejag pleegt, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Memorie van Toelichting.

Het in het eerste lid vermelde misdrijf kan met allerlei andere oogmerken dan uit winstbejag gepleegd worden, bijv. uit vriendschap voor den dief ten einde hem het genot van de vruchten zijns misdrijfs te verzekeren, of omdat men tot hem in dienstbetrekking staat en aan zijn last gehoorzaamt, enz. Wegens deze verscheidenheid van omstandigheden moet de straf tot enkele boete kunnen afdalen.

Wie daarentegen uit winstbejag zijne tusschenkomst leent (al. 2), is even strafwaardig als de heler, van wiens daad zijne handeling alleen in vorm verschilt.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Waarom wordt hier niet vermeld de schenking van het vorig artikel?

Onder verberging zal verstaan worden verberging uit winstbejag, maar het blijkt niet duidelijk. Beter ware het te lezen: »Hij die opzettelijk zijne tusschenkomst verleent tot de misdrijven bij het vorig artikel omschreven» enz.

Art. 472 is weggelaten. Al dadelijk wordt de aandacht getroffen door de groote onbestemdheid van het begrip »zijne tusschenkomst verleent» in verband beschouwd: 1°. met de leer der medeplichtigheid, 2°. met de omstandigheid dat bij andere misdrijven van het »tusschenkomst verleen» gezwezen wordt. Maar er is meer. De bepaling maakt onderscheid naarmate er al dan niet bij den tusschenpersoon winstbejag aanwezig is en wenscht hem in het laatste geval zwaarder te straffen. Ten onrechte. Niet de oogmerken van den tusschenpersoon, maar de handeling zelve zoo als zij door den dader

gepleegd is, moet de strafbepaling des wetgevers beheerschen; het oogmerk des tusschenpersoons, met andere woorden, de reden die den medeplichtige bewoog aan het misdrijf behulpzaam te zijn kan, hier gelijk overal elders, door den rechter bij de straftoepassing in aanmerking worden genomen.

De derde en voornaamste grond tot weglating der bepaling ligt in art. 208 [189]. Het voorschrift van art. 472, tot begunstiging van den tusschenpersoon in het leven geroepen ten einde hem lichter te straffen, zou in menig geval tot zijn nadeel werken. Immers in art. 208 wordt onder anderen hij die voorwerpen waarop het misdrijf gepleegd is, verbergt, gestraft met ten hoogste 6 maanden gevangenisstraf of geldboete van 300 gulden; de tusschenpersoon tot *zoodanige* verberging zou dus, als medeplichtige, nooit zwaarder dan met 4 maanden kunnen worden gestraft, doch volgens art. 472 zal hij zelfs één jaar gevangenisstraf kunnen belooopen, terwijl de hoofdpersoon met de *helft* vrijkomt.

Het wegvallen van art. 472 heeft het gewenschte gevolg dat het in dat artikel bedoeld feit zal zijn medeplichtigheid *hetzij* aan het misdrijf van art. 208 [189], *hetzij* aan dat van art. 471 [416]; het eerste zal het geval zijn als de hoofdpersoon niet uit winstbejag, maar met het in art. 208 bedoelde oogmerk handelt.

[Vgl. bij artt. 198, 199, deel II blz. 209.]

In het G. O. is derhalve dit artikel 472 O. R. O. VERVALLEN.

Art. 417.

Hij die eene gewoonte maakt van het opzettelijk koopen, inruilen, in pand nemen of verbergen van door misdrijf verkregen voorwerpen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

De schuldige kan worden ontzet van de in artikel 28 n°. 1—4 vermelde rechten en van de uitoefening van het beroep waarin hij het misdrijf begaan heeft.

O. R. O. ART. 473. Hij die eene gewoonte maakt van het opzettelijk koopen, inruilen, in pand nemen of verbergen van door misdrijf verkregen voorwerpen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

O. R. O. ART. 474. Bij veroordeeling wegens een der in de artikelen 472, tweede lid, en 473 omschreven misdrijven kan ontzetting van de in artikel 36 n°. 1—5 vermelde regten worden uitgesproken.

Memorie van Toelichting.

Art. 473. De gewoonte-helers verdienen eene zwaardere straf; de ondervinding leert, dat zij dikwerf zedelijke auteurs van het misdrijf zijn. Aan het feit vermeld in dit artikel kan ook worden schuldig verklaard hij die nimmer te voren wegens heling was veroordeeld.

De »gewoonte» maakt het afzonderlijk vermelden van het vereischte van winstbejag hier ook bij »verbergen» onnoodig.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Art. 473. Volgens de Memorie van Toelichting maakt de *gewoonte* het afzonderlijk vermelden van het vereischte van *winstbejag* onnoodig. Het is immers de bedoeling dat voor de toepassing van dit artikel nimmer het winstbejag zal behoeven bewezen te worden?

De bedoeling der Commissie is ook die der Regeering.

Art. 474, art. 36 n°. 1—5. Lees art. 36. Juist hier kan art. 36 n°. 6 dikwijls met vrucht worden toegepast, bij voorbeeld ten aanzien van oudroesten en uitdragers.

Art. 474 oud (thans 417, 2de lid). Aan den wensch is voldaan, met uitzondering van de ouderlijke macht.

[Vgl. ook het Antwoord bij art. 416, hiervoor bl. 162.]

G. O. ART. 417 = art. 417 van het Wetboek.

Art. 418.

Hij die eenig geschrift of eenige afbeelding uitgeeft van strafbaren aard, wordt gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien:

1°. de dader noch bekend is, noch op de eerste aanmaning na den rechtsingang is bekendgemaakt;

2°. de uitgever wist of moest verwachten, dat de dader op het tijdstip der uitgave strafrechtelijk niet vervolgbaar of buiten het rijk in Europa gevestigd zou zijn.

Art. 419.

Hij die eenig geschrift of eenige afbeelding drukt van strafbaren aard, wordt gestraft met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden, indien:

1°. de persoon op wiens last het stuk gedrukt is noch bekend is, noch op de eerste aanmaning na den rechtsingang is bekendgemaakt;

2°. de drukker wist of moest verwachten, dat de persoon op wiens last het stuk gedrukt is, op het tijdstip der uitgave strafrechtelijk niet vervolgbaar of buiten het rijk in Europa gevestigd zou zijn.

Art. 420.

Indien de aard van het geschrift of de afbeelding een misdrijf oplevert dat alleen op klachte vervolgbaar is, kan de uitgever of drukker in de gevallen der beide voorgaande artikelen alleen vervolgd worden op klachte van hem tegen wien dat misdrijf gepleegd is.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(5 November 1880.)

*Amendement van de Commissie van Rapporteurs,*strekkende tot invoeging van de drie navolgende **nieuwe** artikelen:

Art. 417a.

Hij die eenig geschrift of eenige afbeelding uitgeeft van strafbaren aard wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste f 300, indien

1°. hij op wiens last de uitgave is geschied noch bekend is, noch op de eerste aanmaning na den rechtsingang is bekendgemaakt;

2°. de uitgever wist of moest verwachten dat de auteur of hij die zich als zoodanig tegenover den uitgever gedragen heeft op het tijdstip der uitgave strafrechtelijk niet vervolgbaar of buiten het Rijk in Europa gevestigd zou zijn.

Art. 417b.

Hij die eenig geschrift of eenige afbeelding drukt van strafbaren aard wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste f 300, indien

1°. de persoon op wiens last het stuk gedrukt is noch bekend is, noch op de eerste aanmaning na den rechtsingang is bekendgemaakt;

2°. de drukker wist of moest verwachten dat de persoon op wiens last het stuk gedrukt is op het tijdstip der uitgave strafrechtelijk niet vervolgbaar of buiten het Rijk in Europa gevestigd zou zijn.

Art. 417c.

Indien de aard van het geschrift of de afbeelding een misdrijf oplevert, dat alleen op klachte vervolgbaar is, kan de uitgever of drukker in de gevallen der beide voorgaande artikelen alleen vervolgd worden op klachte van hem tegen wien dat misdrijf gepleegd is.

Subamendement van den heer van Gennep,

strekkende om in het door de Commissie voorgesteld nieuwe artikel 417a:

1°. in plaats van de woorden: „met gevangenisstraf”, te lezen: „*met gevangenisstraf of hechtenis*”;

2°. in sub 1°., in plaats van de woorden: „hij op wiens last de uitgave geschied is”, te lezen: „*de dader*”; en

3°. in sub 2°., in plaats van de woorden: „auteur of hij die zich als zoodanig tegenover den uitgever gedragen heeft”, te lezen: „*dader*”.

In art. 417b, in plaats van de woorden: „met gevangenisstraf”, te lezen: „*met gevangenisstraf of hechtenis*”.

De heer PATIJN, *lid der Commissie van Rapporteurs*: De door de Commissie voorgestelde artikelen strekken om eene leemte die naar hare meening in het Wetboek na de aanneming der onveranderde artt. 53 en 54 is blijven bestaan, te herstellen.

Om de discussie te bekorten, meen ik te kunnen volstaan met eene verwijzing naar het toen verhandelde [deel I bl. 459 en volg.] Met dezelfde bedoeling wordt ook het amendement van den heer van Gennep, waartegen bij ons geen principieel bezwaar bestaat, door ons overgenomen.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: De artikelen door de Commissie van Rapporteurs voorgesteld staan in naauw verband met de wijziging, die gebragt is in de vijf verspreidingsartikelen (artt. 113, 119, 132, 134 en 271). Terwijl die verspreidingsartikelen, in overleg met den heer van Houten, een weinig zijn verzwakt, heeft aan den anderen kant het overleg dat tusschen de Commissie van Rapporteurs, dien geachten afgevaardigde en mij heeft plaats gehad, geleid tot het

resultaat dat men nu een delictum sui generis moest maken van het bedrijf van den drukker of uitgever, die door de wijze waarop hij zijn beroep uitoefent, het drukpersdelict begunstigt, en zich buiten staat stelt of weigert de justitie de noodige inlichtingen te geven.

Bij de artt. 53 en 54 werd reeds door mij te kennen gegeven dat tegen dergelijk delictum sui generis bij mij geen principieel bezwaar bestond; dat ik echter de noodzakelijkheid van dergelijke bepaling niet inzag. Na de verzwakking van de verspreidingsartikelen heb ik mij bij het betoog der noodzakelijkheid kunnen nederleggen.

Principieel bezwaar, ik herhaal het, heeft bij mij nooit tegen de *thans* voorgestelde artikelen bestaan.

Hier wordt geene uitgeverscensuur ingevoerd. Men verlangt eenvoudig dat de drukker of uitgever zijn beroep op zoodanige wijze uitoefene dat hij niet den auteur van het drukpersdelict moedwillig aan straf onttrekke, of een drukpersdelict mogelijk make waarvan hij a priori weten kan dat de auteur onvervolgbaar zijn zal.

Evenmin bestaat hier het tweede principieele bezwaar dat mij de amendementen der Commissie van Rapporteurs op de artt. 53 en 54 deed bestrijden. Deze nieuwe artikelen bepalen niet dat de man voor $\frac{2}{3}$ of voor $\frac{3}{3}$ auteur is van het drukpersdelict. Neen, zijne daad blijft geheel afgescheiden van het eigenlijk persdelict. Een fatsoenlijk uitgever of drukker zal ook van deze bepalingen nimmer eenigen last hebben.

Ik verklaar dus deze artikelen en ook het mij vooraf medegedeelde sub-amendement van den heer van Gennep over te nemen.

[Het amendement, in voegen door het voorgestelde sub-amendement gewijzigd, werd alzoo door de Regeering overgenomen.]

(Vgl. de Beraadslagingen in de Tweede Kamer over artt. 53 en 54, deel I bl. 459 volg.)

Verslag van de Eerste Kamer.

Artt. 418 en 419. Door de Commissie van Rapporteurs voorgesteld; door de Regering overgenomen.

I. Zijn zij hier op hunne plaats? Begunstiging is uit haren aard een *doleus* misdrijf, opzettelijke bevoordering eener strafbare daad. Wat hier wordt strafbaar gesteld zal dikwijls *culpa* geschieden.

In het systeem der wet is hier dus geen misdrijf, maar overtreding. Het onderzoek of het feit *dolo* of *culpa* is gepleegd, is overbodig (Mem. v. Toel. Alg. Besch. over Boek III sub I).

II. Door de afstemming der wijzigingen, die de Commissie van Rapporteurs had voorgesteld op de artt. 53 en 54, was het stelsel der successive aansprakelijkheid verworpen. Men wilde echter, dat de uitgever en de drukker *in die hoedanigheid* als dader van het persmisdrijf zoude kunnen worden vervolgd in geval van onbekendheid van den schrijver of diens onvervolgbaarheid voor den Nederlandschen rechter.

Antwoord der Regeering.

In deze artikelen is geen sprake van *culpa*, maar van voorwaardelijk opzet. [Zie ook onder de rubriek *Onderscheiding der strafbare feiten*, deel I bl. 72.]

Wie eenig geschrift uitgeeft van iemand wien hij niet kent of van wien hij verwachten moet dat hij niet vervolgbaar of bereikbaar is, moet dat geschrift lezen. Laat hij dat, dan heeft hij zich in 't mogelijk geval dat door dat geschrift enz. misdrijf gepleegd wordt, strafbaar gesteld.

De Minister heeft steeds uitdrukkelijk verklaard dat hij deze artikelen niet volstrekt noodig achtte, maar dat hij er geen principieel bezwaar tegen had. Hij heeft er in moeten berusten ten einde voor 't meest gewone geval (publicatie van copie ontvangen van iemand dien men kent) de meest onbelemmerde vrijheid van drukpers en de uitsluiting van uitgeverscensuur te redden. Eene lofrede zal hij op deze artikelen niet houden; maar zij zijn zeer goed

Doch is het maximum der straf nu niet bijzonder streng? Een jaar gevangenisstraf als maximum; eene straf derhalve, gelijkstaande met de straf op smaadschrift (art. 261), of die op het persdelict zelf overtreffende in de gevallen van art. 134 en van art. 270. Is de evenredigheid nu niet verbroken?

te verdedigen en zullen den eerlijken uitgever of drukker nooit eenigen last veroorzaken.

Hoe kan men de straf »bijzonder streng» noemen? Ook aan gevallen als die van de artt. 111, 112 enz. moet gedacht worden.

TITEL XXXI.

Bepalingen over herhaling van misdrijf aan verschillende titels gemeen.

[Deze titel was in het O. R. O. Titel XXXIII.]

Memorie van Toelichting.

De beginselen, waarvan het ontwerp uitgaat bij de behandeling der herhaling (*récidive*) als verzwarende omstandigheid van misdrijf en overtreding, zijn reeds uiteengezet bij de toelichting van B. I Tit. III [zie deel I bl. 414 en volg.] Ter kenschetsing der algemeene strekking van dezen titel zij nog opgemerkt, dat, terwijl die gevallen, waarin *récidive* alléén en uitsluitend in aanmerking komt bij vroegere veroordeeling wegens een feit, strafbaar gesteld in hetzelfde artikel als het later gepleegde, in de betrekkelijke titels afzonderlijk zijn vermeld, hier daarentegen zijn bijeengebragt alle gevallen, waarin bovendien wederkeerige *récidive* moet worden aangenomen ter zake van misdrijven, in verschillende artikelen en titels omschreven, maar tusschen welke een zeker verband, een gemeenschappelijk kenmerk niet valt te ontkennen.

Hierbij moet ook gelet worden op veroordeelingen door den militairen regter wegens niet zuiver militaire misdrijven uitgesproken. In het stelsel van het ontwerp kan de wet van 3 Maart 1852 (*Staatsblad* n° 20) niet worden gehandhaafd. In de artt. 475 en 476 [421 en 422] zijn mitsdien ook de gelijksoortige misdrijven bij de militaire wetten strafbaar gesteld, opgenomen. Het is echter noch wenschelijk, noch mogelijk hetzij de titels der militaire wetboeken, hetzij de algemeene daarin gebezigde qualificaties te vermelden. De indeeling der strafbare feiten toch in de verschillende titels dier wetboeken is zeer willekeurig en soms geheel verkeerd; en vermits de algemeene qualificaties, die tot opschrift der titels gebruikt zijn, meestal niet of zeer onvolkomen beantwoorden aan den aard der misdrijven, in den titel behandeld, of te onbepaald zijn om een stellige, duidelijke grens aan te duiden, zijn ook die qualificaties onbruikbaar. Het verdient alzoo de voorkeur die misdrijven eenvoudig aan te duiden door algemeene uitdrukkingen, welke den aard der bedoelde strafbare feiten in overeenstemming met de terminologie van het ontwerp, naauwkeurig aangeven en bij hare toepassing op de militaire wetten geen bezwaar zullen opleveren.

[Vergelijk ook het verder medegedeelde over het Stelsel ten aanzien van herhaling (*récidive*), in deel I bl. 414 en volg.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

Eene minderheid der Commissie was van meening dat de strafverhooving bij *récidive* niet toepasselijk moest worden verklaard, indien tijdens het plegen van het misdrijf de straf niet is uitgevoerd of kwijtscholden, en het regt tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard. Het motief der strafverzwaring toch ligt in de omstandigheid, dat de ondergane straf hare gepraesumeerde uitwerking heeft gemist. Door de herhaling van misdrijf is gebleken dat de straf geen uitwerking heeft gehad, en de misdadiger legt *ipso facto* grootere zedelijke verdorvenheid aan den dag, dan waarop de strafwetgever bij het bepalen van het quantum der straf had gerekend. Alleen de kwijtschelding kan met de ondergane straf worden gelijk gesteld. De veroordeelde die gratie verkrijgt wordt door eene noodzakelijke regtsfictie vermoed in denzelfden toestand te zijn als hij die zijne straf heeft ondergaan. (Men zie hierbij §§ 244 en 245 van het Duitsche Strafwetboek.)

De Commissie deelt in dit gevoelen niet. De praesumtie der meerdere zedelijke verdorvenheid ligt niet zoozeer in het gemis aan verbetering door de straf, dan in het feit der herhaling zelve. Terwijl de strafmaat in den regel zich rigt, wat de subjective zijde der misdrijven aangaat, naar den misdadigen wil die zich in een enkel feit openbaart, moet de grootere verdorvenheid, die blijkt uit de herhaling van gelijksoortige misdrijven, *per se* zwaarder worden gestraft, onafhankelijk van de uitvoering der straf. De ondergane veroordeeling is op zich zelf het bewijs der meerdere slechtheid, en de regtvaardiging van eene zwaardere straf dan die welke de wetgever als regel heeft aangenomen. Het motief der strafverhooving is gelijksoortig aan dat hetwelk de strafmaat in artikel 66 [57] bepaalt.

In dezen titel is geene verandering gebracht; alleen wijziging in de *aanhalingen*, van vroegere wijzigingen het gevolg.

Ook zijn thans in art. 475 [421] de nieuwe artt. 331 en 332 vermeld.

Verslag van de Eerste Kamer.

De regeling der *récidive* hier en in het Derde Boek verwierf de bijzondere goedkeuring van onderscheidene leden.

Art. 421.

De in de artikelen 105, 174, 208—212, 216—222, 225—229, 232, 310—312, 315, 317, 318, 321—323, 326—332, 341, 343, 344, 346, 359, 361, 366, 373, laatste lid, 402, 416 en 417 bepaalde gevangenisstraf kan met een derde worden verhoogd, indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige hetzij eene tegen hem wegens een der in die artikelen omschreven misdrijven uitgesproken gevangenisstraf, hetzij eene wegens diefstal, verduistering of bedrog krachtens de militaire wetten uitgesproken straf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijt gescholden; of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard.

Art. 422.

De in de artikelen 108, eerste lid, 109, 110, 115, eerste lid, 116, 141, 181, 182, 287, 290, 291, 293, 296, 297, 300—303, 381, 382, 395 en 396 bepaalde gevangenisstraf, alsmede de tijdelijke gevangenisstraf op te leggen krachtens de artikelen 92, 108, tweede lid, 115, tweede lid, 288 en 289, kan met een derde worden verhoogd, indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige hetzij eene tegen hem wegens een der in die artikelen omschreven misdrijven uitgesproken gevangenisstraf, hetzij eene wegens gewelddadig verzet tegen of mishandeling van meerderen in rang of schildwachten, of van geweldenarijen tegen personen krachtens de militaire wetten uitgesproken straf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden; of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard.

O. R. O. ART. 475. De in de artikelen 113, 187, 189, 230—233, 235, 238—243, 246—250, 253, 336—339, 342, 344, 345, 348—351, 354—359, 368, 370, 371, 373, 397, 398, 400—403, 408, 424, laatste lid, 457 en 471—473 bedreigde gevangenisstraf kan met een derde worden verhoogd, indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige hetzij eene tegen hem ter zake van een der in die artikelen omschreven misdrijven uitgesproken gevangenisstraf, hetzij eene ter zake van diefstal, verduistering of bedrog krachtens de militaire wetten uitgesproken straf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden; of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard.

O. R. O. ART. 476. De in de artikelen 117, eerste lid, 118, 119, 124, eerste lid, 125, 154, 195, 196, 310, 314, 315, 317, 320, 321, 324—329, 435, 436, 450 en 451 bedreigde gevangenisstraf, alsmede de tijdelijke gevangenisstraf op te leggen krachtens de artikelen 99, 117, tweede lid, 124, tweede lid, 312 en 313 kan met een derde worden verhoogd indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige hetzij eene tegen hem ter zake van een der in die artikelen omschreven misdrijven uitgesproken gevangenisstraf, hetzij eene ter zake van gewelddadig verzet tegen of mishandeling van meerderen in rang of schildwachten of van geweldenarijen tegen personen krachtens de militaire wetten uitgesproken straf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden; of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard.

Memorie van Toelichting.

Art. 475. De hier vermelde misdrijven worden alle uit ongeoorloofd winstbejag of met bedriegelijk opzet gepleegd, zooals diefstal, verduistering, bedrog, valsheid, bankbreuk en dergelijke.

Art. 476 omvat misdrijven tegen het leven gerigt of gepleegd, mishandelingen en in het algemeen daden van geweld tegen personen ondernomen, onder welke verschillende qualificatiën ook voorkomende. Zoo daarbij ook melding is gemaakt van de tijdelijke gevangenisstraf, op te leggen krachtens de artt. 99 [92], 117 [108], tweede lid, 124 [115], tweede lid, 312 [288] en 313 [289], die, als alternatief bedreigd met levenslange gevangenisstraf, voor den volwassen dader toch reeds tot twintig jaren en nooit daarboven kan stijgen (art. 10, 2de en 3de lid), dan geschiedt dit alléén met het oog op de gevallen, waarin wegens poging (art. 55 [45]) — tenzij deze even strafbaar is als de volbragte aanslag (artt. 99, 117, 124 j^o. art. 88 [79]) —, medepligtigheid (art. 59 [49]) of jeugdigen leeftijd (art. 49 [39]) de tijdelijke gevangenisstraf in den regel en zonder de verzwarende omstandigheid als recidive, gezamenlijk of afzonderlijk voorkomende, voor niet langer dan vijftien jaren kan worden opgelegd.

Advies van den Raad van State.

Artt. 475, 476. In verband met hetgeen de Raad van State hiervoren op Titel III, Boek I [zie deel I bl. 417 en volg.], over dit onderwerp reeds te kennen gaf, meent hij alsnog het navolgende in het midden te moeten brengen.

De memorie van toelichting merkte aan het einde van Titel III, Boek I, terecht op, dat over de keus van de misdrijven en overtredingen, waarbij recidive als verzwarende omstandigheid moet gelden, verschil van gevoelen kan bestaan.

Er zijn intusschen sommige misdrijven, welke naar het ontwerp niet tot recidive aanleiding zullen geven, ofschoon zij zonder nadere, thans ontbrekende toelichting, daarvoor allezins in aanmerking zouden geacht kunnen worden te komen. Bij voorbeeld zou in art. 475 alsnog behooren te worden opgenomen de valsche geneeskundige verklaring van art. 249 [228], en in het art. 476 de kinderdoodslag en kindermoord artt. 314 en 315 [290 en 291], waarvan recidive geene zeldzaamheid is, afdrijving der vrucht door een derde (artt. 320 en 321 [296 en 297]), enz.

Art. 476 des ontwerps wordt in de memorie van toelichting in dien zin uitgelegd, dat de verwijzing naar de artt. 99, 117 lid 2, 124 lid 2, 312 en 313 [92, 108, 115, 288 en 289] niet strekt, om de aldaar bedreigde (hoogste) tijdelijke gevangenisstraf van twintig jaren, in strijd met art. 10, nog met $\frac{1}{3}$ te verhoogen, maar alleen om te voorzien in de gevallen, dat, wegens poging, medepligtigheid of jeugdigen leeftijd, eene lichtere strafbedreiging van toepassing is.

Bij lezing der memorie van toelichting ter bedoelde plaatse, heeft zich de vraag opgedaan, waarom art. 476 de artt. 100 [93], 110 [102] tweede lid (art. 116 [107]) niet opnoemt.

De reden, welke er toe leidde de artt. 99, 117 tweede lid en 124 tweede lid in art. 476 wel op te nemen, de artt. 100 en 110 daarentegen niet, behoort in de memorie van toelichting te worden vermeld.

In verband met hetgeen de Raad opmerkte op art. 88 [79, deel I bl. 528] des ontwerps, meent hij het er wijders voor te moeten houden, dat waar de memorie van toelichting op art. 476 van »poging» gewaagt, dit niet slaan kan op den aanslag van de aangehaalde artt. 99, 117 tweede

lid en 124 lid 2, doch alleen op de poging tot de misdrijven, voorzien in artt. 312 en 313. In zooverre is de memorie van toelichting in hare uitdrukkingen niet gepreciseerd genoeg.

Maar bovendien en met name moet de Raad de vraag doen, of uit eene lezing van art. 476 niet juist het tegendeel volgt van hetgeen de memorie van toelichting te dezer plaatse bedoelt, in die mate dat wel degelijk aan eene verhooging met $\frac{1}{3}$ boven het twintigjarige maximum van art. 10, kan gedacht worden.

Artt. 475 en 476. *Herhaling van misdrijf, na voorafgaande veroordeeling door den militairen strafregter.* De artt. 475 en 476 regelen ook de vraag, in hoeverre militaire veroordeelingen bij later gepleegd (ter bevoegdheid van den burgerlijken strafregter staand) misdrijf, een element tot daarstelling van recidive volgens het ontwerp zullen opleveren.

Gelijk bekend is, werd deze strijdvraag beslecht bij de wet van 3 Maart 1852 (*Staatsblad* n°. 20), nader gehandhaafd in art. 12 der wet van 29 Junij 1854 (*Staatsblad* n° 102).

In het systeem des ontwerps wordt dat element van recidive uitgestrekt in art. 475 tot diefstal, verduistering of bedrog, in art. 476 tot feitelijke insubordinatie en geweldenarijen, voor zooverre deze misdrijven krachtens de militaire wetten gestraft zijn. In art. 475 worden de (militaire) diefstal, verduistering en bedrog tot zoodanig element van recidive gemaakt als zullende gelijksoortig zijn met de misdrijven, voorzien in de bij voormeld art. 475 aangehaalde artt. 113, 230—233 enz. In dezelfde verhouding plaatst art. 476 de feitelijke insubordinatie en geweldenarijen tegenover de misdrijven, voorzien bij de in art. 476 aangehaalde artikelen des ontwerps.

De Raad van State heeft geen bezwaar tegen het op dit punt in het ontwerp gevolgde stelsel, voor zooverre het in beginsel met dat der wet van 1852 overeenkomt.

De Raad van State moet echter, bij het stilzwijgen der memorie van toelichting op dit punt, voor 's hands betwijfelen de juistheid van het denkbeeld om ook de feitelijke insubordinatie in zoo algemeenen zin als het ontwerp doet, tot een element van recidive bij den burgerlijken strafregter te maken.

De wet van 1852 nam voor het bestaan der recidive bij den burgerlijken strafregter als kenmerk: of en in hoeverre de beschuldigde vroeger door den militairen regter was veroordeeld ter zake van een feit, bij de gewone strafwetten strafbaar gesteld, hetzij dan dat de militaire regter de burgerlijke of de militaire strafwet in zijn vonnis van veroordeeling had toegepast. Met opzigt tot de (feitelijke) insubordinatie laat het ontwerp dit criterium gedeeltelijk los. De vraag rijst al dadelijk: wat zal de burgerlijke strafregter onder feitelijke insubordinatie te verstaan hebben, — wat niet? Zal alleen de feitelijke insubordinatie in engeren zin van artt. 100 en 101 Crimineel Wetboek ¹ tot grondslag mogen strekken der recidive, of ook de insubordinatie, bij voorbeeld in de artt. 81, 85, 95 enz. bedoeld, welke almede van feitelijken aard zijn of kunnen zijn.

Het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk is bovendien, wat het onder-

¹ Mr. M. S. POLS, *Het crimineel wetboek voor het krijgsvolk te lande*, bladz. 267, 271, in verband met bladz. 222 en 248. [In het militair strafrecht werd, sedert, wijziging gebracht bij de wetten van 14 November 1879, Stbl. nos. 191, 192, 193 en 194.]

werp der insubordinatie betreft, tamelijk onbestemd en veel omvattend. Uit dien hoofde alleen reeds is het bedenkelijk te achten de (feitelijke) insubordinatie, zoo algemeen als het ontwerp doet, tot grondslag eener herhalingsstraf te nemen bij den burgerlijken strafregter.

Niet elke (feitelijke) insubordinatie, zelfs niet in geval van art. 100 Crimineel Wetboek, zal een feit daarstellen ook in het burgerlijk strafregt strafbaar gesteld, en, waar dit laatste kenmerk ontbreekt, moet insubordinatie, naar 's Raads oordeel, geenen grond tot recidive ingevolge art. 476 opleveren. Uit dat oogpunt zou de opnoeming in art. 475 van de (militaire) misdrijven, bij voorbeeld van verkoop van kleedingstukken (art. 193 Crimineel Wetboek), ontrouw in militaire administratie (art. 200 eod.), voor recidive bij den burgerlijken strafregter vrij wat meer in aanmerking verdienen te komen, dan in art. 476 de insubordinatie in dien onbeperkten zin, waarin het ontwerp zulks voorstelt.

De artt. 475 en 476 des ontwerps in verband beschouwd met het militaire strafregt, leveren stof tot nog andere bedenkingen op. Die artikelen sluiten zich niet genoegzaam aan bij het hier te lande nog van kracht zijnde militaire strafregt. Het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande spreekt in titel 8 van diefstal en roof, doch in titel 9 van ontrouw en kwade administratie, niet van verduistering en bedrog. Voert men nu aan, dat niet de min regtskundige kwalificatiën van het verouderd crimineel regt, maar de feiten zelve in verband tot de bij het tegenwoordig ontwerp gegevene omschrijvingen als criterium moeten dienen, dan behoorde dit uit de wet of minstens uit de memorie van toelichting duidelijk te blijken; doch ook dan zal nog veel onzekerheid blijven bestaan. Bij voorbeeld: is de militair, die met zijn schietgeweer deserteert (artt. 144, 150 en 152) of met zijn paard met of zonder zadel en schabrak deserteert (artt. 146 en 147 Crimineel Wetboek krijgsvolk te lande), al of niet schuldig aan diefstal?

Zoo ook verdient opmerking, dat de in art. 476 des ontwerps gebezigde omschrijving geweldenarijen *juist wel* overeenkomt met het opschrift van den zevenden titel van het Militair Wetboek. Misschien is dit niet opzettelijk geschied, doch in ieder geval is het zeer geschikt om verwarring te weeg te brengen.

Welligt zal in deze bezwaren het best kunnen voorzien worden door bij de later vast te stellen overgangswet het verband tusschen de artt. 475 en 476 en het nog van kracht zijnde militair strafregt nader te bepalen.

De slotsom is derhalve, dat de artt. 475 en 476, met betrekking tot het nog geldende militaire strafregt, alsnog wijziging, aanvulling en verduidelijking behoeven, en dat ook de memorie van toelichting in het algemeen vollediger behoort te zijn.

Rapport aan den Koning.

Artt. 475, 476. De belangrijke beschouwingen van den Raad van State over deze artikelen hebben aanleiding gegeven, het geheele onderwerp der recidive nogmaals grondig te herzien. Dit heeft geleid tot enkele wijzigingen, alsmede tot eene omwerking der memorie van toelichting van dezen titel, waarnaar de ondergeteekende de vrijheid neemt hier te verwijzen. De redactie van art. 476 heeft, voorzover betreft de militaire misdrijven, eene verandering ondergaan, ten gevolge waarvan, overeenkomstig 's Raads voorstellen, niet meer iedere veroordeeling wegens feitelijke insubordinatie tot strafverzwaring kan aanleiding geven.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

bedreigde. Liever bepaalde. Zie bij art. 10 [deel I bl. 214].

Art. 476. Achter 313 eene komma te plaatsen, want het volgende *kan* behoort niet alleen bij het onmiddellijk voorafgaande, maar bij al het overige.

Ook achter *verhoogd* zal eene komma moeten staan, want daarop volgt eene nadere bepaling, die van deze woorden afgescheiden moet wezen.

Ook achter *schildwachten* eene komma te plaatsen, want daarop volgt de aanwijzing van een ander geval.

[In art. 422 is »VAN geweldenaarjen» blijven staan, wat geen goeden zin oplevert, nadat *ter zake van* (art. 476 O. R. O.) in het G. O. werd veranderd in *wegens*.]

G. O. ARTT. 418 en 419 = artt. 421 en 422 van het Wetboek.

Art. 423.

De in de artikelen 111—113, 117—119, 261—271, 418 en 419 bepaalde straffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige eene tegen hem wegens een der in die artikelen omschreven misdrijven uitgesproken gevangenisstraf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden; of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard.

O. R. O. ART. 477. De in de artikelen 120—122, 126—128 en 279—290 bedreigde straffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige eene tegen hem ter zake van een der in die artikelen omschreven misdrijven uitgesproken gevangenisstraf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden; of indien tijdens het plegen van het misdrijf het regt tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard.

Memorie van Toelichting.

Art. 477 omvat de in verschillende titels verspreide strafbepalingen tegen belediging.

Opmerking van Prof. M. de Vries.

bedreigde. Liever: bepaalde. Zie bij art. 10 [deel I bl. 214].

G. O. ART. 420. De in de artikelen 111—113, 117—119, en 261—271 bepaalde straffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige eene tegen hem wegens een der in die artikelen omschreven misdrijven uitgesproken gevangenisstraf geheel of ten deele heeft ondergaan, of sedert die straf hem geheel is kwijtgescholden; of indien tijdens het plegen van het misdrijf het recht tot uitvoering dier straf nog niet is verjaard.

Amendement van de Commissie van Rapporteurs.

Het artikel wordt aangevuld met de artikelen 417a en 417b [418 en 419].

[Dit amendement werd door de Regeering overgenomen.]

DERDE BOEK.

OVERTREDINGEN.

OVER DE OVERTREDINGEN IN HET ALGEMEEN.

[Vgl. daarover ook deel I bl. 43, 46, 63 en volg.]

Memorie van Toelichting.

Over het beginsel, bij de verdeeling der strafbare feiten in misdrijven en overtredingen gevolgd, is bij de algemeene beschouwingen dezer memorie (§ 4 [deel I bl. 63]) gehandeld. Hier is het de plaats meer bepaald te wijzen op de voornamen rechtsgevolgen aan het karakter van overtreding verbonden, de beginselen te bespreken waarnaar men, bij eerbiediging van de provinciale, gemeentelijke en waterschaps-autonomie, het gebied van den rijkswetgever heeft bepaald, het stelsel aan te geven, dat men bij de rangschikking der overtredingen van de rijkswet gevolgd heeft.

I. Rechtsgevolgen aan het karakter van overtreding verbonden.

De voornamen rechtsgevolgen aan het karakter van overtreding verbonden, openbaren zich ten aanzien van:

- 1°. Opzet en schuld.
- 2°. Poging. Geene strafbare poging tot overtreding wordt erkend (art. 55 [45]).
- 3°. Deelneming. Bij overtredingen erkent de wet geene strafbare medeplichtigheid (art. 58 [48]), en komen dus ook de bijzondere bepalingen der artt. 62 en 63 [53 en 54] niet te pas. Aan den anderen kant geldt alleen bij overtredingen het bijzondere voorschrift van art. 61 [51].
- 4°. Klagte, als vereischte tot vervolging. Deze uitzondering komt bij overtredingen nergens voor.
- 5°. Zamenloop (art. 71 [62]).
- 6°. De verjaringstermijnen (artt. 79, 85 [70, 73]).
- 7°. De bevoegdheid tot vrijwillige betaling van het maximum der boete (art. 83 [74]).
- 8°. De strafverzwaring voor ambtenaren (art. 54 [anders geworden in art. 44]).
- 9°. De verbeurdverklaring (art. 43 [33]).
- 10°. De plaatsing van kinderen in een opvoedingsgesticht — bij overtredingen [nu in het Wetboek: behalve bij bedelarij en landlooperij] uitgesloten (art. 48 [38], tweede lid en 49 [39], tweede lid).

Terwijl ten aanzien der negen laatste punten kan worden volstaan met eene verwijzing naar de memorie van toelichting van het eerste boek, vereischt het eerste punt hier eenige nadere behandeling.

In onderscheiding van het tweede boek, wordt bij overtredingen nergens van opzet of schuld gewag gemaakt. Hieruit volgt, dat er ten aanzien van opzet en schuld tusschen misdrijf en overtreding een tweeledig onderscheid bestaat:

- a. Tot het wezen van een misdrijf behoort altoos het zij opzet, het zij schuld; waar de wet beide erkent, is, op enkele uitzonderingen na (zie de artt. 418 [O. R. O.], 469 [414] en de algem. besch. dezer memorie [deel I bl. 84], § 6 aan het slot in de noot), naarmate òf het een òf het ander aanwezig is, eene verschillende qualificatie aan het feit te geven.

Anders bij overtredingen. Of iemand opzettelijk dan wel uit onnadenkendheid nalaat aan eene oproeping als getuige gevolg te geven, bij den burgerlijken stand opgave of aangifte te doen, of aan het bevoegd gezag, waar de strafwet dit eischt, voor zekere handeling verlof te vragen; of iemand opzettelijk of door zijne schuld in kennelijken staat van dronkenschap zich in het openbaar vertoont; of iemand bewust of onbewust vee drijft op eens anders grond; — dat doet, al kan de regter bij de bepaling der straf er op letten, voor het bestaan en de qualificatie der overtreding niets af.

- b. Waar het een misdrijf geldt, moet altijd òf van opzet òf van schuld het bewijs aanwezig zijn; een bewijs dat niet zelden uit het feit zelf onmiddellijk voortvloeit, doch over welks bestaan dan toch uitspraak moet worden gedaan.

Bij overtredingen daarentegen behoeft de regter naar het bestaan van opzet of zelfs van schuld geen bijzonder onderzoek in te stellen, noch daarover uitdrukkelijk te beslissen. Heeft de beklaagde in strijd met de strafwet iets gedaan of iets nagelaten? Ziedaar de eenvoudige vraag wier toestemmende beantwoording tot veroordeeling leiden moet, tenzij naar de, ook bij overtredingen toepasselijke, bepalingen van den derden titel van het eerste boek, de strafbaarheid mogt zijn uitgesloten.

[Vgl. hierover ook deel I bl. 436, 440 en 441.]

II. *Wetsovertredingen in onderscheiding van die, welke aan de provinciale of gemeentelijke en waterschapswetgeving zijn overgelaten.*

In dit opzigt is het stelsel gevolgd dat ook in 1847, niettegenstaande aanvankelijk groot verschil van meening scheen te bestaan, ten slotte bleek en door de regering en door de kamer te worden aangenomen (zie voorloopig verslag bl. 61—64, memorie van beantwoording bl. 60, algemeen verslag bl. 21). Dit stelsel waarmede toen de kamer »bij nadere overweging algemeen genoegen nam», en dat, na 1848, nog duidelijker dan vroeger het eenige is, dat zich met de algemeene beginselen van onze provinciale, gemeentelijke en waterschaps-autonomie laat overeenbrengen, komt op het volgende neder.

- a. De rijkswet voorziet in die overtredingen van algemeenen aard, die en in alle gemeenten en overal op dezelfde wijze behooren strafbaar te wezen.

Van daar o. a. de bepalingen van de artt. 478, 479 en 509 [424, 425 en 453], tot dusver alleen in enkele gemeenteverordeningen voorkomende.

b. Aan den provincialen of gemeentewetgever wordt overgelaten al datgene, wat tot zijn eigenaardigen werkkring behoort of waarbij bijzondere provinciale of gemeentelijke toestanden invloed oefenen,

1°. hetzij ten aanzien van de behoefte aan strafbaarstelling in het algemeen;

Van daar b. v. dat het ontwerp zwijgt (om uit honderde voorbeelden enkele te noemen) van de brandpolitie in de schouwburgen (anders arrêté 1 Germinal an VII, hier tot dusver verbindend); zwijgt van de verplichting der burgers tot het verlichten of schoonmaken der straten (anders art. 471 n°. 3 C. P.), van hetgeen behoort tot de eigenlijke politie op het bouwen, van maatregelen ter voorkoming en wering van brand in 't algemeen, van de wegenpolitie; zwijgt van de verplichting der burgers tot het onderhoud van brandblusmiddelen (anders § 368 n°. 8. D. W.), enz.

2°. hetzij ten aanzien van de bijzondere omschrijving der feiten of de hoegrootheid der straf.

Van daar b. v. dat men te vergeefs zal zoeken naar eene strafbepaling tegen bovenmatig snel rijden in de bebouwde kom der gemeente (art. 475 n°. 4 C. P.). In het algemeen moge dit overal te verbieden zijn, alleen de plaatselijke wetgever kan de vereischte bijzondere aanwijzingen geven, zoo noodig met aanduiding van bepaalde straten waarin of bepaalde tijdstippen waarop »niet sneller dan stapvoets" mag worden gereden. Gaat de rijkswet zich op dit gebied begeven, hare uit den aard der zaak uiterst vage voorschriften zullen zoowel hier, als omtrent de andere onderwerpen, noodeloos den provincialen of plaatselijken wetgever de handen binden.

c. Wie de gebods- of verbodsbepaling uitvaardigt, bedreige ook de straf; wie de straf bedreigt, geve ook de gebods- of verbodsbepaling.

Aan den eenen kant dus, waar de rijkswetgever zich geroepen acht straf te bedreigen, daar maakt hij de praktische beteekenis dier bedreiging niet afhankelijk van het bestaan eener bijzondere verordening.

Aan den anderen kant, waar de rijkswetgever zich onmagtig gevoelt om de gebods- of verbodsbepaling vast te stellen, daar matigt hij zich het regt niet aan, zelf regtstreeks straf te bedreigen. Eene straf b. v. wegens overtreding van de »règlements ou arrêtés concernant la petite voirie" zal men in het ontwerp niet vinden. De eenige afwijking van dezen regel vindt haar grond in de omstandigheid, dat de magt, bevoegd tot uitvaardiging van het gebod of verbod, onbevoegd is tot bedreiging van straf (art. 497 [O. R. O.], in verband met art. 493 [439], 2°. en art. 498 [443]).

III. Rangschikking.

Evenals in den Code Pénal zoo worden ook in den Code Pénal Belge en in het deutsche wetboek de overtredingen gerangschikt eenvoudig naar de zwaarte der straf. Is het ooit bij iemand opgekomen dergelijke orde bij de misdrijven aan te nemen? Zoo neen, waarom dan alleen bij de overtredingen?

Ook practisch verdient stelselmatige rangschikking de voorkeur, omdat daardoor het overzicht wordt gemakkelijker gemaakt.

Op een paar uitzonderingen na, komen in het ontwerp de indeeling en volgorde der overtredingen overeen met die der misdrijven in het tweede boek, gelijk blijken kan uit het volgende overzicht:

Boek III.		Boek II.		Boek III.		Boek II.	
Titel 1	.	Titel 7	.	Titel 6	.	Titel 14	.
» 2	.	» 5	.	» 7	.	» 27	.
» 3	.	» 8	.	» 8	.	» 30	[28]
» 4	.	» 13	.	» 9	.	» 31	[29].
» 5	.	» 15	.				

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Commissie heeft in het algemeen geen bedenking tegen de inrichting* van het Derde Boek. In beginsel acht zij het stelsel der Regering juist dat hier alleen opgenomen worden zoodanige bepalingen, die overal en altijd zullen moeten gelden, en niet reeds vervat zijn in die wetten welke het een of ander onderwerp van bijzonderen aard regelen. Wel is waar is de regeling verre van volledig, maar uit het *wezen* zelve der overtreding volgt dat *elke* regeling onvolledig en tot zekere hoogte willekeurig zal zijn. Het grootste bezwaar dat zich hierbij doet gevoelen, bestaat, naar het oordeel der Commissie, hierin, dat de locale wetgever vrij blijft bepalingen vast te stellen omtrent alle onderwerpen die in het wetboek *niet* zijn geregeld, niettegenstaande zij van algemeenen aard zijn, hetzij omdat de behoefte nog niet is gebleken, hetzij omdat de regeling te zeer op ander gebied dan dat der strafwetgeving zou ingrijpen, en dus ook de gebods- en verbodsbepalingen waartegen straf zou bedreigd moeten worden beter in de bijzondere wet op hare plaats zijn. Men denke bijv. aan de regeling der prostitutie. Aan dit bezwaar zou alleen kunnen te gemoet gekomen worden, indien de legislatieve bevoegdheid van den lokalen wetgever uitdrukkelijk was omschreven, in dien zin, dat de beginselen, welke hij bij de verschillende voorschriften van algemeenen aard zou moeten volgen, eenvormig voor het geheele Rijk bij de wet moesten worden vastgesteld, terwijl de toepassing dier beginselen naar de verschillende omstandigheden aan den bijzonderen wetgever zelve werd overgelaten. Naar het oordeel der Commissie is dit echter eene zaak waarin bij de organieke wetten moet worden voorzien, maar die niet in het Strafwetboek kan worden uitgemaakt. De Commissie kan dan ook ten slotte, gelijk gezegd is, in de thans voorgestelde inrichting van het Derde Boek berusten.

Aan het einde van het Derde Boek zij nog opgemerkt, dat, gelijk reeds gezegd is, de Commissie zich over het algemeen wel kan vereenigen met het door de Regering gevolgde beginsel, dat onderwerpen welke afzonderlijk geregeld worden in speciale wetten, niet in het Strafwetboek behooren te worden vermeld. De Commissie wenscht echter de Regering te vragen, of het geene overweging zou verdienen eene uitzondering te maken voor de Zondagswet. Het komt haar zeer wenschelijk voor dat, in het belang vooral van den werkman, bepalingen worden in het leven geroepen omtrent den algemeenen rustdag, die beter zullen kunnen worden gehandhaafd dan die welke thans nog gelden.

Eindelijk meent de Commissie der Regering nadere overweging te mogen

* Hiertoe betrekkelijk bevat ten vervolge op het medegedeelde in de rubriek: *Indeeling en rangschikking* van Boek II (zie deel II bl. 5 en 6, noot) de nota van den heer Oldenhuis Gratama het volgende:

Zouden art. 478 [424] niet veeleer in titel II, 486 [430] in titel I en 496 [O. R. O.] in titel III behooren?

aanbevelen van de vraag, of niet naast de bepalingen die thans in het Derde Boek zijn opgenomen, nog andere, eveneens van algemeen belang, daarin eene plaats zouden verdienen. Zij meent de Regering in het bijzonder te mogen wijzen op de artt. 499, 500, 513 nos. 1—6 [427] en 514, 1°., van het ontwerp der Staatscommissie [zie deze artikels van O. Stc. hierachter op bl. 198, 192 en 193].

Eene minderheid der Commissie zou ook nog eene strafbepaling wenschen op te nemen tegen het op de rails van een spoorweg nederleggen van voorwerpen — ook al wordt daardoor geen gevaar voor het verkeer op den weg veroorzaakt.

Aan de slotopmerking der Commissie is — zoo als reeds gebleken is [zie hierachter bl. 194] — zooveel mogelijk voldaan.

Wat de Zondagswet betreft, haar onderwerp eischt afzonderlijke regeling, waarbij èn op het recht van den godsdienst èn op het recht van gewetensvrijheid, èn op het belang dat ook vooral de zoogenaamde arbeidende klasse bij het behoud van een wekelijkschen rustdag heeft, gelet worde. De strafbepaling in het Wetboek en de eigenlijke regeling in eene afzonderlijke wet op te nemen ware met het aangenomen beginsel in strijd.

HERHALING VAN OVERTREDING (*récidive*).

Over het stelsel ten aanzien van de herhaling (*récidive*), vgl. deel I bl. 414 volg. en titel XXXI van boek II, hiervoor bl. 167 volg.

Zie voorts art. 74 van het Wetboek, over de strafverhooging wegens herhaling en de memorie van toelichting in deel I bl. 518 en 519.

TITEL I.

Overtredingen betreffende de algemeene veiligheid van personen en goederen.

Art. 424.

Hij die op of aan den openbaren weg of op eenige voor het publiek toegankelijke plaats, tegen personen of goederen eenige baldadigheid pleegt, waardoor gevaar of na-deel kan worden teweeggebracht, wordt, als schuldig aan straatschenderij, gestraft met geldboete van ten hoogste vijftien gulden.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verlopen, sedert de schuldige wegens dezelfde overtreding onherroepelijk is veroordeeld, kan, in plaats van de geldboete, hechtenis van ten hoogste drie dagen worden opgelegd.

Gewijzigd, wat het *cursief* gedrukte betreft, bij de wet van 15 Januari 1886 (*Sibl.* n°. 6):

sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden, kan

O. R. O. ART. 478. Baldadigheid op of aan den openbaren weg of op voor het publiek toegankelijke plaatsen, tegen personen of goederen gepleegd, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijf gulden.

Memorie van Toelichting.

De noodzakelijkheid om straf te bedreigen ook tegen die met de veiligheid van personen of goederen onbestaanbare feitelijkheden, die noch als mishandeling, noch als *injuria realis*, noch als strafbare beschadiging, noch als een der in den zevenden titel van het tweede boek omschreven misdrijven zijn aan te merken, is reeds vroeger door de regering en de vertegenwoordiging en, op haar voorbeeld, in art. 563, n°. 3 Code Pénal Belge erkend. De straf moge, juist wegens den concursus die zich in ernstige gevallen zal voordoen, ligt zijn, strafbedreiging is noodig, zal de politie met vrucht die baldadigheden kunnen tegengaan en den op heeter daad betrapte kunnen vatten. »De vele, dikwerf onoverkomelijke moeilijkheden» — zoo lezen wij in de toelichting van art. 7, n°. 1, boek III, ontwerp 1847 — »die de politie, vooral in de groote steden, tot handhaving der goede orde, door het ongestraft blijven der meeste baldadigheden alhier »opgenoemd, dagelijks ondervindt en de billijke klagten die daaruit »zijn ontstaan, maken deze bepaling, naar het oordeel der regering, allezins »nuttig en gewenscht en doen haar dezelve als van groot belang beschouwen».

Terwijl de tweede kamer deze beschouwing volkomen deelde, maakte zij echter op de redactie eene aanmerking van gewigt. In het oorspronkelijk artikel namelijk kwam eene lijst der meest gewone baldadigheden voor, besloten door de woorden »of op eenige andere dergelijke wijze». De kamer, overtuigd dat tusschen eene volledige vermelding van alle feiten, die hier in aanmerking komen en eene algemeene uitdrukking moest gekozen worden en, na vele vruchteloze pogingen de eerste onmogelijk achtende, stelde teregt eene algemeene bepaling voor. Zij had er nog kunnen bijvoegen, dat de voorgedragen lijst enkele handelingen bevatte, die reeds onder eene zwaardere qualificatie vallen, en dat alzoo het oorspronkelijk artikel, evenals art. 475, n°. 8 C. P., deels te weinig, deels te veel bevatte.

De regering vereenigde zich met dit voorstel. Alleen beperkte zij de voorgestelde redactie: »baldadigheid op welke wijze ook tegen personen of goederen gepleegd», door de bijvoeging op of aan den weg. In het tegenwoordig ontwerp is, meer overeenkomstig den grond van het artikel, de nadere beperking tot openbaren weg opgenomen, en zijn voorts alle voor het publiek toegankelijke plaatsen daarmede gelijk gesteld.

Baldadigheid veronderstelt eene zeer eigenaardige wilsuiking die niet, gelijk bij de meeste opzettelijke handelingen, middel, maar doel is, althans niet met wilsrigting op eene bepaalde krenking van eens anders regt gepaard gaat. Blijkt het tegendeel, het feit wordt beschadiging van goederen, mishandeling enz.

Onder baldadigheid wordt hier meer bepaald verstaan elke handeling, onbestaanbaar met de algemeene veiligheid van personen of goederen, voorzoover zij niet valt onder de bepaling van eenig ander artikel. Zoo b. v. het doen schrikken van paarden, het werpen met steenen of sneeuwballen, het bekladden van pas geleverde woningen enz. Men mag vertrouwen, dat in de praktijk de grens tusschen onschuldige guitenstreken en het veroorzaken van ergerlijken overlast zal worden in het oog gehouden.

Advies van den Raad van State.

Het artikel geeft geene omschrijving van baldadigheid, slechts eene bloote qualificatie. Ofschoon de gronden, die daartoe geleid hebben, ook geschiedkundig worden toegelicht, zoo komt het den Raad toch voor, dat hierdoor in strijd zou worden gehandeld met eenen der hoofdregelen van strafregt, die vordert dat de strafbare feiten zelve in de wet duidelijk worden vermeld.

Eene regtskundige qualificatie, zonder meer, laat te veel aan het goedvinden des regters over en geeft aanleiding tot willekeurige en tegenstrijdige beslissingen. Eene algemeene feitelijke omschrijving is echter voldoende, want de regter kan dan onderzoeken, of bepaalde handelingen in die omschrijving vallen. Die feitelijke omschrijving moet echter niet in de memorie van toelichting alleen, maar in de wet zelve geschreven zijn.

Naar 's Raads inzien zou in het tweede lid van dit artikel kunnen worden bepaald, dat als baldadigheid wordt aangemerkt elke handeling ten doel hebbende aan anderen noodeloos last, schrik, gevaar of nadeel te berokkenen, en niet vallende in de omschrijving van eenig ander artikel dezer wet.

De woorden »tegen personen of goederen gepleegd» zouden dan uit het artikel kunnen wegvallen.

Rapport aan den Koning.

Eene definitie van baldadigheid is bezwaarlijk te geven; het gemis daarvan zal echter evenmin tot moeilijkheid aanleiding geven, als dit thans het geval is in die vele gemeenten, waar hetzelfde woord, zonder eenige nadere omschrijving, in politieverordeningen voorkomt. De vraag is zelfs geoorloofd, of eene omschrijving niet meer bezwaar in de toepassing zal opleveren, dan het gemis daarvan in het wetboek.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Commissie deelt in het gevoelen van den Raad van State dat baldadigheid een te onbepaald begrip is om als strafbaar feit te kunnen worden aangemerkt. Onder *baldadigheid* wordt bovendien taalkundig vooral verstaan de *animus* waarmede feiten, die onderling zeer van elkander verschillen, gepleegd kunnen worden, maar niet omschrijving van een strafbaar feit zelf. Tegen de definitie, door den Raad van State voorgesteld, bestaat echter, naar de meening der Commissie, dit overwegend bezwaar, dat daaronder schier alle overtredingen zouden vallen, zoodat aan den lokalen wetgever de bevoegdheid zou ontnomen worden om in een menigte locale behoeften naar bevind van omstandigheden te voorzien, daar de definitie van *baldadigheid* zoo ruim is dat zij alle denkbare gevallen dekt. De Commissie zou daarom liever willen lezen: »Hij die in het openbaar uit baldadigheid eene handeling verricht, waardoor last, schrik, gevaar of nadeel wordt berokkend, wordt als schuldig aan straatschenderij gestraft met enz.»

Maar ook met deze omschrijving acht eene minderheid in de Commissie de bepaling in strijd met goede beginselen van strafrecht. Bij overtreding onderzoek te doen naar de drijfveer der handelingen gaat niet aan. Daarenboven dienen de feiten die men wil straffen behoorlijk omschreven te worden. De wetgever behoort duidelijk te bepalen welke feiten hij gestraft wil hebben en geen algemeene bepaling te maken waarin straf bedreigd wordt tegen alle handelingen die het gevolg zijn van eene »eigenaardige wilsuiting», zooals de Memorie van Toelichting

het uitdrukt. Bij zulk eene bepaling zou niemand vooruit weten wat strafbaar is en wat niet. Juist bij wetsdelicten is dit echter een vereischte. Aan de keuromanie zou zeker een einde komen, maar de wetgever zelf zou verder gaan dan de ijverigste gemeenteraad, en het maximum der straf zou zoo hoog moeten zijn, dat zij in geen verhouding bleef tot menige soort van baldadigheid, die onder de algemeene bepaling zou vallen.

Geldboete van ten hoogste vijf gulden. De straf is te ligt; er zijn feiten, uit baldadigheid gepleegd, die zeer ergerlijk en gevaarlijk zijn. Men denke aan het plaatsen van voorwerpen op de rails om paardentrams te doen ontsporen en dergelijken. De Commissie zou willen bedreigen: »hechtenis van [ten hoogste twee dagen of geldboete van?] ten hoogste vijftien gulden», en in geval van recidive binnen het jaar na het plegen der overtreding, ten einde de lastige straatschenders, die een gewoonte maken van het plegen van baldadigheden, naar behooren te kunnen straffen: »hechtenis van ten hoogste drie dagen en [of?] geldboete van ten hoogste dertig gulden.»

Dat *baldadigheid* niet enkel den *animus*, maar ook wel degelijk een *feit* uitdrukt, wordt erkend door de Commissie zelve die, aan het slot harer beschouwing, terecht gewaagt van »straatschenders, die een gewoonte maken van het *plegen van baldadigheden*».

Overigens heeft de Minister beproefd door gewijzigde redactie de bezwaren weg te nemen.

Tegen de redactie der Commissie heeft de Minister drie bezwaren: *Vooreerst* zijn de woorden »*tegen personen of goederen*» volstrekt noodig; *ten andere* mag hier niet van *last* of *schrik* gesproken worden; *eindelijk* is het, gelijk de Commissie zeer terecht ad art. 515 [458] opmerkt, in 't algemeen niet wenschelijk bij overtredingen het bewijs van werkelijk berokkend nadeel te eischen. Volgens de redactie der Commissie zouden bijv. strafbaar zijn: niet alleen de jongen die als DE RUYTER den top van den toren bestijgt, maar ook jongens die in hooge boomen klimmen, elkander met sneeuwballen een gevecht leveren, in 't algemeen jongens die datgene doen wat (al schijnen vele gemeentebesturen dit te vergeten) ieder, van wien de wereld later iets vernomen heeft, in zijne jeugd gedaan heeft. Het is de aangename pligt van ouderen om van kinderen, ook van die van anderen, eenigen last te hebben en te bedenken dat van jongens die nooit door baldadigheid iemand doen schrikken, weinig of niets te recht komt.

Alleen dan trede de politie en, in 't uiterste geval, de kantonrechter tusschen beide, wanneer tegen derde personen of goederen zoodanige baldadigheid wordt gepleegd dat daaruit nadeel of gevaar voor derden kan voortvloeien.

G. O. ART. 421 = art. 424 van het Wetboek.

Beraadslagingen in de Tweede Kamer.

(8 November 1880.)

De heer MACKAY: Dit artikel is geheel nieuw, en daarin wordt iets strafbaar gesteld, dat tot nog toe in den Code Pénal bij ons niet strafbaar was, namelijk in het algemeen baldadigheid op den openbaren weg.

In het Verslag heeft de Commissie reeds op de moeilijkheid gewezen, om de juiste woorden te vinden om deze soort van straatschenderij strafbaar te stellen;

ligt worden twee zaken met elkander verward. Onder baldadigheid wordt, zoo als in dit artikel, verstaan een feit, maar tevens wordt er dikwijls onder verstaan de animus waarmede men een feit pleegt. Dikwijls kunnen feiten gepleegd worden, die als misdrijven strafbaar zijn, maar waarvan het motief slechts baldadigheid is.

De Minister erkent dat het woord baldadigheid tot die tweeledige uitlegging aanleiding kan geven, doch is van oordeel dat de redactie, zoo als zij thans luidt, duidelijk de bedoeling weergeeft.

Naar aanleiding dier redactie nu wensch ik wel eenige opheldering te ontvangen.

In dit artikel wordt hij gestraft, die onder anderen baldadigheid pleegt tegen personen. Wanneer nu iemand slagen of stooten toebrengt aan een ander, animo laedendi, dan valt dit onder de doleuse misdrijven en is als mishandeling strafbaar volgens art. 300. Toch kan het zijn dat zulk een feit gepleegd wordt uit baldadigheid en brooddronkenheid, niet uit haat, wraakzucht of dergelijke. Valt nu zulk een feit toch onder dit artikel? Ik geloof het niet. Dan toch gaat het artikel te ver. Is het niet veel meer alleen toepasselijk op feiten, die elders in het Strafwetboek niet strafbaar gesteld worden, voor zooverre baldadigheid gepleegd wordt tegen personen of goederen, waardoor gevaar of nadeel kan worden te weeg gebracht? Zoodat elk feit dat strafbaar is volgens een ander artikel, al wordt het ook uit baldadigheid gepleegd, niet onder dit artikel valt.

In de gewisselde stukken bijv. wordt gewaagd van het veroorzaken van een spoorwegongeluk, door baldadigheid. Moet zulk eene daad nu gebracht worden onder de bepalingen van het Tweede Boek, waar gehandeld wordt over het veroorzaken van gevaar voor een spoorweg met opzet of door schuld, of onder art. 421 [424]? Ik vermeen dat dit niet valt onder dit art. 421; maar juist omdat het hier een nieuw artikel geldt, is inlichting te meer noodig om te voorkomen dat de regter op een dwaalspoor gerake, en, door medelijden geleid, zulk eene daad brenge onder dit artikel, dat slechts met geringe geldboete en bij herhaling met eenvoudige hechtenis straft.

Dit artikel heeft reeds, even als menig ander artikel van dit Boek, eene verbetering ondergaan door de verhooging der boete tot f 15.

Het laagste maximum is nu overal gebracht op f 15, voorzeker reeds laag genoeg; maar het nog lager te stellen zou, met het oog op de vervangende hechtenis, mijns verkeerds zijn. Nu kan de regter een maximum van drie dagen vervangende hechtenis opleggen. Blijft de boete beneden de f 10, dan mag hij slechts 1 dag opleggen. Nu aangenomen is dat de hoofdvraag bij het opleggen van boete is, hoeveel dagloonen de overtreder zal moeten verbeuren, is eene keus van één tot drie dagen, met andere woorden eene geldboete tot een maximum van f 15 een vereischte, wil men den regter niet te veel binden. Ook bij het opleggen van boeten in andere wetten en verordeningen zal in het vervolg hierop acht geslagen moeten worden.

De heer MODDERMAN, *Minister van Justitie*: Een beroep op de Memorie van Toelichting zal voldoende zijn om den geachten afgevaardigde uit Amersfoort gerust te stellen. Uit die Memorie blijkt toch zoo duidelijk mogelijk, dat art. 421 [424] niet de strekking heeft om de toepassing van eenig artikel van het Tweede Boek ter zijde te stellen. Wanneer uit baldadigheid een feit gepleegd wordt, dat valt onder de omschrijving van eenig misdrijf van het Tweede Boek, dan is de betrekkelijke bepaling van dat Tweede Boek van toepassing. Krachtens den algemeenen regel van den *concurfus idealis* komt altijd de zwaardere strafbepaling in aanmerking. Stel bijv. dat iemand uit baldadigheid gevaar doet ontstaan voor een spoorrein, dan zal van toepassing zijn de VIIde Titel van het Tweede Boek; geeft iemand uitvoering aan een uit baldadigheid geboren opzet om een ander leed te doen, dan zal het artikel over mishandeling toegepast worden enz.

Art. 421 is juist geschreven voor de vele gevallen, waarin baldadigheid op zich zelve niet vallen zou onder eene bepaling van het Tweede Boek. Bijv. op het doen schrikken van paarden, het werpen van sneeuwballen, het werpen van vuil tegen een huis, het bekladden van een pas geverwde deur enz., kortom op feiten, die, op zich zelve beschouwd, niet of althans in den regel niet vallen onder de bepalingen van het Tweede Boek.

Dit wordt met zoovele woorden gezegd (geheel in aansluiting aan hetgeen de Tweede Kamer in 1847 heeft te kennen gegeven — want het vaderschap van dit artikel komt voor een goed deel aan die Kamer toe —) in de Memorie van Toelichting. Daar leest men:

„De noodzakelijkheid om straf te bedreigen ook tegen die met de veiligheid van personen of goederen onbestaanbare feitelijkheden, die *noch* als mishandeling, *noch* als *injuria realis*, *noch* als strafbare beschadiging, *noch* als een der in den zevenden Titel van het Tweede Boek omschreven misdrijven zijn aan te merken, is” enz. En verder: „Onder baldadigheid wordt hier meer bepaald verstaan elke handeling, onbestaanbaar met de algemeene veiligheid van personen of goederen, *voor zoover zij niet valt onder de bepaling van eenig ander artikel*”.

[Zie over de wijziging van art. 424 bij de wet van 15 Januari 1886 (Stbl. n°. 6) bij art. 113 op bl. 45 van deel II.]

Art. 425.

Met hechtenis van ten hoogste zes dagen of geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die een dier op een mensch aanhitst of een onder zijne hoede staand dier, wanneer het een mensch aanvalt, niet terughoudt;
- 2°. hij die geene voldoende zorg draagt voor het onschadelijk houden van een onder zijne hoede staand gevaarlijk dier.

O. R. O. ART. 479. Met hechtenis van ten hoogste drie dagen of geldboete van ten hoogste tien gulden wordt gestraft:

- 1°. hij die een dier op een mensch aanhitst of een onder zijne hoede staand dier, wanneer het een mensch aanvalt, niet terughoudt;
- 2°. hij die geene voldoende zorg draagt voor het onschadelijk houden van gevaarlijke dieren.

Memorie van Toelichting.

Dat de beide nommers van dit artikel, bij *concursus idealis* met de bepalingen van titels XX of XXI van het tweede boek, daarvoor moeten wijken, spreekt wel van zelf; de woorden *quand même* enz. in art. 475 n°. 7 C. P. zijn dan ook als overbodig weggelaten.

1°. Tusschen aanhitsen en niet terughouden wordt in het ontwerp, voor zooveel de betrekking tusschen den dader en het dier betreft, een onderscheid gemaakt dat in den Code Pénal verwaarloosd was. Van aanhitsen heeft ieder, ook hij die tot het dier in geenerlei betrekking staat, zich te onthouden; tot terughouden is alleen hij verplicht, die het dier hetzij als eigenaar, hetzij slechts tijdelijk onder zijne hoede heeft.

Voorts is niet meer van voorbijgangers, maar van een mensch, niet meer van honden, maar van een dier gesproken. Al zal het geval in den C. P. vermeld feitelijk het meest gewone zijn, er bestaat geen grond andere gevallen uit te sluiten. In dit opzigt is ook § 366 n°. 6 D. W. te beperkt.

2°. Terwijl in n°. 1 alle dieren bedoeld zijn, die op menschen kunnen

worden aangehitst, is n°. 2 beperkt tot die dieren, die gevaarlijk zijn. Gevaarlijk is elk dier, waarvan schade voor lijf of goed te duchten is. Daarbij maakt het geen verschil, of deze eigenschap aan alle exemplaren van die soort of alleen aan het *corpus delicti* eigen was, en evenmin of men met eene voortdurende eigenschap of met eene ziekte te doen heeft. Ook kwaadaardige of dolle honden zijn dus in de bepaling begrepen.

Advies van den Raad van State.

Het ophitsen onder 1°. genoemd zal door het regtsbewustzijn, ook zonder wet, steeds en overal als ongeoorloofd worden aangemerkt. Het zou derhalve welligt als regtsschennis beschouwd en als zoodanig onder de misdrijven gerangschikt kunnen worden.

In ieder geval is hechtenis van ten hoogste drie dagen of geldboete van ten hoogste tien gulden eene veel te ligte straf.

Rapport aan den Koning.

Niet toegegeven kan worden, dat het eenvoudige aanhitsen van een dier op een mensch, zonder meer, een regtsdelict zou zijn. Geschiedt het aanhitsen met het doel of het gevolg, om door middel van het dier lichamelijk leed te veroorzaken, dan valt het feit onder zwaardere strafbepalingen.

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

drie dagen of geldboete van ten hoogste tien gulden. De Commissie is met den Raad van State van oordeel dat de straf te ligt is. De schade die door dieren aangericht kan worden kan aanzienlijk zijn, en ook het gevaar voor de persoonlijke veiligheid kan groot zijn. De straf zou zonder bezwaar gebracht kunnen worden op *hechtenis van ten hoogste zeven dagen of geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden.*

De straf is verhoogd.

1°. *een dier op een mensch aanhitst of.* De Commissie zou deze woorden willen weglaten. Het feit van aanhitsen zonder meer, dat men hier strafbaar wil stellen, valt reeds onder het vorig artikel. De bepaling is echter niet alleen overbodig maar ook schadelijk, omdat door tegenstelling het begrip van baldadigheid zou worden beperkt.

Weglating der woorden »*een dier op een mensch aanhitst of*» ware niet wenschelijk. Bij het stilzwijgen der wet, zou dit feit onder het vorig artikel vallen, maar dit heeft men juist *niet* gewild, omdat het feit veel ernstiger is dan de in art. 478 [424] bedoelde baldadigheid in 't algemeen. Tot eene te beperkte uitlegging van art. 478 kan de bepaling niet leiden, wanneer, gelijk geschiedt, uitdrukkelijk verzekerd wordt dat het geval van art. 479 n°. 1 slechts een casus gravior van de overtreding van 't vorig artikel is.

2°. *gevaarlijk.* De Commissie wenscht dit woord weg te laten. De qualificatie zal in de praktijk tot moeilijkheden aanleiding geven en is naast het »*onschadelijk houden*» ook overbodig. (Zie ook art. 366, n°. 5, Duitsche Wetboek.)¹

¹ Mit Geldstrafe bis zu sechzig Mark oder mit Haft bis zu vierzehn Tagen wird bestraft:

5°. wer Thiere in Städten oder Dörfern, auf öffentlichen Wegen, Strassen oder Plätzen, oder an anderen Orten, wo sie durch Ausreissen, Schlagen oder auf andere Weise Schaden anrichten können, mit Vernachlässigung der erforderlichen Sicherheitsmassregeln stehen lässt oder führt.

»gevaarlijk» moet blijven. Anders zou bijv. ook het feit van art. 515 [458] onder dit artikel begrepen zijn. Overigens is in de Memorie van Toelichting duidelijk uitgedrukt, dat men hier *niet* met eene *abstracte*, maar met eene *concrete* eigenschap te doen heeft, zoodat bijv. ook honden onder deze dieren *kunnen* begrepen zijn.

G. O. ART. 422 = art. 425 van het Wetboek.

Art. 426.

Hij die, terwijl hij in staat van dronkenschap verkeert, hetzij in het openbaar het verkeer belemmert of de orde verstoort, hetzij eens anders veiligheid bedreigt, hetzij eenige handeling verricht waarbij, tot voorkoming van gevaar voor leven of gezondheid van derden, bijzondere omzichtigheid of voorzorgen worden vereischt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste zes dagen of geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verlopen, sedert de *schuldige wegens dezelfde of de in artikel 453 omschreven overtreding onherroepelijk is veroordeeld*, wordt hij gestraft met hechtenis van ten hoogste twee weken.

Gewijzigd, wat het *cursief* gedrukte betreft, bij de wet van 15 Januari 1886 (*Sibl.* n°. 6):

sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke of de in artikel 453 omschreven overtreding onherroepelijk is geworden, wordt

O. R. O. ART. 480. Hij die handelingen waarbij tot voorkoming van gevaar voor leven of gezondheid van derden bijzondere voorzorgen of omzichtigheid worden vereischt, verrigt terwijl hij in staat van dronkenschap verkeert, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie dagen of geldboete van ten hoogste tien gulden.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verlopen, sedert de schuldige wegens dezelfde overtreding onherroepelijk is veroordeeld, wordt hij gestraft met hechtenis van ten hoogste zes dagen of geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden.

Memorie van Toelichting.

Dit artikel, voorkomende in de wetboeken van Baden (art. 99) en Beieren (art. 139), is ook in onze wetgeving niet geheel nieuw. Eene gelijksoortige bepaling kwam reeds voor in art. 29 tweede lid van het *Décret contenant des dispositions de police relatives à l'exploitation des mines* (3 Janvier 1813, Bulletin des Lois n°. 467), luidende: »Nul ouvrier ne sera admis dans les travaux, s'il est ivre»; terwijl art. 31 op overtreding van dit voorschrift »*lors même qu'elle n'aurait pas été suivie d'accidents*»

de straffen bedreigde, bepaald in titre X der wet van 21 April 1810.

Er bestaat geen de minste grond om zich bij de beteugeling van de verregaande roekeloosheid, in dit artikel bedoeld, tot den in ons vaderland hoogst zeldzamen mijnarbeid te bepalen. Wie, beschonken zijnde, dienst doet als verloskundige, als machinist een locomotief of als koetsier een rijtuig wil besturen, of als loodgieter met vuur op een dak klimt, verdient waarlijk niet op minder strenge wijze behandeld te worden. Al is de dronkenschap op zich zelve niet strafbaar, zeker heeft niemand het regt door zijne dronkenschap anderen aan een onmiddelijk dreigend gevaar bloot te stellen. Of zal de strafwet eerst tusschen beide treden, wanneer het gevaar heeft plaats gemaakt voor een werkelijk nadeel? Juist om de culpose misdrijven van de Titels VII en XXI Boek II te voorkomen, geve men door het voorgestelde artikel elk burger het regt, elk dienaar der openbare magt den last, om den beschonkene, op heeter daad bij de gevaarlijke werkzaamheid betrapt, te vatten.

Welke werkzaamheden de hier bedoelde bijzondere voorzorgen of omzigtigheid eischen, beslisse de regter. Of het eene beroeps-bezigheid is, doet niet af.

Evenmin is het noodig, dat de staat van dronkenschap kennelijk was, mits hij slechts bewezen zij. Anders in art. 509 [453]. Het verschil in den grond der beide artikelen verklaart dit onderscheid.

[Vgl. de Mem. v. Toel. bij art. 252, deel II bl. 352 en 353.]

Advies van den Raad van State.

Er kunnen zich gevallen voordoen, waarbij de hier bedreigde straf tegen het verrigten van sommige handelingen in staat van dronkenschap te ligt is, bij voorbeeld voor den verloskundige, die in staat van dronkenschap eene verlossing doet, zonder daarom nog te vallen in de termen van titel XXI, boek II, of voor den vuurwerkmaker, die dronken met ontplofbare stoffen werkt, voor machinisten in functie enz.

Rapport aan den Koning.

De voorbeelden, door den Raad van State aangehaald, kunnen de te groote vrijgevigheid niet bewijzen. Zoodra er wil is om gevaar te weeg te brengen, of gevaarlijke gevolgen ontstaan, valt het feit onder de misdrijven en alzoo tevens onder zwaardere strafbepalingen.

[*onherroepelijk.* Zie het medegedeelde over het *Stelsel ten aanzien van herhaling*, deel I bl. 417.]

Verslag van de Tweede Kamer met Regeeringsantwoord.

De Commissie stelt voor dit artikel eenigzins te wijzigen en art. 509 [453] er in op te lossen. Tegen art. 509 toch, zoo als het nu is geredigeerd, heeft de Commissie ernstige bezwaren. Men straffe den dronkaard die het verkeer belemmert of in het openbaar lastig of hinderlijk is, maar de dronkenschap op zich zelve strafbaar te stellen gaat te ver. De strafbedreiging zou voornamelijk de mingevoeden drukken en de dronkenschap der meer met aardsche goederen gezegenden straffeloos laten. Bovendien zou de straf dit nadeelig gevolg hebben, dat het beter zou wezen den beschonkene in de kroeg te laten dan, gelijk nu niet zelden gebeurt, naar huis te brengen. De Commissie zou daarom art. 509 willen doen vervallen en art. 480 willen lezen: »Hij die ten gevolge van dronkenschap eens anders leven, gezondheid of veiligheid bedreigt, of in het openbaar het verkeer belemmert of de orde verstoort wordt gestraft met enz.»